

Treball de fi de grau

Títol

Un segle de premsa local a Olesa de Montserrat (1879-1980)

Autor/a

Marc Amat Vilà

Tutor/a

Mercè Díez

Departament Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura

Grau Periodisme

Tipus de TFG Recerca

Data 03/06/2016

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Un segle de premsa local a Olesa de Montserrat (1879-1980)

Castellà:

Un siglo de prensa local en Olesa de Montserrat (1879-1980)

Anglès:

A century of local press in Olesa de Montserrat (1879-1980)

Autor/a:

Marc Amat Vilà

Tutor/a:

Mercè Díez

Curs:

2015/16

Grau:

Periodisme

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Prensa local, Olesa de Montserrat, Història de la premsa, Prensa de proximitat

Castellà:

Prensa local, Olesa de Montserrat, Historia de la prensa, Prensa de proximidad

Anglès:

Local press, Olesa de Montserrat, History of the press, Catalan press

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

El mes d'abril de 1879, Olesa de Montserrat (Baix Llobregat Nord) es va convertir en un dels pobles més petits de Catalunya en tenir una publicació local regular: hi acabava de néixer el setmanari 'El Despertador Olesanés'. Des d'aleshores, i fins l'any 1980, el municipi ha vist aparèixer onze capçaleres més: des de premsa religiosa fins a premsa cultural, passant per publicacions de caràcter polític i satíric. Aquest treball identifica, analitza i contextualitza el conjunt de publicacions de premsa local d'interès general editades a la vila entre els anys 1879 i 1980.

Castellà:

En abril de 1879, Olesa de Montserrat (Baix Llobregat Nord, Barcelona) se convirtió en uno de los pueblos más pequeños de Cataluña en tener una publicación local regular: había nacido el semanario 'El Despertador Olesanés'. Desde entonces, y hasta el año 1980, el municipio ha visto aparecer once cabeceras más: des de prensa religiosa hasta prensa cultural, pasando por publicaciones de carácter político y satírico. El presente estudio identifica, analiza y contextualiza el conjunto de publicaciones de prensa local de interés general publicadas en la villa entre los años 1879 y 1980.

Anglès:

On April 1879, Olesa de Montserrat (in Baix Llobregat Nord, near Barcelona) became one of the smallest villages of Catalonia to have a regular local publication: it had just been born the weekly newspaper called 'El Despertador Olesanés'. Since then, and until 1980, the village has seen appear eleven newspapers: from religious press to cultural one, and also publications with a political and satiric position. This project identifies, analyses and contextualizes the group of general interest and local publications of the town between 1879 and 1980.

A vosaltres, Lorenzo i Modesto
A vosaltres, Rut i família
A tu, Olesa

Taula de continguts

Introducció	4
Objecte d'estudi: definició i delimitació	5
Objectius	7
Metodologia.....	8
Marc teòric	11
Estructura del treball	14
Aportacions més rellevants.....	15
Agraïments.....	16
1. Estat i evolució de la premsa a Catalunya i Espanya (1879-2015)	18
1.1. 1879-1929: l'arrelament i la consolidació de la premsa.....	18
1.1.1. La premsa amb l'esclat de la modernitat.....	18
1.1.2. La consolidació de la premsa de proximitat al tombant de segle	20
1.1.3. La dictadura de Primo de Rivera (1923-1929)	22
1.2. 1929-1939: el domini de la premsa en català	24
1.2.1. L'esclat de la guerra civil i la polarització de la premsa	25
1.3 1939-1966: la premsa sota la dictadura franquista.....	26
1.4. 1966-1980: la recuperació de les llibertats	28
2. La premsa local d'Olesa de Montserrat (1879-1980).....	31
2.1. Situació geogràfica i demogràfica d'Olesa de Montserrat	31
2.1.1. Olesa de Montserrat i el seu entorn	32
2.1.2. Bases econòmiques.....	34
2.1.3. Aspectes culturals i associatius	37
2.2. Cens i descripció de les publicacions olesanes	39
2.2.1. 1879-1900: El naixement de la premsa a Olesa de Montserrat	39
2.2.1.1. <i>El Despertador Olesanés</i>	41
2.2.1.2. <i>La Orquesta</i>	52
2.2.2. 1900 – 1931: La premsa olesana davant d'un poble que creix	69
2.2.2.1. <i>Renaixement Olesà</i>	71
2.2.2.2. <i>Vida Olesana</i>	87
2.2.2.2.1. <i>Vida Olesana</i> (Segona època)	103
2.2.3. 1931 – 1939: L'esclat de la premsa política a Olesa	106
2.2.3.1. <i>Rubricata</i>	107

2.2.3.2. <i>L'Impuls</i>	117
2.2.3.3. <i>L'Actualitat</i>	125
2.2.3.4. <i>Avant</i>	128
2.2.3.5. <i>Butlletí Portantveu de la Federació Local de Sindicats (UGT)</i>	135
2.2.4. 1939 – 1980: La premsa olesana durant el franquisme i la transició	139
2.2.4.1. <i>Llobregat</i>	140
2.2.4.2. <i>Olesa</i>	150
2.2.4.3. <i>Tribuna Olesana</i>	163

3. Evolució de les principals característiques de la premsa local d'Olesa de

Montserrat (1879-1980)	169
3.1. L'àmbit geogràfic de les publicacions	169
3.2. Seccions, temàtiques i gèneres periodístics	170
3.3. La llengua	176
3.4. Equips directius i redactors: paral·lelisme polític i professionalització	178
3.5. Finançament	181
3.6. La composició i els formats	184
3.7. El paral·lelisme de la premsa olesana amb l'evolució de la premsa comarcal a Catalunya (1879-1980)	186

Conclusions	192
--------------------------	------------

Fonts documentals	194
--------------------------------	------------

Annexos	204
----------------------	------------

Annex 1: Fitxes d'anàlisi de les publicacions	205
Annex 2: Taules	252

Introducció

El mes d'abril de 1879, Olesa de Montserrat (Baix Llobregat Nord) es va convertir en un dels pobles més petits de Catalunya en tenir una publicació local regular: hi acabava de néixer el setmanari *El Despertador Olesanés*. Des d'aleshores —i fins l'any 1980— el municipi va viure la creació d'onze noves capçaleres: des de premsa religiosa fins a premsa cultural, passant també per publicacions de caràcter polític i satíric. Amb el pas dels anys, els exemplars d'aquests projectes periodístics han esdevingut un valuós relat de l'evolució històrica del municipi.

Així doncs —amb el títol *Un segle de premsa local a Olesa de Montserrat (1879-1980)*— el treball de recerca es centra en identificar, analitzar i contextualitzar el conjunt de capçaleres de premsa local d'interès general publicades al municipi entre els anys 1879 i el 1980. Aquest període abraça des de l'aparició de la primera capçalera fins a la transició democràtica, un segle més tard. Més endavant detallarem la justificació del període estudiat.

Concretament, l'estudi es centra en les publicacions periòdiques olesanes nascudes en aquests cent anys, dirigides prioritàriament als lectors del municipi i que hem considerat d'informació general, entenent com a tals aquelles que van més enllà dels temes propis de les entitats o associacions locals i que compleixen la funció de mitjà de comunicació per al conjunt de la societat olesana. Així doncs, se n'han exclòs les publicacions concebudes com a òrgans de comunicació interna del teixit associatiu olesà. D'aquesta manera, el treball inclou un cens descriptiu de les dotze capçaleres olesanes, així com també una anàlisi global sobre l'evolució de les principals característiques de la premsa local d'aquesta vila en el període estudiat.

L'estudi respon a la necessitat d'omplir un buit en la historiografia local, que sempre ha tractat la premsa del municipi com una font documental o un material de consulta puntual, però que mai fins ara havia situat com a objecte d'una recerca. En aquest sentit, hem considerat rellevant analitzar les publicacions olesanes des d'un punt de vista formal, però també de contingut i emmarcar-les en el seu context, per tal de completar la història d'Olesa de Montserrat¹ des d'una perspectiva inèdita, ja que fins ara no s'haia desenvolupat cap estudi monogràfic sobre la premsa local del municipi.

¹ En aquesta recerca, sempre que esmentem Olesa ens referirem a Olesa de Montserrat, municipi del Baix Llobregat Nord (Barcelona).

De la mateixa manera, la recerca pretén aportar noves dades que contribueixin a realitzar una anàlisi més aprofundida de la premsa de proximitat al Baix Llobregat, així com a completar els censos existents de premsa local catalana, que no reflecteixen la majoria de publicacions d'Olesa.

En darrera instància, tal com explicarem de forma més exhaustiva més endavant, cal esmentar que la recerca s'ha realitzat a partir de les perspectives teòriques de l'anàlisi comparativa de models de sistemes de mitjans de comunicació que estableixen Hallin i Mancini (2004) i de l'aproximació a l'estudi de la premsa des de les Ciències Socials, seguint les propostes desenvolupades per Josep Lluís Gómez Mompert durant la seva tesi doctoral (1992). A continuació desgranarem i aprofundirem cadascun dels elements apuntats en aquests paràgrafs anteriors.

Objecte d'estudi: definició i delimitació

L'objecte d'estudi ha quedat acotat a partir de tres paràmetres. En primer lloc, des d'un punt de vista temporal, s'ha optat per investigar el període comprès entre la publicació de la primera capçalera d'interès general al municipi l'any 1879 —*El Despertador Olesanés*— i la publicació de *Tribuna Olesana* (1977-1980), que desapareixerà gairebé un segle després, en plena transició democràtica. S'ha pres aquesta decisió a partir de la periodització establerta per Figueres (1989), que concreta quatre etapes històriques de la premsa que comprenen entre el 1879 i el 1988.

Tanmateix, en el cas de l'estudi de la premsa olesana s'ha decidit finalitzar la recerca l'any 1980, justament quan s'inicia un període sense capçaleres que s'estendrà fins l'any 1989. Alhora, la gran quantitat de material a analitzar i la pròpia extensió limitada d'aquesta recerca, ha sigut determinant a l'hora d'acotar l'objecte.

Per altra banda, en termes geogràfics, la recerca estudia aquelles publicacions que s'han cenyit a un àmbit de difusió genuïnament local. D'aquesta manera, centrem l'estudi en les capçaleres editades a la població d'Olesa de Montserrat i adreçades prioritàriament a lectors olesans. Així, s'ha decidit incloure a l'estudi la capçalera olesana *La Orquesta* (1886) que, si bé té com a subtítol *Órgano de los intereses morales y materiales de Olesa y Esparreguera*, els fundadors i els redactors eren veïns d'Olesa, tenia la redacció i l'administració en aquest municipi i el seu contingut es cenyia majoritàriament a l'àmbit olesà.

De la mateixa manera, per acabar de definir l'univers de publicacions, ens hem fixat també en el seu contingut. Així, de totes les capçaleres del municipi, aquesta recerca

recull de forma exclusiva les que hem considerat d'informació general, és a dir, aquelles que funcionen com a mitjà de comunicació per al conjunt de la societat olesana i no aquelles que s'han constituït únicament com a òrgans de comunicació interna de les entitats de la vila.

Tanmateix, la recerca comprèn també el *Butlletí Portantveu de la Federació Local de Sindicats (UGT)*. Malgrat que podem afirmar que el seu contingut anava dirigit a un públic intern, hem cregut oportú incloure aquesta capçalera dins el cos de l'estudi per dos motius. En primer lloc, considerem que es tracta d'un document de gran valor per contextualitzar el clima polític que es vivia l'any 1937 i, en segon lloc, perquè exerceix en certa manera de contrapunt a la publicació olesana *L'Impuls* (1935-1937), pròxima a la CNT. Alhora, cal afegir que ni l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHMO) ni cap bibliografia precedent coneixia i reflectia l'existència d'aquesta publicació, de la qual s'han recuperat els dos primers números arran d'aquesta recerca.

Així doncs, amb aquests tres paràmetres, l'univers de publicacions ha quedat acotat a dotze capçaleres.

Taula 1. Cens de publicacions locals a Olesa de Montserrat (1879-1980) i exemplars analitzats en aquesta recerca

Capçalera	Període	Exemplars disponibles (Total)
<i>El Despertador Olesanés</i>	1879	Núm. 3* (1)
<i>La Orquesta</i>	1886	Núm. 2 – 4; 7 – 10; 12 – 13 (9)
<i>Renaixement Olesà</i>	1918-1919	Núm. 1* – 2*; 3 – 14 (14)
<i>Vida Olesana</i>	1924-1936	Núm. 1 – 142 (142)
<i>Rubricata</i>	1933-1936	Núm. 1 – 65 (65)
<i>L'Impuls</i>	1935-1937	Núm. 1* - 15 (15)
<i>L'Actualitat</i>	1935-1936	- (0)
<i>Avant</i>	1936	Núm. 1* – 3*; 4 – 5; 6* – 11* (11)
<i>Butlletí de la UGT</i>	1937	Núm. 1* – 2* (2)
<i>Llobregat</i>	1947-1948	Núm. 1 – 21 (21)
<i>Olesa</i>	1954-1977	Núm. 1 – 190 (190)
<i>Tribuna Olesana</i>	1977-1980	Núm. 1 – 27 (27)

Font: elaboració pròpia. Amb asterisc (*), exemplars que no eren disponibles en arxius de consulta pública i que han estat trobats en arxius particulars arran de les inestigacions d'aquesta recerca.

Objectius

Com ja hem comentat anteriorment, l'objectiu general de la recerca ha sigut des d'un primer moment censar, analitzar i contextualitzar les capçaleres de premsa local publicades a Olesa de Montserrat.

Tanmateix, la recerca pretén també concretar els trets de cada publicació a partir de la descripció de les seves característiques tècniques i de contingut. D'aquesta manera, l'estudi inclou a les seves conclusions una taula resum en la qual s'han actualitzat i esmenat errors de cronologia detectats en censos i bibliografia precedents, amb l'objectiu de dotar les recerques posteriors d'una eina unificada i revisada amb la durada de cadascuna de les capçaleres censades.

Alhora, *Un segle de premsa local a Olesa de Montserrat (1879-1980)* busca identificar i aprofundir en el perfil ideològic i línia editorial de cadascuna de les publicacions a través de l'anàlisi dels continguts, així com també dels directors, redactors, col·laboradors i, si s'escau, de les entitats vinculades. D'altra banda, també hi ha una aproximació al tarannà de les publicacions a partir de la indagació sobre els seus equips de direcció, redacció i col·laboradors.

En darrera instància, l'estudi té com a fita realitzar també una aproximació a la influència del context de la premsa de proximitat a nivell català sobre la premsa local d'Olesa. D'aquesta manera, la recerca es planteja principalment resoldre els següents interrogants:

- En quin context històric local s'emmarca l'aparició de les capçaleres?
- Quin era el context de la premsa a Catalunya i Espanya entre el 1879 i el 1980?
- Per quin motiu apareix cadascuna de les publicacions?
- Quines especificacions descriptives, tècniques i de contingut tenen les capçaleres locals d'Olesa de Montserrat?
- Qui forma part de l'equip humà de cada publicació?
- Quin perfil ideològic impera a les pàgines de cadascun dels periòdics?

Metodologia

Per tal d'aconseguir complir els objectius principals i específics d'aquesta recerca, s'han utilitzat diverses tècniques d'investigació. En primer lloc, per les característiques de l'estudi, ha sigut imprescindible realitzar una anàlisi documental de fonts primàries, principalment dels propis exemplars de premsa local i de la documentació administrativa relacionada amb les publicacions.

Els exemplars de premsa local han estat consultats majoritàriament a l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM), on s'hi conserven —majoritàriament en forma de reprografia— alguns dels números de *La Orquesta* (1886), del *Renaixement Olesà* (1918-1919), de *Vida Olesana* (1924-1936), de *Rubricata* (1933-1936), de *L'Impuls* (1935-1937), de *l'Avant* (1936), del *Llobregat* (1947-1948), d'*Olesa* (1954-1977) i de *Tribuna Olesana* (1977-1980). Tanmateix, també s'ha consultat l'Arxiu Parroquial d'Olesa de Montserrat (APOM), on s'hi conserven tots els exemplars originals de la publicació portaveu del Casal Catequístic, *Vida Olesana* (1924-1936). En el cas de la descripció de la capçalera local *El Despertador Olesanés* (1879), s'ha consultat també l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), on s'hi conserven els exemplars originals de *La Península* (1884-1891), una publicació que guarda estreta relació amb un dels impulsors del primer periòdic olesà, tal com veurem més endavant.

Ahora, en el marc de l'estudi dels exemplars, s'han consultat els catàlegs d'altres arxius i centres documentals per intentar localitzar números que no figuraven als registres de l'AHOM. D'aquesta manera, s'ha indagat en altres fons com els de la Biblioteca de Catalunya, els de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) o els de l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat (ACBLL), si bé en cap dels tres casos s'han trobat exemplars que no estiguessin ja dipositats a l'arxiu del municipi.

En la mateixa línia, s'han consultat diversos catàlegs digitalitzats de premsa, essencials en molts casos per bastir el context periodístic que envolta les capçaleres olesanes. En aquest apartat cal destacar l'Arxiu de Revistes Catalanes Antiques (ARCA) impulsat per la Biblioteca de Catalunya i, especialment, el dipòsit digital de la Xarxa de Biblioteques Municipals anomenat *Trencadís*.

Per fer possible l'anàlisi documental de tots els exemplars de premsa local, s'ha emprat una fitxa d'anàlisi confeccionada a través de les indicacions que estableix

l'Institut Català de Bibliografia en la seva *Normativa per a la descripció de publicacions periòdiques en els repertoris de premsa local, comarcal i general*², que recull, aplica i recomana l'historiador Josep Maria Figueres en diverses publicacions. La decisió s'ha pres després de consultar també els models de fitxa que utilitzen autors de treballs similars a la nostra recerca com *La premsa a Mataró (1820-1980)*³ o *La premsa de la ciutat de Vic al segle XIX*⁴, que inclouen pocs paràmetres i de caràcter purament descriptiu. Tot i així, s'han modificat o omès alguns paràmetres per tal d'adaptar la fitxa a les característiques de la premsa olesana. D'aquesta manera, i amb la voluntat d'emprar una metodologia comuna que contribueixi a facilitar una comparació posterior amb estudis similars, s'ha optat per aplicar la fitxa d'anàlisi que es pot consultar a l'annex⁵.

Un altre tipus de font primària que s'ha consultat per a la recerca ha estat, com hem apuntat anteriorment, la documentació administrativa relacionada amb les publicacions. En aquest apartat cal fer referència especialment a la correspondència entre alcaldia i administracions, a les instàncies presentades pels ciutadans a les autoritats municipals, als llibres d'actes i de sessions plenàries, i a altres documents de caràcter més genèric com la Matricula Industrial —que proporciona anualment dades sobre l'activitat econòmica de la vila— o els diferents padrons municipals del període estudiat. Alhora, per tal d'aprofundir en aspectes més personals dels membres de redacció o dels fundadors de les capçaleres olesanes, s'ha consultat també els diferents llibres baptismals, matrimonials i de defunció conservats a l'APOM, així com el buidatge d'aquestes dades que hi ha a la plataforma en línia *FamilySearch* on hi ha escanejades algunes de les pàgines dels llibres de l'arxiu.

Per altra banda, durant la recerca també s'ha recorregut a la consulta de fonts secundàries, per tal de fer un buidatge de les dades d'interès per a l'estudi. Així, s'ha consultat bibliografia d'història local d'Olesa de Montserrat, d'història de la premsa a Catalunya i Espanya i, en darrera instància, de censos de premsa local a Catalunya.

Pel que fa a la bibliografia referent a la història local del municipi, ens hem centrat principalment en les cinc obres que tracten —tot i que d'una forma superficial i molt

² DIVERSOS (1982) *Normativa per a la descripció de publicacions periòdiques en els repertoris de premsa local, comarcal i general* (1 ed.). Barcelona: Institut Català de Bibliografia (ICB).

³ COSTA, F. (1982) *La Premsa a Mataró (1820-1980)* (1 ed.). Barcelona: Caixa d'Estalvis Laietana

⁴ MIRALPEIX, C. (1981) *La premsa de la ciutat de Vic al segle XIX* (1 ed.). Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

⁵ La fitxa es pot consultar a l'Annex 1, Document 14.

poc desenvolupada— algun aspecte relacionat amb les capçaleres locals sorgides entre el 1879 i el 1980 (Cobos, 1994; Dueñas, 2007; Martínez Nogareda, 2000; Saumell, 1981; Valdeperas i Bayona, 2009).

Pel que fa a les obres referents a l'evolució de la premsa a Catalunya i Espanya, ens hem centrat especialment en les obres escrites per Josep Maria Figueres (1989, 1994, 1999) i per Jaume Guillaumet (1989, 1994a, 1994b).

Alhora, s'ha fet referència a l'estudi comparatiu sobre sistemes de mitjans de comunicació de Hallin i Mancini (2004) per tal d'aprofundir en context més ampli en què s'insereix la premsa a Catalunya i a Espanya, com és el model de pluralisme polaritzat —segons la denominació emprada per aquests autors— característic dels països de la conca mediterrània.

Tanmateix, un element fonamental per a la recerca ha estat la consulta dels diversos censos de premsa local a Catalunya, entre els quals cal destacar d'una forma especial els elaborats per Torrent i Tasis (1966), Givanel (1931) i Figueres (1982)

Pel que fa als recursos bibliogràfics per reflexionar sobre tot l'aspecte metodològic de la recerca cal esmentar de forma destacada Figueres (1981), Gómez Mompart (1981) i Diersos (1981).

Per altra banda, també s'han contrastat certs aspectes de la investigació amb fonts personals expertes, entre els quals cal destacar Antoni Pérez Solsona —responsable de l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat— i Xavier Rota Boada —historiador i responsable de l'Arxiu Parroquial d'Olesa de Montserrat—, que han contribuït a orientar bona part de la recerca documental de la qual s'ha nodrit aquest estudi.

Tanmateix, durant la recerca s'ha optat per no utilitzar fonts orals vinculades directament a les darreres publicacions olesanes —especialment a partir del *Llobregat* (1947-1948)— per dos motius. En primer lloc, el fet d'incorporar-les a l'estudi hauria suposat un increment del material per analitzar molt difícil d'incloure al cronograma de la recerca i, en segon lloc, hauria comportat un tractament descompensat entre les publicacions, ja que tan sols les tres més recents haurien pogut comptar amb entrevistes personals. De totes maneres, estudiar i aprofundir en les fonts orals seria una línia d'investigació que es podria seguir en una recerca futura.

Marc teòric

L'estudi de la premsa local d'Olesa de Montserrat s'ha abordat des d'una doble perspectiva teòrica: l'anàlisi comparada dels sistemes de mitjans desenvolupada per Hallin i Mancini a *Sistemas mediáticos comparados* (2004) i l'aproximació a l'estudi de la premsa local a Catalunya des de les Ciències Socials, aplicada i proposada principalment per Josep Lluís Gómez Mompert en diverses de les seves obres.

Pel que fa a Hallin i Mancini, aquests autors delimiten, defineixen i analitzen comparativament tres models de sistemes de mitjans de comunicació presents a països de l'OCDE: el model liberal —propi de la Gran Bretanya, d'Irlanda i d'Amèrica del Nord—, el model democràtic corporatiu —que es dona principalment als països nòrdics i del centre d'Europa—, i el model pluralista polaritzat o Mediterrani, propi dels països del sud del continent, entre els quals hi ha Espanya, Portugal, Grècia, Itàlia i França (Hallin i Mancini, 2004:10).

Així doncs, cal emmarcar la premsa olesana dins d'un model que els dos autors defineixen per “la integració dels mitjans de comunicació en la política de partits, un desenvolupament històric més dèbil dels mitjans de comunicació comercials i un important paper de l'Estat” (Hallin i Mancini, 2004:10). En aquesta línia, recalquen que històricament “els mitjans de comunicació del sud d'Europa es van desenvolupar més com a institució dels móns polítics i literaris que com una institució del mercat” (Hallin i Mancini, 2004:84), fet que va comportar la consolidació de la premsa dirigida a les elits i, en conseqüència, a tenir tiratges minsos. De fet, els autors asseguren que els periòdics dels països del sud d'Europa “acostumen a representar diferents tendències polítiques (...) i a desenvolupar un paper activista per tal de mobilitzar els seus lectors (...) a favor d'una causa política o d'una altra” (Hallin i Mancini, 2004:91).

Ahora, els dos autors aprofundiran en el model pluralista polaritzat recordant que “el periodisme en els països mediterranis es va originar com a una extensió dels móns de la literatura i de la política” i assegurant —citant a Ortiz (1995)— que “a Espanya tan sols existien dos camins per entrar a la política: l'exèrcit i el periodisme” (Hallin i Mancini, 2004:101). De la mateixa manera, valoren que “la formació periodística formal es va desenvolupar relativament tard en tots els països mediterranis”, en comparació amb el model Democràtic Corporatiu, on la premsa comercial va arrelar amb força dècades abans (Hallin i Mancini, 2004:105).

En aquesta línia, Hallin i Mancini (2004:105) també atribueixen a països com l'Estat espanyol —i redundant altre cop en les relacions entre el periodisme i la política— la instrumentalització dels mitjans de comunicació privats o públics per influir en el món polític. Precisament, recalquen que l'Estat “ha desenvolupat un paper important com a propietari de mitjans de comunicació”, una tendència que els dos autors atribueixen al fet que “l'Estat sempre ha desenvolupat un important paper en la vida social del sud d'Europa (...) en un reflex de la combinació de tradicions autoritàries d'intervenció i unes tradicions democràtiques de l'Estat del Benestar” (Hallin i Mancini, 2004:110).

Així doncs, tal com hem vist desgranat en el cas concret del model Mediterrani —en el qual cal contextualitzar la premsa olesana—, Hallin i Mancini defineixen i comparen els tres models a partir de l'anàlisi de quatre dimensions delimitades. Concretament, els autors analitzen “el desenvolupament dels mercats dels mitjans de comunicació amb una especial atenció a la força o a la debilitat de la premsa de gran tiratge, el paral·lelisme polític (...) entre els mitjans de comunicació i els partits polítics (...), el desenvolupament de la professionalitat dels periodistes, i el grau de naturalesa de la intervenció estatal en el sistema de mitjans de comunicació” (Hallin i Mancini, 2004:19).

A banda de Hallin i Mancini, l'estudi s'ha aproximat a l'anàlisi de les publicacions periòdiques d'Olesa de Montserrat també des de l'òptica de les Ciències Socials, una perspectiva teòrica que en el cas de la seva aplicació a l'estudi de la premsa local a Catalunya té a Josep Lluís Gómez Mompart com un dels autors de referència. Així doncs, la recerca ha abordat la premsa olesana entenent les publicacions com a contribuïdores de l'estructuració de la vida social al municipi. De fet, Gómez Mompart (1992:25) apunta que “alguns historiadors (...) han significat l'aportació que fa la premsa com a material de treball del passat” i considera que “cal estudiar la premsa, no només interessant-se per la seva evolució, crisi, paper social i polític i tasca cultural, sinó també com a indústria en connexió amb aspectes de la ciència i de la societat”.

Ahora, Mompart (1992:29) continua —citant Enric Marín (1982:318-324)— apuntes que “la història de la premsa no es pot veure reduïda a un treball d'anàlisi interna del mitjà amb referències externes al context social, perquè el discurs periodístic imprès no és sinó l'expressió d'un sistema de signes orgànicament vinculats en la seva totalitat en un sistema de signes que en el seu conjunt constitueixen la cultura de masses”.

Per a l'autor, la història de la premsa moderna ha necessitat gairebé un segle per tal de ser considerada des d'una perspectiva social i assegura que “la premsa no és un mitjà aïllat ni tampoc un producte separat de la resta de l'organització comunicativa i de la producció cultural, sinó que la premsa contemporània és un fet de la major transcendència històrica i un element central de la nostra societat, ja que crea —com els altres *mass media*— organització social” (Gómez Mompart, 1992:24).

En aquesta línia, Mompart assegura que fins els anys 70 del segle XX els estudis de premsa no es van abordar des d'una dimensió social pel fet que “era estudiada per historiadors poc professionals atrets per anècdotes curioses i per minuciositats no gaire rellevants, o bé per intel·lectuals lletraferits que en menyspreaven la vàlua” i que “els científics socials l'havien utilitzada fonamentalment només com a font secundària” (Gómez Mompart, 1992:24). De la mateixa manera, l'autor assegurarà que “la història de la comunicació ha d'ocupar-se de l'organització de la producció social de la comunicació, així com dels sistemes socials de significació en una societat determinada, i fins i tot de les formes de construcció simbòlica i social del què denominem habitualment realitat en una societat qualsevol” (Gómez Mompart, 2008:85-86).

Seguint les tesis d'aquesta perspectiva teòrica, la recerca —entre d'altres aspectes— ha buscat explicar el progrés humà d'Olesa i entendre'n la societat a partir de l'anàlisi de la premsa local. Precisament, Mompart considera “possible i legítim” pretendre entendre des d'un punt de vista retrospectiu i de les ciències socials “com és la nostra societat contemporània, ara i aquí” i afegeix que des de les Ciències Socials “és possible entendre com els canvis socials influeixen en la comunicació social i en alguns moments al revés: com la comunicació social accelera, indueix o provoca canvis socials” (Gómez Mompart, 2008:86-87)

Tanmateix, a banda de la perspectiva treballada per Gómez Mompart —i que com hem vist, insereix l'estudi de la premsa local dins els processos més generals de conformació social i cultural— la recerca també ha necessitat identificar les principals etapes d'evolució de la premsa local i comarcal a Catalunya en què calia inserir l'estudi de la premsa a Olesa de Montserrat.

Així, per estructurar cronològicament l'anàlisi de com la premsa ha vist transformat el seu paper amb el transcurs del temps, ens hem fixat principalment en els períodes que estableix Josep Maria Figueres —a *La premsa catalana* (1980) i a *Aproximacions de la premsa a Catalunya durant la Guerra Civil* (1997)—, que hem complementat amb la consulta dels que especifiquen Jaume Guillaumet —a *Premsa, franquisme i autonomia*:

crònica catalana de mig segle llarg (1996)— i Joan Torrent i Rafael Tasis, a *Història de la premsa catalana* (1966). Alhora, també s'ha tingut en compte el contingut de *La gènesi de la premsa de masses a Catalunya* (1992) de Josep Lluís Gómez Mompарт concretament pel primer quart del segle XX.

Malgrat la consulta de diversa bibliografia sobre l'estructuració dels períodes històrics en la història de la premsa, hem optat per adoptar la de Josep Maria Figueres, que estableix una cronologia amb sis grans etapes de la premsa catalana: els inicis (1641-1808), el desvetllament (1808-1879), la consolidació (1879-1929), el domini (1929-1939), la davallada (1939-1966) i la recuperació (1966-1988). De fet, aquest ha sigut —a grans trets— l'esquelet que s'ha seguit en aquest estudi per a la redacció de l'apartat *Estat i evolució de la premsa a Catalunya i Espanya (1879-2015)* i la divisió en etapes del període estudiat. De totes maneres, s'hi ha fet algunes modificacions justificades per la necessitat d'adaptar les etapes a la cronologia específica que abraça la recerca i per les especificitats de la data de publicació de les capçaleres.

Estructura del treball

El treball *Un segle de premsa local a Olesa de Montserrat (1879-1980)* està estructurat en tres capítols. En el primer bloc —titulat *Estat i evolució de la premsa a Catalunya i Espanya (1879-1980)*— es realitza una descripció del panorama de la premsa catalana i espanyola durant el període que abraça l'estudi. Aquest fet permet posar en relació l'evolució de les publicacions periodístiques del territori amb els periòdics olesans, així com també aproximar-se als esdeveniments socials, polítics i econòmics que van influir en la proliferació i evolució de les capçaleres.

A partir de les etapes cronològiques que estableix Figueres (1989), hem dividit el capítol en quatre subapartats referents a diferents períodes identificables en una tendència en el camp periodístic. Així, descrivim l'arrelament i consolidació de la premsa entre els anys 1879 i 1929, tractem l'època del domini de la premsa en català —entre els anys 1929 i 1939—, la premsa sota la dictadura franquista fins l'any 1966 i l'època de la recuperació de les llibertats, que ens condueix fins l'any 1980.

És després d'aquest apartat de caire contextualitzador que encetem un segon capítol ja dedicat a la premsa local d'Olesa de Montserrat. Primer de tot, hem optat per situar dins d'aquest capítol una breu descripció del municipi, detallant la geografia i la demografia de la vila, però també abordant-ne els aspectes econòmics, culturals i polítics que han marcat l'evolució històrica del municipi durant els anys estudiats. A

continuació el capítol inclou el cens i la descripció dels dotze periòdics olesans analitzats, dividits en períodes històrics delimitats tenint en compte les organitzacions temporals estudiades per Figueres (1989) i Guillaumet (1982 i 1994).

El tercer capítol de la recerca constitueix una visió de les tendències globals de la premsa olesana detectades arran de l'anàlisi individual de les capçaleres, en el segon bloc. Així, s'hi conclouen trets característics de la premsa del municipi com la llengua predominant, quines seccions, temàtiques i gèneres periodístics han omplert les seves pàgines, de quina manera s'han finançat els diferents projectes i quines característiques de composició i de forma guarden en comú. De la mateixa manera, s'ha indagat també en el paral·lelisme polític i la professionalització de les redaccions dels periòdics olesans, així com també la relació i l'evolució que ha guardat la premsa de la vila amb la premsa local a Catalunya. Així doncs, aquest tercer apartat es pot concebre com un capítol conclusiu, fet pel qual el darrer apartat de la recerca —les conclusions— tenen una extensió reduïda.

Aportacions més rellevants

Com ja hem destacat anteriorment, la premsa olesana mai ha sigut l'objecte central de cap altra recerca. Així, no existia cap estudi monogràfic previ sobre els periòdics del municipi i les seves referències es trobaven disperses i molt poc detallades en censos de publicacions escrites (Torrent i Tasis, 1966; Givanel, 1931; Culla i Duarte, 1990), alguns dels quals presentaven dades diferents i confuses sobre una mateixa capçalera.

D'aquesta manera, el present treball ha aportat una anàlisi inèdita sobre les publicacions olesanes, fet que ens ha permès relatar la història d'Olesa de Montserrat des d'una perspectiva fins ara mai explorada. Alhora, la recerca ha contribuït en la unificació i correcció de les dades presents en els censos citats anteriorment, a partir de la consulta dels exemplars originals. De la mateixa manera, el treball esdevé una recerca que pot ajudar a completar l'estudi de la premsa de proximitat a nivell del Baix Llobregat i català, com ja s'ha apuntat anteriorment.

A més a més, cal destacar que més enllà dels exemplars dipositats als arxius institucionals i ja censats en diverses publicacions anteriors, la investigació realitzada en aquest estudi ha permès recuperar diversos exemplars de periòdics olesans que fins el moment es donaven per perduts i que, per tant, no havien estat mai consultats, censats ni estudiats. Entre ells, s'hi troba l'únic exemplar que es conserva de la

primera publicació local olesana —*El Despertador Olesanés* (1879)— i que, per tant, constitueix un objecte de gran valor per a l'estudi hemerogràfic i historiogràfic de les capçaleres olesanes.

En total s'han recuperat 14 exemplars inèdits de diverses publicacions i prop d'una trentena més d'originals —que ja es conservaven fotocopiats—, tots ells conservats a la biblioteca particular de l'olesana Neus Mas. Tanmateix, arran d'aquest estudi, la propietària ha decidit fer-ne donació a l'AHOM, on han quedat dipositats per a ser consultats en investigacions posteriors.

Precisament, la recerca deixa dues línies d'investigació obertes que podrien resseguir-se en un futur: l'aprofundiment a l'estudi i anàlisi de la premsa olesana a partir de fonts orals i allargar el període estudiat fins l'any 2015, fet que ens permetria tenir una perspectiva cronològica més àmplia del tema.

Agraïments

Aquest treball no hauria estat possible sense la col·laboració desinteressada de diversos olesans i olesanes que, a través de les seves orientacions i aportacions han contribuït a completar molts dels buits, incògnites i aspectes incomplets que presentaven les publicacions olesanes al principi de l'estudi⁶. Aquest és el cas d'Antoni Pérez, responsable de l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM) i de Xavier Rota, arxiver de l'Arxiu Parroquial d'Olesa de Montserrat (APOM), que durant els vuit mesos en els quals s'ha confeccionat la recerca han sigut determinants en l'orientació i recomanació de la consulta de fonts documentals.

Ha sigut arran de consultes a desenes d'olesans que s'han aconseguit localitzar més de quaranta exemplars originals de periòdics olesans, fins ara conservats a la biblioteca particular de Joan Mas i Matas, actualment propietat de la seva filla, Neus Mas Garcia. Fruit d'aquesta troballa s'han pogut recuperar documents de gran valor per a la historiografia local, alguns dels quals no es conservaven en cap arxiu de consulta pública. És per aquest motiu que agraïm profundament a Neus Mas l'accessibilitat i el fet que, arran d'aquesta recerca, decidís dipositar a l'AHOM els exemplars inèdits que conservava, per tal de podr ser consultats en futures recerques.

⁶ Les persones que han contribuït de forma especial en algun aspecte de la recerca, i als quals agraïm profundament la seva col·laboració són: Josep Temporal, Amadeu Dalmases, Carles Roca, Josep Maria Sibina, Elies Valldeperas, Espe Piga, Salvador Prat, Mingo Vallès, Salvador Bassó.

En darrera instància, cal agrair la constància, la disponibilitat, les correccions i l'entrega de l'olesana i professora del Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) Mercè Díez, tutora d'aquest treball de final de grau. Sense les seves indicacions, aquesta recerca no hauria estat possible.

1. Estat i evolució de la premsa a Catalunya i Espanya (1879-2015)

1.1. 1879-1929: l'arrelament i la consolidació de la premsa

1.1.1. La premsa amb l'esclat de la modernitat

L'entrada als darrers 20 anys del segle XIX són una època d'eufòria econòmica a l'Estat espanyol i, en concret, per a Catalunya. Són anys daurats pels productors vinícoles d'una Catalunya abocada en massa a la plantació de ceps, que veuran com se'ls disparen les exportacions esperonades pels estralls encara palpables que la fil·loxera havia deixat a França. Són també els anys de les grans obres ferroviàries que duren el ferrocarril a ciutats de l'interior com Sant Joan de les Abadesses l'any 1880 o Berga, uns anys més tard. Alhora, és en aquest període quan es comencen a fabricar les primeres locomotores a Barcelona i apareix la primera línia telefònica entre Barcelona i Girona. Són, en definitiva, els anys d'entrada a la modernitat (Balcells, 2006:917).

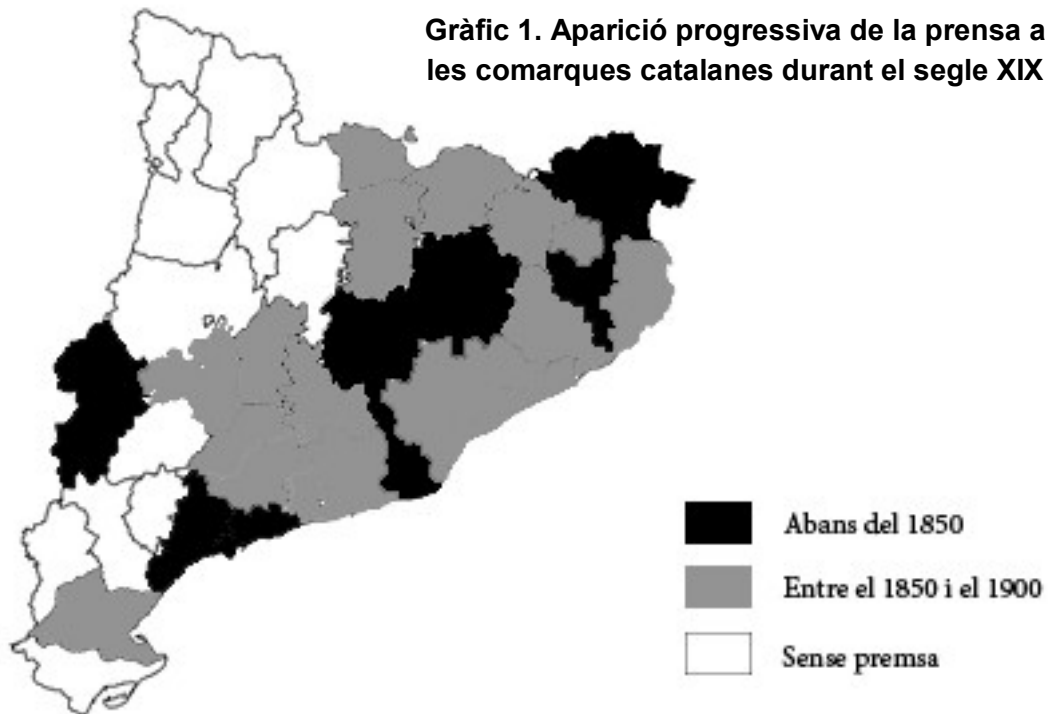
I serà enmig d'aquestes bones perspectives econòmiques i sota la relativa estabilitat política⁷ de després del Sexenni Democràtic (1868-1874) que la premsa catalana començarà també a experimentar la seva etapa d'or. Al 1880, les publicacions a Catalunya ja eren de temes ben diversos: des de títols literaris i culturals fins a satírics i religiosos, per bé que la gran majoria en castellà⁸ (Figueras, 1994:92). És en aquests anys quan el panorama de la premsa viu per primera vegada una certa estabilitat que, fins i tot, permetrà que algunes de les publicacions sorgides just després de la Restauració borbònica —establerta a partir del 1874— segueixin vives fins a les acaballes del segle XX. És l'època de l'aparició dels grans diaris catalans com *El Correo Catalán* (1876-1983), *La Publicidad* (1878-1939) o *La Vanguardia*, nascuda l'any 1881 i que encara es publica (Guillamet, 1994:63).

Serà en aquest període quan el fenomen de la premsa començarà a estendre's a les comarques catalanes i deixarà de ser un fenomen exclusiu de les grans ciutats, especialment de Barcelona. Entre el 1879 i el 1881, ja hi havia un total de 174 publicacions periòdiques publicades fora de Barcelona, la majoria de caràcter literari com *L'Olotí* a Olot o *La Bailarina* a Banyoles, però també un gran guix de publicacions

⁷ Una estabilitat política relativa ja que va tenir com a segona cara la manipulació habitual del sistema representatiu a través del *caciquisme* (Balcells, 2006:919).

⁸ Segons Figueras (1994:94), entre els anys 1879 i 1881, es podien trobar 369 publicacions fetes a Catalunya en llengua castellana, en contraposició de les 88 que estaven escrites en català. A Barcelona, la proporció era similar: 222 en castellà i 61 en català

comarcals⁹ humorístiques com *Lo Tap de Suro* de Figueres o *Lo Marfull* de Valls (Figueras, 1994:90-92). De fet, en el darrer quart de segle, es consolidaran revistes a ciutats com Vic, Badalona, Tarragona, Vilafranca del Penedès, Igualada o Granollers, i apareixeran publicacions com el *Diario de Gerona* o el *Diario de Tarragona* que perduraran fins l'esclat de la guerra civil l'any 1936 i tornaran a recuperar-se un cop acabada la dictadura franquista. Durant la segona meitat del segle XIX, gran part de les comarques ja havien tingut algun tipus de publicació pròpia (Guillamet, 1994:83).

Font: elaboració pròpia amb dades de Jaume Guillamet (1994:83)

Una altra de les grans novetats que apareix en aquests darrers anys del segle XIX en el camp periodístic són els primers diaris en català, amb el *Diari Català* (1879-1881) de Valentí Almirall al capdavant, però també amb d'altres de més recorregut com *La Renaixensa* (1881-1905) o *La Veu de Catalunya* (1898-1936). L'atreviment d'Almirall a l'hora de crear el *Diari Català* va contribuir indubtablement a fer viable que moltes noves publicacions sorgides posteriorment utilitzessin la llengua catalana (Figueras, 1994:92). De fet, a finals de segle, unes 250 publicacions culturals, humorístiques i polítiques d'arreu del Principat ja eren en català (Guillamet, 1994:63-63).

⁹ El concepte de *premsa comarcal* anirà apareixent de forma progressiva a mesura que creixi la reivindicació del concepte de comarca com a unitat territorial característica de Catalunya. (Guillamet, 1994:82)

Tal vegada, la premsa que va experimentar un creixement més sobtat va ser la literària i patriòtica (Balcells, 2006:925), esperonada per l'auge del moviment catalanista sorgit arran de la iniciativa d'un sector del federalisme republicà de polititzar el catalanisme i que durà a la configuració d'un primer front unitari heterogeni que l'any 1885 lliurarà a Alfons XII la *Memoria en defensa de los intereses morales y materiales de Cataluña* (Balcells, 2006:925). D'aquesta manera, a diferents ciutats catalanes comencen a néixer capçaleres com *La Senyera* (1898-1899) de Palamós, *Lo Pi de las Tres Brancas* (1898) de Berga o *La Llum* (1899-1901) de Manresa.

Aquestes publicacions catalanistes acaben de completar la diversitat de la premsa en català i castellà de finals del segle XIX, que ja comptava amb les publicacions carlistes i tradicionalistes, que van continuar mantenint les capçaleres humorístiques encetades durant el Sexenni Democràtic (Guillamet, 1994:74).

En definitiva, el darrer quart del segle XIX és un període de forts canvis a la premsa catalana, també pel que fa al seu model periodístic. Si l'any 1850 calia *llegir* el diari, l'any 1900 tan sols calia *fullejar-lo* (Guillamet, 2003:131): els diaris de tombant de segle tindran entre 6 i 8 pàgines, seran de gran format¹⁰ i apareixeran de forma recurrent suplements temàtics i números extraordinaris. Els titulars i les seccions també començaran a canviar i apareixeran nous gèneres periodístics com el reportatge o l'entrevista. Alhora, les informacions sensacionalistes aniran guanyant pes i es consolidaran com una de les parts més atractives dels diaris de tombant de segle, tal com opina Guillamet (2003:131).

1.1.2. La consolidació de la premsa de proximitat al tombant de segle

Els primers anys del segle XX i fins l'inici de la dictadura del general Primo de Rivera l'any 1923 són temps de plenitud i de gran vitalitat per a la premsa catalana. Amb la pèrdua el 1898 de les colònies espanyoles arran de la guerra amb els Estats Units per Cuba, “el catalanisme va enfortir-se més que mai” (Figueres, 1989:49). El *desastre del 98* va afectar “negativament” la credibilitat de la premsa espanyola, que havia practicat una fora campanya patriòtica que negava l'evidència de la superioritat de l'enemic “amb una barreja substancial de lleugeresa i sensacionalisme” (Guillamet, 2003:132).

Seran, també, els anys en els quals conviuran per primera vegada dos grans diaris escrits en llengua catalana —*La Renaixensa* i *La Veu de Catalunya*— i en els quals la

¹⁰ El periòdic de gran format, també anomenat *de llençol* o *broadsheet*, es caracteritza per tenir una mida de 75 centímetres d'alçada per 60 d'amplada. És el format més gran i és molt més llarg i ample que els formats berlinès (47 cm x 31 cm) i el *tabloide* (43 cm x 28 cm). (PaperSizes, 2015:1)

premsa s'estendrà amb força arreu del territori català. Així, apareixeran noves publicacions comarcals com *El Poble Català* (1919) i nombrosos setmanaris locals d'informació general a gran part de les ciutats més rellevants de la geografia catalana com *La Veritat*, a Manresa (1901-1904), *Acció Catalana*, a Sabadell (1907-1909) o *Foment*, a Reus (1909-1936) (Figueres, 1994:97 i 1989:52-53).

El tombant de segle propicia també l'aparició de grans diaris espanyols com l'*ABC* (1905) que, l'any 1915, ja tindrà un tiratge de 176.000 exemplars. Per la seva banda, també irrombran al panorama espanyol *El Debate* (1910-1936), que amb una tirada de 110.000 exemplars significarà l'entrada del periodisme catòlic dins el mercat periodístic d'una manera normalitzada, i *El Sol* (1917-1939), que esdevindrà un rotatiu adreçat a la nova burgesia reformista i republicana. Són, en definitiva, per alguns autors, els anys d'or de la premsa espanyola (Guillamet, 2003:135-136) i també del creixement dels tiratges, tal com reflectien les dades de la premsa diària barcelonina del període.

Taula 2. Tiratges d'algunes de les capçaleres de la premsa diària barcelonina els anys 1905, 1913 i 1918

Publicació	1905	1913	1918
<i>Diari de Barcelona</i>	7.000	10.000	20.000
<i>El Diluvio</i>	10.000	12.000	17.000
<i>El Liberal</i>	3.000	1.000	21.000
<i>La Publicitat</i>	7.000	25.000	30.000
<i>La Vanguardia</i>	18.000	58.000	100.000
<i>Las Noticias</i>	11.000	40.000	50.000
<i>La Veu de Catalunya</i>	4.000	20.000	8.000

Font: elaboració pròpia amb dades de Josep Maria Figueres (1994:100).

Precisament, els diaris d'àmbit espanyol de més tirada crearan edicions locals, com és el cas d'*El Liberal*, que teixirà edicions pròpies a Barcelona, Bilbao, Sevilla i, més tard, a Múrcia. Aquestes col·laboracions propiciaran el naixement de nombrosos diaris locals que compartiran amb *El Liberal* una de les seves pàgines, dedicada íntegrament a informacions d'interès general (Guillamet, 2003:133).

A tot això, l'any 1902 ja hi havia la percepció de la premsa com una empresa industrial que vetllava per obtenir beneficis i que intentava fer un producte atractiu que funcionés bé al mercat (Figueres, 1989:50). Arran d'aquesta constatació, els periodistes es van anar organitzant professionalment. L'any 1909 es va crear l'Associació de la Premsa Diària a Barcelona i, uns anys més tard, va néixer l'Associació de Periodistes de

Barcelona, que agrupava també els professionals de la premsa no diària (Figueres, 1989:50).

Una professionalització que serà el preludi d'un gran floriment de la premsa institucional i associacionista arreu del territori català, sobretot d'ençà de la creació de la Mancomunitat de Catalunya l'any 1914. Les entitats, els col·legis, els ordes religiosos, i els partits polítics veuran en la premsa una destinació natural per difondre les seves activitats i posicionaments ideològics (Figueres, 1994:98).

En paral·lel, les circumstàncies econòmiques convulses que vivia l'Estat Espanyol durant els anys de la primera guerra mundial (1914-1918), també contribuiran a marcar forts canvis periodístics. L'auge dels diaris concebuts com a empresa propiciarà la desaparició d'alguns periòdics més modestos, per bé que la difusió dels diaris d'orientació comercial era molt inferior que en altres països europeus per culpa de l'elevada taxa d'analfabetisme i eren orientats a les elits polititzades (Hallin i Mancini, 2004:62). De fet, l'any 1915, s'estimava que la difusió global de la premsa espanyola se situava entorn del milió d'exemplars diaris, amb una mitjana de 60 exemplars per cada mil habitants, una xifra llunyana als índexs d'altres països europeus (Guillamet, 2003:136).

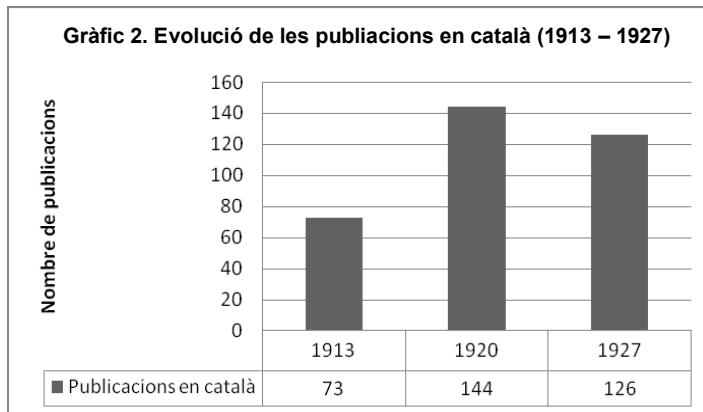
Així, l'Espanya del primer terç del segle XX anirà bastint un model de diari híbrid entre la informació i l'opinió, amb una presència cada cop més important del periodisme literari i amb un cert sensacionalisme que ja hi començava a treure el cap (Guillamet, 2003:136).

1.1.3. La dictadura de Primo de Rivera (1923-1929)

Davant la radicalització creixent de la lluita obrera i l'increment dels nacionalismes a l'Estat espanyol, el setembre de 1923, el general Primo de Rivera va instaurar un Directori Militar en el qual s'establia una rígida censura per a les publicacions. (Figueres, 1989:76) Els periòdics republicans i catalanistes van ser perseguits, els anarquistes van haver d'aturar les rotatives i la llei d'impremta de 1883 va quedar fortament retallada i limitada. (Guillamet, 2003:136) Les repressions polítiques, la censura militar i la censura prèvia del règim també van tenir un fort impacte en la premsa humorística, que va haver d'adaptar-se forçosament a la nova situació¹¹.

¹¹ Si bé és cert que *La Campana de Gràcia* (1870-1934) i *L'Esquella de la Torratxa* (1872-1939) van seguir editant-se, d'altres com *El Papitu* van haver de canviar el nom. (Figueres, 1989:79)

(Figueres, 1989:79) Així doncs, durant els anys de dictadura, es van perdre una vintena de publicacions editades en llengua catalana.

Font: elaboració pròpia amb dades de Jean-Michel Desvois citades per Josep Maria Figueres (Figueres, 1989:79)

Tot i així, gràcies a la debilitat del règim, no van ser uns mals anys per a la premsa. Ara bé, les publicacions diàries van mantenir un to políticament reposat (Figueres, 1989:80) i les seccions es va reorientar cap a temes menys polèmics com els esports o els tractats en la “premsa femenina”, tal com descriu Figueres (1989:80). Si bé és cert que van desaparèixer diaris històrics com *La Correspondencia de España* (1859-1925), varen sorgir nous projectes com el vespertí *Informaciones* (1922-1983) i el diari *La Nación* (1925-1936), la publicació pròpia del partit de Primo de Rivera, la Unió Patriòtica (Guillamet, 2003:137). Durant els anys de la dictadura, de fet, van prosperar també diverses publicacions religioses, culturals i de temes especialitzats, així com també nombrosos periòdics comarcals com *El Pla de Bages* del Bages o la *Gasetà Comarcal* (Figueres, 1989:79).

Els anys de la dictadura van coincidir amb l'estrena de la ràdio com a mitjà de comunicació als Estats Units, Anglaterra i França així com també amb les millores associatives i formatives pels periodistes: a Catalunya, l'any 1924 es va inaugurar Ràdio Barcelona, la primera emissora a Espanya amb llicència per emetre. En aquest sentit, per evitar l'intrusisme en la professió es va crear el carnet oficial de periodista i, l'any 1926, van començar els cursos de l'escola de periodisme d'*El Debate* (Guillamet, 2003:138).

En definitiva, els anys de la dictadura de Primo de Rivera van ser anys de premsa amansida però activa, que a pesar de la censura va conservar l'embranchida que havia assolit la premsa a l'últim terç del segle XIX, i la va conduir fins l'esclat de la Segona República, que seran anys prolífics per al periodisme català (Figueres, 2003:85).

1.2. 1929-1939: el domini de la premsa en català

Si durant la dictadura, la premsa ideològica havia hagut de limitar els seus continguts i de contenir-se, els anys trenta seran els anys en els quals esclatarà tota la força retinguda. En aquest sentit, naixeran capçaleres com *La Humanitat* (1931-1947) o *L'Opinió* (1928-1931) pròximes a l'esquerra més catalanista i apareixeran publicacions especialitzades a gran part de les ciutats catalanes. La creació de projectes empresarials de gran pretensions econòmiques com *La Publicitat* (1922-1939) o *La Vanguardia* (1881) s'estancarà a favor de publicacions més discretes i sovint d'abast local nascudes en el si dels partits polítics catalans, de les associacions, dels intel·lectuals i de l'Església (Figueres, 1994:102).

Arran de la caiguda de Primo de Rivera, a Catalunya van revifar-hi fortament els sentiments catalanistes i republicans. L'agitat context polític del període propiciarà l'esclat de la premsa a Catalunya, on hi conviuran més de 1.500 publicacions periòdiques: Catalunya estava recuperant progressivament els seus signes d'identitat i de poder polític (Figueres, 1989:87). Així, entre el 1930 i el 1939 es crearan 50 diaris, escampats arreu de la geografia catalana, especialment en aquelles ciutats amb més tradició periodística. D'aquesta manera, naixeran diaris a Terrassa, Sabadell, Vic, Lleida, Reus, Manresa, Tarragona, Tortosa o Girona i apareixeran prop de 300 revistes catalanistes i butlletins d'entitats polítiques (Figueres, 1989:89).

Així doncs, durant aquests anys, les relacions entre la premsa i la política van ser intenses. En aquest sentit, la proclamació de la Segona República arran de la fallida de la Monarquia, va donar un nou impuls a la premsa espanyola d'esquerres, però també de dretes (Guillamet, 2003:138). Durant els dos primers anys de República, els governs de coalició republicana i socialista van haver de fer front a una premsa de dretes molt contrària a les seves accions, però també a una premsa d'esquerra que en criticava la seva moderació. Una situació que va culminar amb la Llei de Defensa de la República, que va comportar la suspensió d'algunes publicacions (Guillamet, 2003:139).

Però a grans trets, durant la segona República es viurà un punt àlgid en la premsa espanyola gràcies a l'augment de noves capçaleres republicanes com l'*Ahora* (1930-1939), per bé que l'*ABC* va continuar sent el diari amb una tirada més elevada d'exemplars: 200.000 cada dia. (Guillamet, 2003:139)

1.2.1. L'esclat de la guerra civil i la polarització de la premsa

L'alçament militar del 18 de juliol de 1936 va significar la divisió de la premsa espanyola en dos grans blocs: el de la premsa republicana i el de la premsa del bàndol revolucionari. Tant en un cantó com a l'altra, es van viure suspensions i incautacions de publicacions, així com també censures polítiques confiades als falangistes i al comitè d'obres, respectivament (Guillamet, 2003:139). Així, diaris barcelonins com *La Veu de Catalunya* (1930-1937) es van decomissar per tenir una línia editorial massa conservadora, i van canviar-ne el nom (Figueres, 1989: 92).

La tendència serà la mateixa a la resta del territori català on, per exemple, *El Pla de Bages* de Manresa es convertirà l'any 1937 en el *Diari Obrer* i on les publicacions religioses com *La Paraula Cristiana* seran eliminades o reconvertides. Tot i així, encara apareixeran publicacions noves, amb objectius clarament polítics i persuasius. És el cas del *Combat* de Girona, del *Full Oficial del Comitè del Front Popular*, de Sabadell, i el *Front Popular*, de Tarragona. Ben poques seran aquelles publicacions que es crearan totalment desvinculades d'interessos polítics, com *La Llar* que tenia l'objectiu de defensar els interessos morals i materials de Sant Feliu de Codines (Figueres, 1989:92).

Aquesta tònica es dona enmig d'un període en el qual la premsa té manca de matèries primeres —el mes d'abril de 1937 s'acordarà no ultrapassar les sis planes per exemplar, per assegurar que hi hagi paper per a tothom (Huertas, 1995:415)— i en el qual els lectors minven, a causa dels moviments migratoris però també per falta de poder econòmic (Figueres, 1989: 92). Uns moviments migratoris que també viuran en primera persona les pròpies publicacions republicanes que, a mesura que el bàndol nacional vagi guanyant terreny, es veuran obligades a editar-se des de l'exili.

A pesar de tot, seran anys en què el model periodístic evolucionarà esperonat pel context polític. Si l'any 1931 els gèneres periodístics més usats eren la crònica i l'article, amb l'esclat de la guerra l'any 1936 el reporterisme i l'entrevista eixamplaran la seva presència a les publicacions, si bé la crònica seguirà mantenint-se com el gènere per excel·lència. Alhora, es començarà a produir també un canvi estètic en les publicacions: la fotografia irromprà a les pàgines dels diaris (Huertas, 1995:411).

Ja a les acaballes de la guerra civil, l'any 1938 el primer govern del dictador Francisco Franco —constituït el 31 de gener d'aquell mateix any— va dictar una nova normativa referent a la premsa que seria vigent fins l'any 1966. La llei pretenia aniquilar la

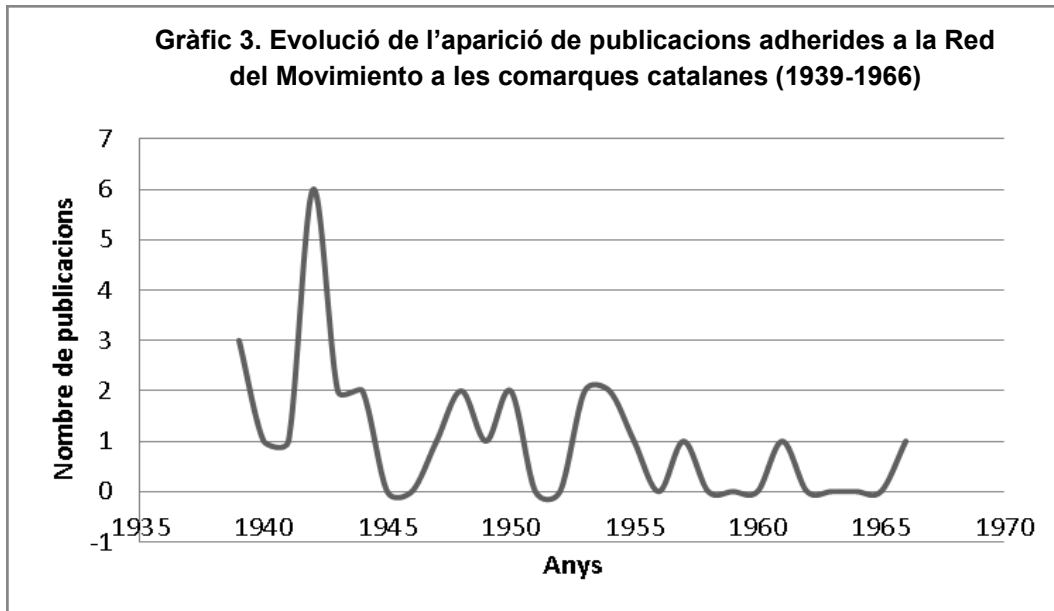
concepció del periodisme com a *quart poder* i posava tota la informació al servei de l'Estat. Així, es reconeixia la premsa com una "institució nacional allunyada del llibertinatge democràtic" (Sinova, 2006:41). No es podia editar cap publicació periòdica si no havia estat autoritzada prèviament, els directors havien de ser nomenats directament per l'Estat i es va realitzar una depuració de professionals (Sinova, 2006:46, 54, 62).

1.3 1939-1966: la premsa sota la dictadura franquista

Quan a finals de gener de 1939, Barcelona va caure a mans franquistes, gairebé tota la premsa va quedar suprimida, excepte *La Vanguardia*, que va haver de passar a dir-se *La Vanguardia Española* (Huertas, 1995:461). Durant els següents mesos es van anar reprenent publicacions com *El Correo Catalán*, la *Hoja Oficial de la Provincia de Barcelona*, *El Mundo Deportivo* i *El Noticiero Universal*, a més de la creació de nous diaris com el falangista *Solidaridad Nacional* (Guillamet, 1996:19-20).

Precisament, aquesta última publicació formarà part del conjunt de diaris que es crearan arreu de l'Estat dins la *Red del Movimiento*, que publicarà almenys un diari a cada província. Això farà que neixin noves capçaleres –o bé que se'n reformulin de ja existents– a moltes ciutats de les comarques catalanes, com Igualada, Reus o Mataró (Huertas, 1995:4629). Amb tot, es dibuixava un panorama periodístic ben diferent al de la Segona República. A Catalunya, de fet, s'editaven menys publicacions que cent anys enrere, quan la premsa començava a entreveure la modernitat (Guillamet, 1996:21). Així doncs, fins pràcticament els anys 60, a Barcelona es configurarà aquest panorama: *La Vanguardia Española* serà el diari per excel·lència i la resta de diaris de la xarxa falangista tindran una influència menor (Guillamet, 1996:23).

En canvi, a les principals ciutats catalanes, la situació es capgirava. Fins la dècada dels anys 60, les organitzacions locals del *Movimiento* a Catalunya van impulsar diverses publicacions locals setmanals, quinzenals i mensuals, que en alguns casos, van esdevenir la principal capçalera pels habitants d'aquests municipis, especialment durant els primers anys de la dècada dels 40 (Guillamet, 1996:24). Ara bé, la gran majoria de les capçaleres tenien tirades escasses i en molts casos no eren rendibles. Tot i així, a nivell espanyol, la premsa del *Movimiento* va arribar a estar integrada per més de 40 diaris (Chivelet, 2001:115).

Font: elaboració pròpia amb dades de Jaume Guillaumet (1996:24-25)

Com ja hem dit anteriorment, els catalans que van optar per exiliar-se van contribuir a tirar endavant algunes revistes com *Germanor* (1912-1963) a Santiago de Xile, *Ressorgiment* (1916-1972) a Buenos Aires, o *Ressò* a Nova York (1955-1956), que van esdevenir plataformes de comunicació pels catalans a l'exili. Segons dades d'Albert Manent i recollides per Josep Maria Figueres, a l'exili es van publicar 170 publicacions en 19 països diferents: des d'òrgans ideològics de partits polítics fins a edicions purament literàries (Figueres, 1989:969). De fet, tots els partits polítics catalans van editar alguna publicació a l'exterior durant la dictadura, tals com *Lluita*, del PSUC, publicada des de Tolosa l'any 1945, *La Humanitat* d'Esquerra Republicana de Catalunya -també a Tolosa l'any 1959- o *Catalan News* del Front Nacional Català a Londres l'any 1946 (Figueres: 1989:97).

Tot i el clima que es vivia, durant aquesta època també van sorgir algunes publicacions clandestines editades dins de Catalunya, com *L'Hora de Catalunya* (1941) o *Bandera del Poble Català* (1945). (Figueres: 1989:97) Concretament, serà sota el paraigua de l'Església que creixeran multitud de revistes locals emparades pel Concordat que tenia l'Espanya franquista amb el Vaticà. Així, apareixeran títols religiosos i culturals com *Serra d'Or* (1955) –que arribarà a tenir una tirada de 17.000 exemplars (Guillaumet, 1996:125)- i se'n reprendran d'altres com el *Full Diocesà* de Vic (1907) o *Església de Tarragona* (1869) (Figueres: 1989:97).

Arribats als anys seixanta, la situació política espanyola començava a virar cap a una certa tolerància, després del Pla d'Estabilització Econòmica del 1959. Precisament, va ser en aquest any quan Manuel Fraga Iribarne va posar-se al capdavant del Ministeri

d'Informació i de Turisme. Aquest canvi va significar un primer pas endavant “cap a una certa liberalització de la política informativa” (Guillamet, 1996:37). Així va autoritzar la creació del diari barceloní *Tele/eXprés* l'any 1964, que pretenia renovar la premsa catalana en uns anys en què, tot i la censura, “el turisme començava a obrir perspectives comercials per a la dinamització del mercat periodístic” (Guillamet, 1996:38).

1.4. 1966-1980: la recuperació de les llibertats

El 14 d'abril de 1966 va ser el primer dia des del final de la guerra que els diaris espanyols no van haver de passar per la censura prèvia. Era el dia en el qual havia entrat en vigor la Llei de Premsa de 1966, promulgada el 18 de març de 1966 (Huertas, 1995:464), que, si bé obligava els directors de les publicacions a enviar deu exemplars signats a la oficina de censura mitja hora abans de lliurar l'edició a la distribuïdora, suposava una escletxa de llibertat, sempre que no es posessin en entredit els principis del règim ni les autoritats (Guillamet, 1994:194-195). Tot i així, l'article 2 de la nova llei deixava màniga ampla a les autoritats franquistes per tipificar com a delictes qualsevol tipus de peça periodística, i seguia amenaçant amb sancions econòmiques, suspensions del mitjà i processaments (Huertas, 1995:464).

Alhora, tal com apunten Fernández i Santana (2000:23), la llei suprimia les consignes, la censura prèvia i la consulta obligatòria, si bé “es preveia la possibilitat de consultar, amb caràcter voluntari, la conveniència de publicar qualsevol informació, sent eximents de responsabilitat la resposta aprovatòria i el silenci informatiu”. Per a les dues autores, aquest fet suposa el pas de “la més fèrria censura governamental” a “l'autocensura” (Fernández i Santana, 2000:23).

Malgrat tot, amb la Llei de Premsa del 1966, les publicacions van augmentar. Així, l'any 1966 naixerà el *Diario de Lérida* i, un any més tard, la publicació especialitzada *Diario Femenino*, amb força èxit. Però no serà fins els primers anys de la dècada dels setanta —amb la creació de l'Assemblea de Catalunya l'any 1972— que la premsa clandestina s'atrevirà a sortir de la foscor (Guillamet, 1994:196).

Per altre costat, cal esmentar que, arran del desenvolupament de la Llei de Premsa de 1966, l'any 1967 es va promulgar l'Estatut de la Professió Periodística, que obligarà als periodistes a tenir el carnet acreditatiu de la Federación de Asociaciones de Prensa Española (FAPE) per a l'exercici professional (Fernández i Santana, 2000:28).

Als anys 70, el panorama empresarial a Catalunya s'havia començat a animar i *El Correo Catalán*, que es postulava partidari de l'obertura del règim, havia arribat a superar els 100.000 exemplars gràcies a la forta penetració que tenia a comarques (Guillamet, 1994:201). Alhora, van ser anys de professionalització del periodisme: s'acabava de crear el Grup Democràtic de Periodistes i, l'any 1972, es creava la Facultat de Ciències de la Informació, a la Universitat Autònoma de Barcelona, fet que atorgava al periodisme un rang universitari i posava fi a la vinculació dels estudis amb el Ministeri d'Informació i Turisme (Guillamet, 1994:202).

A més a més, la certa liberalització que va suposar la llei de premsa del 1966, va ser aprofitada per algunes publicacions locals per consolidar-se i incloure, cada vegada més, textos en català. Així, l'any 1971 apareixerà *Solc*, a Martorell o *Magarola*, a Abrera, vinculades a l'Església (Pàmies, 2000:26). De fet, les publicacions parroquials i diocesanes –que juntament amb les del *Movimiento*, estaven exemptes de complir els requisits legals- van servir de paraigües per manifestar, en molts casos, les inquietuds periodístiques locals (Guillamet, 1996:122).

En definitiva, durant la dècada dels setanta, es dibuixa el següent panorama. Els principals diaris del *Movimiento*, com *Solidaridad Nacional* o *La Prensa*, eren insostenibles econòmicament i el *Tele/eXpres*, nascut pocs anys abans, perdia 2,6 milions de pessetes l'any 1973. Per contra, *La Vanguardia Española* i *El Noticiero* tenien guanys de més de dos milions, i *El Correo Catalán* beneficis de 100.000 pessetes (Huertas, 1995:473).

A tot això, el desembre de 1975, *Mundo Diario* va començar a imprimir les seves pàgines en tecnologia *off-set*, fet que va marcar la mort de l'ofici de tipògraf. Una mort que va coincidir amb la del dictador Francisco Franco el 20 de novembre de 1975 i amb la conseqüent restauració de la democràcia a Espanya (Huertas, 1995:474).

La Llei d'Impremta de 1966 va seguir vigent fins l'any 1978 i, per tant, fins després de la mort de Franco. Ara bé, els primers governs de la monarquia no van aplicar-la al peu de la lletra. Així, una de les primeres accions que va fer la Direcció General de Coordinació Informativa – que substituïa la direcció general de premsa franquista- va ser tramitar el desembre de 1975 el permís per autoritzar la publicació del primer diari escrit en català i del postfranquisme: l'*Avui* (Guillamet, 1996:123).

Sens dubte, arran de la mort de Franco, es va produir un esclat de nous projectes periodístics arreu de l'Estat Espanyol. L'any 1976 van néixer publicacions com els diaris *El País* i *Catalunya Express*, i setmanaris com l'*Interviú* i l'*Arreu* (Guillamet,

1996:123). El dia 26 d'octubre de 1978, amb el naixement d'*El Periódico de Catalunya*, Barcelona va arribar a tenir 13 diaris (Guillamet, 1996:153). Un fet que contrasta amb la desaparició d'algunes de les capçaleres històriques –per bé que deficitàries– del *Movimiento*, com el tancament de *Solidaridad Nacional* o de *La Prensa*. Altres diaris franquistes passarien a integrar-se dins la nova empresa Medios de Comunicación Social del Estado (Guillamet, 1996:153).

En aquesta línia, els anys 80 van ser els anys de la desaparició d'algunes de les grans capçaleres del passat. El mes de març de 1984 abaixava la persiana el *Diario de Barcelona* –el diari més antic d'Europa– i a finals anys ho feien també *El Correo Catalán* i *El Noticiero Universal*. El *Tele/eXpres*, nascut als anys 60, també va deixar-se de publicar (Guillamet, 1996:154).

Tot i així, van proliferar diversos diaris en català a algunes comarques, com el *Regió 7* (1978) a Manresa, el *El Punt Diari* (1979) a Girona o *El 9Nou* (1979) a Vic. (Guillamet, 1996:154) De fet, seran anys de fort activisme cívic, cultural i polític que farà ressorgir amb força la premsa comarcal. En aquest sentit, l'any 1979 hi havia 201 publicacions d'informació local en 159 municipis catalans, una xifra pràcticament idèntica a les 204 publicacions comptabilitzades l'any 1939. Més tard, l'any 1986, el nombre ja s'havia enfilat fins les 221 publicacions. (Guillamet, 1988:38) Precisament, serà en les publicacions locals on prosperaran més projectes periodístics en llengua catalana: dos terços de les publicacions en català que es comptabilitzaven aleshores, seran d'àmbit local. (Figueres, 1994:107). L'any 1986 al Baix Llobregat, per exemple, hi havia un diari i onze revistes, amb 12.500 exemplars en total, un 80% dels quals eren escrits en català, segons el *Llibre del cens de la premsa local i comarcal* de 1986 (Diputació de Barcelona, 1988).

Una tirada minúscula comparada amb les dels grans diaris catalans i espanyols que, l'any 1985, arribaran als 350.000 exemplars diaris, com és el cas d'*El País*. A Catalunya, *La Vanguardia* fregarà els 200.000 i *El Periódico de Catalunya* els 140.000. Més lluny quedaran els poc més de 40.000 exemplars diaris que publicava l'*Avui* o els 10.000 d'*El Punt Diari* (Guillamet, 1988:84-85).

2. La premsa local d'Olesa de Montserrat (1879-1980)

2.1. Situació geogràfica i demogràfica d'Olesa de Montserrat

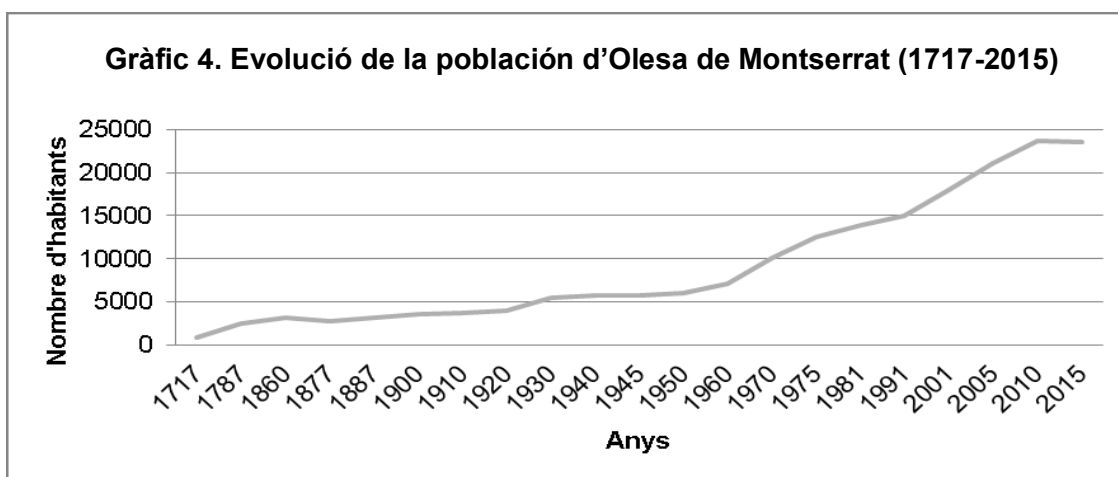
Olesa de Montserrat és un municipi del nord de la comarca del Baix Llobregat, a mig camí entre Barcelona i Manresa, i a 15 quilòmetres de Terrassa. Nascut al voltant del Castell d'Olesa —del qual actualment gairebé no en queden restes— i de l'església dedicada a Santa Maria, el poble tenia 923 habitants l'any 1717¹². Pràcticament 300 anys més tard, el 2015, n'eren 23.536¹³.

Geogràficament, el terme municipal és força particular. Les muntanyes que precedeixen Montserrat converteixen la meitat nord en un territori pràcticament despoblat, verge i amb una orografia accidentada. Per contra, amb el riu Llobregat, la meitat sud presenta un terreny molt més planer i accessible (Piñero, 2012:10). És en aquest altiplà on s'hi situa el nucli urbà d'Olesa, que s'ha anat engrandint paral·lelament al creixement demogràfic que ha experimentat la vila amb els anys.

Així, Olesa ha viscut successius canvis urbanístics com la construcció de l'Eixample l'any 1932, l'edificació dels barris de Sant Bernat i del Poble Sec amb els moviments migratoris de la dècada dels 50 o, ja a la dècada dels 80, la planificació d'altres barriades residencials com el Collet de Sant Joan, Les Planes o Els Closos (Figueras, 2015:15). De fet, aquest conjunt d'actuacions urbanístiques coincideixen amb el creixement demogràfic de la població. D'ençà la dècada dels anys 30 del segle XX i fins l'any 2015, Olesa multiplicarà gairebé per cinc el seu nombre d'habitants.

¹² Segons Josep Maria Cobos (1994:22), aquesta xifra situa Olesa de Montserrat per darrera de la veïna localitat d'Esparreguera (1.134) en nombre d'habitants, però lleugerament per davant de Martorell (808) i Sant Boi (842), i molt per sobre de L'Hospitalet de Llobregat (504) i de Sant Feliu de Llobregat (316), unes xifres que s'han capgirat amb el pas del temps.

¹³ Dada extreta de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), 2015.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Enciclopèdia Catalana, de Guillem Figueras (2015:17), de J.M. Cobos (1994:22) i de l'Idescat (2015).

A banda de la dicotòmica geografia interna del terme, Olesa també es configura com a espai de transició entre l'àrea metropolitana de Barcelona i el territori de la Catalunya central (Piñero, 2012:11). Una condició que ha afectat, en gran mesura, al desenvolupament econòmic de la vila al llarg dels segles. El fet d'estar a cavall entre la Catalunya urbana i la Catalunya rural propiciarà que —especialment a partir dels segles XVII i XIX— Olesa s'especialitzi fonamentalment en dos subsectors: el conreu de l'olivera i el sector de la indústria tèxtil llanera (Cobos, 2006:51-58). De fet, l'Àrea Metropolitana de Barcelona s'estén fins a Corbera de Llobregat i Sant Andreu de la Barca; els municipis del Baix Llobregat Nord en queden exclosos.

2.1.1. Olesa de Montserrat i el seu entorn

La situació geogràfica del terme municipal d'Olesa de Montserrat ha incidit notablement en l'evolució social de la vila i en les seves relacions amb l'entorn. Geogràficament, Olesa es troba situada al nord del Baix Llobregat, a l'esquerra del riu Llobregat i al límit, a llevant, amb la comarca del Vallès Occidental. Així, Terrassa es troba a tan sols una quinzena de quilòmetres d'Olesa, mentre que la capital del Baix Llobregat, Sant Feliu de Llobregat, dista fins als 30 quilòmetres. No és estrany, doncs, que en les relacions comercials, socials i demogràfiques que Olesa ha anat teixint al llarg dels anys, la cocapital del Vallès Occidental hi hagi tingut un lloc destacat. Mostra d'això és el fet que, durant el període de la Restauració (1874-1931), Olesa era l'única població del Baix Llobregat que pertanyia electoralment al districte de Terrassa i al seu partit judicial. En aquest sentit, tal com apunta Josep Maria Cobos (1994:182),

l'adscripció d'Olesa al districte terrassenc responia al fet que la vila es trobava més unida a la ciutat vallesana que no pas a d'altres pobles del Baix Llobregat¹⁴.

Seguint aquesta tendència, fins ben entrat el segle XX, Olesa bastirà les seves relacions principalment amb els pobles situats a menys de 20 quilòmetres a la rodona. Així, l'any 1910, el 75% de la població resident a Olesa però nascuda fora, tenia com a lloc d'origen poblacions molt pròximes, com Esparreguera, Abrera, Martorell o Terrassa (Cobos, 1994:38). Per tant, tot sembla indicar que les relacions d'Olesa amb la seva comarca es restringien pràcticament a la zona més septentrional del Baix Llobregat.

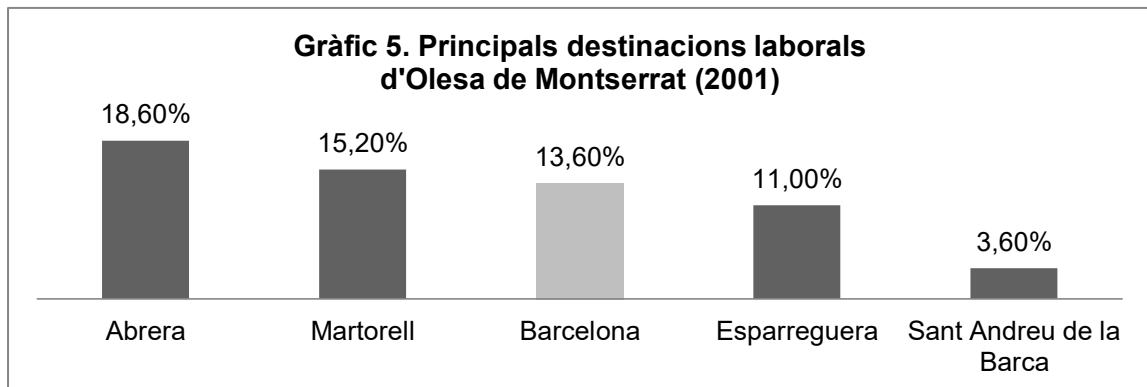
D'una manera similar ho va valorar Josep Maria Rendé l'any 1924 en el *Pla d'organització social agrària* encarregat per la Mancomunitat de Catalunya i, més tard, també altres estudis com el *Plan Director del Área Metropolitana de Barcelona* (1966). En la mateixa línia, a tombants del segle XXI, l'*Informe sobre la revisió del model d'organització territorial de Catalunya* —més conegut amb el sobrenom d'*Informe Roca*— contemplava la creació d'una nova comarca a la zona: el Baix Llobregat Nord o Montserrat¹⁵. El document, publicat l'any 2000 per encàrrec del Parlament de Catalunya, argumentava aquesta proposta afirmant que el nord del Baix Llobregat ha estat sempre “una zona de cruïlla entre (...) el Vallès, el Baix Llobregat, el Penedès, el Bages i l'Anoia (...) i d'entrada al continu urbà de Barcelona”. Alhora, ho justificava també assegurant que —a banda de Barcelona— Martorell era la principal destinació laboral de vuit dels municipis, mentre que quatre més hi tenien altres poblacions de la zona (Roca, 2000:127). La proposta, que no es va acabar executant, incloïa dins del Baix Llobregat Nord un total de quinze poblacions que històricament han format part de quatre comarques diferents¹⁶.

¹⁴ Un exemple més d'aquesta vinculació entre Olesa i Terrassa el trobem en el comportament electoral dels olesans en els diversos comicis celebrats entre les últimes dècades del segle XIX i les primeres del XX. A totes les eleccions per escollir diputat provincial i, més tard, a totes les conteses electorals per triar diputat a les Corts, Olesa va ser un votant fidel del terrassenc Alfons Sala i Argemí (1863-1945), comte d'Egara, d'ideologia conservadora i president de la Mancomunitat en temps de la dictadura de Primo de Rivera (1923-1929) (Cobos, 1994:182).

¹⁵ Malgrat que l'*Informe Roca* feia referència a la proposta de comarca del Baix Llobregat Nord també amb el nom de Montserrat, durant les primeres dècades del segle XXI ha pres força la denominació de la zona com a *Montserratí*, un terme de caràcter popular que, si bé no apareix en cap informe ni estudi institucional, ha arrelat entre el jovent dels municipis de la zona.

¹⁶ La comarca del Baix Llobregat Nord proposada a l'*Informe Roca* incloïa poblacions del Baix Llobregat (Collbató, Esparreguera, Olesa de Montserrat, Abrera, Sant Esteve Sesrovires, Castellví de Rosanes, Sant Andreu de la Barca i Martorell —que n'esdevindria la capital—), de l'Anoia (el Bruc, els Hostalets de Pierola, Masquefa i Piera), de l'Alt Penedès (Sant Llorenç d'Hortons i Gelida) i del Vallès Occidental (Castellbisbal).

De fet, segons un estudi elaborat pel Consell Comarcal del Baix Llobregat, quatre de les cinc principals destinacions laborals dels olesans l'any 2001 formaven part de la zona del Baix Llobregat Nord, una denominació que ha anat guanyant terreny en les últimes dècades. Un exemple d'aquest fet serà la creació de mitjans de comunicació dirigits exclusivament a aquesta àrea com *Línia Nord*, *La Bústia* i *El Montserratí* —en premsa—, o TV10 —en televisió— que va deixar d'emetre l'1 de febrer de 2013 per problemes econòmics¹⁷. També naixeran programes destinats a aquesta zona com l'informatiu *A cinc bandes* i la secció específica que té la zona a *Regió 7*.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'estudi *La mobilitat laboral al Baix Llobregat (2001)* del Consell Comarcal del Baix Llobregat.

2.1.2. Bases econòmiques

Per les particularitats de la seva situació geogràfica, Olesa s'anirà configurant mica en mica com un espai sensiblement diferent als altres pobles de la comarca del Baix Llobregat. Si l'any 1860 la resta de municipis es dedicaven exclusivament al conreu dels cereals i de la vinya, Olesa destinava més d'un 42% dels conreus a l'olivera (Cobos, 1994:60). De fet, la producció d'oli sempre ha estat un dels productes agraris per excel·lència del municipi¹⁸. En aquest sentit, el punt àlgid de la producció oleícola

¹⁷ LA VANGUARDIA (2013) *El norte del Baix Llobregat se queda sin televisión*. Recurs en línia disponible a: <http://www.lavanguardia.com/local/baix-llibregat/20131007/54388548325/norte-baix-llibregat-television.html> [Consultat el 02/02/2016]

¹⁸ L'oli d'Olesa sempre ha estat un producte "més apreciat per la seva qualitat que no pas per la quantitat produïda". Tot i així, ja al segle XIV, s'utilitzava la "mesura olesana" com a unitat de mesura a la zona. Alhora, l'oli d'Olesa era utilitzat al segle XVIII a l'Hospital General de Barcelona per a finalitats mèdiques. L'any 1888 i 1929 va ser distingit amb la medalla d'or a l'Exposició Universal de Barcelona. (Vendranes i Rullier, 1996:24-26) Alhora, els dos autors assenyalen la presència d'una varietat d'olivera autòctona —la palomar o olesana— i que és genuïna d'aquesta zona.

olesana va arribar a mitjans del segle XIX¹⁹, per bé que, a les darreries de segle, el sector va començar a perdre pes a favor de la indústria llanera que, mica en mica, havia anat guanyant terreny. Ara bé, a partir del 1980 es viurà un cert repunt del conreu de l'olivera²⁰, que l'acabarà de consolidar —si més no— com un dels trets paisatgístics més identificatius de la vila.

Per tant, el sector agrícola de l'olivera serà un dels principals actius econòmic de la vila des de finals del segle XVII i fins ben entrat el segle XIX²¹, quan la industrialització i, en concret, la indústria tèxtil, la relegarà a un pla inferior. En aquest sentit, ja a mitjans del segle XVIII, aprofitant la força hidràulica del Llobregat, alguns propietaris olesans havien decidit invertir en maquinària tèxtil per a confeccionar teixits de cotó i indians. Unes iniciatives que van aconseguir situar la indústria tèxtil olesana a un nivell similar al de les fàbriques de Terrassa i Sabadell (Vallès Occidental), dues de les ciutats catalanes on el ram de la llana i l'estam van arrelar amb més força²². Tanmateix, la construcció de la línia de ferrocarril entre Barcelona, Sabadell i Terrassa l'any 1858 va suposar un fort revés per a les aspiracions de la indústria olesana²³. Els productes vallesans tenien, des d'aleshores, una nova via de comunicació fins al Port de Barcelona, mentre que la indústria tèxtil olesana havia de transportar-los per carreteres en mal estat (Piñero, 2012:19).

Tot i així, amb un ritme més lent i amb un cert estancament econòmic, la indústria llanera d'Olesa va seguir creixent. Esperonada per l'arribada del vapor al municipi a finals del segle XIX, l'any 1880 Olesa ja tenia 32 fàbriques de teixits, quatre de filatures i sis més de tints²⁴ (Figueras, 2015:19). Durant el primer quart del segle XX, amb la

¹⁹ Si l'any 1756 hi havia 8 trulls (Cobos, 2006:152), l'any 1856 n'hi haurà 12 (Figueras, 2015:17). A finals del segle XIX, però, el nombre de trulls retrocedirà progressivament fins arribar al 1905 amb tan sols cinc premses d'oli. Precisament, l'any 1905 coincideix amb la creació de la premsa del Sindicat, que posarà fi al monopoli dels grans propietaris (Cobos, 2006:152).

²⁰ Jordi Piñero (2012:12) atribueix el repunt de la producció oleícola olesana dels anys 80 a la crisi de la indústria tèxtil i al tancament de les fàbriques d'aquest sector al municipi. Tot i així, també reconeix que l'onada d'incendis de l'any 1994, va contribuir a aturar la tímida recuperació del sector oleícola olesà.

²¹ Tal com es pot deduir de les dades de J. M. Cobos (1994:51), entre els anys 1723 i 1910, l'agricultura va ser el sector professional amb més treballadors a Olesa. La taxa d'ocupació sobre el total de la població ocupada a Olesa va oscil·lar sempre entre el 42,5% i el 71,4%, ja als darrers anys.

²² GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA (2015) *La indústria tèxtil a Catalunya*. Disponible a: <http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0239872.xml> [Consultat el 01/02/2016]

²³ Segons Guillem Figueras (2015:17), la importància que va adquirir la indústria tèxtil vallesana arran de la construcció de la línia de ferrocarril i la consegüent pèrdua de terreny del producte olesà, podria ser la causa de la davallada demogràfica del 20,5% que va patir Olesa entre els anys 1857 i 1877.

²⁴ Segons Piñero (2012:20), l'arribada del vapor transformarà la indústria tradicional olesana en una indústria fortament mecanitzada. Hi contribuirà notablement l'arribada d'inversors

construcció de la carretera i del ferrocarril que uneix Barcelona amb Manresa, la indústria olesana de teixits va recuperar part del temps perdut. Així, els anys 50 i 60 van esdevenir els seus anys més dolços (Piñero, 2012:21). Ara bé, la crisi econòmica de la dècada dels 70 va comportar el tancament de gran part de les fàbriques tèxtils de la zona, com Indústria Olesana S.A. —que als anys 40 havia tingut més de 1.000 treballadors— o l'emblemàtica Colònia Sedó, ubicada al municipi veí d'Esparreguera, però a tocar del terme d'Olesa de Montserrat.

Amb tot això, segons Piñero (2012:22), Olesa arribarà al segle XXI amb una economia fortament diversificada²⁵ i amb uns sectors agraris i tèxtils notablement desdibuixats. Arran del creixement urbanístic i demogràfic de la vila, bona part de les antigues naus de la indústria tèxtil olesana quedaran integrades al nucli urbà: algunes d'elles s'enderrocaran i d'altres es reconvertiran en espais destinats al sector dels serveis. Així doncs, l'any 2015, la presència d'indústria tèxtil a Olesa serà ja molt residual.

En canvi, el conreu de l'olivera —tot i tenir molt poc pes en l'economia del municipi— arrelarà com un dels trets més identificatius de la vila i naixeran nous projectes de comercialització per a l'oli d'Olesa²⁶. De la mateixa manera, l'olivera seguirà sent una característica genuïna del municipi. Tal com mostra l'Institut d'Estadística de Catalunya, si l'any 2009 a la majoria de les terres llaurades d'Olesa s'hi conreava l'olivera, a la resta de municipis del Baix Llobregat, aquest conreu serà un dels més minoritaris.

Durant les últimes dècades del segle XX i les primeres del XXI, s'instal·laran al municipi diverses multinacionals de la indústria química, com la japonesa KAO Corporation, però també empreses d'altres rams com el de la metal·lúrgia o el de l'alimentació (Piñero, 2012:22). Però per sobre de tots els altres sectors —i seguint la tendència comarcal i del conjunt de Catalunya— la base econòmica d'Olesa es configurarà eminentment al voltant del sector serveis.

barcelonins i terrassencs al municipi per instal·lar-hi noves indústries, tals com Torres Millet o Manuel Targarona. Les seves naus seran mogudes amb la força del vapor i de l'electricitat i es dedicaran al filat i teixit de cotó. Així, en aquests anys, la llana anirà perdent terreny a favor d'aquesta altra matèria primera.

²⁵ Segons dades de l'Idescat, el Valor Afegit Brut (VAB) del municipi de l'any 2012 revela una economia basada principalment amb els serveis, que dobla l'indicador del sector industrial. L'agricultura hi té un pes irrisori.

²⁶ L'any 2009 un grup de 13 joves productors crearan l'empresa Oliveraires Palomar Olesana, una Societat Agrària Transformadora (SAT) que, amb el suport de la Fundació Agrícola Olesana, tindrà l'objectiu de donar a conèixer la varietat d'oliva palomar i l'oli d'Olesa a través de la seva comercialització. (Oulesa (2016) *Empresa*. Disponible a: <http://www.oliolesa.cat/empresa/> [Consultat el 03/02/2016])

2.1.3. Aspectes culturals i associatius

Amb el pas dels anys, Olesa ha vist créixer un ampli i divers teixit associatiu.. Segons Josep Maria Cobos (1994:196), la societat més antiga del municipi data del 1850 i va ser la Societat de Músics, sense cap vinculació política. De fet, les entitats i associacions musicals tindran un pes notable dins el gruix associatiu fins ben entrat el segle XX. Així, de la Societat de Músics en sorgirà l'any 1856 l'orquestra *Nois d'Olesa*, que haurà de conviure amb d'altres projectes olesans sorgits a la segona meitat del segle XIX com l'*Orquestra dels Boys*, l'*Orquestra del Po*, i l'*Orquestra del Calsa* (Duran, 1994:200-202) i que agruparan entre totes prop d'un centenar d'olesans, una part significativa de la població si es té en compte que, aleshores, Olesa tenia al voltant de 3.000 habitants.

Ahora, i mogudes pel context polític que es vivia, durant l'últim terç del segle XIX van proliferar també diverses societats republicanes i obreres com La Armonia, La Unión (1878), La Oliva (1889) —amb més d'un centenar de membres l'any 1918— i El Progreso (1892). Com a contrapès, el 15 d'abril de 1879 va néixer la Liga de Contribuyentes, amb la intenció de defensar els drets dels grans terratinents (Cobos, 1994:197). Des de llavors, el teixit associatiu s'ha anat ampliant, renovant i enfortint fins arribar a les més de 170 associacions i entitats que apareixen inscrites al registre municipal l'any 2015²⁷.

Ara bé, l'exemple més clar de participació ciutadana és el que ens ha brindat al llarg de la història la representació teatral de *La Passió*, un dels trets més identificatius de la vila. El dia 8 de març de 1601 es va fundar la Confraria de la Puríssima Sang de Jesús que, segons Joan Povill (2004:44), seria la primera impulsora del drama sacre. Així, l'origen de les representacions populars olesanes es trobaria a principis del segle XVII. L'any 1696, la confraria s'integrarà dins la Congregació dels Dolors i serà llavors quan l'espectacle acabarà d'arrelar amb força entre la població olesana (Povill, 2004:47). Després de diversos períodes d'interrupcions arran del context polític de principis del segle XIX, l'espectacle es reprendrà l'any 1847 amb la inauguració del Teatre Principal²⁸. En aquestes representacions ja hi participaran de forma directa o indirecta

²⁷ Ajuntament d'Olesa de Montserrat (2016) *Entitats*. Disponible a:

<http://www.olesademontserrat.cat/el-municipi/directori/entitats.htm> [Consultat el 03/02/2016]

²⁸ Segons Joan Povill (2004:62-65), amb 400 butaques a la platea i 200 més al primer pis, el Teatre Principal va ser el primer teatre construït a Olesa. Anteriorment, les representacions de *La Passió* s'havien celebrat sempre en espais privats habilitats temporalment per acollir l'espectacle.

bona part dels habitants d'Olesa, independentment de les seves diferències polítiques (Povill, 2004:52).

Des de llavors, La Passió se seguirà representant fins l'esclat de la guerra civil l'any 1936, quan se n'interrompran les funcions fins l'any 1940. Serà sota el franquisme quan l'espectacle agafarà embranzida i arribarà al seu punt àlgid, amb prop de 400 persones implicades en el projecte i amb la construcció d'El Gran teatre de La Passió²⁹ (Povill, 2004:66). Als anys 50, l'espectacle comptarà amb una gran afluència de públic a les representacions, i atraurà també gran part d'espectadors vinguts de l'estranger³⁰. Mostra del gran moment d'èxit que vivia l'espectacle serà la visita que farà el dictador Francisco Franco a Olesa el dia 14 de maig de 1960, per assistir a una representació feta a mida de La Passió (Bayona i Valldeperas, 2012:77).

Tot i així, el 23 de febrer de 1983 un incendi provocat pel contacte d'un focus amb una cortina de gasa calcinarà i ensorrarà el teatre (Bayona i Valldeperas, 2012:268-269), que s'haurà de reconstruir per complet. D'aquesta manera, el dia 1 de maig de 1989 s'inaugurarà el nou Teatre de La Passió, amb capacitat per a 1.499 espectadors i amb una boca d'escenari de 30 metres, una de les més grans a nivell europeu (Bayona i Valldeperas, 2012:299). L'any 2015, La Passió d'Olesa de Montserrat seguirà representant-se en aquest mateix espai amb la participació desinteressada de més d'un centenar d'olesans, que mantenen viva una de les tradicions més identificatives de la vila.

²⁹ Tenia cabuda per a 2.400 espectadors i un escenari de 14 metres d'amplària i de profunditat amb mecanismes que permetien alçar-ne algunes parts (Povill, 2004:66).

³⁰ Prova d'això serà l'habilitació l'any 1956 d'un sistema pioner al món que permetia sentir la Passió en diverses llengües en temps real durant l'espectacle. El sistema consistia en un sistema de reproducció incrustat a cada butaca des del qual, a través d'uns auriculars, es podia seguir la Passió en anglès, castellà i francès (Povill, 2004:67).

2.2. Cens i descripció de les publicacions olesanes

2.2.1. 1879-1900: El naixement de la premsa a Olesa de Montserrat

El dimarts 29 de desembre de 1874, l'alçament del general Arsenio Martínez-Campos posava punt i final a la Primera República Espanyola. Tan sols deu dies després, el jove Alfons XII entrava al port de Barcelona per restablir la dinastia borbònica i iniciar, així, el període de la Restauració (1874-1931). El nou règim, ideat per Antoni Cánovas del Castillo, es basaria en un sistema de *torn pacífic* al poder entre els dos partits dinàstics —el Conservador i el Liberal— per garantir un mínim d'estabilitat política. A la pràctica, però, aquest mètode significaria la relegació dels corrents ideològics republicans i nacionalistes a la més mínima expressió per —a cop de tupinades i de la pressió dels cacics— mantenir intactes els interessos de les elits econòmiques (Risques *et al.*, 2006:169). Alhora, l'arribada del nou monarca coincidirà amb un temps d'eufòria econòmica. La posada en marxa de noves línies de ferrocarril, l'inici de la producció i distribució d'electricitat i la instal·lació de les primeres línies telefòniques, marcaran l'entrada d'Espanya a la modernitat (Balcells, 2006:917). Per Olesa, aquests anys, també seran temps de grans canvis.

L'any 1880, l'arribada del vapor a la indústria tèxtil olesana transformarà el sector de cap a peus: els telers manuals començaran a desaparèixer, la producció tèxtil tendirà a concentrar-se en grans companyies i la figura del petit propietari s'anirà desdibuixant (Cobos, 1994:135-136). Precisament, no només les innovacions tecnològiques influiran en la desaparició del petit terratinent. El retorn del sufragi censatari a l'Estat farà que l'alcaldia d'Olesa estigui ocupada exclusivament per grans propietaris del municipi fins a tombants de segle³¹.

Tanmateix, a finals dels anys 70 del segle XIX, irrompran a la vila noves associacions culturals, polítiques i obreristes, mostra de la creixent politització i dinamització de la societat olesana en aquell període³². En definitiva, entre el 1875 i el 1890 es començaran a respirar aires de canvi que albiraran la fi d'uns anys d'estancament econòmic, demogràfic i urbanístic per a la vila (Cobos, 1994:236). Així, en aquest context —i com una mostra més d'un municipi que camina cap a la modernitat—,

³¹ Tal com apunta Josep Maria Cobos (1994:181), entre el 1875 i el 1900, l'alcaldia d'Olesa va ser regentada per grans propietaris olesans, com José Puigjaner (1875-1877), Salvador Boada (1879-1880), Joaquim Casals (1881-1883), Pedro Vilata (1887-1890), Eduardo Matas (1891-1897) o Baudilio Margarit (1898-1900). Cadascun d'ells posseïa —com a mínim— 10,98 hectàrees de terres.

³² A partir del 1870, apareixeran diverses associacions culturals —com La Armonia (1872) o La Unión (1878)— i d'altres lligades directament a l'àmbit polític —com el Centro Republicano Federal (1873) o La Liga de los Contribuyentes (1879)— (Cobos, 1994:186,196).

apareixeran a Olesa els primer projectes periodístics de la vila: *El Despertador Olesanés* (1879) i *La Orquesta* (1886).

2.2.1.1. El Despertador Olesanés

Fitxa descriptiva³³

Títol:	<i>El Despertador Olesanés</i>
Subtítol:	<i>Semanario satírico, comercial y de noticias</i>
Durada:	20 d'abril de 1879(?) – (?)
Periodicitat:	Setmanal
Impressió:	Tipografia
Format:	300 x 420 mm.
Llengua:	Castellà
Reproducció:	

³³ Per consultar la fitxa completa d'*El Despertador Olesanés*, veure l'Annex 1, Document 1.

Sota el nom d'*El Despertador Olesanés*, l'any 1879 naixerà la primera capçalera periòdica d'Olesa de Montserrat. Tal com es definia al seu subtítol, es tractava d'un setmanari que pretenia abordar amb caràcter satíric les notícies ocorregudes dins l'àmbit local. Malgrat que els arxius oficials no n'han conservat cap exemplar, un article publicat al periòdic *Olesa* l'any 1957³⁴ ens ha conduït —després d'una extensa recerca— a poder recuperar l'únic exemplar del primer periòdic olesà que es conserva i que, arran d'aquest treball, ha quedat dipositat a l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM) per tal que pugui ser consultat en futures investigacions.

A finals del segle XIX, tant la proliferació de noves entitats, associacions i partits polítics a Olesa com la modernització progressiva de la seva indústria tèxtil, havien creat el clima idoni pel sorgiment de la primera capçalera a la vila. Així, segons Subirachs (1957:2), el diumenge dia 27 d'abril de 1879 apareixia a Olesa el primer exemplar d'*El Despertador Olesanés*. Tanmateix, és una data que cal posar en dubte. El dia 22 d'abril —cinc dies abans de la suposada aparició— l'alcalde d'Olesa, Juan Janer, enviava una carta al Governador Civil de la Província de Barcelona, Perfecto Manuel de Olalde, en la qual preguntava si era competència de l'Ajuntament autoritzar o no la publicació d'aquesta capçalera. Al cap de dos dies, el Governador li responia això³⁵:

“En vista de la comunicación de usted (...) he dispuesto se le diga como por el presente se verifica, que estudie la ley vigente de Imprenta y, en los artículos cuarto y siguientes encontrará los requisitos necesarios para la publicación en esa localidad de los periódicos políticos, y en el 13 lo que se necesita para los que no sean de dicha índole, así como también en los artículos 79 i 80 las penas en las que se ha incurrido con la publicación del espresado periódico sin el previo conocimiento de su autoridad, teniendo muy presente el término que establece el artículo 88.

*Dios guarde usted muchos años. Barcelona, 24 de abril de 1879*³⁶

³⁴ Jacinto Subirachs, col·laborador habitual de la publicació local *Olesa*, publica entre setembre de 1956 i febrer de 1957 tres articles titulats *Antología de la prensa local*. En els textos, Subirachs detalla els aspectes formals de les capçaleres olesanes, n'explica lleugerament els seus continguts i en detalla els seus equips directius. En l'entrega del dia 2 de febrer de 1957, el col·laborador descriu l'exemplar número 3 d'*El Despertador Olesanés*, que és el que s'ha recuperat en aquesta recerca i que conservava l'olesana Neus Mas a la seva biblioteca particular.

³⁵ AHOM, correspondència, 24 d'abril de 1879, lligall 19.

³⁶ Per tal de transmetre de la manera més fidedigne possible la informació recuperada i estudiada en aquest treball, totes les reproduccions de text que s'inclouen d'ara en endavant conserven la llengua i la ortografia de la peça original.

De fet, no era estrany que l'alcalde Juan Janer desconegués quin era el procediment a seguir en aquests casos. Per una banda, sembla ser que Olesa mai abans havia tingut una publicació local d'aquestes característiques i, per l'altra, la Llei d'Impremta a la que fa referència el Governador, s'havia aprovat el 7 de gener d'aquell mateix any³⁷.

Tal com explica Josep Maria Figueres (1999:30), la Llei d'Impremta de 1879 serà una de les lleis de premsa més efímeres de la història d'Espanya: tan sols estarà vigent fins l'any 1883. A nivell municipal, el text establia com a condició indispensable per a la publicació de qualsevol periòdic polític la presentació d'una sol·licitud prèvia a l'alcalde, on hi constés el nom del fundador, el nom del gerent i l'adreça de la impremta³⁸. Alhora, obligava la publicació a entregar quatre exemplars del periòdic a l'alcalde dues hores abans de distribuir-se. Ara bé, en el cas de les publicacions desvinculades d'organitzacions polítiques —com sembla que seria el cas d'*El Despertador Olesanés*—, tan sols calia que els seus impulsors notifiquessin l'aparició de la capçalera a l'alcalde. Si no ho feien, la publicació s'enfrontava al segrest de la tirada i a multes de 50 a 1.000 pessetes. Sembla ser que el primer número d'*El Despertador Olesanés* no comptava amb aquest permís, tal com apunta el Governador a la seva missiva. Tanmateix, als llibres de sessions plenàries no consta que s'apliquessin aquestes sancions.

Així, tenint en compte la cronologia de la correspondència, podem deduir que el primer número d'*El Despertador Olesanés* va sortir abans del dimarts 22 d'abril. Si, a més a més, a això hi afegim que el setmanari sortia tots els diumenges —tal com s'anunciava a l'encapçalament—, podem situar el diumenge 20 d'abril de 1879 com a la data més probable de l'aparició de la primera capçalera del municipi. Si fos així, el naixement del setmanari coincidiria amb el dia de la celebració de les eleccions espanyoles, un tema que *El Despertador Olesanés* tractarà en els seus primers exemplars (Subirachs, 1957:2).

Ara bé, no serà fins el dia 30 d'abril de 1879 que els impulsors de la publicació no rebran el vistiplau de les autoritats després d'haver-ne notificat l'aparició, tal com recull el llibre d'actes de l'Ajuntament:

“En la villa de Olesa de Montserrat a treinta de abril de mil ochocientos setenta y nueve, se reunieron en la Casa Consistorial los señores del Ayuntamiento bajo la presidencia del Señor Alcalde D.Juan Janer y Rodó, y abierto la sesión se leyeron los Boletines Oficiales se acordó favorablemente la

³⁷ *Gaceta de Madrid* (08/01/1879), Article 4 de la Llei d'Impremta del 1879.

³⁸ *Ibid.*

*instancia presentada por D. Lorenzo Pascual para la publicación de un periódico satírico y se levantó la sesión (...)*³⁹

D'aquesta manera, el naixement d'*El Despertador Olesanés* convertirà Olesa de Montserrat en un dels pocs pobles de Catalunya amb menys de 3.000 habitants — l'any 1879 en tenia 2.648⁴⁰— que tindran una publicació local⁴¹. Aquest fet justificarà que, tal com apunta Subirachs (1957:2), el periòdic s'imprimeixi setmanalment al carrer Santa Mònica número 2⁴² —al barri del Raval de Barcelona— i no en una impremta més pròxima al municipi; entre els anys 1879 i 1881, a la província de Barcelona s'editaven 283 capçaleres de diferent periodicitat, mentre que a la comarca del Baix Llobregat, se n'editaven menys de cinc (Figueres, 2006:140,143). No és estrany, doncs, que la majoria d'imprentes es concentrassin a la capital catalana⁴³. Alhora, malgrat els vincles històrics entre Olesa i Terrassa, tampoc la ciutat vallesana serà una opció viable per imprimir-hi *El Despertador Olesanés*: tot i que aleshores ja hi funcionaven diverses imprentes⁴⁴, les comunicacions terrestres entre els dos nuclis eren molt precàries; la carretera entre la Puda i Viladecavalls no s'acabaria fins el 1888⁴⁵ (Cobos, 1994:214).

Malgrat que desconexim com es feia el transport dels exemplars del setmanari satíric des de Barcelona fins a Olesa, és probable que el trajecte n'incrementava el cost. Si

³⁹ AHOM, Llibre d'actes de l'Ajuntament (1867-1879), 30/04/1879.

⁴⁰ AHOM, Matricula Industrial, 1880.

⁴¹ Tal com es desprèn del cens de publicacions periòdiques que s'editaven a Catalunya l'any 1879 elaborat per Josep Maria Figueres (2006:111-139), el municipi de Colera (Alt Empordà) era l'únic de menys de 3.000 habitants que comptava amb una capçalera local. Figueres no inclou *El Despertador Olesanés* als seus estudis, com tampoc ho fan els censos de Joan Torrents i Rafael Tasis (1966:17) ni de Joan Givanel Mas (1931).

⁴² L'any 1879, la impremta situada al carrer Santa Mònica número 2 es coneixia amb el nom de *La Económica*. Sota aquesta denominació, era l'encarregada d'imprimir algunes publicacions periòdiques com el *Diari popular, econòmic, literari, de avisos, noticias y decretos* (Givanel, 1931:146) l'any 1879 o *La Campana de la Unió* l'any 1880, entre d'altres (Givanel 1931:148). Ja als anys 20 del segle XX, al mateix local s'hi imprimirà *La Veu de Catalunya* a partir del número 8.679.

⁴³ Caldrà esperar fins els anys trenta del segle XX per trobar la primera impremta a Olesa, sota el nom de *Gráficas Olesa* (Rota, 2012:28).

⁴⁴ Tal com es desprèn de la consulta que hem realitzat de capçaleres egarenques, l'any 1879 existien diverses imprentes a Terrassa, encarregades d'imprimir algunes de les capçaleres de la ciutat vallesana. En són exemples la *Imprenta de Utset* —que posteriorment imprimirà *El Tarrasense* (1889-1892) i diversos documents de l'Ajuntament— i l'*Establecimiento Tipo-Litográfico de V. Cusó* —que l'any 1880 imprimia la publicació quinzenal *La industria lanera española*—.

⁴⁵ Tal com recull Josep Maria Cobos (1994:204), a mitjans del segle XIX, la zona més ampla del camí que connectava Olesa amb Terrassa tenia tan sols quatre peus d'amplada —poc més d'un metre—, mentre que el camí que unia Olesa amb Barcelona tenia sis peus d'amplada fins Abrera, on es fusionava amb la carretera general, amb més bones condicions. En la mateixa línia, un informe de l'Ajuntament d'Olesa afirmava que el camí de Barcelona era l'únic transitable per a carruatges. Segons l'autor, a finals del segle XIX, les comunicacions "continuaven pràcticament igual" (Cobos, 1994:205-206).

més no, aquest seria un dels motius que podrien explicar per què el preu d'*El Despertador Olesanés* era lleugerament superior al d'alguns setmanaris de caire humorístic que s'editaven l'any 1879 a Barcelona i a la resta de Catalunya; si la majoria de capçaleres satíriques valien dos quartos, el setmanari olesà en valia quatre.

Taula 3. Preus d'alguns dels setmanaris satírics publicats a Catalunya l'any 1879

Publicació	Període	Municipi	Preu
<i>L'Esparvé</i> ⁴⁶	1879-1881	Badalona	Quatre quartos
<i>El Despertador Olesanés</i> ⁴⁷	1879	Olesa de M.	Quatre quartos
<i>Lo Campanar de Reus</i> ⁴⁸	1879	Reus	Dos quartos
<i>La Guita</i> ⁴⁹	1879	Reus	Dos quartos
<i>Lo Carril de Vilanova</i> ⁵⁰	1879	Vilanova i la G.	Dos quartos
<i>La Campana de Gràcia</i> ⁵¹	1872-1939	Barcelona	Dos quartos
<i>L'Esquella de la Torratxa</i> ⁵²	1872-1939	Barcelona	Dos quartos
<i>Lo Burinot</i> ⁵³	1879-1882	Barcelona	Dos quartos
<i>El Loro</i> ⁵⁴	1879-1885	Barcelona	Dos quartos

Font: elaboració pròpia amb dades de Mauri (2011:59), Subirachs (1957:2), Givanel (1931) i l'Hemeroteca Municipal de Madrid.

Així, la xifra de quatre quartos situava *El Despertador Olesanés* només a l'abast de les persones amb un poder adquisitiu mitjà, però no pas de les classes més baixes⁵⁵. Cal tenir en compte que l'any 1879, la majoria de la població d'Olesa encara treballava al sector de l'agricultura (Cobos, 1994:51), amb sous molt minsos; el salari mitjà agrari masculí de la Catalunya interior l'any 1880 se situava sobre les 2,18 pessetes al dia (Fullola, 2011:149), una xifra molt similar a la mitjana salarial del Bages (Garrabou *et*

⁴⁶ MAURI, M. (2011) *Els orígens de l'espai comunicatiu català a Badalona*. P.59. Recurs en línia. Disponible a: <file:///C:/Users/Usuari/Downloads/282125-408778-1-PB.pdf> [Consultat el 07/02/2016]

⁴⁷ SUBIRACHS, J (1957) *Antologia de la premsa local* 3, dins de la revista *Olesa*, del 7 de febrer de 1957

⁴⁸ GIVANEL, J. (1931) *Bibliografia catalana: premsa, Volum 2*. Pàg:324, Barcelona: Institució Patxot

⁴⁹ Ibid., Pàg:324

⁵⁰ Ibid., Pàg:590

⁵¹ GIVANEL, J. (1931) *Bibliografia catalana: premsa, Volum 1*. Pàg:119, Barcelona: Institució Patxot

⁵² Ibid., Pàg:138

⁵³ Ibid., Pàg:140

⁵⁴ Exemplar núm. 2 d'*El Loro*, del dia 6 de desembre de 1879. Recurs en línia. Disponible a: <http://www.memoriademadrid.es/buscadore.php?accion=VerFicha&id=37235> [Consultat el 15/02/2016]

⁵⁵ Josep Maria Figueres (1999:215) afirma que el preu del *Diari Català* (1879-1881) —que era de dos quartos— estava a l'abast de les capes mitjanes urbanes, però no dels obrers, que tenien dificultats de subsistència. Per exemplificar-ho, cita la queixa d'un obrer que diu no poder comprar el setmanari *La Llar* —amb un preu de sis quartos— per ser massa car.

al, 1982:41-51). Pel que fa al salari femení, rondava les 1,5 pessetes per dia (Fullola, 2011:149). D'aquesta manera, en els millors dels casos, un matrimoni podia guanyar una mitjana de prop de 3,6 pessetes al dia, que equivalien a uns 119 quartos, seguint la conversió que aplica Figueres (1999:224). Tenint en compte que l'índex sintètic de fecunditat legítima —que calcula el nombre de fills dins del matrimoni— de l'any 1880 ens revela que els matrimonis de l'època tenien una mitjana de vuit fills, el salari resultava escàs (Sánchez Barricarte, 1995:67).

En aquest sentit, per bé que no tenim cap referència dels preus dels productes bàsics a Olesa de Montserrat durant l'any 1879, Figueres (1999:214) recull el cost d'alguns béns i serveis entre el 1879 i el 1881 a Barcelona que ens poden servir d'orientació per tal d'entendre el poder adquisitiu que significaven, aleshores, quatre quartos.

Taula 4. Preu d'alguns productes i serveis a Barcelona entre els anys 1879 i 1881

Producte / Servei	Preu
Un enciam	1 quarto
Un pebrot	1 quarto
Un cafè amb llet	1 quarto
Un préssec	2 quartos
Rentar la camisa	2 quartos
Tramvia	Entre 4 i 8 quartos
Sessió de tarda al Teatre Romea	12 quartos
Bitllet de tren: Barcelona - Montgat	34 quartos (4 rals)
Una dotzena d'ous	42 quartos (5 rals)
Uns pantalons	204 quartos (6 pessetes)

Font: elaboració pròpia amb dades de Josep Maria Figueres (1999:214).

Per altra banda, l'any 1871 —la data més pròxima a l'aparició d'*El Despertador Olesanés* de la qual es tenen dades— tan sols el 62,6% dels olesans sabien llegir, mentre que els que sabien escriure suposaven un 35,1% del total (Cobos, 1994:250). Si ho mirem per sexes, la proporció era la següent:

Taula 5. Nivell d'alfabetització a Olesa de Montserrat l'any 1871, per sexes

	Homes	Dones	Total
Total d'habitants	1.470 (100%)	1.827 (100%)	3.297 (100%)
Saben llegir	1.165 (79,2%)	900 (49,2%)	2.065 (62,6%)
Saben escriure	960 (65,3%)	200 (10,9%)	1.160 (35,1%)

Font: elaboració pròpia amb dades de Josep Maria Cobos (1994:250).

Per tant, deixant de banda l'aspecte econòmic, el setmanari es dirigia a un públic potencial de prop de 2.000 lectors, la majoria dels quals eren homes. Si bé desconexim el nombre de redactors i col·laboradors que participaven a la publicació, tot sembla indicar que es tractava d'un equip molt reduït: el setmanari tan sols tenia quatre pàgines. La redacció i l'administració es trobava situada al carrer dels Bassalets —actualment carrer de les Altures—, per bé que Subirachs (1957:2) ni el propi encapçalament de la publicació no ens detalla el número de l'immoble.

Pel que fa als temes que es tractaven a l'exemplar número 3 d'*El Despertador Olesanés* publicat el dia 11 de maig de 1879 —l'únic que s'ha aconseguit recuperar gràcies a la recerca—, cal dir que hi predominava clarament el gènere interpretatiu. La publicació durà a la primera pàgina un extens article titulat *Sermón perdido* en el qual es recalcarà a mode d'article editorialitzat la relació que hi ha entre el nombre d'escoles i el grau de civilització. A continuació, s'inserirà una secció anomenada *Miscelanea* en la qual s'inclourà una peça estructurada en forma de diàleg entre el gerent de la capçalera, Modesto Casals, i el director, Lorenzo Pascual. En aquesta conversa textualitzada, els dos directius del periòdic reflexionaran de manera satírica sobre les eleccions generals espanyoles, que s'havien celebrat tres setmanes enrere.

El setmanari inclourà a continuació una secció de breus informatius anomenada *De domingo a domingo*, en la qual hi apareixeran notícies comercials —com la fusió de dues de les companyies de carruatges del municipi— i d'altres més quotidianes com el casament de l'olesà Mariano Llongueras amb una noia de Barcelona, matrimoni del qual naixerà el compositor Joan Llongueras i Badia un any després (Subirachs, 1957:2), o la visita a la vila del pintor barceloní Cayetano Giralt, que rebrà l'encàrrec de decorar les parets del nou habitatge de la família Nicolau, al carrer Coscoll. Cal recalcar que els breus informatius seran sempre abordats des d'un punt de vista satíric i amb clars components d'opinió, com es pot veure en els següent exemple.

“En nuestra capital, la policia ha descubierto al autor de un cuantioso robo. Oh grata é inesperada sorpresa! Háganme ustedes el obsequio de colocar ese descubrimiento entre los más prodigiosos y difíciles que se han realizado en el presente siglo”⁵⁶.

Després de *De domingo a domingo*, s'hi publicarà una altra secció que durà per nom *Variedades* —que constarà d'un poema humorístic— i un article anomenat *A votar todos!* en referència a les eleccions municipals que es celebraven el mateix diumenge i

⁵⁶ *El Despertador Olesanés*, 11 de maig de 1879, núm. 3. pàg. 2

que posava de manifest les disputes de l'època entre els federals i els conservadors. A continuació, hi seguirà una altra secció de breus informatius titulada *Cronica general*, que barrejarà informacions locals amb d'altres de nivell estatal, però sempre tractades des de la interpretació i el comentari. El setmanari es tancarà amb un anunci publicitari d'un establiment local.

Els impulsors

Tal com assegura Subirachs (1957:2), *El Despertador Olesanés* estava dirigit per Lorenzo Pascual i Cortada, un jove de 27 anys resident a la vila i teixidor de professió⁵⁷. De fet, cap dels grans diaris de l'època no permetia encara poder viure exclusivament del periodisme⁵⁸ (Huertas, 1995:174), un ofici que no es valoritzarà fins ben entrat el segle XX. D'aquesta manera, Lorenzo Pascual assumirà la direcció del setmanari compaginant-la amb el seu lloc de treball al sector tèxtil.

Nascut el 2 de setembre de 1849⁵⁹, el director d'*El Despertador Olesanés* era fill del matrimoni entre Jaume Pascual Bou i Maria Cortada Domènech, una família benestant del municipi amb una forta tradició paraire⁶⁰; tan el pare com l'avi patern s'havien dedicat a la fabricació de teixits de llana⁶¹. Amb set germans, Lorenzo Pascual viurà al carrer de Dalt i —ja a la dècada dels anys 80— es traslladarà a la capital catalana on exercirà com a redactor al diari barceloní *La Península*, l'òrgan del Partit Democràtic Progressista encapçalat per Manuel Zorrilla i Nicolás Salmerón⁶². Així doncs, Pascual farà servir el periodisme com una via per exposar-hi els seus ideals republicans, que ja plasmava a les pàgines d'*El Despertador Olesanés*, tal com es desprèn de l'exemplar que s'ha consultat. De fet, Josep Maria Cobos (1994:197) identifica el setmanari olesà com una publicació estretament vinculada als partits republicans de la vila.

Durant la seva estada a Barcelona, Pascual seguirà mantenint vius els vincles amb Olesa. Així, l'any 1886 col·laborarà estretament amb el setmanari local *La Orquesta*, que es presentarà com a continuador d'*El Despertador Olesanés* i, per tant, també de

⁵⁷ AHOM, Cens del 1872.

⁵⁸ Huertas (1995:174) recull el fragment d'un article de *La Vanguardia* en el qual s'afirmava que per ser periodista calia "una gran vocació", ja que es tractava d'un ofici "molt poc lucratiu". El text continua apuntant que molts joves es feien periodistes "com una cosa accidental i com a pont per assolir finalitats polítiques".

⁵⁹ APOM, Llibre de Baptismes, Caixa 6, Volum 13.

⁶⁰ Per a paraire entenem "la persona que es dedica a l'art de la llana des del rentat fins el perxat", tal com es defineix al Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans.

⁶¹ Segons la fitxa baptismal de Lorenzo José Antonio Pascual y Cortada, el seu pare era paraire de professió. Pel que fa a l'avi patern, Salvador Pascual, també era teixidor i propietari de 2,55 hectàrees de terres l'any 1808, tal com registra Josep Maria Cobos (1994:103).

⁶² *La Orquesta*, 14 de març de 1886, núm. 4. pàg. 3

tendència republicana; hi redactarà articles, en dissenyarà el clixé de l'encapçalament i, fins i tot, hi publicarà petites novel·les aparegudes prèviament a *La Península*.

Per a Lorenzo Pascual, la premsa era senzillament la base de la civilització⁶³. D'aquesta manera, considerava les publicacions com l'eina que havia servit per trencar el monopoli del saber —fins aleshores “a mans dels convents i d'uns quants poderosos”— i que havia assegurat a tots els homes la possibilitat “de prendre part al banquet intel·lectual”. Així ho explicava en un article publicat el 14 de març de 1886 al setmanari *La Orquesta*:

“En tiempos en que imperaba el militarismo y no se conseguía reforma alguna sino por la dura ley de la guerra, pudo ser el órgano de la civilización la espada de Alejandro. El progreso pudo entonces realizarse entre sangre y lágrimas. En los siglos de discusión y propaganda, cuando las resistencias de los pueblos a aceptar nuevas ideas y costumbres nuevas, han sido cada vez menores en razón de la compenetrabilidad misma del pensamiento, el gran factor de la civilización no puede ser con mas justicia otro que la Prensa. Por eso se la ha llamado el tercer poder de los Estados. Por eso según nosotros pudiera llamársela en verdad el único verdadero poder”.

Alhora, la família Pascual també era coneguda per la seva vessant musical. El pare de Lorenzo Pascual —Jaume Pascual Bou— havia fundat l'any 1835 de l'*Orquestra dels Boys*, el primer conjunt musical que va aparèixer a Olesa de Montserrat (Costal, 2012:8). Un fet que situa, doncs, la família de Lorenzo Pascual com una família fortament arrelada al municipi i activa en el terreny associatiu de l'època. Unes facetes que, en bona part, compartiria un dels seus cosins polítics per part de mare i també impulsor d'*El Despertador Olesanés*. Segons Subirachs (1957:2), si la direcció del setmanari requeia sobre Lorenzo Pascual i Cortada, la seva administració i gerència anaven a càrrec de Modest Casals i Batista.

Nascut l'any 1837 a Sant Andreu del Palomar, Casals provenia d'una de les famílies de grans propietaris d'Olesa⁶⁴. Fill de Francesc Casals Cortés i de Paula Batista Saladrigas va créixer en una família amb un poder adquisitiu alt. El seu pare era propietari de diversos terrenys agrícoles a les Comes, a les Planes, a les *Illes d'en Gori* —actualment conegut amb el nom de La Flora—, als Closos, als Brugués, a Vilapou i a les Pujades —actualment, Rives Blaves—. Alhora, també tenia en propietat

⁶³ *La Orquesta*, 14 de març de 1886, núm. 4. pàg. 1

⁶⁴ L'any 1808, la família Casals tenia 16,44 hectàrees de terres a Olesa. L'any 1861, ja n'eren 30,35 (Cobos, 1994:78).

diversos immobles al nucli de la vila i algunes masies. L'any 1861, el valor íntegre de les propietats del pare de Modest Casals ascendia fins els 35.000 rals⁶⁵. Així doncs, Casals era molt probablement l'ànima econòmica d'*El Despertador Olesanés*.

L'any 1879, el gerent del setmanari tenia 42 anys. En feia 14 que s'havia casat amb Maria Vilata Cortada, descendent d'una de les altres famílies benestants del municipi, amb qui tindria nou fills. Pel contingut del diari *La Orquesta* —dirigit pel mateix Modest Casals i que analitzarem més endavant— queda clara la seva vinculació amb les tesis republicanes, unes similituds polítiques que alimentarien la seva amistat amb Lorenzo Pascual. Tanmateix, a banda de la ideologia també els unirien vincles familiars; la tieta de l'esposa de Casals era la mare del jove Pascual.

Amb tot això, Modest Casals era també germà de Joaquim Casals —conegut popularment amb el sobrenom de *Quim Gori*—, que arribarà a ser alcalde d'Olesa entre els anys 1881 i 1883⁶⁶ (Cobos, 1994:181). Dos anys més petit que ell, els dos germans compartiran diversos projectes i negocis al llarg de la vida. Amb l'obertura del balneari de La Puda i la inauguració de l'Estació del Nord al municipi, l'arribada de turistes a la vila farà que neixin diverses companyies de carruatges per cobrir aquesta ruta (Cobos, 1994:224). Una de les quatre companyies que hi operaran serà la de Joaquim i Modest Casals que, amb el pas dels anys, anirà ampliant els seus trajectes; els seus carruatges arribaran a connectar també l'estació del ferrocarril de Martorell amb Olesa, i la vila amb el monestir de Montserrat (Cobos, 1994:224), a més de trajectes a Barcelona (Estrada, 1989:63).

En el moment del naixement d'*El Despertador Olesanés* l'any 1879, el negoci de transport de passatgers els funcionava molt bé. Si el 22 de maig de 1877 Joaquim Casals i companyia rebia l'autorització per a la seva primera tartana⁶⁷, el 28 de juny de 1879 estrenava un òmnibus, amb capacitat per a nou persones⁶⁸. Alhora, l'11 de maig de 1879, el propi setmanari satíric, comercial i de notícies es feia ressò de la fusió de la companyia de la família Casals amb la d'Antoni Güell —una de les seves principals competidores—, que es va celebrar amb un sopar de gala en un hotel barceloní (Subirachs, 1957:2).

⁶⁵ AHOM, Cadastre de 1861. Per tal de contextualitzar la xifra amb la Taula 3, 35.000 rals equivalien a 297.500 quartos.

⁶⁶ El *Diari Català* —amb un corresponsal a Olesa de Montserrat (Figueras, 1999:189)— recollia, així, la notícia el dia 23 d'abril de 1881: "*En Olesa de Montserrat ha sigut destituït l'Ajuntament habent sigut nombrats en son lloch deu personas de idees avansadas y Arcalde del mateix lo senyor Joaquim Casals. Sembla que la població ha quedat molt satisfeta del cambi.*"

⁶⁷ AHOM, Correspondència, lligall 19, 12 de maig de 1877 i 22 de maig de 1877.

⁶⁸ Ibid., 28 de juny de 1879.

Modest Casals vivia amb la seva dona a la Masia Gori, situada al carrer Hortes⁶⁹ en uns terrenys propietat del seu pare dins del nucli urbà i que Joaquim Casals heretaria⁷⁰. De fet, serà en aquests terrenys plens d'hortes de conreu que Joaquim edificarà l'any 1899 l'edifici més luxós de l'època a Olesa: l'Hotel Gori (Estrada, 1989:63).

Precisament, al llarg de finals de segle, serà habitual la reconversió dels negocis de carruatges en d'altres com fondes i hostals (Cobos, 1994:227). En el cas dels germans Casals, però, compaginaran l'hotel amb el negoci de transport de viatgers. Així, establiran un servei diari de diligències que connectarà l'Estació del Nord i La Puda amb l'hotel, on hi haurà les cotxeres de la companyia i un edifici dedicat exclusivament a la venda dels bitllets (Estrada, 1989:66). Alhora, serà a les seves dependències on s'establirà el primer cinema d'Olesa, l'any 1905 (Estrada, 1989:66). El negoci es mantindrà viu fins l'any 1931, quan els fills de Joaquim Casals cediran l'edifici a l'Ajuntament d'Olesa de Montserrat, que hi instal·larà la Casa de la Vila (Cobos, 1994:227).

Alhora, Modest Casals serà una persona força activa al panorama associatiu de l'època. A banda de ser el gerent d'*El Despertador Olesanés* i el director de *La Orquesta*, Casals encarnarà també el paper de Judes a les representacions populars de La Passió celebrades l'any 1878 (Valdeperas i Bayona, 2013:54) i acollirà ocasionalment a la seva masia algunes conferències sobre temes religiosos⁷¹.

D'ideologia republicana, serà a més a més un obrerista convençut; publicarà diversos articles al setmanari *La Orquesta* (1886) defensant els interessos dels treballadors davant el poder del capital.

⁶⁹ AHOM, Cens de 1872.

⁷⁰ AHOM, Cadastre de 1861.

⁷¹ AHOM, Correspondència, 16 de maig de 1878. “*Señor Alcalde de Olesa, el abajo firmado [Francisco Albricias], ministro evangelico de Monistrol de Montserrat, a petición de algunas personas de esa villa, ha resuelto dar una conferencia evangelica en casa de Don Modesto Casals el sábado próximo [18 de maig de 1878] a las ocho de la noche; y en cumplimiento con las prescripciones legales lo pone en su conocimiento con el debido tiempo de anticipación (...)*”. Cal recordar que, —tal com es desprèn de la consulta dels textos legals— si bé el període del Sexenni Democràtic (1868-1874) —amb la Constitució del 1869— consagrava la llibertat religiosa en el seu article 21, a desgrat dels catòlics, la Constitució de 1876 reduïa la llibertat religiosa a la tolerància privada, fet que molt probablement va ser el motiu que la conferència es realitzés al seu domicili particular.

2.2.1.2. La Orquesta

Fitxa descriptiva⁷²

Títol:	<i>La Orquesta</i>
Subtítol:	<i>Periódico semanal, órgano de los intereses morales y materiales de Olesa y Esparraguera</i>
Durada:	21 de febrer de 1886 – 15 de maig de 1886 (?)
Periodicitat:	Setmanal
Impressió:	Tipografia
Format:	260 x 360 mm.
Llengua:	Castellà
Reproducció:	

Periódico semanal, órgano de los intereses morales y materiales de Olesa y Esparraguera.

Año I

N. 4.

UNA pes. al mes en Olesa, por adelantado.
2 pesetas trimestre. Id.
Número sueltos 10 cén'timos.

Olesa de Montserrat, 14 Marzo 1886.

Dirección: Calle Casco, 3, Olesa.
La Correspondencia: toda al Administrador.
Suscripciones: véndense kiosco Rambla frente Tallers.

LA PRENSA COMO BASE DE LA CIVILIZACIÓN.

Si todo estado tiene en la naturaleza un órgano, un medio correspondiente que realiza y exterioriza sus tendencias, no puede negarse que la Prensa sea el órgano el medio poderoso de la Civilización tal como en nuestros tiempos de cultura y progreso la civilización se entiende.

En tiempos en que imperaba el militarismo y no se conseguía reforma alguna sino por la dura ley de la guerra, pudo ser el órgano de la civilización la espada de Alejandro.

El progreso pudo entonces realizarse entre sangre y lágrimas.

En los siglos de discusiones y propaganda, cuando las resistencias de los pueblos a aceptar nuevas ideas y costumbres nuevas, han sido cada vez menores en razón de la compenetrabilidad misma del pensamiento, el gran factor de la civilización no puede ser con mas justicia otro que la Prensa.

Por eso se la ha llamado el tercer poder de los Estados.

Por eso según nosotros pudiera llamarse en verdad el único verdadero poder.

Dicen que el primer lema que al descubrir Gutenberg la imprenta empleó en sus obras, fué el siguiente:

«No hay quien se me resista.» El modesto cuanto sabio abuso de Maguncia decía una verdad cuyo alcance el mismo seguramente no comprendía.

No podía figurarse él que con su invento encubra un estado social nuevo, no podía sospechar que, Cristo de la idea, multiplicando el pensamiento hasta lo infinito, se preparaba para el pan intelectual, el alimento del alma a todo un mundo hambriento de progreso.

La prensa, que pudiera decir como decía Gutenberg de la imprenta, «no hay quien se me resista» ha verificado ese prodigio, ha roto con el monopolio del saber vinculando antes en los conventos y en manos de unos cuantos poderosos, y ha entregado a cada hombre su porción de ciencia en el reparto, mejor que reparto, multiplicación infinita de ella hecho. Ha asegurado a todos los hombres su puesto en el banquete intelectual.

Mas que la espada, mas que el comercio, mas que otro poder alguno, ha contribuido la prensa a la fraternidad de los pueblos preparando esa unión ideal de la humanidad en un solo pueblo de hermanos relacionados todos por la sublime ley del amor.

La prensa es el vasto óculo de paz que se dan las inteligencias, la cúpula misteriosa de los espíritus a través de la distancia, el vehículo poderoso del fecundo germen del progreso.

Universalista como el pensamiento de que es reflejo, no hay para ella ni razas ni pueblos.

El ser pensante por su calidad de tal es para ella siempre el mismo, y con el establece doquiera lo encuentra alianzas poderosas.

La lucha por la vida que se verifica en todos terrenos, tanto en el campo de los seres infinitamente pequeños que nos descubre el microscopio, como entre los elementos del mundo de lo infinitamente grande a que el telescopio nos acerca, se realiza por la virtualidad de la prensa en el campo de las ideas, verdadero circo en el que todos batallan desesperadamente, de un modo perfecto, gracias al cual la verdad tarde o temprano, sale siempre triunfante y vencedora, hermosa y espléndida como la Venus del paganismo brotando de las espumas de los mares.

Ella lo controvierte, lo pesa y lo discute todo: lo mismo las verdades científicas que los problemas sociales, los fenómenos de la mecánica celeste y las leyes de la dinámica social, los intereses particulares al igual de los intereses de las naciones.

⁷² La fitxa completa de *La Orquesta* es pot consultar a l'Annex 1, Document 2.

La derogació de la Llei d'Impremta del 1879 i la seva substitució per un text legal molt més liberal l'any 1883, va fer néixer un gran nombre de capçaleres arreu de l'Estat Espanyol (Soria, 1982:37). Amb la nova legislació en mà, per fundar una nova publicació periòdica tan sols calia informar-ne les autoritats i dipositar-ne tres exemplars de cada número a l'alcaldia. Així, el dijous 18 de febrer de 1886, l'olesà Modest Casals —que ja havia estat gerent del setmanari local *El Despertador Olesanés* l'any 1879— presentava la següent instància⁷³ a l'alcalde d'Olesa, José Gual.

“Modesto Casals, (...) tiene el gusto de poner en conocimiento de usted, con arreglo a lo que previene la Ley de Ymprenta⁷⁴, que desde el domingo próximo se publicará en esta [villa] un periodico semanal de intreses materiales y morales de la localidad titulada La Orquesta.”

Tan sols quatre dies més tard, el diumenge 21 de febrer de 1886, apareixia a Olesa de Montserrat el primer número del setmanari local *La Orquesta*. Sota el subtítol de *Periódico semanal, órgano de los intereses morales y materiales de Olesa y Esparreguera*⁷⁵, les seves quatre pàgines recollien des d'extensos articles d'opinió signats per la direcció, fins a petites informacions d'activitats i fets ocorreguts a Olesa i Esparreguera. Si bé no es conserva a cap arxiu públic el primer número —que contenia els principals motius pels quals naixia el setmanari— els seus objectius han quedat reflectits en diversos articles publicats al llarg de la vida de la capçalera⁷⁶. Amb un fort rebuig a la “rumorologia”, *La Orquesta* pretenia ser principalment un altaveu per defensar el dèbil davant el poder del caciquisme⁷⁷.

“Hemos venido al estadio de la prensa á defender la verdad, a cumplir la augusta misión encomendada al escritor público y al mismo tiempo velar por

⁷³ AHOM, correspondència, 18 de febrer de 1886.

⁷⁴ L'article 8 de la Llei de Premsa de 1883 estipulava que, per tal de fundar un periòdic, calia “posar en coneixement la primera autoritat governativa de la localitat (...) quatre dies abans de començar la publicació (...) [amb] una declaració escrita i firmada pel fundador” on s'hi inclogués els seus noms i cognoms, el títol del periòdic i la seva periodicitat. Per tant, a diferència del naixement irregular d'*El Despertador Olesanés*, aquest cop Modest Casals s'adaptarà a les directrius legals des d'un principi.

⁷⁵ El subtítol del setmanari era força comú a la premsa local del darrer terç del segle XIX. Així, podem esmentar alguns exemples com *El Taga: semanario de Ripoll de intereses morales y materiales, científico, literario y festivo*, *El Ampurdanés: periódico científico, literario, de intereses morales y materiales*, *El Eco de Sitges: periódico semanal de intereses morales y materiales*, *La Unión: revista semanal de intereses morales y materiales de san Martín de Provensals*, o *El Congost: Semanario científico-literario defensor de los intereses morales y materiales de Granollers y su comarca*, tots ells publicats l'any 1886, arran d'una recerca que hem realitzat a través del cens de Givanel (1931).

⁷⁶ *La Orquesta*, 17 d'abril de 1886, núm. 9, pàg. 1.

⁷⁷ *La Orquesta*, 28 de febrer de 1886, núm. 2, pàg 3.

*los sagrados y respetados intereses locales de nuestra querida Olesa. Aquél que cumpla su deber o al menos ponga los medios para cumplirlo, a su lado nos tendrá; pero los especuladores de sus convecinos han de tenernos frente a frente sin consideraciones de ningún género.*⁷⁸

L'aparició d'aquest periòdic suposava el retorn de la premsa local a Olesa d'ençà la desaparició d'*El Despertador Olesanés* set anys abans. De fet, amb una població de 2.468⁷⁹ habitants, el naixement de *La Orquesta* va crear expectació i revolt entre els olesans.

Precisament, *La Orquesta* apareixerà en un moment polític i sindical convuls a nivell espanyol, però també olesà. El 24 de novembre de 1885, preveient la imminent mort d'Alfons XII, el líder del Partit Liberal Fusionista, Práxedes Mateo Sagasta, havia signat amb l'homòleg del Partit Liberal Conservador, Cánovas del Castillo, l'anomenat Pacte del Pardo per tal de donar suport a la regència de Maria Cristina d'Habsburg i Lorena. Amb el pacte, Sagasta acatava la Constitució del 1876 i avalava la instauració d'un sistema de torn de partits pacífic segons el qual les dues formacions polítiques s'alternarien al capdavant del govern per garantir-ne l'estabilitat (Risques, 2006:169).

Aquest sistema, però, tan sols podia ser viable amb l'ajuda dels cacics locals, de les tupinades durant els comicis electorals i de l'establiment del sufragi censatari, que ja s'havia instaurat amb la llei electoral del 1878⁸⁰. Així, malgrat que els dos partits dinàstics tenien unes bases molt minoritàries, els resultats es modificaven per respectar l'ordre de govern establert. (Risques, 2006:169)

A Olesa de Montserrat, l'any 1882, un grup de ciutadans havien creat el Círculo Democrático Liberal⁸¹ vinculat al Partit Liberal, mentre que els simpatitzants del Partit Conservador s'havien agrupat sota el Círculo Conservador Pactista. Tot i així, per a Cobos (1994:186), els seguidors dels partits dinàstics eren minoria. Segons aquest autor, la proliferació d'un gran nombre d'associacions de caire republicà al municipi demostra que aleshores aquesta era la ideologia imperant a Olesa de Montserrat.

Malgrat que la publicació no estava vinculada directament amb cap partit ni associació republicana, els seus articles constituïen una defensa fèrria d'aquests ideals, juntament

⁷⁸ *La Orquesta*, núm. 7, pàg. 3, 3 d'abril de 1886.

⁷⁹ AHOM, Matrícula industrial de 1886.

⁸⁰ La llei electoral de l'any 1878 va reduir un 80% el nombre d'electors —dels 410.000 als 78.000—, per la qual cosa tan sols un 5% dels catalans tenien dret a vot. Als comicis electorals en quedaven excloses les dones i els homes majors d'edat que no haguessin pagat un mínim anual de 25 pessetes (Risques, 2006:170)

⁸¹ Tal com recull Josep Maria Cobos (1994:187), es pot consultar la comunicació a l'Ajuntament de constitució del Partit Liberal a Olesa a l'AHOM, correspondència, 25 de juny de 1882.

amb la reivindicació de tesis obreristes. De fet, a la dècada dels anys vuitanta, el moviment obrer i sindical olesà començarà a organitzar-se esperonat per la proximitat del municipi a la indústria tèxtil de la Colònia Sedó (Cobos, 2006:191). *La Orquesta*, doncs, naixerà en un període polític agitat, en què tant el republicanisme com l'obrerisme seran majoritaris al carrer, però no pas en els òrgans de poder. El setmanari adoptarà, doncs, una posició fortament combativa amb els partits oligàrquics, contra el sistema de torn de partits i contra les manipulacions de vots en els comicis electorals.

“(...) La Orquesta ha venido a combatir los abusos, la explotación, la hipocresía y todas las formas y maneras de caciquismo, á defender la moralidad administrativa y á despertar las energías del pueblo para que no se deje gobernar como un rebaño, claro está, que todos los que de esas explotaciones, de esas inmoralidades y de esos caciquismos ven y habian de ver en La Orquesta un poderoso enemigo al cual debían combatir. Venga, pues, lucha; á ello hemos venido, á ello estamos. La Orquesta en esta época de baile [és l'època de carnaval] tocará sin cesar con afinación y energía. ¡Ya verán ustedes si tenemos bemoles!... ¡Ya verán ustedes que recorridos vamos a dar!”⁸²

Especialment rellevant i dura serà la cobertura que *La Orquesta* dedicarà a les eleccions generals espanyoles celebrades el dia 4 d'abril del 1886, en les quals el Partit Liberal de Sagasta va obtenir 268 diputats, el Partit Conservador de Cánovas 83 i el Partit Republicà Progressista de Manuel Ruiz-Zorrilla i Nicolás Salmerón tan sols 12⁸³. En el número publicat el dia abans dels comicis, un article ja ironitzava sobre les promeses insòlites que realitzaven els candidats oficials i deixava entreveure la tupinada que es viuria a Olesa durant la jornada electoral⁸⁴.

Un cop celebrades les eleccions, *La Orquesta* denunciava que l'Ajuntament no havia aplicat la llei electoral vigent i expressava el seu desencís per la política, tant pel cantó conservador del candidat provincial Joan Maluquer i Viladot, com pel cantó del

⁸² *La Orquesta*, 7 de març de 1886, núm. 3, pàg. 1.

⁸³ Historia Electoral, *Resultats de les eleccions generals espanyoles de 1886*. Disponible a: <http://www.historiaelectoral.com/e1886.html> [Consultat el 3 de febrer de 2016]

⁸⁴ *“(...) Si las promesas se cumplen tendremos lo menos á Olesa puerto de mar, barcos en Monserrat y carreteras en el Mediterráneo. Y ferro-carriles en la luna. Y globos aerostáticos en las minas de San Juan de las Abadesas. ¿Qué no es posible prometer á un candidato que cuenta nada menos que con el apoyo oficial? (...) Yo aconsejo á mis convecinos que voten con el Gobierno que es tan liberal que para demostrar su liberalísimo tiene secretarios de Ayuntamiento [Juan Puig] pactistas-sinalagmáticos-bilaterales-conmutativos. Y votarán, ya lo creo. (...)”* *La Orquesta*, núm. 7, pàg. 1-2, 3 d'abril de 1886.

candidat republicà federal Francesc Pi i Margall, que va veure duplicat el nombre de vots a Olesa: si el registre n'havia comptabilitat 21, uns dies més tard n'eren 40⁸⁵.

*“(...)No trataremos de manifestar ni evidenciar si en las tales elecciones nuestra autoridad aplicó o no los verdaderos procedimientos que la vigente ley electoral previene. (...) No vale la pena des del momento en que se hizo público el número de votos que se dieron ú obtuvieron los dos candidatos Sres. Pi y Maluquer. Nos parece que la opinión pública no tiene que pedir datos ni buscar informes para conocer exactamente qué clase de procedimientos se aplicaron á las elecciones de diputados en nuestra localidad. (...) Lo que sí nos importa un poquito es que esos caciques ó titulados jefes de partido, ya sean monárquicos ó republicanos vayan a los comicios á defender principios, no egoístas y bastardos intereses [ironia]; á defender ideales, no alcaldías, secretarías y otras cosas que no son para contadas. En política, tanto en lo general como en lo local, del mercantilismo a la prostitución no hay más que un paso.”*⁸⁶

Així doncs, el rol que adoptarà *La Orquesta* com a plataforma de denúncia de les dinàmiques i accions del govern local, però també del sistema en general, farà que algunes persones n'aplaudeixin la seva aparició “per la senzillesa i rectitud dels seus principis”⁸⁷, però que d'altres titllin els seus fundadors de voler crear “alarma i indignació” entre la població, tal com expressaven ells mateixos en un article⁸⁸.

Concretament, la publicació no va ser gens ben rebuda pels seguidors de les tesis conservadores —agrupats sota el Círcol Conservador Pactista— ni per alguns dels propietaris més importants de la vila com Pablo Casas⁸⁹, que tenia una gran enemistat amb el director del setmanari, Modest Casals, a qui va acabar denunciant per insults i difamacions en diversos articles apareguts a *La Orquesta*⁹⁰. Així explicava el setmanari la mala rebuda de la publicació en aquests cercles:

“Se nos dice que la aparición de La Orquesta ha sido vista con muy malos ojos en algunos círculos, centros, líneas y puntos. No nos sorprende la noticia. Lo esperábamos. Lo que nos hubiera a fé sorprendido, hubiera sido que nuestro periódico no hubiese producido la impresión indicada. ¿Han visto

⁸⁵ *La Orquesta*, 17 d'abril de 1886, núm. 9, pàg. 3.

⁸⁶ *La Orquesta*, 10 d'abril de 1886, núm. 8, pàg. 1.

⁸⁷ *La Orquesta*, 28 de febrer de 1886, núm. 2, pàg. 3.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Pablo Casas era un dels propietaris més importants de l'època a Olesa, amb 56,35 hectàrees de terres. Casas va ostentar l'alcaldia entre el 1861 i 1863 (Cobos, 1994:168).

⁹⁰ *La Orquesta*, 15 de maig de 1886, núm. 13, pàg. 3

*ustedes jamás que se alegre el que tiene el tejado de vidrio de la granizada? Si La Orquesta al aparecer en el estadio de la prensa hubiera complacido a los señores de esos círculos á que nos referimos, estaríamos á estas horas que se nos podría ahorcar con un cabello. Estaríamos desesperados, pues nos creeríamos haber contribuido aunque inconsciente á hacerles el caldo gordo, á sus agios y componendas.*⁹¹

De fet, el director del setmanari, Modest Casals, utilitzarà en diverses ocasions *La Orquesta* per criticar i enriure's de Pablo Casas, vinculat al Círculo Conservador Pactista i amb qui tindrà forts "odios y rencillas"⁹². Així, Casas es negarà a rebre el setmanari i serà desprestigiats constantment a les pàgines de la publicació⁹³. D'aquesta manera, *La Orquesta* esdevindrà també un suport de venjança personal i d'escarni cap als defensors de tesis contràries a les de Modest Casals.

A banda dels temes polítics i ideològics, però, *La Orquesta* funcionarà també com a altaveu per a les associacions i activitats culturals realitzades a Olesa i Esparreguera. Així, es farà ressò de diverses convocatòries de reunions⁹⁴ i canvis de junta⁹⁵ en el si de la Sociedad Minero Olesanesa, de la celebració de balls i de cavalcades a Olesa per la en motiu del carnaval⁹⁶, de la representació d'obres de teatre a les sales dels dos municipis⁹⁷ i, puntualment, elaborarà recomanacions de llibres d'autors de diversos punts de la geografia espanyola pels seus lectors⁹⁸.

⁹¹ *La Orquesta*, 7 de març de 1886, núm. 3, pàg. 1.

⁹² *La Orquesta*, 28 de febrer de 1886, núm. 2, pàg. 3. "Supongo que ya sabrán ustedes lo de aquel Gran señor del Círculo pactista que no quiso recibir el periódico porque figura como Director nuestro amigo Casals. Vamos, señor conserge, es preciso hacer desaparecer odios y rencillas personales sobre todo cuando velamos por los bien entendidos intereses de la localidad y además, ¿no sabe el señor P [Pablo], que la redacción de un periódico no se compone de una sola personalidad? y que el golpe aunque no maestro ha sido dado a toda la redacción?"

⁹³ *La Orquesta*, 15 de maig de 1886, núm. 13, pàg. 3. "Nuestro don Pablo es el mismo diablo en eso de conocer (sin equivocarse) las secretas intenciones del prójimo; figúrense ustedes que el tal don Pablo, yendo por las tardes de paseo por las afueras de nuestra villa, ha conocido que el Director de La Orquesta, yendo de paseo también, tuerza de dirección echando por la contraria, por no tener el tal Director el suficiente valor para cruzarse con él... ¡Oh, lo que es en esto tiene mucha razón don Pablo, no se equivoca! El Director de La orquesta tiene miedo... pero un miedo terrible al tener que pasar por su lado, ya sea en una calle, ya en cualquier camino. ¿Sabe usted por qué don Pablo? ¿Sabe usted por qué el Director de La orquesta no quiere, no querrá nunca a ser posible, pasar por el lado de usted? ¿No...? Pues con perdón se lo diremos a usted: porque huele usted muy mal don Pablo; muy mal; y el Director de La Orquesta no quiere tomarse la molestia de tener que taparse las narices por un par de minutos al pasar por el lado de usted."

⁹⁴ *La Orquesta*, 28 de febrer de 1886, núm. 2, pàg. 3.

⁹⁵ *La Orquesta*, 7 de març de 1886, núm. 3, pàg. 1.

⁹⁶ *La Orquesta*, 14 de març de 1886, núm. 4, pàg. 2-3.

⁹⁷ *La Orquesta*, 17 d'abril de 1886, núm. 9, pàg. 1-3.

⁹⁸ *La Orquesta*, 15 de maig de 1886, núm. 13, pàg. 3.

A més a més, el setmanari dedicarà alguns petits espais puntuals a fer-se ressò de queixes i denúncies sobre diversos temes relacionats amb la vida quotidiana, enviades per alguns ciutadans, però també detectades pels propis redactors de *La Orquesta*. En aquest sentit, el setmanari denunciarà casos d'abocaments d'aigües brutes als carrers de la vila⁹⁹ o la manca de llum a l'interior del vestíbul de l'Estació del Nord¹⁰⁰. En la mateixa línia, a les seves pàgines també hi tindran cabuda petites notes de xafarderies i de safreig com, per exemple, el festeig d'una parella al carrer a altes hores de la nit¹⁰¹ o l'anunci del casament d'una altra parella d'Olesa¹⁰².

Estructura temàtica

Pel que fa a l'estructura de presentació dels continguts, *La Orquesta* mantindrà un esquelet temàtic coherent al llarg de la seva existència, per bé que algunes de les seves seccions experimentaran lleugeres mutacions. En primer lloc, la primera de les quatre pàgines que tenia el setmanari sempre serà ocupada per un gran article editorial¹⁰³, d'una extensió major que la resta de peces i amb una gran càrrega ideològica. Entre aquests temes, hi trobarem articles de major i de menor actualitat; des de reflexions i crítiques sobre el funcionament de l'administració local, de la celebració d'eleccions o de política espanyola, fins a petits assajos sobre el paper de la premsa en la societat o sobre l'estat de la classe obrera.

A aquest article editorial li seguiran normalment una o dues peces més —també amb una forta càrrega opinativa i persuasiva, però amb una extensió menor— sobre temes polítics i obreristes. En moltes ocasions, aquests textos seran manllevats d'altres publicacions de l'època, com *Le Petit Journal* de París, *El Progreso* de Cuenca o *La Época* de Madrid. Concretament, *La Orquesta* se servirà d'aquests mitjans per fer-se ressò i opinar de fets ocorreguts fora de l'àmbit local d'Olesa i d'Esparreguera, ja sigui

⁹⁹ *La Orquesta*, 10 d'abril de 1886, núm. 8, pàg. 4. “*Un muy pulcro vecino de la calle de la Iglesia, tiene el buen gusto y divertimento de echar en medio de la calle en altas horas de la noche, los excrementos y aguas sucias que recoge en su casa durante el día. Rogamos al tal vecino que no continúe en tan ímproba tarea, que en caso de ser hija de la necesidad, que lo diga; pues La Orquesta es bastante rica para costearle el importe de un comun.*”

¹⁰⁰ *La Orquesta*, 14 de març de 1886, núm. 4, pàg. 3. “*El jefe de la Estación de Olesa el domingo pasado tuvo la guasa de tener en la sala de espera de dicha estación completamente á oscuras, á los pasajeros que aguardaban el último tren. Señor Jefe, luz, luz.*”

¹⁰¹ *La Orquesta*, 7 de març de 1886, núm. 3, pàg. 3. “*El sábado pasado á las dos de su madrugada y en la fantástica como pintoresca fuente de can Sulé una amante pareja rendian culto al Dios cupido. Diabla! Como trasnochean esos jovencitos! Seguramente irían cazando algun ratón.*”

¹⁰² *La Orquesta*, 15 de maig de 1886, núm. 13, pàg. 4.

¹⁰³ Entenem com a article editorial aquell que expressa l'opinió del mitjà i el posicionament institucional de la publicació sobre diversos assumptes d'actualitat, sense que hagi d'anar firmat necessàriament pel seu director (Sabés i Verón, 2008:37).

en el panorama espanyol com l'internacional. Així, hi inclouran petites notícies de Terrassa o Sallent, però també articles més elaborats sobre conflictes obrers a Europa o entrevistes com la que *El Progreso* feia al Duc de Sevilla, que acabava d'entrar a presó per gestions irregulars.

Taula 6. Publicacions referenciades a *La Orquesta* (1886)¹⁰⁴

Publicació	Ciutat
<i>Le Petit Journal</i>	París
<i>El Progreso</i>	Cuenca
<i>El Globo</i>	Madrid
<i>Republicano de Tarrasa</i>	Terrassa
<i>La Época</i>	Madrid
<i>El Republicano</i>	Sallent
<i>El Imparcial</i>	Madrid
<i>Los Dominicales</i>	Madrid
<i>La Tronada</i>	Barcelona
<i>La Voz de Guipúzcoa</i>	San Sebastià
<i>La Montaña</i>	Manresa

Font: elaboració pròpia, a partir dels números 2 – 4, 7 – 10 i 12 – 13 de *La Orquesta*.

Aquests articles secundaris aniran seguits d'un apartat fix de notícies breus sobre temes diversos, que ocuparà sempre la tercera i quarta pàgina de la publicació. Jugant amb el títol del setmanari —*La Orquesta*—, aquesta secció adoptarà el nom de *Bemoles*. Tanmateix, cal fer notar que, amb aquest títol, no es referiran només als bemolls en el sentit musical del terme, sinó que l'usaran també pel seu doble significat en el llenguatge col·loquial de l'època: el musical i el derivat de l'expressió *tener bemoles*.

Així, la publicació olesana comptarà amb una secció de notes breus —un apartat molt estès entre la premsa de l'època, tal com es desprèn de la consulta d'algunes capçaleres de l'època que ens han servit per elaborar la taula que es presenta a continuació— en la qual exposarà crítiques, queixes i retrets puntuals de diversos fets ocorreguts als dos municipis. En aquest sentit, complirà una funció similar que les seccions incloses a la premsa catalana de finals del segle XIX. El títol d'aquestes seccions acostumava a jugar —com en el cas del setmanari olesà— amb els dobles

¹⁰⁴ Publicacions de les quals *La Orquesta* n'ha publicat un o més articles.

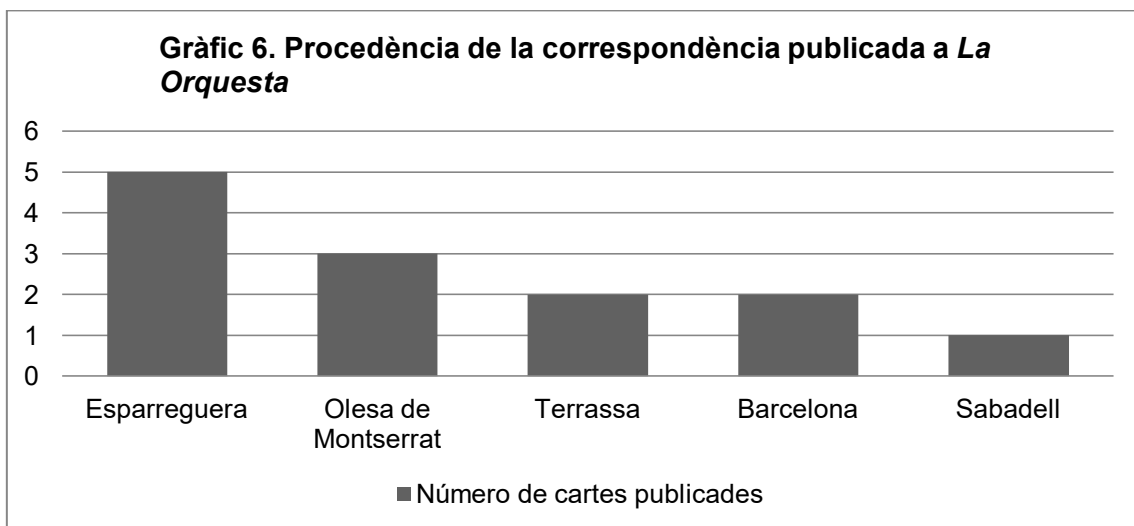
sentits: buscaven un títol que concordés amb el nom de la publicació però que, alhora, servís per deixar clar que s'hi inclourien notícies crítiques i punyents¹⁰⁵.

Taula 7. Denominació de la secció de breus a diversos setmanaris de l'any 1886

Publicació	Nomenclatura
<i>El Fusilis</i>	Tiritos
<i>L'Esquella de la Torratxa</i>	Esquellots
<i>El Busilis</i>	Puntadas
<i>Lo Barret</i>	Barretades
<i>Lo Rovell d'ou</i>	Esbronchs
<i>Lo Nunci</i>	Crides
<i>La Orquesta</i>	Bemoles

Font: elaboració pròpia a partir de la consulta de les capçaleres als fons digitalitzats ARCA i Trencadís.

De forma puntual, *La Orquesta* inclourà també un apartat de correu, en el qual publicarà i comentarà breument diverses cartes rebudes a la redacció del setmanari. Aquest material ens serveix per elaborar un mínim retrat geogràfic de quina era l'àrea de difusió del setmanari. Analitzant la procedència de les missives, podem observar com les cartes procedien bàsicament de les ciutats amb les quals Olesa tenia uns vincles històrics més forts com Esparreguera o Terrassa.

Font: elaboració pròpia a partir dels números 2 – 4, 7 – 10 i 12 – 13 de *La Orquesta*.

¹⁰⁵ "(...) *La Orquesta tiene también su guardia que sin ser negra ni blanca tiene la organización necesaria para contestar como se merece a todos aquellos que en ciertas jornadas se creen ser los más fuertes, erigiéndose en consecuencia en dueños absolutos y despóticos de nuestra asendereada localidad. Adelante... adelante... que al freir sera reír.*" Amb aquest text mostra l'esperit combatiu de la publicació. (*La Orquesta*, 15 de maig de 1886, núm. 13, pàg 3)

Per últim, fins l'exemplar número 7, *La Orquesta* conclouïa els seus números amb una secció anomenada *Reporters*, en anglès. L'apartat consistia en una conversa entre el director de *La Orquesta* —caricaturitzat precisament com a director d'orquestra a la il·lustració de la capçalera dels primers exemplars i que comentarem més endavant— i un seguit de persones ficcionades anomenades *reporters*, que anaven entrant un per un a la luxosa estança¹⁰⁶ del director per explicar-li quina rebuda havia tingut l'últim exemplar entre la població. Els *reporters* —alter ego dels redactors— li traslladaven, a més a més, les crítiques que se sentien en contra d'ell, així com també diversos rumors que circulaven al poble. De fet, un *reporte*, en castellà, és sinònim de *chisme* i, per tant, de comentari, notícia o rumor amb el qual es vol indisposar a algú, tal com recull la Reial Acadèmia Espanyola.

L'equip

Tal com revela un article publicat al número 2 de *La Orquesta*¹⁰⁷, aquest setmanari serà impulsat per les mateixes persones que l'any 1879 havien creat la primera capçalera a Olesa, *El Despertador Olesanés*. Si aleshores aquella publicació estava dirigida per Lorenzo Pascual i administrada per Modest Casals, *La Orquesta* serà dirigida per Modest Casals. Lorenzo Pascual, que havia anat a viure a Barcelona i que treballava com a redactor a *La Península*, no hi ocuparà cap càrrec però sí que col·laborarà estretament amb la redacció i disseny del setmanari. De fet, el clixé utilitzat per a la capçalera de la publicació entre els números 1 i 6 serà propietat seva¹⁰⁸ i hi publicarà també algunes petites històries en tres actes¹⁰⁹. Així doncs, Modest Casals ocuparà, aquesta vegada, la direcció de la publicació.

L'administració caurà a mans d'Eduardo Matas, un olesà amb un poder adquisitiu alt, propietari de més de 18 hectàrees de terres al municipi i que, tan sols cinc anys més tard, serà nomenat alcalde d'Olesa de Montserrat, entre els anys 1891 i 1897 (Cobos, 1994:181). Així doncs, tant la direcció com la gerència del setmanari recauran en dos grans propietaris olesans, amb poder adquisitiu suficient per tirar endavant la publicació sense haver de dependre de cap altre tipus de finançament extern. Així, a

¹⁰⁶ L'estança fictícia serà descrita de la següent manera: “*Nos hallamos en una de las grandes y sorprendentes salas del palacio de La Orquesta, que lo fué antiguamente de El Despertador Olesanés. A la derecha de la sala de recepciones, hay otro gran salón y en el centro una mesa de ministro, y en un magnífico sillón dorado de la época de Luis XIII está sentado un caballero de finos modales y elegante postura, alto, flaco, de ojos vivarachos y expresivos.*” *La Orquesta*, núm. 2, pàg. 4, 28 de febrer de 1886.

¹⁰⁷ *La Orquesta*, 28 de febrer de 1886, núm. 2, pàg. 4.

¹⁰⁸ *La Orquesta*, 3 d'abril de 1886, núm. 7, pàg. 3.

¹⁰⁹ *La Orquesta*, 15 de maig de 1886, núm. 13, pàg. 4.

diferència del que passava amb altres setmanaris de l'època com *El Republicano* de Terrassa o *El Eco de Tarrasa*, les pàgines de la publicació olesana no inclouran cap anunci publicitari¹¹⁰. Els ingressos provindran, per tant, directament de la venda dels exemplars. Si en el cas d'*El Despertador Olesanés* tan sols hi havia la possibilitat de comprar l'exemplar solt per quatre quartos, *La Orquesta* adoptarà diferents modalitats de pagament i introduiran el concepte de la subscripció, molt estès entre la premsa barcelonina. D'aquesta manera, el setmanari dominical es podrà adquirir pagant deu cèntims per cada número solt, abonant per avançat una pesseta cada mes —si el lector era d'Olesa—, o bé avançant-ne 1,50 cada trimestre. El preu de les subscripcions fixat per *La Orquesta* era molt similar al d'altres setmanaris de la ciutat de Terrassa o d'Igualada¹¹¹ publicats l'any 1886 amb característiques similars: el seu preu se situaria en un terme mig.

Taula 8. Preu de subscripció trimestral dels setmanaris de Terrassa, Igualada i Olesa l'any 1886

Publicació	Ciutat	Preu Trim.	Referència
<i>El Eco de Tarrasa</i>	Terrassa	2 pts.	28 de febrer, núm. 151
<i>Butlletí del Centre Català</i>	Terrassa	1,5 pts.	1 de desembre, núm. 1
<i>El Pensamiento Ilustrado</i>	Terrassa	2,5 pts	16 de maig, núm. 2
<i>El Noticiero</i>	Igualada	1,5 pts	19 de desembre, núm. 142
<i>Semanario de Igualada</i>	Igualada	1,5 pts ¹¹²	2 de maig, núm. 313
<i>Lo Renaixement</i>	Igualada	0,75 pts. ¹¹³	31 de març, núm. 22
<i>El Ateneo</i>	Igualada	1,12 pts. ¹¹⁴	1 de juliol, núm 13
<i>La Orquesta</i>	Olesa de M.	1,5 pts.	28 de febrer, núm 2

Font: elaboració pròpia a partir de la consulta de les capçaleres, digitalitzades al fons Trenacdis.

¹¹⁰ En alguns números de *La Orquesta* s'inclou un petit apartat amb l'encapçalament *Coches de Alberto Jorba* on es detallen les hores de sortida dels autobusos d'Olesa cap a Barcelona, Manresa, Martorell o Saragossa. Tanmateix, la seva aparició és esporàdica i, en aquesta recerca, ho considerem informació de servei.

¹¹¹ Per comparar el preu de *La Orquesta* amb la resta de setmanaris, s'ha escollit les publicacions de l'any 1886 a Terrassa i Igualada per ser les dues ciutats més properes amb prou presència de publicacions per establir una comparació, exceptuant Barcelona.

¹¹² El preu estipulat a la capçalera de la publicació era de 6 rals. Seguint les equivalències que estableix Josep Maria Figueres a la seva tesi (1999:212), 6 rals són el mateix que 1,5 pessetes.

¹¹³ No existia subscripció trimestral, tan sols semestral, que valia 1,5 pessetes. El preu que apareix a la taula és el resultat de la divisió corresponent.

¹¹⁴ El setmanari no contemplava la subscripció trimestral, tan sols l'anyal, que era de 4,5 pessetes. El preu que apareix a la taula és el resultat de la divisió corresponent.

A banda del director Modest Casals i de l'administrador, Eduardo Matas, hem pogut recuperar alguns dels noms que formaven part de la redacció. El dimecres 10 de març de 1886, els redactors de *La Orquesta* van celebrar un banquet en honor a Lorenzo Pascual en un hotel de Barcelona. D'aquesta cita, en conservem els noms de quinze dels redactors que van assistir-hi¹¹⁵. Malgrat tot, no podem afirmar quin era el grau de vinculació i implicació de cada persona amb el setmanari, però pel volum de gent que sembla que hi prenia part, podem afirmar que *La Orquesta* va ser una mostra més de la vitalitat social i política que es va viure a Olesa a finals del segle XIX.

Taula 9. Redactors de *La Orquesta*

Noms i cognoms	Observacions
José Jané	L'any 1886, tenia 28 anys ¹¹⁶ .
Luis Voltá	L'any 1886, tenia 28 anys ¹¹⁷ .
Agustín Matas	Amb 46 anys ¹¹⁸ , era fill de Pablo Matas, alcalde d'Olesa l'any 1840 i gran propietari amb 56,39 hectàrees de terres (Cobos, 1994:168).
Eduardo Matas ¹¹⁹	Nét de Gregorio Matas, que havia estat alcalde d'Olesa l'any 1839 i gran terratinent, amb més de 63,27 hectàrees de terres (Cobos, 1994:168). L'any 1886, Eduardo Matas tenia 24 anys i posseïa 18,23 hectàrees de terres. Entre el 1891 i 1897, va ser alcalde d'Olesa (Cobos, 1994:168). Ocuparà el càrrec d'administrador del setmanari.
Gregorio Matas ¹²⁰	És descrit a <i>La Orquesta</i> com a "simpático joven pintor y acaudalado propietario" ¹²¹ . L'any 1886 tenia 28 anys ¹²² .
Juan Batallé	L'any 1886 tenia 31 anys ¹²³ . Era cunyat de Gregorio Sanahuja ¹²⁴ .
José Batallé	-
Gregorio Sanahuja	L'any 1886 tenia 36 anys ¹²⁵ . Casat amb Catalina Batallé, propietària del mas de Sant Jaume, a Ribes Blaves.

¹¹⁵ *La Orquesta*, 14 de març de 1886, núm. 4, pàg. 1.

¹¹⁶ APOM, *Llibre de Baptismes*, 1858.

¹¹⁷ APOM, *Llibre de Baptismes*, 22 de gener de 1858.

¹¹⁸ APOM, *Llibre de Baptismes*, 1 d'agost de 1850.

¹¹⁹ APOM, *Llibre de Baptismes*, 12 de juny de 1862.

¹²⁰ APOM, *Llibre de Baptismes*, 6 de gener de 1858.

¹²¹ *La Orquesta*, 14 de març de 1886, núm. 4, pàg. 3.

¹²² No confondre amb l'avi d'Eduardo Matas, nascut l'any 1796 (APOM, *Llibre de Baptismes*, 8 de juliol de 1796).

¹²³ APOM, *Llibre de Baptismes*, 1855.

¹²⁴ APOM, *Llibre de Matrimonis*, 5 de setembre de 1868.

¹²⁵ APOM, *Llibre de Baptismes*, 17 de novembre de 1850.

Marcelino Casanovas	-
José Vilà	L'any 1886 tenia 35 anys ¹²⁶ . Era germà de Benito Vilà. El seu pare, José Vilà, era propietari d'11,10 hectàrees de terres a Olesa (Cobos, 1994:120)
Benito Vilà	L'any 1886 tenia 45 anys ¹²⁷ . Germà de José Vilà.
Feliu Monné	L'any 1886 tot just tenia 22 anys. Va ser un músic i compositor de ballables olesà. Un any abans havia fundat la Cobla-Orquestra Monnés. Tocarà el piano, l'orgue i el violí i al llarg de la seva vida —morirà l'any 1935— crearà prop de 500 obres (Costal, 2012:8).
Agustín Monné	Germà gran de Feliu Monné i de Fèlix Monné. L'any 1886 tenia 36 anys (Costal, 2012:8). L'any 1887 figurava com a propietari d'un cafè al carrer Sant Josep Oriol ¹²⁸ (Cobos, 1994:224)
Modesto Casals	Ocupava el càrrec de director del setmanari. L'any 1886 tenia 49 anys. Veure pàgina X
Lorenzo Pascual	L'any 1886 tenia 37 anys. Veure pàgina X

Font: elaboració pròpia amb dades de Cobos (1994), Costal (2012) i diversos Llibres de Baptismes de l'Arxiu Parroquial d'Olesa de Montserrat.

Els redactors de *La Orquesta* tindran, per tant, una edat compresa entre els 22 i els 49 anys. Precisament, el director de la publicació, Modest Casals, serà la persona de més edat. Entre els cognoms dels redactors, hi podem trobar membres de diverses famílies de grans propietaris olesans com la família Matas. De fet, serà al domicili d'aquesta família —al carrer Coscoll, 5 d'Olesa de Montserrat— on s'instal·larà la redacció del setmanari. En aquestes mateixes dependències, s'hi havien representat diverses escenes de la Passió l'any 1847 (Vendranas i Rullier, 1996:118) i des del segle XVIII i fins el 1880, hi havia hagut una de les 15 premses d'oli que ha tingut el municipi al llarg de la història (Cobos, 1994:69).

Tot i tenir la redacció i l'administració a Olesa, *La Orquesta* s'imprimirà a Barcelona, tal com ja passava amb el cas d'*El Despertador Olesanés*. El setmanari s'imprimirà —fins el número 7— al Carrer de les Moles, número 18¹²⁹, de la capital catalana i es

¹²⁶ APOM, *Llibre de Baptismes*, 5 d'agost de 1849.

¹²⁷ APOM, *Llibre de Baptismes*, 4 de setembre de 1841.

¹²⁸ Antigament, conegut amb el nom de carrer *Beato Oriol*.

¹²⁹ Tal com s'especifica a *El Consultor: Nueva guía de Barcelona* de l'any 1863, l'immoble del Carrer Molas 18 i 20 era propietat de Pedro M. Casals i hi tenia domiciliada una fàbrica de

traslladarà a Olesa de Montserrat setmanalment a través de correu postal¹³⁰. Precisament en aquesta mateixa impremta ja s'hi imprimia també la publicació *La Dinastia*¹³¹ i *La Península*, el rotatiu on Lorenzo Pascual treballava com a redactor¹³². El fet que la publicació s'imprimeixi a Barcelona farà que —a més a més de poder-se adquirir a Olesa— també es pugui comprar al quiosc de la Rambla, a la capital catalana, a l'alçada del carrer Tallers. Si bé no tenim dades exactes de la distribució geogràfica de la publicació, sí que podem afirmar que s'imprimien almenys 500 exemplars de cada número¹³³.

Com ja hem explicat, fins el número 7 —corresponent al 3 d'abril de 1886— *La Orquesta* s'imprimirà al mateix lloc que el diari *La Península*. Tanmateix, una discussió entre el redactor d'ambdues publicacions Lorenzo Pascual i el director de *La Orquesta* farà que el setmanari olesà canviï, només d'impremta, sinó també de capçalera.

*“Por diferencias surgidas entre nuestro querido Director y don Lorenzo Pascual, ha dejado de pertenecer á la redacción este último, por cuyo motivo nos hemos visto obligados á retirar el cliché que encabezaba nuestro periódico, por ser propiedad exclusiva de dicho señor. Sentimos vivamente (...) perder á nuestro querido amigo, que era una de las brillantes plumas que colaboraban en el semanario.”*¹³⁴

Així doncs, l'encapçalament de *La Orquesta* adoptarà un nou format molt més senzill i sobri, que es mantindrà, almenys, fins el número 13 de la publicació.

teixits. Malgrat que el cognom del propietari coincideix amb el del director de *La Orquesta*, no hem pogut trobar-hi cap relació de parentiu.

¹³⁰ *La Orquesta*, 3 d'abril de 1886, núm. 7, pàg. 3.

¹³¹ Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), *La Dinastia: Diario político, literario y mercantil*, 9 de juny de 1885.

¹³² AHCB, *La Península Ibérica: Órgano de la Unión demócrata-progresista*, 5 de març de 1886.

¹³³ *La Orquesta*, 3 d'abril de 1886, núm. 7, pàg. 3.

¹³⁴ *La Orquesta*, 3 d'abril de 1886, núm. 7, pàg. 3

Canvi del clixé de l'encapçalament de *La Orquesta*. A l'esquerra, reproducció de la capçalera del número 2 de la publicació. A la dreta, la del número 7.

A partir del 3 d'abril de 1886, doncs, el setmanari olesà passarà a imprimir-se a la Impremta *El Porvenir*, situada al carrer Tallers de Barcelona. Coincidint amb el canvi, la publicació incorporarà un nou punt de venda a la capital catalana, el quiosc de la Rambla a l'alçada del carrer Ferran. De fet, aquesta serà una mostra més de la vocació de *La Orquesta* per traspasar la frontera de l'àmbit local. Així, en el mateix sentit, el setmanari establirà relacions amb altres publicacions catalanes i espanyoles de l'època —amb les quals intrecanviarà diversos exemplars per cortesia puntual— i s'acreditarà per assistir a alguns esdeveniments assenyalats¹³⁵.

Taula 10. Publicacions amb les quals *La Orquesta* va intercanviar exemplars (1886)

Publicació	Ciutat
<i>El Republicano</i>	Sabadell
<i>El Autonomista</i>	Sants (Barcelona)
<i>El Congost</i>	Granollers
<i>La Linterna</i>	Gràcia (Barcelona)
<i>Los Amichs Tintorers</i>	Barcelona
<i>La Crónica</i>	Sevilla
<i>La Luz</i>	Barcelona
<i>La Razón</i>	Morón de la Frontera (Sevilla)
<i>La Montaña</i>	Manresa
<i>Un Periódico Más</i>	Saragossa
<i>El Volapük</i>	Barcelona
<i>El Anunciador Peninsular</i>	Barcelona

¹³⁵ Tal com revela un article publicat al número 4 del setmanari, els organitzadors de l'Exposició Universal de Barcelona van acreditar *La Orquesta* per tal que pogués cobrir l'esdeveniment programat pel setembre de 1887 i “*para que pueda disfrutar de los beneficios de que goce la prensa*” al pavelló habilitat pels mitjans. Aquest fet, juntament amb l'intercanvi constant amb altres publicacions i la venda del setmanari a dos punts de Barcelona ens porten a pensar que, des d'un primer moment, *La Orquesta* va néixer amb ganes d'esdevenir una publicació professional.

<i>L'Art de Pajès</i>	Barcelona
<i>El Reloj</i>	Toledo
<i>El Republicano</i>	Terrassa
<i>El Librepensamiento</i>	Múrcia
<i>El Maestrazgo Liberal</i>	Morella (País Valencià)
<i>La Revista de Loja</i>	Càceres
<i>La Reforma</i>	Càceres
<i>La Defensa de los Ayuntamientos</i>	Granada
<i>El Ponente de Alicante</i>	Alacant
<i>El Consultor Administrativo</i>	Granada
<i>El Eco</i>	Sitges
<i>El Sacerdocio de la Mujer</i>	Madrid
<i>La Linterna</i>	Madrid
<i>El Centinela Badalonés</i>	Badalona
<i>El Socialista</i>	Madrid

Font: elaboració pròpia amb comentaris apareguts als números 2-4, 7-10 i 12-13.

Per bé que no tenim constància de quin va ser l'últim número de *La Orquesta*, el número 13 de la publicació —l'últim que es conserva als arxius de consulta pública— dedicava un extens article a parlar dels problemes que podien fer que el setmanari desapareixés.

“Al salir a luz un periódico, ya sea político, científico o defensor de tales o cuales intereses, por lo regular el primer saerazo que se le dispara es el de no tiene vida, morirá de hambre: nuestro semanal, nuestra Orquesta, viene gozando de estos mismos honores, desde la publicación de su primer número, honores tributados por todos aquellos que no han gustado tal vez de las melodías que esta Orquesta desde su aparición les ha dedicado. La Orquesta, que por ahora no quiere dar ningún gusto a los señores que tan terrible y espeluznante final le auguraron, tiene el gusto de participar a sus lectores que La Orquesta está completamente fuera de todo temor y peligro por parte de esa enfermedad llamada hambritis, enfermedad que no tuvieron ningun reparo en diagnosticar desde su principio esos doce sábios y entendidos médicos de nuestra localidad. (...)

Esos sabios doctores deben saber que el único remedio para atajar tan terrible enfermedad es el uso continuo y constante de ese láudano que se llama trigo. (...) La Orquesta tiene trigo para mucho tiempo y que en

*caso de repentina muerte, disponiendo de tane ficaz y seguro remdio, no puede, no debe ser, no será la del hambre. La Orquesta, no lo duden nuestros lectores, morirá en todo caso, sin sufrir, lánguidamente, morirá tal vez por sentir o despertarse en la persona de su director la nostalgia de la pereza y de la indolencia. (...)*¹³⁶

Així doncs, malgrat que el diari *El Socialista* —l'òrgan del Partit Obrer de Madrid— anunciava el 28 de maig de 1886 que havia rebut un exemplar del setmanari olesà¹³⁷, el número 13 de *La Orquesta* —amb data de 15 de maig de 1886— podria ser l'última edició de la publicació.

¹³⁶ *La Orquesta*, 15 de maig de 1886, núm. 13, pàg 4.

¹³⁷ *El Socialista*, 28 de maig de 1886, núm. 12, pàg 1. Disponible a:
[file:///C:/Users/Usuari/Downloads/12%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Usuari/Downloads/12%20(1).pdf) (Consultat el 15 de febrer de 2016)

2.2.2. 1900 – 1931: La premsa olesana davant d'un poble que creix

Els primers trenta anys del segle XX seran temps de creixement en tots els sentits; la població de Catalunya passarà d'1.966.382 persones a 2.791.292, la indústria passarà de donar feina a un 27,2% dels catalans a ocupar-ne el 50,7%, i l'arribada de l'electricitat revolucionarà el potencial energètic (Balcells, 2006:945 i 950). Seran, alhora, moments de grans canvis; des del punt de vista cultural, el *noucentisme* irromprà amb força a Catalunya, el teixit associatiu s'enfortirà a tot el territori amb la creació d'un gran nombre de noves entitats i, en política, el sistema de torn de partits ideat durant la Restauració deixarà de funcionar amb l'entrada al segle XX. Des de començaments de segle, arrelaran al Principat nous grups i noves idees; per una banda, la burgesia industrial amb tesis catalanistes, per altra un moviment obrer activista i revolucionari i, també, uns sectors populars amb ganes de canvis (Risques, 2006:222).

A Olesa de Montserrat, els canvis seran més modestos i progressius que a les grans ciutats. De fet, serà durant el tombant de segle quan les principals poblacions del Baix Llobregat Nord –Olesa, Esparreguera i Martorell– començaran a quedar-se enrere davant les ciutats més dinàmiques del sud de la comarca, com Sant Boi, Cornellà o Molins de Rei (Cobos, 1994:24). Tanmateix, el creixement serà palpable — especialment a partir de l'any 1915— i anirà acompanyat d'un fort augment demogràfic.

A principis de segle a Olesa hi vivien poc més de 3.600 persones, l'any 1930, ja n'eren 5.621 (Figueras, 2015:20-21). Un creixement que coincidirà amb la millora de les comunicacions del municipi amb l'exterior: l'any 1915 s'inaugurarà el pont sobre el riu Llobregat que unirà el municipi amb la carretera general entre Barcelona i Madrid, l'any 1921 entrarà en funcionament l'estació dels Ferrocarrils de la Generalitat que connectarà la vila amb Manresa i Barcelona, i el 1927 començaran les obres de construcció d'una nova carretera entre Olesa i Martorell, que s'inaugurarà quatre anys més tard (Cobos, 1994:24 i Figueras, 2015:19).

Precisament, la construcció de noves vies de comunicació facilitarà l'arribada del carbó per produir vapor a la vila i, per tant, el seu desenvolupament industrial; l'any 1924, a

Olesa ja hi haurà 24 fàbriques de teixit en ple funcionament, 16 de les quals amb més de 460 telers¹³⁸.

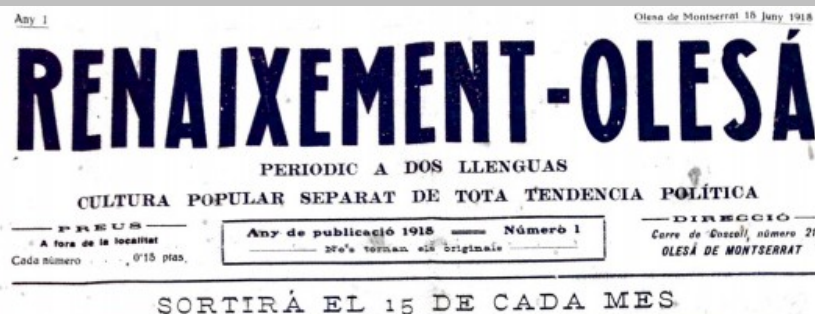
Alhora, com explicarem d'una forma més detinguda més endavant, serà en aquest període quan s'instaurarà la dictadura de Primo de Rivera, que tindrà efectes sobre la premsa. Serà en aquest context de forta industrialització que apareixeran nous projectes periodístics a Olesa: el *Renaixement Olesà* (1918-1919) i *Vida Olesana* (1924-1936).

¹³⁸ Gran Enciclopèdia Catalana (2015) *Olesa de Montserrat*. Recurs en línia disponible a: <http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0239872.xml> [Consultat el 01/02/2016]

2.2.2.1. Renaixement Olesà

Fitxa descriptiva¹³⁹

Títol:	<i>Renaixement Olesà</i>
Subtítol:	<i>Periòdic a dos llengües: cultura popular separat de tota tendència política</i>
Durada:	15 de juny de 1918 – 16 de juliol de 1919
Periodicitat:	Mensual [Surt el 15 de cada mes]
Impressió:	Tipografia
Format:	320 x 440 mm.
Llengua:	Bilingüe
Reproducció:	Any 1

Lo que volem fer ¿Divagacions?

Salut als fills d'aquesta vila. Ja es hora que s'enarbori lo penó del Progrés i de la Cultura; qu'ls que sentim quelcom per l'Art i la Ciència, demostrem més que amb paraules, amb fets, aquest amor que regenera 'ls pobles; aquest amor a la lluita per un esdevenir esplendorós, ahont se vegi creixer els pobles per la força d'una saba rica i vital.

Per lo mateix llencem a la llum pública aquest portaveu dels nostres ideals, de les nostres aspiracions altruistes; no per fer-ne un comerç, odia, si, per fer amb els nostres esforços desinteressats una forta campanya per donar a conèixer, no solament a vosaltres, olesans, sino a fora d'aquí, que encara hi han cors que batgegan en prò de la reivindicació dels homes, que encara hi han esperits en aquesta petita Olesa, que meditan i s'elevan per damunt de la materialitat, llençant-se enllà vers les més ignotes regions del idealisme, furgant sas tenebres per descobrir el secret de la vida, la felicitat dels homes.

Sens dubte que las arts totas han estat la font de vida i civilització de totes las nacions de l'Univers, per això nosaltres, creient un deber ineludible 'l fomentat i augmentar el doli d'aquesta font prou ample, això sí, perquè s'hi conegut una gota tant petita com proporcionalment, som nosaltres, comencem per treballar amb totes las nostras forces per donar un exemple pràctic, prescindint de tot amor plaotàic a las idees.

Així, donchs, ja veieu la missió que'ns havem senyalat i coneeixeu els fins de «El Renaixement Olesà» quins son, per lo tant creiem que l'acullireu amb gust lo que representará, per nosaltres, una de les més grans satisfaccions que haurém rebut en tota la nostra vida, avant.

LA REDACCIÓ.

Olesa 31 Maig de 1918.

El límit de la sapiencia humana en les últimes diades ha arribat a un grau tan enlairat, que hom podria sospitar-ne que n'ha assolit el màxim. La supra perfecció en les invencions meravelloses dels talens i en les creacions dels gènis, ens apareix mes aviat com obra dels siclops i dels mateixos deus, que no dels mortals terrenys. El qui esmerça una mica de detingut comentari en les infinites concepcions desenanyades pel cervell del home, creurà que ja no es fectible avançar més secrets, a l'Obra gran de l'Univers.

Els prodigis del submari, aeroplà, telegraf, fonograf, cinematograf, ones herigianes, raigs equis, semblen dictats per indicació casi diabòlica. La transmissió de la son, la trauquonia, les maravelles de la Cirugia i altres, mes remarcables innovacions mai prou alabades, esdevenen moltes probablement per indicació providencial o divina.

Amb tot, hi han fets i còssos que hom podria dubtar-ne que's puguin veure revelats amb tota nitidesa i que s'escaiguin be a la comprensió de l'intel·ligència per a capir la veritat poesa; per a haver-ne la missica celstia d'una resplendor cristallina de tan neta.

I sínd, diguem-ne: la mateixa Electricitat que tantes copioes i diverses aplicacions pràctiques i fins vulgars se n'estràuen d'ella, pot ningu en conciencia, dir-ne de quina naturalesa, de quina composició determinada, de quin cos o substancia palpable que's pugui sotmetre a l'analisi i que's pugui concretar a la símesi, si está formada o constituïda? Se'ns dirá que's una manifestació de l'Energia, que's una propietat que tenen els ussos d'altreure i de rebutjar de fer així i alló altre; que son manifestació i propietats produïdes en un fluit impalpable que s'en diu l'Eter.

Mes quina es la seva essencia, anima estructura, concreta i caracteritzada?

Miseri... Convinguem en lo que se sab, es bastant inconex buid i vago.

O mes d'altres coses tan difundides, pero impenetrables com a misterioses que son, us faré menció d'una mena de fenòmens que avui al dia no están encara prou catalogats, classificats ni compresos en cap ordre especific, ni de l'Energia ni del eter, ni de cap categoria de fluit, y que apart mes aviat cosa que atany als dominis o imperi de lo sobrenatural. No, no us diré de magnetisme, ni de esperitisme, ni de cap d'aquels fenòmens que comencen a mig entreveure's i a capficar fonament a les concienies científiques i trenquen la cloaca als metafisics.

Tinc coneixement de certes impresions particulars anotades, de varies sensacions rebudes inicialment, per mi mateix, que's podrien incloure dintre'l genre espiritualism de la transmissió del pensament, missatges mentals, telepatia o com vulguen.

No, no haven trobat en calqué ocasió tot pas-

sant per algún indret, veure una fesomia que a cop de vista us haurá paregut que era la d'un conegut vostre; i mes l'ari us pensau de que us havesu conegut y cum ja'l pensament vostre se us distria en altres viaranyas, us he surt impensadament la persona viva, en carn, i osos, que us preocupa?

Me he trobat jo moltes voltes fulejar un escrit o imprés que está ben segurament de que mal havia arribat a les meues mans i de que mal havia ensopegat enlloc ni amb un sol mot de lo que conta aquell paper, i n'hi restat sorpres i embadalit de debó al adonar-me'n de que sense mirar-me per res el paper essentia, rebia mentalment la continuació de les primeres paraules llegides, i automaticament anava contant el meu cervell algunes frases i parafrases que jo les ressegua en el imprés, sense capir-ne la ran i el perquè inaudit d'aquest cas mara-villo. Sabieu els incomptables casos verídics de revelacions i d'inspirationes extra-terrenes, qu'han rebut els mes grans artistes, els quins els fou en ells esvañat el Misteri impenetrable dels videus i de les visions eteries?

Be hauré sentit relatar els fets que menciona molta gent d'haver seguit avisats enigmàticament d'algun perill que menasava a qualque ser d'ells venivolgut?

Dons jo, m'he trobat correlacionat amb dos casos autèntics, verídics, anava un dia a Cluet, en el tramvia, al tramvia, repara en un conegut, amb qui no mes varem saludar-nos per la distancia que mitjanaava entre'ls nostres respectius seïens al veure'l va fer-me recordança una bella estona d'una meua cosina que feia molt de temps que no l'havia vista. A l'endemà en comunicarem la gneu nova de la mort de la meua parenta aquell amic en feu recordança d'un ser de la meua familia, perquè era obrer empleat en un taller que anava a carrec del espós de la meua parenta, jo, aquell dia del encontre, anava a una diversió. I encara que l'amie no'm saber la noticia de gravetat; per la raó de que ell massa il·luserament o figuraba que jo ja m'estava enterat i que per aquest precís motiu prenia'l camí de casa la difunta, no diguen en aquella mometa, l'anima d'aquell ser benivolgut, el despendre's de la mortalitat del seu cos, volgué donar-me un adeu piadós per mitja d'aquell conegut no prou discret.

Altres cas mes extraordinari i no menys cert. En el mateix medi de locomoció indicat en el cas anterior, va sorprendre'ns impetuósament un dia, a la meua esposa i a mi, un home que s'escaigut a veure's devant nostre. Al prompte de mirar-lo nosaltres dos allaua, sobradament i amb rapiditat inganmenen a mig entreveure's i a capficar fonament l'imatge viventa, la reencarnació efectiva del germà de ella que estava bastants kilometres allunyat i que feia un plaig relativament llarg de temps que no'ns havíem vist. Aquell home, tenia amb el meu cunyat (q. a. c. s.) una semblança insòlita, i naturalment que's detalls fisionòmics s'anaren diferenciant notablement a mida que d'una manera insistent i perfidiosa l'anàvem observant i quina observació persistenta durá llarga estona, amb motiu de que

¹³⁹ Per consultar la fitxa completa del *Renaixement Olesà*, Annex 1, Document 3.

Des de la publicació l'any 1886 del setmanari dominical *La Orquesta*, Olesa viurà un llarg període de més de trenta anys sense cap projecte periodístic a la vila. No serà fins l'any 1918 —en un període de plena efervescència industrial— en què un grup d'olesans impulsarà una nova capçalera: el *Renaixement Olesà*, que esdevindrà el primer projecte periodístic olesà de caire cultural i literari, clarament separat de tota tendència política. Precisament, aquest tipus de publicacions especialitzades experimentaran un fort creixement durant el primer quart del segle XX, particularment entre el 1900 i el 1922. Segons Josep Maria Figueres (1989:71-72), es tractarà en la majoria de casos de publicacions de curta durada, amb col·laboracions d'escriptors de renom i fetes per “agosarats grups juvenils” que vivien “una efervescent actuació político-social amb la seva corresponent branca literària”.

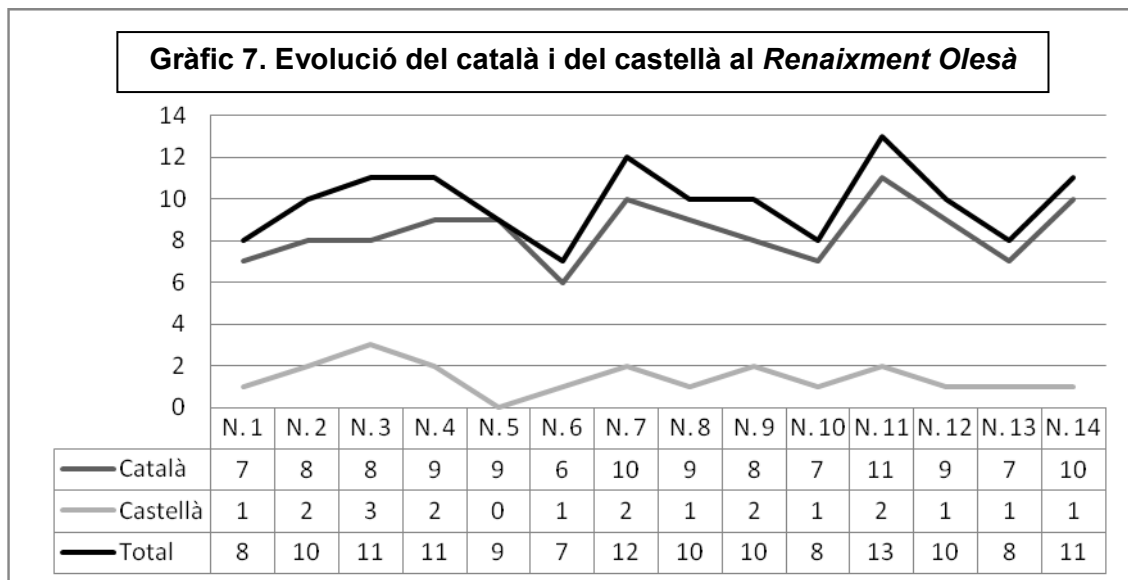
Un auge que cal emmarcar enmig de la irrupció del *noucentisme*, especialment vigent entre el 1906 i el 1923. El nou segle serà vist per bona part dels literats i artistes catalans com a sinònim de progrés, de prosperitat i d'innovació, uns termes ben allunyats de tot allò relacionat amb la *modernitat* vuitcentista. Així el moviment cultural neixerà amb la voluntat de trencar amb els motlles establerts durant el segle XIX i amb l'anhel de crear i redescobrir referents culturals propis (Risques, 2006:255). En aquest sentit, apareixeran arreu del territori noves capçaleres literàries escrites en català, com *Pàtria* (1908), *Esclat* (1911), *Eneida* (1914), *Catalunya literària* (1917) i *Flames Noves* (1921-1923) (Figueres, 1989:71). Serà en aquest context quan, seguint els passos estipulats a la llei d'impremta de 1883 —que es mantindrà vigent fins l'any 1966—, el 13 de juny de 1918 l'olesà Joaquim Bayona presentarà a l'alcalde d'Olesa la següent instància:

*Joaquim Bayona, mayor de edad, vecino de esta villa, (...) tiene el honor de poner en su conocimiento de usted [l'alcalde Jaume Ros i Tort] a lo efecto del articulo 80 de la vigente Ley de Imprenta: Que con el titulo de “Reniaixement Olesà” (...) empezara la publicación des del dia 15 de un periódico quincenal dedicado a la cultura popular de cuyo periodico es propietario el que suscribe debiendo manifestar al propio tiempo que su impresion tendra lugar en la imprenta de Ramon Gilabert, en Durán y Bas, 5, Barcelona.*¹⁴⁰

Tan sols dos dies més tard, el 15 de juny de 1918, apareixia ja el primer exemplar del *Reniaixement Olesà*, acompanyat del subtítol *Periodic a dos llenguas – Cultura popular*

¹⁴⁰ AHOM, correspondència, 13 de juny de 1918.

separat de tota tendència política¹⁴¹ i amb una extensió de quatre pàgines. Malgrat que a la instància presentada al consistori Joaquim Bayona indicava que la publicació seria de caràcter quinzenal, a la capçalera del primer número s'hi especificava que sortiria el dia 15 de cada mes. Per tant, ens trobem davant de la primera publicació olesana de caràcter mensual. Alhora, serà també el primer periòdic del municipi que inclourà la llengua catalana a les seves pàgines. De fet, malgrat que el subtítol de la publicació apuntava que es tractava d'una revista bilingüe¹⁴², hi haurà una clara supremacia del català envers el castellà: tan sols 20 de les 138 peces publicades¹⁴³ al periòdic seran escrites en llengua castellana.

Font: elaboració pròpia amb dades extretes dels números 1-14 del *Renaixement Olesà*

A banda de l'ús del català, des del primer número, el *Renaixement Olesà* es postularà com una publicació clarament *noucentista*. Així, si Eugeni d'Ors —considerat l'iniciador d'aquest moviment cultural— insistia en reivindicar les ciutats com a centres de la raó, del seny i del progrés, els impulsors de la publicació reivindicaran constantment la necessitat de posar en valor Olesa i mostrar-ne el seu potencial més artístic i

¹⁴¹ El *Renaixement Olesà* esdevindrà el primer projecte periodístic d'Olesa de Montserrat allunyat completament de qualsevol ideologia política, com ja s'ha dit anteriorment. Si bé els dos periòdics que el precedeixen —*El Despertador Olesanés* (1879) i *La Orquesta* (1886)— no estaven vinculats directament a un partit polític, el seu contingut sí que mostrava clares tendències ideològiques cap al republicanisme i l'obrerisme.

¹⁴² En el període entre el 1913 i el 1920 es viurà un fort augment de les publicacions periòdiques bilingües: de 29 a 68, tal com recull Josep Maria Figueres (1989:79)

¹⁴³ Entenem per a *peces publicades* totes aquelles unitats que compten amb titular propi. D'aquesta manera, a l'anàlisi s'hi ha inclòs tant els articles i assajos com els poemes i relats publicats entre els números 1 i 14 del *Renaixement Olesà*, els únics que es conserven als arxius de consulta pública. L'apartat d'*Informació* —que inclou notícies breus— s'ha comptabilitzat com una sola unitat i, per tant, com una sola peça publicada per cada exemplar on apareix. De totes maneres, tots els breus han estat publicats en llengua catalana.

intel·lectual. Si el *noucentisme* buscava l'obra ben feta i la perfecció, des de la redacció de la revista olesana transmetran als seus lectors la seva voluntat de treballar intensament perquè "del treball neix la reivindicació de l'home"¹⁴⁴. Si el moviment era partidari de la codificació de la llengua catalana dotant-la d'unes normes ortogràfiques unificades, el *Renaixement Olesà* les utilitzarà a partir del seu segon número, tal com anunciava una nota al peu de la segona pàgina de l'exemplar¹⁴⁵. De fet, l'article editorial publicat en el seu primer número sota el títol *Lo que volem fer*, és una mostra de l'adopció de bona part dels ideals promulgats pel *noucentisme*.

"(...) Ja és hora que s'enarbori lo penó del Progrés i de la Cultura; que'ls que sentim quelcom per l'Art i la Ciència, demostrem més que amb paraules, amb fets, aquest amor que regenera'ls pobles; aquest amor a la lluyta per esdevenir esplendorós, ahont se vegi creixer els poples per força d'una saba rica i vital. Per lo mateix llençem a la llum publica aquest portaveu dels nostres ideals, de les nostres aspiracions altruistes; no per fer-ne un comerç odiós; si per fer amb els nostres esforços desinteressats una forta campanya per donar a conèixer, no solsament a vosaltres olesans sino a fora d'aquí, que encare hi han cors que bategan en pro de la reivindicació dels homes, que encare hi han esperits en aquesta petita Olesa, que meditan i s'el-leven per damunt de la materialitat, llençant-se enllà vers les més ignotes regions del idealisme, furgant sas tenebras per descobrir el secret de la vida, la felicitat dels homes.

*Sens dubte que les arts totas han estat la font de vida i civilització de totas las nacions de l'Univers, per això nosaltres creient un deber ineludible 'l fomentar i augmentar el doll d'aquesta font prou ample, això sí, perquè s'hi coneguí una gota tant petita com proporcionalment, som nosaltres, començem per trevallar amb totas las nostras forces per donar un exemple pràctic, prescindint de tot amor platònic a les idees. (...)"*¹⁴⁶

En un article publicat el mes de juliol de 1918, els impulsors del setmanari expliquen que el primer número del *Renaixement Olesà* va tenir una bona acceptació entre els olesans. En aquest sentit, els seus redactors van qualificar el naixement del periòdic

¹⁴⁴ *Renaixement Olesà*, 15 de juliol de 1918, núm. 2, Pàg 3.

¹⁴⁵ *Renaixement Olesà*, 15 de juliol de 1918, núm. 2, Pàg. 3. "Aquest nombre ha sigut corregit baix les noves Normes ortogràfiques de l'Institut, o sigui les qu'han sigut generalment adoptades".

¹⁴⁶ *Renaixement Olesà*, Núm. 1, 15 de juny de 1918.

com “un gran triomf” i “avenç per al poble” i van detallar que havien recollit felicitacions de tothom, també “d’olesans reticents a creure en la intel·lectualitat de la vila”¹⁴⁷.

De fet, des de la seva aparició el mes de juny de 1918, el *Renaixement Olesà* esdevindrà una plataforma mensual per a la difusió de textos literaris d’escriptors de la zona, però també un espai on publicar-hi assajos, articles divulgatius i d’opinió. A més a més, el periòdic funcionarà com a altaveu de les activitats culturals organitzades per les associacions i entitats olesanes, i com a transmissor d’informacions de servei o d’actualitat. Així, en les quatre pàgines de cada número hi trobarem diversos tipus de peces.

En primer lloc, cada exemplar anirà sempre encapçalat per un article editorial signat per la redacció, en el qual els seus impulsors es dirigiran als lectors per fer-los reflexionar sobre algun tema, donar la seva opinió sobre els actes que s’han celebrat o, fins i tot, per dedicar-los una poesia inèdita. A partir d’aquí, hi seguiran diversos assajos i articles divulgatius —que els impulsors definiran com a *prosa educativa*— signats per col·laboradors, alguns dels quals tindran un títol fix, com és el cas dels articles de Joan Balcells, que duren sempre el nom de *Divagacions?* i seran de temàtica molt variada o els articles d’història local signats per Josep Vilà, agrupats sempre sota l’avantítol *Records d’Olesa de Montserrat*. A banda de la *prosa educativa*, la revista dedicarà un espai a la *prosa recreativa*, on hi agruparà des de relats i poemes fins a petites novel·les.

La penúltima pàgina de la publicació es dedicarà sempre a difondre informació cultural i de servei del municipi. Així, a cada número hi trobarem un apartat on el jutjat oficial de la vila hi exposarà mensualment el nombre de naixements —desglossats per sexe— produïts durant l’últim mes, els noms, cognoms i edats dels nous matrimonis, i les defuncions. Però especialment rellevant serà l’apartat *Informacions*, que esdevindrà a la pràctica una agenda cultural de les activitats culturals programades al municipi així com també un espai de crítica i crònica breu dels espectacles realitzats a Olesa. Cal esmentar que, malgrat ser una publicació olesana, fins el número 5 ~~ene~~, a l’apartat d’*Informació* s’hi inclouran també petites peces informatives d’activitats relacionades amb Monistrol de Montserrat (Bages), Terrassa i Viladecavalls¹⁴⁸ (Vallès Occidental), relatades a través de diversos corresponents que el periòdic tenia a

¹⁴⁷ *Renaixement Olesà*, Núm. 2, 15 de juliol de 1918

¹⁴⁸ La relació d’Olesa de Montserrat amb Viladecavalls augmentarà significativament a partir de la inauguració de la carretera que connectava el nucli vallesà amb el balneari de La Puda l’any 1888 (Cobos, 1994:212).

aquests municipis, amb els quals Olesa sempre ha mantingut vincles per la seva proximitat geogràfica.

Tanmateix, a diferència de publicacions anteriors del municipi com *El Despertador Olesanés* (1879) o *La Orquesta* (1886), el *Renaixement Olesà* pràcticament no inclourà informacions referents a Esparreguera i tindrà una relació poc activa amb la resta de publicacions d'altres municipis. Així, mentre que *La Orquesta* havia intercanviat números amb 27 publicacions d'arreu de l'Estat, el *Renaixement Olesà* tan sols ho farà amb sis periòdics, tots ells de caràcter literari, cultural o científic.

Taula 11. Publicacions referenciades al *Renaixement Olesà* (1918-1919)

Publicació	Ciutat
<i>El Sol de Tous</i>	Igualada
<i>El Consecuente</i>	Reus
<i>La Novel·la Nova</i>	Barcelona
<i>Ressorgiment</i>	Monistrol de Montserrat
<i>Ciencia Popular</i>	Barcelona
<i>El Práctico de Farmacia</i>	Barcelona

Font: elaboració pròpia amb dades d l'Enciclopèdia Catalana, de la Biblioteca d'Igualada i de la Biblioteca Virtual de Premsa Històrica i dels números 1-14 del *Renaixement Olesà*.

Especialment interessant és el canvi com a detall de cortesia que la publicació olesana estableix amb la publicació de Monistrol de Montserrat, el *Ressorgiment*. Sota el subtítol de *Periòdic mesal porta-veu de Monistrol i comarca* aquesta revista es publicarà entre el 1917 i 1921 i mantindrà forts paral·lelismes amb el *Renaixement Olesà*. Més enllà de la similitud conceptual del nom de la capçalera, Givanel (1931:242) afirma que la publicació de Monistrol tractava temes administratius de la localitat i inseria poesies, cròniques i notes informatives, un contingut força similar al de les pàgines del *Renaixement Olesà*. No queda clar, però, quina relació tenien les dues capçaleres.

A banda del contingut publicat a les quatre pàgines de la publicació, el *Renaixement Olesà* també anunciarà el mes de gener de 1919 la seva voluntat d'organitzar tallers i activitats encarades a "difondre l'Art i la Cultura"¹⁴⁹, tals com concursos de poetes i prosadors o esdeveniments culturals. D'aquesta manera, els impulsors estendran el

¹⁴⁹ *Renaixement Olesà*, Núm. 8, 15 de gener de 1919.

projecte més enllà de la premsa, amb la finalitat de “fer renéixer les ànsies de prosperitat d’aquesta *floreixenta* vila”¹⁵⁰.

La publicació serà també la primera de la història del municipi a incloure material fotogràfic als seus números. De fet, el primer quart del segle XX seran anys d’introducció progressiva de la fotografia a la premsa catalana i espanyola (Guillamet, 2003:155). Seguint aquesta línia, doncs, el *Renaixement Olesà* publicarà a la portada del mes de gener de 1919 una panoràmica d’Olesa, malgrat no tenir cap relació amb el contingut dels articles que l’envolten. Serà aquesta mateixa vista general del municipi la que, a partir d’aleshores, s’incorporarà com a element fix a l’encapçalament de la publicació. No reapareixerà cap nou element fotogràfic fins el mes de maig de 1919 quan, coincidint amb l’aniversari del periòdic, s’inclourà a la portada una gran instantània¹⁵¹ de l’equip de redacció del *Renaixement*

El *Renaixement Olesà* va canviar el disseny de la capçalera quatre vegades en 14 números

Olesà. La inserció de la fotografia d’Olesa a l’encapçalament obligarà a la reformulació i a la creació d’un nou disseny per a la capçalera que, en tan sols 14 números viurà quatre canvis, si bé la informació que hi constarà serà la mateixa en tots els casos.

La redacció, la impremta i el preu

El *Renaixement Olesà* canviarà també de redacció. Si fins el número 7 la publicació s’editava al carrer Coscoll número 21, a partir del mes de novembre tant l’administració com la direcció de la revista passarà al carrer Sastre número 10. Malgrat que no tenim cap informació que justifiqui el canvi d’ubicació, Subirachs apuntarà l’any 1957 en un

¹⁵⁰ *Renaixement Olesà*, 15 d’agost de 1918, Núm. 3, Pàg 1.

¹⁵¹ La fotografia serà atribuïda al fotògraf Josep Oliver, que regentava el negoci de fotografia Fotografia Oliver al carrer Estació d’Olesa, tal com s’especificava en publicitat inserida a la publicació

article al periòdic *Olesa* que es deurà a les discrepàncies sobre la política sanitària del municipi davant d'una forta epidèmia de grip que l'hivern de 1918 havia causat la mort de 40 olesans en pocs dies, si bé no tenim més dades que aprofundeixin sobre el per què l'epidèmia podria haver sigut la causa del canvi de redacció. De fet, en el període de canvi de redacció, es produirà una alteració en la data de sortida de la revista: el número previst pel 15 de novembre no sortirà i s'avançarà al 27 d'octubre sota el titular *Número extraordinari*, dedicat exclusivament a difondre articles, informacions i consells adreçats a la ciutadania per intentar contenir l'epidèmia. Aquest fet demostrarà el compromís de la capçalera en la informació d'actualitat i de servei més enllà del seu tarannà lúdic i reflexiu propi de les publicacions literàries i culturals.

Igual que en les dues publicacions olesanes precedents, el *Renaixement Olesà* s'imprimirà a Barcelona. El primer número veurà la llum a la impremta R. Gilabert, a la plaça de Santa Ana, número 13. Tot i així, el segon número ja s'imprimirà a la impremta de Màrius Bas¹⁵², al carrer Baix Sant Pere número 10, de la capital catalana, on s'editarà la publicació fins el número 13. Per bé que no tenim cap informació que ens reveli el motiu pel qual el *Renaixement Olesà* va canviar d'impremta d'una forma tan prematura, una de les causes podria ser el fet que el primer dels impressors no oferia cap servei de correcció ortogràfica¹⁵³, mentre que Màrius Bas sí que ho feia. El número 14 del *Renaixement Olesà* —l'últim exemplar que en conserven els arxius de consulta pública— serà imprès en una tercera impremta: la Tipografia J. Anglada, al carrer Bonsuccés número 13, a Barcelona.

Malgrat que els impulsors asseguraven que el *Renaixement Olesà* no volia convertir-se en peça de “comerç odiós”¹⁵⁴, el cert és que —a diferència d'*El Despertador Olesanés* (1879) o de *La Orquesta* (1886), impulsades per grans propietaris— la revista dependrà fortament dels ingressos procedent de la venda d'exemplars i de la inserció de publicitat. En primer lloc, l'equip fixarà un preu de 0,10 pessetes per a cada número solt i de 0,15 per als números retardats. Tal com revela un escrit publicat a la

¹⁵² Tal com recull Rafel Subirana a *L'Art de la impremta a Esparraguera* (1960), Màrius Bas i Carner regentava una impremta a Esparraguera. Tanmateix, Joan Samsó (1995:182), parlarà d'una impremta amb el mateix nom a Igualada. Malgrat que la connexió sembla lògica, no hem pogut trobar documentació que certifiqui que es tracta del mateix editor Màrius Bas en els tres casos.

¹⁵³ El primer número del *Renaixement Olesà* no va passar cap tipus de correcció ortogràfica. Així, tan sols centrant-nos en l'encapçalament, hi podem llegir *Renaixement-Olesà* o *Periodic a dos llenguas*. A partir del segon número, s'esmenarà aquest tipus de faltes i s'adaptaran els textos a les normes ortogràfiques proposades per l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1913.

¹⁵⁴ *Renaixement Olesà*, 15 de juny de 1918, Núm. 1, Pàg. 1.

revista olesana el 15 de desembre de 1918¹⁵⁵, els impulsors van optar per distribuir exemplars gratuïts de la publicació durant els set primers números amb l'objectiu de captar subscriptors. De fet, serà a partir del desembre de 1918 quan tots els exemplars duran impresa una butlleta de subscripció¹⁵⁶ a la darrera pàgina i s'habilitaran uns preus especials per als subscriptors: 1,30 pessetes l'any o 0,70 pessetes mig any a Olesa i comarca, i 1,50 pessetes per als subscriptors de la resta de la península.

BUTLLETÍ DE SUSCRIPCIÓ

Adjunt em serveixo incloure per a el periòdic
RENAIXEMENT OLESÀ, Ples. _____ que
val per la suscripció de _____ mesos.
Població _____
Carrer _____ Nom. _____
En _____

Butlleta de subscripció publicada a partir del 15 de desembre de 1918 a la darrera pàgina del *Renaixement Olesà*

Com ja hem dit anteriorment, per tal de mantenir la viabilitat del projecte, els seus impulsors optaran per inserir anuncis publicitaris a l'última de les quatre pàgines de la publicació. La publicitat —agrupada sota el títol *Secció d'anuncis*— s'organitzarà en una graella de 20 blocs quadrangulars i es pagarà a diferent preu segons el número de blocs ocupats. Si bé desconeixem quin era el cost que tenia per als comerços posar un anunci a les pàgines del *Renaixement Olesà*, aquesta secció ens permet analitzar de quines zones geogràfiques provenien els anunciants i, per tant, quin era l'àmbit de mobilitat més freqüent de la població olesana de l'època.

Taula 12. Procedència geogràfica dels anuncis del *Renaixement Olesà*

Localitat	Número d'anuncis
Olesa de Montserrat	193
Esparreguera	22

¹⁵⁵ *Renaixement Olesà*, 15 de desembre de 1918, Núm. 7, Pàg. 4.

¹⁵⁶ Tot i que fins el mes de desembre de 1918 no s'habilitarà una butlleta de subscripció al final de cada exemplar, el cert és que durant els primers set números ja hi havia la possibilitat de subscriure-s'hi. La inserció de la butlleta serà una tàctica per tal de captar nous subscriptors. Així ho explicaven a les pàgines de la revista: "*Des de la fundació de Renaixement Olesà, hem anat fent envíos de periòdics gratis, amb el fi de que una vegada percatats de l'importància de l'exemplar ens remetessin el seu pedido de subscripció. Com que molts encara no ho han fet podràn fer-ho servint-se omplir el present Butlletí de subscripció, tallar-lo i enviar-lo a aquesta Administració*" (*Renaixement Olesà*, 15 de desembre de 1918, Núm. 7)

Collbató	6
Barcelona	4
Monistrol de Montserrat	2
Sabadell	2

Font: elaboració pròpia amb dades extretes dels números 1-14 del *Renaixement Olesà*

A banda dels ingressos derivats de la publicitat, coincidint amb el primer aniversari de la publicació, el *Renaixement Olesà* rebrà una subvenció econòmica de l'Ajuntament d'Olesa de Montserrat¹⁵⁷. Aquest serà un fet inèdit a la premsa olesana: no tenim constància que les dues publicacions anteriors haguessin rebut ajudes públiques del Consistori. En aquest sentit, el dia 22 de gener de 1919¹⁵⁸, el director del periòdic tramitava una instància a la casa consistorial per tal de demanar una ajuda per assegurar la viabilitat de la publicació.

“L'abaix firmant, director del periòdic “Renaixement Olesa” [Joaquim Bayona] a S.M. alcalde per exposar-lo: Que donat el caràcter de la publicació quina s'honra en dirigir, prega a S.M. se digni interessar del digna Municipi ajudi nostra tasca destinant una subvenció per al sosteniment de la publicació de referència quin tema és Cultura i sempre Cultura”.

La petició va ser debatuda favorablement pels regidors durant el ple municipal celebrat al cap de sis dies. Així, el 28 de gener de 1919¹⁵⁹, se li concedia al *Renaixement Olesà* una dotació econòmica per seguir amb les seves activitats, però amb una condició: “mantenir la seva independència ideològica”¹⁶⁰.

Se da lectura de una instancia suscrita por el director del periodico local “Renaixement Olesà” solicitando una subvención para el sostenimiento de dicha publicación mensual. Discutiendo dicha petición, se acuerda conceder la subvención anual de cincuenta pesetas mientras el periódico no se constituya en portavoz de partidos políticos.”

¹⁵⁷ “Nostre digne Ajuntament, vota per unanimitat una subvenció que'ns ajuda moltíssim. Mercès li sien dades, com també les donem de tot cor als que amb el seu esforç treballen per a la dignificació de nostre vila, desgraciadament un xic descentrada per l'indiferentisme regnant.” *Renaixement Olesà*, Núm. 12, 18 de maig de 1918.

¹⁵⁸ AHOM, Correspondència, 22 de gener de 1919.

¹⁵⁹ AHOM, Llibre d'Actes, 1919.

¹⁶⁰ Ibid.

Els impulsors

La revista literària naixerà de la mà de cinc olesans preocupats per la falta de reconeixement de l'art i de la cultura al municipi. Així, Joaquim Bayona —que en serà el propietari— s'envoltarà de quatre amics seus —Jaume Garriga, Salvador Cluses, Josep Vilà i Salvador Fontanet¹⁶¹— per tirar endavant un projecte enfocat a dinamitzar i posar en valor les creacions artístiques olesanes. De fet, tots cinc compartien una visió pessimista sobre la percepció i promoció de la cultura, no només a Olesa, sinó també a Catalunya. Així ho expressaven en una conversa informal reproduïda a les pàgines de la revista:

Els impulsors del Renaixement Olesà, en una fotografia de Josep Oliver, al número 12 de la publicació olesana.

“Desgraciadament, Catalunya es troba subjugada per l’indeferentisme, no’s llegeix, no té l’afany que s’hauria de tenir per fomentar la Cultura, és més preferit un argument de pel·lícula que un llibre instructiu... Cal que’l poble prengui nova orientació si vol sortir del esclavatje de l’ignorància, (...) i tot això en ple segle de Progrés! Quina vergonya! Fins nosaltres, modestos conresadors de la literatura som envejats i escarnits. I per qui? Per homens que amb prou feines saben escriure el seu nom... (...) Cal una regeneració complerta. Si aquesta no ve, serem menys preuats de les demés nacions civilitzades, que faran escarni del nostre enderriment i la nostre despreocupació.”¹⁶²

Tanmateix, malgrat aquestes inquietuds i preocupacions, els cinc companys dotaran les pàgines de la publicació d’un to positiu, alegre i festiu, tal com recollia un article de Felicià Boada, un dels seus col·laboradors.

“El Renaixement Olesà des de ses humils columnes ha procurat sintetitzar el seu esperit amb el dels grans pobles, puix com màgic tornavèu penetra en el fons de les llars i fa gaudir a llurs famílies l’assaboriment d’esperances afalagadores, de notícies somrients, embellides de poesia i bon sentit moral, de records de festes passades, jorns d’alegria, esdeveniments llunyants que ja no tronaràn, però que al llegir-los remembren la felicitat

¹⁶¹ *Renaixement Olesà*, 18 de maig de 1918, Núm. 12, Pàg. 1.

¹⁶² *Renaixement Olesà*, 16 de juliol de 1919, Núm. 12, Pàg. 1.

*perduda, deixant un agredolç d'anyorança i melangia.... encisant a les doncelles al trobar-hi galanties endressades directament a elles i a les mares al sentir llurs filletes que comencen a confegir quelcom de casolà, de ben nostre.*¹⁶³

Segons afirmaven els cinc impulsors de la publicació en un article editorial publicat en motiu de l'aniversari del *Renaixement Olesà*, la publicació tenia com a element bàsic els col·laboradors que, de forma desinteressada, enviaven els seus articles i composicions literàries a la redacció de la revista per tal que es publicuessin a la revista. A partir del buidatge dels articles signats, podem afirmar que, com a mínim, el *Renaixement Olesà* comptava amb un total de 39 firmes. D'aquestes, almenys 3 seran dones —un fet inèdit en la història de la premsa olesana— i no hi haurà cap diferència temàtica entre els autors masculins i femenins de la publicació: tindran el mateix rol.

Taula 13. Llistat de firmes aparegudes al *Renaixement Olesà*

Nom i Cognoms / Pseudònim / Inicials	Número d'articles signats
Josep Vilà	17
Joan Balcells	14
Salvador Clusas	6
Joaquim Bayona	5
Mercè Vencell	5
Jaume Diví Toldrà	4
Joan Coca	3
Gil Ventura	3
Felicià Boada	3
José Diago	2
X.	2
B. M.	2
P. I.	2
Cantaire del Bosc	2
Mitus	2
Corolari	2
Conrat Balasch	1
Encarnació Balcells	1
J. P. B.	1

¹⁶³ *Renaixement Olesà*, Núm. 13, 16 de juny de 1919.

Corresponsal de Viladecavalls	1
Jaumet Català	1
Corresponsal de Terrassa	1
El Detectiu X.	1
Jaumet del Tronc	1
Ton de les barraques	1
Flaute	1
Jaova	1
Margenat Fortuny	1
M.	1
Jaume Garriga	1
Elias Ros	1
Tallam	1
Miquel Guinart	1
Domingo Juncadella	1
E. Tuyet	1
Victòria Vinyals	1
Salvador Fontet	1
Josep Roselló	1
E. Tuvet	1

Font: elaboració pròpia amb dades extretes dels números 1-14 del *Renaixement Olesà*

Mentre que alguns dels membres fundadors com Jaume Garriga o Salvador Fontet tan sols escriuran un article sota la seva signatura al llarg de la vida del *Renaixement Olesà*, Salvador Cluses, Joaquim Bayona o Josep Vilà seran més actius. Tot i així, les persones que publicaran més cops a la revista seran aquest últim, Josep Vilà, i Joan Balcells¹⁶⁴. Entre tots dos firmaran prop del 47% dels articles publicats al periòdic olesà durant els seus primers catorze números.

Nascut a Santpedor (Bages) el 18 de desembre de 1880¹⁶⁵ i veí de Manresa, Josep Vilà Ortonobes esdevindrà un dramaturg, poeta, novel·lista i periodista molt prolífic a partir de la primera dècada del segle XX. Conegut amb el sobrenom d'Àngel de

¹⁶⁴ Cal no confondre amb Joan Balcells i Garcia (1882-1972), compositor de música per a corals, compositor de sardanes, de teatre líric i fundador de l'Orfeó Gracienc, a Barcelona (Enciclopèdia Catalana). En aquest cas, ens referim a l'escriptor i apotecari d'Olesa de Montserrat, Joan Balcells i Tarrés (1885-?)

¹⁶⁵ Padró municipal de Manresa, 1936. Josep Vilà residia amb la seva esposa Paula Barba Palà i la seva filla Rosa Vilà Palà al carrer Pujada del Castell de Manresa. No hem pogut verificar que Paula Barba Palà estigués emparentada amb Maurici Fius Palà, poeta i alcalde de Manresa de l'època.

Montserrat —pseudònim amb el qual firmarà alguns dels seus articles al *Renaixement Olesà*— serà autor de diversos reculls de poesies com *Cants d'Ocell de Bosc*¹⁶⁶ (1919), *Amor del jardí del poeta*¹⁶⁷ (1919), *Sublimitat*¹⁶⁸ (1919) i *Seguint a Clavé*¹⁶⁹ (1919), però també de comèdies dramàtiques en tres actes i prosa com *Les noies de fàbrica* (1931), *La ciutat alta* (1932), novel·les per fascicles com *Gent de Fàbrica* (1919) —que es posaven a la venda un cop al mes a la redacció de la publicació olesana amb gran èxit¹⁷⁰— i novel·les històriques com *La llegenda del Montserrat* (1919).

D'ideologia catalanista, es declararà amant de Pau Claris, Jacint Verdaguer, Joan Maragall, Enric Prat de la Riba¹⁷¹ i, especialment, de l'obra d'Anselm Clavé, a qui dedicarà diverses poesies —com *A Clavé* o *En Clavé i en Samsó*— i que retrà homenatge participant als actes en record de l'escriptor que es van celebrar a Pineda de Mar (Maresme) el 15 de desembre de 1918¹⁷². A més a més, Vilà serà membre de la Societat Coral *La Flora* de la Colònia Sedó d'Esparreguera¹⁷³ i soci numerari de l'Associació de la Premsa de Manresa i Comarca fundada l'any 1905¹⁷⁴.

A banda de la seva activitat literària, ja als anys de la guerra civil formarà part també del consell obrer de l'administració de Ràdio Manresa i estarà filiat al sindicat Unió General de Treballadors (UGT). Amb l'arribada del franquisme serà acusat d'auxili a la rebel·lió i serà condemnat a 20 anys de presó a la Model (Barcelona), si bé tan sols en va arribar-ne a complir prop de dos, entre el 1939 i el 1941¹⁷⁵. Tanmateix, la seva ideologia no quedarà reflectida a les obres inèdites publicades al *Renaixement Olesà*, revista que cofundarà als 38 anys i per la qual escriurà un total de 17 obres inèdites

¹⁶⁶ Publicat el mes de març de 1919, *Cants d'Ocell de Bosc* era un recull de 50 poesies escrites per Josep Vilà, entre les quals hi havia *La Ninfa del Llobregat* i *Record del dia de Reis*. Comptava amb un pròleg del també manresà Maurici Fius i Palà, advocat, periodista de *La Publicidad*, poeta, novel·lista i alcalde de Manresa en quatre ocasions, entre 1902 i 1920, data de la seva mort (Enciclopèdia Catalana). El llibre de Vilà tenia un preu d'una pesseta, era imprès a la impremta Bas de Barcelona —la mateixa que el *Renaixement Olesà*— i es podia adquirir a la mateixa redacció de la revista (*Renaixement Olesà*, 15 de desembre de 1918, Núm. 7).

¹⁶⁷ Publicat el mes d'abril de 1919, es tracta d'un recull de poemes amorosos de l'autor (*Renaixement Olesà*, Núm. 11, 19 d'abril de 1919).

¹⁶⁸ *Renaixement Olesà*, Núm. 14, 16 de juliol de 1919, Núm. 14, Pàg. 4.

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ Ibid.

¹⁷¹ *Renaixement Olesà*, 15 de febrer de 1919, Núm. 9, Pàg. 4,

¹⁷² *Vida Nova* (Pineda de Mar), 14 de desembre de 1918, Núm. 146

¹⁷³ Ibid.

¹⁷⁴ Segons consta a *Annals del periodisme Català* (Diversos, 1933:452)

¹⁷⁵ Memoria, *Cens de manresans privats de llibertat: noms i xifres de la repressió franquista (1939-1975)* Disponible a: <http://www.memoria.cat/censpresos/content/vilà-ortonobes-josep> [Consultat el 20 de març de 2016]

entre poesies, novel·les curtes i assajos d'història local, en uns dels anys més productius de la seva carrera artística.

Per altra costat, el *Renaixement Olesà* comptarà amb un col·laborador habitual que escriurà pràcticament a cada número de la revista en un espai fix anomenat *Divagacions?*. Nascut l'any 1885 a Sant Martí de Provençals (Barcelona), Joan Balcells i Tarrés es traslladarà a viure a Olesa de Montserrat arran del casament amb l'olesana Dolors Canadell a principis de juliol de 1908¹⁷⁶. Tot i que exercirà la professió d'apotecari al municipi (Hernández, 2013:138), entrarà a treballar com a tresorer o dipositari a l'Ajuntament d'Olesa de Montserrat. Tanmateix, un cop acabada la Guerra Civil, entre el 25 de març i el 28 d'agost de 1939 perdrà la feina arran d'un procés de depuració a causa de la seva ideologia¹⁷⁷.

De fet, l'any 1931 se li proposarà de presentar-se com a candidat a les eleccions municipals, com a integrant del partit catalanista fundat aquell mateix any que resultaria el guanyador. Així, Balcells arribarà a ser regidor de l'Ajuntament republicà sota el mandat de Fèlix Figueras i Aragay (Hernández, 2013:361). La seva obra no serà ni de bon tros tan extensa com la de Josep Vilà. Malgrat tot, Balcells publicarà alguns llibres de poesies com *Un farell en la mar revolta* (maig de 1937) i serà l'autor del cartell de la temporada del 1943 de La Passió d'Olesa de Montserrat.

Tot i que no tenim dades que ens assegurin quin va ser l'últim número del *Renaixement Olesà* en aparèixer, podem situar la seva desaparició en el número 14, que data del 16 de juliol de 1919. De fet, aquest és el darrer número de la revista que es conserva a l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat¹⁷⁸, fruit de la donació que va fer-ne el doctor Emili Blanxart i Pedrals l'any 1957 —tal com revela Subirachs en un article a la revista *Olesa*— que n'era subscriptor¹⁷⁹. Alhora, arran de la investigació per a la realització d'aquest treball de fi de grau s'han localitzat exemplars

¹⁷⁶ APOM, Llibre de Matrimonis, 1908

¹⁷⁷ En la sessió ordinària del ple municipal d'Olesa de Montserrat celebrada per l'Ajuntament el dia 28 de maig de 2009, es va acordar "reintegrar en els seus honors i en la seva condició plena com a funcionaris treballadors dependents de l'Ajuntament d'Olesa de Montserrat" a tretze treballadors municipals depurats l'any 1939, tal com consta a la caixa *Treballadors Municipals 1939* de l'AHOM. (Olesa de Montserrat, *Acta del 28 de maig de 2009*. Disponible a: <http://olesademontserrat.cat/files/doc11940/-7-acta-28-05-09.pdf> [Consultat el 20 de març de 2016])

¹⁷⁸ Els exemplars conservats a l'AHOM són tots fotocòpies dels originals, que encara es troben en possessió de la família Blanxart Pedrals.

¹⁷⁹ El número 7, que havia estat possessió de Blanxart, té la butlleta de subscripció retallada. (*Renaixement Olesà*, 15 de desembre de 1918, Núm. 7, Pàg. 4.)

originals de la revista al fons particular d'en Joan Mas i Matas¹⁸⁰. L'últim número que es conserva també és el número 14.

¹⁸⁰ Els exemplars originals recuperats arran d'aquesta investigació i procedents del fons privat de Joan Mas i Matas han quedat dipositats a l'AHOM arran de la donació de la seva filla, Neus Mas.

2.2.2.2. Vida Olesana

Fitxa descriptiva¹⁸¹

Títol:	<i>Vida Olesana</i>
Subtítol:	[A partir de 1932] <i>Òrgan del Casal Catequístic</i>
Durada:	Setembre 1924 - juliol 1936
Periodicitat:	Mensual
Impressió:	Tipografia
Format:	243 x 171 mm ¹⁸²
Llengua:	Català
Reproducció:	

¹⁸¹ Per consultar la fitxa completa del *Renaixement Olesà*, vegeu Annex ?¿.

¹⁸² Malgrat que la publicació conservarà les mateixes mides entre 1924 i 1936, els censos de premsa recolliran dades diferents. Així, mentre Torrent i Tasis (1966:17) afirmarà que *Vida Olesana* té una mida de 243 x 171 mm. —la correcta—, Givanel (1931:256) li atorgarà la mida de 204 x 121 mm. i Subirachs (1957:2) una mida de 245 x 170 mm.

El 13 de setembre de 1923 —en un context de fort descrèdit de la política espanyola arran de la crisi generada per la guerra del Marroc, els problemes de la Restauració i de la monarquia d'Alfons XIII—, el general Miguel Primo de Rivera encapçalarà un pronunciament des de la Capitania General de Barcelona. L'objectiu era clar: acabar amb tot allò relacionat amb la *vella política*. Amb aquesta acció, Primo de Rivera intentarà posar el punt i final al caciquisme, restablir l'ordre davant del separatisme i reconduir la guerra del Marroc, tres aspectes que esdevindran els principals eixos de les polítiques d'una dictadura que s'allargarà fins l'any 1930 (Ruíz Acosta, 2002:578-579).

La instauració del Directori Militar anirà acompanyat de canvis en el marc legislatiu, alguns dels quals incidiran en l'àmbit de la premsa. Tan sols dos dies després de l'alçament, Rivera promourà el Reial Decret del 15 de setembre de 1923¹⁸³, que significarà la suspensió *de facto* de les garanties constitucionals i, de retruc, la no aplicació de l'article tretzè de la Constitució de 1876, que afirmava que "*todo español tiene derecho de emitir libremente sus ideas y opiniones, ya de palabra, ya por escrito, valiéndose de la imprenta o de otro procedimiento semejante, sin sujeción a la censura previa*"¹⁸⁴ (Costa Fernández, 1992:234-235).

Aquest aspecte, però, quedarà cobert per un ban del propi dictador signat tot just l'endemà del cop que explicitarà l'establiment de la censura prèvia de la premsa i de qualsevol tipus de material escrit, una tasca que es desenvoluparà des dels Governos i les Comandàncies Militars (Costa Fernández, 1992:236). Aquesta mesura dificultarà la vida activa d'algunes revistes i diaris —alguns dels quals seran suspesos—, i tindrà els seus màxims efectes sobre la premsa d'informació general, humorística i política (Figueres, 1989:78-79). Segons Joan B. Culla i Àngel Duarte (1990:51), la censura prèvia de Rivera sobre la premsa serà "particularment arbitrària i desigual, a vegades ingènua, quasi sempre inepta" i hipotecarà la informació i l'opinió de les publicacions catalanes, sovint obligant a deixar buits a les pàgines.

Tanmateix, si la premsa generalista, política i catalanista se'n ressentirà fortament, l'impacte serà menor en les revistes religioses, culturals i d'àmbit comarcal, que fins i tot veuran ampliar el nombre de capçaleres (Figueres, 1989:79). Serà en aquest

¹⁸³ Gaceta de Madrid. *Real Decreto de 15 de septiembre de 1923 confiriendo a D. Miguel Primo de Rivera la Presidencia del Directorio, Militar, y suprimiendo el Consejo de Ministros* Disponible a:

<http://revistasonline.inap.es/index.php?journal=DA&page=article&op=view&path%5B%5D=5047&path%5B%5D=5101> [Consultat el 20 de març de 2016]

¹⁸⁴ Congreso de Diputados. *Proyecto de Constitución de la Monarquía Española*. Disponible a: http://www.congreso.es/docu/constituciones/1876/1876_cd.pdf [Consultat el 20 de març de 2016]

context quan el mes de setembre de 1924 —tot just un any després de l'arribada de Primo de Rivera al poder—naixerà a Olesa de Montserrat la primera publicació de caire religiós del municipi, sota el nom de *Vida Olesana*¹⁸⁵.

La revista mensual es presentarà com a portaveu del Casal Catequístic¹⁸⁶ d'Olesa de Montserrat, una entitat religiosa estretament vinculada a la Parròquia Santa Maria de la vila i que en el moment de l'aparició de *Vida Olesana*, feia tan sols pocs mesos que s'havia fundat (Rota i Martínez, 2014:102). L'associació pretenia ser un espai despolititzat, que desfés les vinculacions entre joventut i carlisme, i que oferís als infants del municipi un lloc d'esplai, cultura i formació cristiana, tal com assegura la junta d'El Casal d'Olesa al seu espai web¹⁸⁷. Serà en el si d'aquest projecte —que l'any 1924 desenvolupava les seves activitats en un local construït al carrer Metge Carreras¹⁸⁸— on en plena dictadura de Primo de Rivera es formaran entitats de diversos tipus: sardanistes, de dansa tradicional, companyies de teatre i, fins i tot, el club de bàsquet de la vila¹⁸⁹.

A diferència de les tres publicacions olesanes precedents, arran de la manca de legislació l'any 1924 en matèria de premsa —la Llei d'Impremta de 1883 havia quedat suspesa—, els impulsors de *Vida Olesana* no notificaran l'aparició de la revista a l'autoritat municipal i editaran el seu primer número el mes de setembre de 1924, sense previ avís. A través d'un article signat pel rector de la Parròquia Santa Maria,

¹⁸⁵ Tal com hem pogut comprovar fent un buidatge dels censos de Givanel (1931:110) i Torrent i Tasis (1966), en l'època de l'aparició de *Vida Olesana* existien diverses publicacions amb noms similars. Així, mentre a Banyoles es publicava *Vida Banyolina* (1922-1925), a Sallent *Vida Sallentina* (1917-1919) i a Lleida *Vida Lleidatana* (1926-1931) —totes tres d'informació general—, a Ontinyent, Terrassa, Vilanova i la Geltrú s'hi editaven les revistes portaveus d'entitats religioses *Vida Catòlica*, *Vida Litúrgica* i *Vida Mariana*, respectivament.

¹⁸⁶ Si bé fins l'any 1932 la revista no adoptarà el subtítol d'*Òrgan del Casal Catequístic*, hi estarà vinculada des de la seva aparició- Així, *Vida Olesana* ja es definia als textos del seu primer número com a "orgue fidel del Casal Catequístic". (*Vida Olesana*, setembre de 1924, núm. 1, pàg. 1)

¹⁸⁷ El Casal d'Olesa (2016). *Qui som?* Disponible a: www.casalolesa.com [Consultat el 25 de març de 2016] El Casal d'Olesa és el nom que rep l'any 2016 i es presenta com a continuador de les activitats del Casal Catequístic fundat l'any 1924. Segons els seus responsables, l'any 2015 l'entitat comptava amb prop de 200 socis. Tal com expliquen a la seva pàgina web, la junta es segueix identificant amb el que, per ells, és la filosofia inicial que va impulsar el projecte: "créixer com a persones, créixer amb la cultura i contribuir a fer poble". Tanmateix, el component religiós de l'entitat ha anat quedant cada vegada més desdibuixat. El Casal tan sols va aturar les seves activitats durant la guerra civil (1936-1939) i l'any 1970, quan l'espai va haver-se de tancar per reformes.

¹⁸⁸ Els continuadors de l'entitat segueixen desenvolupant les activitats al mateix indret —al carrer Metge Carreras, 69— on l'any 2007 es va inaugurar un nou edifici amb una sala de teatre amb capacitat per a 250 persones i una sala polivalent on acollir diversos tipus d'esdeveniments.

¹⁸⁹ Segons Mampel, Rafegas i Soler (2007:31-32), Olesa tindrà el primer contacte amb el món del bàsquet l'any 1929, en el si del Casal Catequístic, que farà possible "la unificació d'esforços i l'aportació del material humà imprescindible: directius i jugadors".

Pere Montcunill, i titulat *Déu vos guard!*, els seus impulsors explicaven els motius del naixement de la publicació, que havia de servir per “estendre i consolidar l’obra cabdal: el Catecisme”¹⁹⁰.

*“Entenem nosaltres que el món actual es perd per la manca del coneixement de les veritats religioses, i que la seva salvació únicament pot trovar-se en la ensenyança i pràctica de la Doctrina cristiana. Els grans mals de la societat moderna (...) provenen de la ignorància religiosa i són fruit de l’oblit del Catecisme. Per ço el nostre Déu vos guard! L’adremem principalment als nostres protectors, als puntals i sostenidors de la nostra obra, a tots aquells que amb la seva almoïna afavoreixen la gran institució del Catecisme, que és la que dóna el pa de l’ensenyança religiosa als fills d’Olesa. (...) El Casal Catequístic sentia com una necessitat i era aquesta la de posar-se en relació constant amb els seus cooperadors; i la Fulla ve a complir aital necessitat, per lo que una vegada al mes visitarà les cases dels amics per a fer-los-hi conèixer (...) la nostra gran obra, fins aconseguir que la convisquin amb nosaltres, a ser possible”.*¹⁹¹

Així, *Vida Olesana* apareixerà com un instrument per a facilitar la divulgació del catecisme catòlic entre la població, però també pretindrà esdevenir “la veu del poble; la manifestació del seu esperit i la crònica de la seva vida”, tal com apuntava l’equip de redactors en un altre article al seu primer exemplar¹⁹². D’aquesta manera, la publicació actuarà com a element de dinamització interna de l’organització —funcionant a manera de butlletí—, però alhora també expressarà la voluntat de recollir en les seves pàgines informació d’interès general, no necessàriament vinculada als afers religiosos.

*“Vida Olesana neix petita; no vol ser la flama d’encenalls, sinó el foc de caliu; és un gra de sorra; una llevor de mostaça, un borraló de neu... més no oblideu que aquell borraló profètic creixé fins a enfonzar l’ídol babilònic. Vida Olesana es donarà per satisfeta si porta una intel·ligència cap a la veritat o una voluntat cap a la virtut.”*¹⁹³

Les pàgines de *Vida Olesana* inclouran sempre, doncs, dues parts clarament diferenciades. Per regla general, les primeres tres pàgines aniran sempre destinades a difondre l’obra catequística i el catolicisme a través d’articles divulgatius de temàtica religiosa, de moral i d’altres textos de creació literària, amb una especial

¹⁹⁰ *Vida Olesana*, setembre de 1924, núm. 1, pàg. 1

¹⁹¹ Ibid.

¹⁹² Ibid.

¹⁹³ Ibid.

preponderància de la poesia. En canvi, els darrers espais de la publicació es destinaran a “donar notícia de tot quant, essent d’interès per a la vida i prosperitat d’Olesa, arribi al nostra coneixement”¹⁹⁴, tal com apuntaven els redactors en una explicació sobre què s’inclouria i què no en l’apartat titulat *Crònica local*. En aquest sentit, els seus impulsors asseguraven que no s’hi inclourien mai informacions referents a espectacles “que tinguin per únic fi el plaer, car desdiria del nostre caire seriós”, així com tampoc peces de contingut polític.

“(…) Únicament és nostre propòsit la formació individual de la joventut, fer homes conscients dels seus deures, amb la voluntat educada per complir-los; volem fer bones costums, no dictar lleis; formar els individus, no governar la població; agermanar als olesans, no dividir-los en qüestions disputables; buscar i estendre el flaire de la virtut i la llum de la veritat, no la vanitat de pomposes accions”.¹⁹⁵

D’aquesta manera, l’equip de la revista olesana s’intentarà apartar de temes polítics, tal vegada per evitar continguts polèmics que poguessin entrar en conflicte amb la política del règim de Primo de Rivera i que donessin motius als censors per, eventualment, poder arribar a penalitzar econòmicament la publicació¹⁹⁶. Precisament, tal com apunta Costa Fernández (1992:236), la dissolució de les Corts i la desarticulació de les estructures d’Estat existents dotarà la ciutadania d’una sensació d’inseguretat que servirà al règim per justificar la instauració de la censura prèvia. Així, enmig d’aquest context, la premsa es trobarà confosa a l’hora de valorar si incloure¹⁹⁷ —o no— informacions de caire polític, si bé els censors van traslladar a les redaccions que “no se consentirá en adelante que se propaguen tales proyectos reales supuestos, algunos de los cuales causan alarmas, si no tienen procedencia oficial” (Costa Fernández, 1992:236).

En aquest sentit, tot sembla indicar que *Vida Olesana* no hauria estat multada en cap moment pels mecanismes censors del règim, així com que tampoc s’hauria suspès

¹⁹⁴ Ibid., pàg. 3.

¹⁹⁵ Ibid.

¹⁹⁶ Tal com recull Costa Fernández (1992:235), les sancions aplicables a les publicacions infractores l’any 1924 podien anar de sis mesos i un dia a un any de presó per als seus responsables, o de 500 a 5.000 pessetes segons la gravetat de l’acció. Alhora, l’autor (1992:236) recorda que la interpretació del decret en el qual s’estipulaven aquestes quantitats —el Reial Decret del 15 de setembre de 1923— donava màniga ampla al règim per dur a terme “una repressió incontrolada i sovint poc equitativa en relació a l’objecte de la sanció”.

¹⁹⁷ En el mateix sentit que Costa Fernández (1992:236) s’expressa Ruíz Acosta (2002:581), que afirma que “en los primeros momentos, la mayoría de los periódicos adoptó una actitud expectante, tendente a no propiciar el enfrentamiento con una situación que alardeaba de provisional”.

temporalment la publicació. De fet, no serà fins el número 29 —que data del mes de gener de 1927—, que la revista no especificarà a les seves pàgines que ha passat per la censura prèvia, malgrat que el decret del 15 de setembre de 1923 obligava a partir de l'endemà incloure a totes les publicacions l'advertència d'haver sigut revisat per la censura (Ruíz Acosta, 2002:581). Així doncs, no podem assegurar que el seu contingut publicat entre el setembre de 1924 i desembre de 1926 hagués estat controlat sistemàticament pels òrgans censurs¹⁹⁸, un fet possible si es té en compte que es tractava d'una censura que els experts han qualificat com a benèvola. Ruíz Acosta (2002:581) exposa que la censura “va pecar en excés de l'arbitrarietat inherent a tota la situació (...), actuant d'una manera diferent a les diverses províncies, segons el caràcter de cada censor o de cada governador militar”.

Sigui com sigui, *Vida Olesana* serà una de les publicacions olesanes més longeves: no només apareixerà mensualment entre el setembre de 1924 i el juliol de 1936¹⁹⁹, sinó que encara tindrà una segona època efímera, entre el setembre de 1952 i el juny de 1953. Tal vegada per aquest motiu, la revista religiosa serà la primera del municipi a ser indexada als censos establerts per Joan Torrent i Rafael Tasis (1966:17) i per Joan Givanel (1931:256). Ambdós catàlegs descriuen d'una forma molt similar els continguts que podien trobar-s'hi: treballs d'història local, literatura, articles sobre temes morals i religiosos, cròniques locals i informacions relacionades amb el moviment parroquial.

Ja des del primer número, la revista presentarà la voluntat de dirigir-se al segment de població jove, animant-lo a col·laborar en la redacció de la revista —fet que ens duu a pensar en una redacció formada principalment per col·laboradors, un aspecte que detallarem més endavant—. Mostra d'això serà la incorporació de diverses seccions al llarg dels anys que durarà la publicació dirigides a aquest tipus de lector. Si a l'article de presentació del primer número, el rector Montcunill ja advertia que esperava “sobretot la col·laboració entusiasta del nostre jovent”²⁰⁰, al número 6 s'anunciarà

¹⁹⁸ El número 5 de *Vida Olesana* —que data del gener de 1925— sí que inclou excepcionalment la frase “Amb les degudes censures” al peu de la portada. Tanmateix, es tracta d'un número extraordinari per a reis, que eventualment valdrà 25 cèntims. (*Vida Olesana*, gener de 1925, núm. 5, pàg. 1).

¹⁹⁹ Durant aquest període, *Vida Olesana* publicarà un exemplar mensual excepte entre els mesos de juliol i d'agost de 1930, que s'agruparan sota el número 71. “En el mes passat [juliol], repartirem als nostres protectors l'encíclica del nostre Sant Pare respecte l'educació de la joventut, camp predilecte del nostre apostolat i que hem cregut no podia mancar a cap llar dels nostres amics. Com amb ella substituïrem la *Vida Olesana* de juliol, el nombre que ara veu la llum és el corresponent als dos mesos de juliol i agost”, advertien els redactors en un petit breu. (*Vida Olesana*, juliol - agost de 1930, núm. 71, pàg. 10)

²⁰⁰ *Vida Olesana*, setembre de 1924, núm. 1, pàg. 1

l'aparició d'una nova secció titulada *Del jovent nostre* que, tanmateix, tindrà molt poca continuïtat.

“Comensarem, ajudant Déu, en el vinent número una secció de temes desenrotllats breument per alumnes de les nostres classes. Tindran el doble valor de vulgarització doctrinal i de perfeccionament propi de novells escriptors que tot ensenyant als altres aprendran ells mateixos. La secció es titularà “*Del jovent nostre*”²⁰¹.

Un altre exemple d'aquesta voluntat d'involucrar els joves del municipi en el projecte serà la publicació —en alguns números a partir del gener de l'any 1931— d'un qüestionari sobre temes catequístics que els infants hauran de copiar en un paper, contestar i enviar al rector per tal d'entrar en el sorteig del be de pasqua²⁰². Malgrat tractar-se d'un concurs voluntari, des del Casal s'insistirà en que “els pares i mestres procurin per al bé dels infants que tenen encomanats, s'interessin pel present concurs”. Els qüestionaris aniran sempre acompanyats de dos gravats extrets de la col·lecció *Zeichenbüchlein* de Ludwig Martin i Undreas Hösle²⁰³.

Per altra banda, atès l'objecte d'estudi d'aquesta recerca, ens centrarem especialment en l'apartat de crònica local i d'informacions generals que contenia la publicació. Malgrat tenir una capçalera comuna —titulada *Crònica local*—, dins seu s'articularà amb diverses subdivisions a mode de títols. Tanmateix, es tractarà d'una estructura interna volàtil, que variarà d'un número a l'altre, i que comptarà amb un criteri de classificació dels continguts poc definit. Així, entre 1924 i 1936, dins aquesta secció hi trobarem les seccions *Generals*, *Religioses* i *Catequístiques*. La primera categoria acostumarà a fer referència a temes litúrgics d'un àmbit geogràfic més dilatat si bé amb accent a aquelles celebrades al municipi, i les segones ressenyaran o anunciaran activitats del Casal Catequístic o d'altres entitats olesanes, i les darreres faran referència a les activitats estrictament relacionades amb el catequisme. Tot i així, cal recalcar la falta de cohesió entre seccions, especialment pel que fa a la classificació de les informacions en aquests apartats.

²⁰¹ *Vida Olesana*, febrer de 1925, núm. 6, pàg. 4

²⁰² El mes d'abril de 1931, una breu informació anunciarà que “el sorteig del be de pasqua s'ha retrasat fins a tenir més concursants”, fet que demostrarà el poc arrelament que tindran els qüestionaris entre els lectors. (*Vida Olesana*, abril de 1931, núm. 79, pàg. 24)

²⁰³ Aquests gravats es triaran per “ser senzills i expressius, molt adients pels nostres infants”, tal com apuntaven els responsables de la revista a les instruccions del qüestionari. De fet, *Zeichenbüchlein* era el títol d'un llibre alemany dirigit als professors de religió que s'havien d'ocupar dels nens que havien de rebre la primera instrucció religiosa. Els autors eren Ludwig Martin i Undreas Hösle. El manual va publicar-se a Alemanya sota el segell de l'editorial Josef Kosel & Friedrich Putset a Munic l'any 1928 i constava de 56 pàgines. Per la recerca efectuada, sembla que no es va arribar a traduir mai al català ni al castellà.

Amb el pas del temps, la secció de *Crònica local* viurà també el naixement de noves subdivisions, com l'aparició de notícies esportives —sota el titolet d'*Esportives*— o la inserció de passatemps. En el primer dels casos, es tractarà de la primera vegada que es parlarà d'informacions relatives al món de l'esport en una publicació olesana²⁰⁴. Principalment es farà menció als resultats dels equips olesans de futbol i de bàsquet i se'n valorarà l'actuació d'alguns dels jugadors, però també dedicarà espais a parlar d'altres esports com les competicions de pesca celebrades al municipi o els campionats d'escacs. De fet, com ja hem apuntat anteriorment, el Casal serà l'espai on naixeran i s'impulsaran alguns dels primers clubs esportius olesans com el club de bàsquet local o l'equip de futbol sala del municipi.

Així, l'aparició d'informacions esportives l'any 1929 a *Vida Olesana* coincidirà amb la creació —en el si d'aquesta entitat— de l'equip de bàsquet²⁰⁵, impulsat pel prevere Canudes a les instal·lacions del Casal Catequístic (Rota i Martínez, 2014:126). Però, alhora, servirà per donar resposta al naixement de diverses entitats esportives al municipi, que s'incrementarà a partir de la segona dècada del segle XX. Si l'any 1916 ja s'havia format un equip de futbol en el si de la Lliga Regionalista d'Olesa (Rota i Martínez, 2014:118), l'any 1925 un grup d'aficionats fundarà la Unió de Pescadors Esportius d'Olesa, que comptarà inicialment amb prop de 30 socis (Rota i Martínez, 2014:120-122). Per tant, la inserció de cròniques i informacions esportives coincidirà amb un moment d'auge de la pràctica d'esport al municipi, de celebracions de competicions i del creixement de la popularitat de l'esport a nivell local. De fet, durant la dictadura de Primo de Rivera es viurà també un fort augment de publicacions de temàtica esportiva a Catalunya (Figueres, 1989:78). Cal dir que les informacions esportives aparegudes a *Vida Olesana* seran sempre firmades per un dels seus col·laboradors, ocultat sota el pseudònim de *Corra-i-cuita*.

Pel que fa als passatemps, es començaran a incloure a partir del número 66 de *Vida Olesana* —corresponent al mes de febrer de 1930— i un cop consolidada la secció

²⁰⁴ L'apartat *Esportives* apareixerà per primera vegada al número 62 de *Vida Olesana*, corresponent al mes d'octubre de 1929.

²⁰⁵ Tal com recullen Mampel, Rafegas i Soler (2007:32), els primers jugadors de l'equip de bàsquet seran Màrius Simon, Francesc Jansana, Plàcid Grivé, Daniel Quer i Pere Quer. Segons es desprèn de la nostra recerca, aquest últim jugador —Pere Quer Aiguadé— serà alhora un col·laborador habitual a les pàgines de *Vida Olesana*, amb un total de 10 articles publicats entre 1924 i 1936. Concretament Quer serà una peça clau per al desenvolupament del bàsquet a Olesa; a més de ser-ne jugador, aconseguirà un reglament de bàsquet del club Arrahona de Sabadell —un dels clubs més importants de l'època a nivell català— a través de les gestions que farà l'empresa tèxtil olesana Paños Margarit, on treballava Quer (Mampel, Rafegas i Soler, 2007:31).

d'esports de la revista, amb la qual mantindrà certa vinculació: es tractarà de passatemps relacionats amb els escacs i s'anunciarà la solució al següent número.

Ambdós apartats contradiran en certa manera un dels paràmetres fundacionals que s'havia expressat en el primer número de *Vida Olesana*²⁰⁶ i que feia referència al fet que la publicació no inclouria mai "espectacles que tinguin per únic fi el plaer, car desdiria del nostre caire seriós". Així doncs, l'apartat *Esportives* i *Passatemps* esdevindran una excepció per a la revista mensual. Tanmateix, segons Elisabet Martínez (2000:223) la pràctica esportiva també del Casal també es pot vincular amb aspectes educatius. Concretament, l'autor afirmarà que, "vinculat a l'església, l'incipient bàsquet del Casal tenia l'objectiu de divertir la joventut olesana, però també d'orientar-la i educar-la" (Martínez, 2000:223)

Al llarg dels anys, la revista religiosa mantindrà contactes amb altres publicacions, amb les quals intercanviarà exemplars i de les quals es servirà per confeccionar, per exemple, els passatemps, que seran una còpia dels publicats per la revista *Els Escacs a Catalunya*²⁰⁷.

Taula 14. Publicacions referenciades a *Vida Olesana* (1924-1936)

Publicació	Ciutat
<i>Endavant</i>	Rubí
<i>Butlletí del Club Pirenenc</i>	Terrassa
<i>Cultura Cristiana</i>	Sabadell
<i>El Lliri de Sant Lluís</i>	Sant Martí de Provençals (Barcelona)
<i>Montserrat</i>	Monestir de Montserrat (Monistrol de Montserrat)
<i>Butlletí de l'Orfeó de Sants</i>	Sants (Barcelona)

Font: elaboració pròpia amb dades de *Vida Olesana* (núms. 6- 31)

Es tractarà en tots els casos de publicacions vinculades a ateneus i parròquies, així com al moviment escolta o excursionista, que a Olesa creixerà també sota el paraigües de la parròquia Santa Maria. En el cas de la publicació setmanal rubinenca *Endavant*, els seus impulsors enviaran una carta als redactors de *Vida Olesana* felicitant-los per la revista i lamentant "la llunyania en que devem viure per la manca de comunicacions entre Olesa i Rubí" i afegien que "si estiguéssim més pròxims l'estímul de la vostra actuació, com ens serviria!".

²⁰⁶ *Vida Olesana*, setembre de 1924, núm. 1, pàg. 3

²⁰⁷ *Vida Olesana*, febrer de 1930, núm. 66

Els elogis d'*Endavant* —que seran publicats el mes de febrer de 1925 en el número 6 de la publicació olesana— vindran motivats pel número extraordinari que *Vida Olesana* elaborarà coincidint amb la festivitat nadalenca. Es tractarà d'un exemplar que inclourà des d'un article de l'Abat de Montserrat Antoni Maria Marcet lloant la feina feta per l'equip de redacció de la revista olesana, fins a partitures inèdites dels compositors olesans Francesc Monné i Montserrat Roca²⁰⁸. Alhora, aquest número especial serà el primer de la publicació en incloure publicitat dels comerços locals, així com també la inserció d'elements gràfics, en aquest cas, estampes religioses. La creació d'aquest número extraordinari de reis va causar satisfacció entre la redacció, tal com apuntaven en un article publicat a les seves pàgines.

*“La tasca de la seva preparació i organització ha constituït per a nosaltres un veritable esplai, un joc de l'esperit. Es que tota ha sigut menada en ales d'un fervorós entusiasme i d'una franca i prompta col·laboració de tots els qui han estat sol·licitats. Bon punt sorgí la idea i vàrem començar a convidar col·laboradors, ja vegérem que tots respondrien amb molt d'amor i que ni un en fallaria a portar-nos el seu generós treball. No ens havem pas errat. (...) Tanta fou l'abundor de la collita, que ens obligà ben aviat a posar límits al radi de convit. (...) En altres paraules, ens havem trobat davant d'un esclat que no podia sospitar-se i que ens dona dret a les més falagueres esperances per a l'avenir.”*²⁰⁹

Serà possiblement arran d'aquesta bona acollida que la publicació olesana decidirà repetir l'experiència cada mes de gener, així com també elaborar un altre número extraordinari els mesos de maig de cada any, coincidint amb la celebració de les comunions a la parròquia Santa Maria. Així, a la portada d'aquests números especials sempre hi figurarà una fotografia de grup dels infants que havien celebrat la primera comunió.

Com afirmava l'equip de redacció de la publicació en diversos articles, *Vida Olesana* comptarà amb la participació de nombrosos col·laboradors, que participaran amb els seus articles i amb les seves peces literaris a la confecció de cada número. Tanmateix, no tenim cap tipus de documentació que ens especifiqui qui formava part de la redacció i qui hi col·laborava de forma puntual. De totes maneres, hem realitzat un buidatge de totes les persones que han escrit alguna peça per *Vida Olesana* entre el mes de setembre de 1924 i el mes de juliol de 1936. Les peces publicades durant

²⁰⁸ Les partitures seran estampades en una impremta especialitzada, l'Estamperia de música d'A. Boileau i Bernasconi, al carrer Provença, 285 de Barcelona.

²⁰⁹ *Vida Olesana*, gener de 1925, núm. 5

aquest període a la revista aniran signades per un total de 172 noms, pseudònims i inicials diferents. D'aquestes signatures, 24 seran de persones amb un càrrec religiós —tals com Prevere, Mossèn, Vicari o Abat—, una xifra que suposarà un 13,9% del total. Tot i així, no podem assegurar quines d'aquestes persones constituïen el nucli estricte de la redacció.

Taula 15. Firmes aparegudes a *Vida Olesana* (1924 – 1936)²¹⁰

Nom i Cognoms / Pseudònim / Inicials	Número d'articles signats
Salvador Sastre	53
Joan Coca i Grau	31
Un cavaller del sant Graal	22
Lluci Pros i Alveres	20
Josep Pons	20
Joan Povill i Adserà	17
Tèmic	16
Ricard Aragó [Prevere]	16
J. Gros i Raguer [Prevere]	12
Joaquim Valls	12
D. Ramon Casajuana [Prevere i vicari]	12
Pompeu de Pavia	11
Mossèn Marçal [Prevere]	11
Pere Quer Aiguadé	10
M. Planas	10

Font: elaboració pròpia

Amb el pas dels anys, la publicació olesana canviarà nombroses vegades d'impremta, de número de pàgines i de disseny gràfic, si bé mantindrà sempre la seva redacció i administració a la Casa Rectoral d'Olesa de Montserrat. Així, si l'any 1924 es començarà imprimint-se a la Impremta La Indústria²¹¹ —situada a Terrassa—, el mes de maig de 1925 decidiran canviar d'establiment i es passarà a imprimir a Gràfics Joan Morral²¹², també a Terrassa. No obstant això, el mes de juny de 1925 —tan sols un

²¹⁰ Es pot consultar la llista completa de col·laboradors i redactors de *Vida Olesana* entre els mesos de setembre de 1924 i juliol de 1936 a l'Annex 2, Taula 31.

²¹¹ Entre l'octubre de 1923 i el maig de 1930, aquesta impremta imprimirà també la publicació terrassenca *Butlletí del Club Pirenenc de Terrassa*, una publicació que intercanviarà exemplars amb *Vida Olesana* i que, a més a més, compartirà similituds estètiques.

²¹² La majoria de les publicacions que s'imprimiran a Gràfics Joan Morral seran de temàtica local. Així, entre les obres que hi passaran hi haurà *Les esglésies romàniques de Terrassa* (1929), *La Ciutat i la seu episcopal d'Egara* (1964) o *Terrassa medieval* (1960). La publicació *Vida Olesana* serà l'única revista que s'imprimirà en aquests tallers gràfics, tal com reflecteix el cens que estableix Joan Givanel (1931) i J. Torrent i R. Tasis (1966). De fet, tal com consta en un anunci publicitari inserit a la publicació olesana el mes de maig de 1927, Joan Coca i Grau

mes després— decidiran optar per l'establiment Gràfiques Vich²¹³, situat al carrer Hospital, 32, d'Esparreguera. Aquesta darrera decisió anirà acompanyada de canvis gràfics en la portada de la publicació.

“Els nostres lectors s’hauran adonat desseguida del vestit nou amb què Vida Olesana sort agençada. La necessitat de facilitar tot quant sigui possible, ara i en el pervindre, la confecció de la revista, ens ha obligat a cercar-li una més avinent casa impressora. (...) Tot i costar-nos sacrifici, li hem volgut posar una indumentària més elegant (...) perquè creiem que ja ha sortit de la seva infantesa (...) per entrar a l’edat de una creixença assenyada i enjoiellada de virtuts. La impremta que havem elegida, tan acreditada pel seu gust exquisit, creiem que ha de contribuir molt a la realització dels nostres plans. Demés, per la seva proximitat la podem considerar com a olesana, i això ens facilitarà en gran manera els treballs de redacció i correcció.”

Tanmateix, a partir del número 67 —que data del mes de maig de 1930—, la publicació tornarà a imprimir-se a la impremta Joan Morral²¹⁴, a Terrassa, fins el número 88 corresponent al mes de gener de 1932, quan la redacció optarà per imprimir *Vida Olesana* a la Impremta P. Valls, situada al Carrer Rosselló, 293, de Barcelona. Finalment, ja al mes de gener de 1934, s’escollirà la impremta Gràfiques Olesa, ubicada al carrer Mallorca del mateix municipi. De fet Gràfiques Olesa serà la primera —i durant molts anys l’única— empresa d’arts gràfiques al municipi. Quan *Vida Olesana* els encomanà la impressió de la publicació, el negoci feia tan sols un any que havia estat presentat en societat —a mitjans de 1933— i era regentat pels germans Josep i Martí Vila (Rota, 2012:27).

Amb el pas dels anys, tal com explica Xavier Rota (2012:24-27), Gràfiques Olesa assumirà la impressió de les revistes locals *Rubricata* (1933-1935), *Llobregat* (1935-1936) i *Olesa* (1954-1971 i 1975-1977), entre d’altres, però també la confecció de documentació per a diverses empreses tèxtils olesanes i, fins i tot, els catàlegs de perruqueria de l’esperreguerí Lluís Llongueras o tota la feina de la central barcelonina de l’entitat bancària Deutsche Bank. D’aquesta manera, l’obertura del negoci serà un

—poeta del municipi i col·laborador habitual de *Vida Olesana*— constarà com a representant d’aquesta impremta a Olesa de Montserrat.

²¹³ Gràfiques Vich serà l’encarregada d’imprimir mensualment la publicació periòdica *Montserrat* (1928), que es presentarà com a *Butlletí del Santuari*. Aquest periòdic intercanviarà alguns exemplars amb *Vida Olesana*.

²¹⁴ La impremta terrassenca s’anunciarà a la mateixa revista amb el següent text publicitari: “*L’imprès és el propulsor d’un negoci. Feu que siguin elegants. Joan Morral impressor és garantia de pulcritud i modernitat*” (*Vida Olesana*, març de 1930, núm. 67).

al·licient per a la consolidació de la premsa a Olesa: pràcticament totes les publicacions locals posteriors —fins l'any 1994— passaran per les seves mans.

Els canvis d'impremta comportaran innegablement modificacions en la tipografia i en el disseny d'alguns elements, especialment pel que fa als inclosos dins les pàgines destinades als anuncis publicitaris, que comentarem més endavant. Tot i així, malgrat tenir una vida llarga més de 12 anys—, la capçalera del periòdic es mantindrà pràcticament inalterada.

L'únic canvi destacable es produirà el mes de gener de 1925, coincidint amb la confecció del primer número extraordinari de la publicació. Serà en aquest exemplar quan introduirà una capçalera gravada, tal com també recull Joan Givanel (1931:256). Tot i així, la capçalera ràpidament tornarà a fer servir l'encapçalament tipogràfic del seu primer número que, a grans trets, es mantindrà fins a la seva desaparició, l'any 1928.

Cal remarcar que, a partir del mes de gener de 1925, la publicació començarà a inserir publicitat. Ho farà incorporant anuncis a l'inici i al final de la publicació, en unes pàgines amb un paper de més gramatge i de color. Això comportarà que, entre 1925 i 1936, la publicació tingui dues portades: la interna —que ja hem comentat anteriorment— i l'externa. Serà en aquesta última on els canvis de disseny es faran més visibles amb el pas dels anys.

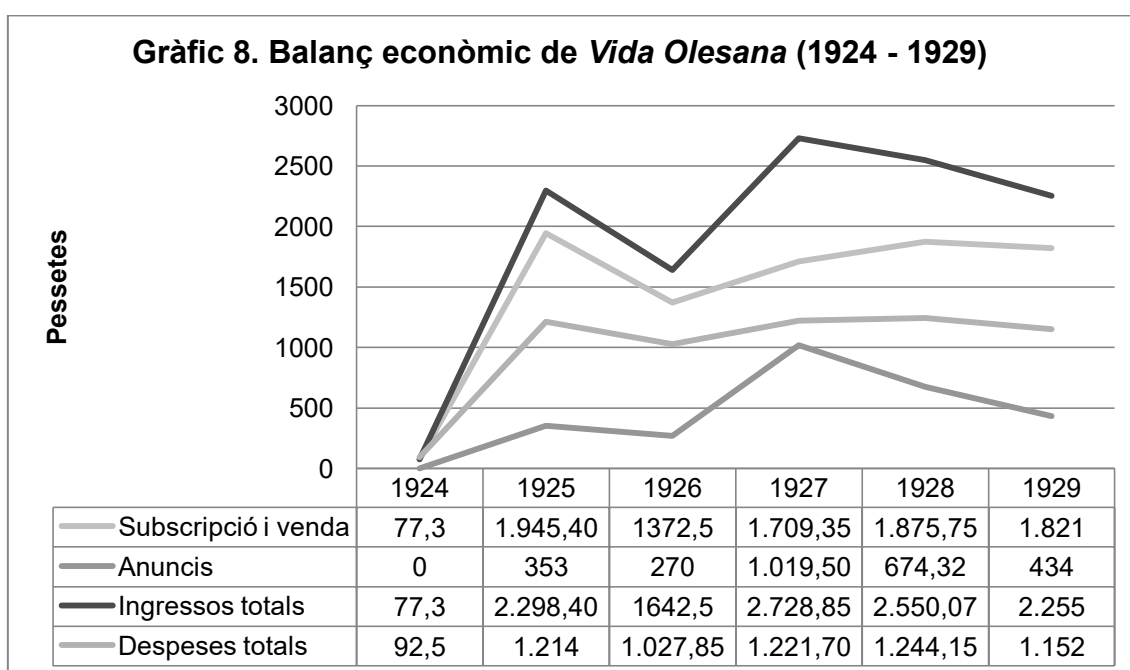

Evolució de la capçalera interna de *Vida Olesana* (1924-1936)

Evolució de la capçalera externa de *Vida Olesana* (1924-1936)

Precisament, *Vida Olesana* tindrà la publicitat com una de les seves vies d'ingressos. Si bé Torrent i Tasis (1966:17) especificaran que es tractava d'una revista gratuïta, esgrimint que a la portada de la publicació no hi constava el preu, el cert és que els balanços econòmics del casal Catequístic d'Olesa de Montserrat indicaven, entre 1924 i 1929, una entrada d'ingressos procedents de la "venda i subscripció" de la publicació. Tanmateix, no detalla el preu unitari de cada revista ni el nombre d'unitats distribuïdes, si bé ens dóna un reflex tant de l'evolució econòmica del projecte com de la seva viabilitat.

Font: elaboració pròpia amb dades de *Vida Olesana*

Com es pot observar, entre el període de 1924 a 1929 —anys en què *Vida Olesana* va publicar el balanç econòmic del Casal Catequístic— la publicació va ser rendible en tot moment: el resultat de la suma dels ingressos procedents de la venda i subscripció de la revista, amb els diners procedents dels anunciants, superarà sempre el cost d'impressió del periòdic. De fet, la publicitat serà una font d'ingressos addicional de la qual la publicació podria prescindir, ja que en tot moment els ingressos procedents exclusivament de la venda i subscripció seran majors a les despeses d'impressió. Alhora, cal destacar que als balanços no hi ha cap partida dedicada a despeses referents a personal, per la qual cosa, deduïm que cap de les persones que feien possible la publicació de *Vida Olesana* rebia cap remuneració econòmica, si bé no podem assegurar-ho plenament.

Pel que fa a l'evolució de les vendes de la publicació, podem observar com l'any 1925 va ser el millor any de la revista segons aquest indicador, que, si bé mostra com l'any

1926 va perdre força, també reflecteix com va aconseguir establir-se a partir d'aleshores al voltant de les 1.800 pessetes anuals de facturació en concepte de vendes. En canvi, ben diferent serà l'evolució que traçaran els ingressos procedents de la publicitat. Si el segon i tercer any, la publicació tindrà uns ingressos que rondaran les 300 pessetes anuals per aquest concepte, l'any 1926 l'indicador s'enfilà fins prop de les 1.020 pessetes. Tan és així, que l'any 1926, la publicació passarà de tenir quatre pàgines de publicitat a tenir-ne sis, per tal de poder-la encabir.

Per contra, l'any 1929, aquests ingressos havien tornat a baixar fins pràcticament a nivells del 1925, per la qual cosa *Vida Olesana* va començar a inserir anuncis per a captar anunciants amb el missatge “*anuncieu a Vida Olesana, protegiu la nostra Obra, protegiu la Premsa Catòlica: obtindreu prosperitat en els vostres negocis*”²¹⁵. Alhora, també va engegar una campanya per captar nous subscriptors, si bé el seu nombre s'havia establitzat en una xifra que els permetia continuar sent rendibles: “*Bon olesà, ja sou protector de l'Obra Catequística Parroquial? Feu-vos subscriptor de Vida Olesana i la protegiu*”.

La fluctuació dels ingressos procedents de la publicitat, però, no vindrà comportada per un augment de preus en el cost d'inserció d'un anunci, ja que aquests es mantindran inalterables, almenys, en el període entre 1924 i 1929, del qual tenim dades.

Taula 16. Tarifes per a la inserció de publicitat a *Vida Olesana* (1924–1929)

Mida de l'anunci	Periodicitat	Preu (en pessetes)
Plana sencera	Un any	150 pessetes
Plana sencera	Una inserció	15 pessetes
Mitja plana	Un any	85 pessetes
Mitja Plana	Una inserció	8 pessetes
Quart de plana	Un any	50 pessetes
Quart de plana	Una inserció	5 pessetes
Octau de plana	Un any	25 pessetes
Octau de plana	Una inserció	2,5 pessetes

Font: elaboració pròpia amb dades de *Vida Olesana* en cursiva la capçalera (núms. 6 i 62)

Si bé les xifres totals d'ingressos de la publicació disminuïen l'any 1928 i 1929, no tenim constància de com va evolucionar la situació fins el mes de juliol de l'any 1936. Va ser en aquesta data quan la publicació olesana va desaparèixer de forma abrupta, molt possiblement arran del context polític de l'època: la guerra civil esclataria el 17 de

²¹⁵ *Vida Olesana*, octubre de 1929, núm. 62, pàg., 1

juliol de 1936. En aquest sentit, tal com explica Oriol Dueñas (2007:71), una part dels olesans —com en d'altres indrets de Catalunya— veien l'Església catòlica com un organisme que “inspirava i legitimava el discurs repressor dels més conservadors i reaccionaris de la societat” i l'identificaven amb les classes riques, poderoses i tradicionalistes. Així, arran del fracàs del cop militar a Catalunya, “la primera reacció del poble en armes serà antireligiosa” i es traduirà en l'esclat dels fets del 19 de juliol de 1936, amb la destrucció de patrimoni eclesiàstic, així com també amb la persecució dels membres del clergat (Dueñas, 2007:71).

A Olesa de Montserrat, l'arribada de la notícia d'aquests fets va fer que el Comitè Local de Milícies Antifeixistes —que tot just s'havia format pocs dies abans— es dirigís a l'Església amb la intenció de detenir-ne els seus membres i destrossar-ne els símbols. Segons Dueñas (2007:72), el juliol de 1936 la Parròquia Santa Maria disposava d'un rector —Joan Massana—

un capellà —Salvador Alart— i un vicari —Jaume Mor—, que hauran d'amagar-se en cases de particulars o fugir del municipi. Mossèn Joan Massana serà detingut el 21 de juliol, traslladat a les dependències municipals i assassinat tres dies més tard. Precisament, l'historiador Oriol Dueñas (2007:72-74) transcriu una descripció del moment escrita per l'olesà Carles Roca i que mostra l'ambient que es vivia al municipi en el moment de la desaparició de *Vida Olesana*.

“El 24 de juliol de 1936, cap a les tres de la tarda, un grup de companys del carrer i jo estàvem davant del Casal catequístic, aleshores requisat per la CNT-FAI d'Olesa. Del Casal en sortien i entraven homes armats amb escopetes de caça i amb cinturons plens de cartutxos. Tot d'un arribà un cotxe fosc d'aquells que portaven un graó per pujar o baixar millor. De dins del cotxe, en sortiren tres o quatre homes armats i entraren al Casal. Dins del cotxe tot sol hi havia mossèn Joan [Massana]. (...) Tot d'una aquells homes sense arma van sortir i un va dir a l'altra que se n'anava a telefonar (...). Al cap d'una estona, va tornar del tot de pressa i va entrar al Casal. Poc després va sortir amb els altres, tots armats amb escopetes, i pujaren al cotxe (...) marxant en direcció passeig amunt. Havia passat encara no mitja hora quan va tornar el cotxe amb els ocupants armats, però sense mossèn Joan.”

Tant Salvador Alart —col·laborador de *Vida Olesana* en quatre ocasions— com el vicari Jaume Mor sol·licitaran ajuda per fugir a l'alcalde Fèlix Figueras i Aragay. L'antic rector de la parròquia d'Olesa, Pere Montconill, serà assassinat a Barcelona el 7 d'agost de 1936 (Dueñas:75 i 102).

2.2.2.2.1. Vida Olesana (Segona època)

Fitxa descriptiva²¹⁶

Títol:	<i>Vida Olesana</i>
Subtítol:	<i>Suplemento de la H. D. [Hoja Dominical]</i>
Durada:	Setembre 1952 - juliol 1953
Periodicitat:	Irregular
Impressió:	Tipografia
Format:	340 x 250 mm
Llengua:	Castellà
Reproducció:	

²¹⁶ Per consultar la fitxa completa de la segona època de *Vida Olesana*, veure Annex 1, Document 5.

Malgrat la desaparició de la publicació *Vida Olesana* el mes de juliol de 1936, el mes de setembre de 1952 —en plena època franquista— reapareixerà en una segona època efímera. Si bé la intenció serà recuperar *Vida Olesana* amb periodicitat mensual, la revista es publicarà de forma irregular i en format de suplement, encartat dins el full diocesà. Així, entre setembre de 1952 i juny de 1953, tan sols se'n publicaran cinc números. Igualment, la publicació serà impulsada des de la Parròquia Santa Maria d'Olesa, si bé l'equip de redacció i els seus col·laboradors seran persones diferents i les seccions que incorporarà presentaran algunes diferències. Tanmateix, els nous impulsors afirmaven en el seu article de presentació que *Vida Olesana* renaixia amb els mateixos objectius que el 1924.

“En septiembre de 1924, aparecía por primera vez una modesta publicación [Vida Olesana], que sin duda por el entusiasmo de sus redactores y por el cariño con que la recibían sus propios lectores, dejó huella en la historia contemporánea de nuestra Villa. (...) Aquella simpática revista acallaba su voz y truncaba su diálogo con sus amigos cuando el ruido de muchos odios atronaba el espacio, y moría cuando tantas vidas eran sacrificadas, sin descuidar la de sus mejores y entusiastas colaboradores. A ellos dedicamos un emocionado recuerdo (...). Ahora, otras voces quieren hacerse oír, y otras plumas esperan reanudar aquel diálogo, pero el ideal que impulsó aquellos y el pensamiento que impulsó sus plumas van a ser los mismos. (...) Pensamos hablar el mismo lenguaje, estimular iguales entusiasmos, ponderar las mismas verdades y tejer los mismos vínculos de fraternal caridad entre todos los que recuerden que nos anima un espíritu inmortal redimido por la Sangre de Hijo de Dios. Así pues, con el mismo acento de hace veinte y ocho años, a todos cuantos nos lean, les decimos “Déu vos guard!”²¹⁷. (...)”²¹⁸

La revista comptava sempre amb un article editorial a la portada, anava seguit de diversos articles sobre història local i temes religiosos o morals, i conclouia les seves quatre pàgines amb un apartat equivalent al de *Crònica local* de la *Vida Olesana* de la primera època, aquest cop titulat *Numeros, cosas y casos*. Dins d'aquesta secció s'hi distribuïran petits breus sota titolets com *Vida Municipal* —que serà principalment un espai de divulgació d'anuncis i avisos emesos per l'Ajuntament d'Olesa—, *Vida Parroquial* —amb informacions relatives a les activitats de la parròquia de la vila— i, finalment un apartat dedicat als *Deportes*, especialment al bàsquet, al futbol i a

²¹⁷ L'expressió fa referència al títol de l'article de benvinguda publicat al primer número de *Vida Olesana*, el mes de setembre de 1924.

²¹⁸ *Vida Olesana*, segona època, setembre de 1952, núm. 1, pàg 1.

l'excursionisme. Per últim, es publicarà un petit apartat destinat a informacions procedents de les joventuts falangistes del municipi —titulat *Frente de Juventudes*—. Ja en darrera instància, s'hi inclourà un espai d'entreteniment on hi apareixerà un acudit, uns mots encreuats, un logogràfic i els resultats de sortejos realitzats en el si de la parròquia.

A diferència de la *Vida Olesana* apareguda l'any 1924, en aquest cas no inclourà publicitat i tindrà un preu d'una pesseta, per la qual cosa la seva subsistència anirà lligada directament al nombre d'exemplars venuts. De fet, ja des del primer número, a les seves pàgines s'hi inclouran notes amb el text "*Vida Olesana continuará publicándose si logra suscriptores*"²¹⁹, "*Suscríbanse a Vida Olesana*"²²⁰, "*Propagad Vida Olesana*"²²¹ o "*Leed y propagad Vida Olesana*"²²².

²¹⁹ *Vida Olesana*, segona època, setembre de 1952, núm. 1, pàg 3.

²²⁰ *Vida Olesana*, Segona època, Octubre de 1952, Núm. 2, Pàg 4.

²²¹ *Vida Olesana*, Segona època, Març de 1953, Núm. 4, Pàg 1.

²²² *Vida Olesana*, Segona època, Març de 1953, Núm. 4, Pàg 3.

2.2.3. 1931 – 1939: L'esclat de la premsa política a Olesa

Arran de la dimissió del dictador Primo de Rivera, entre el febrer i l'abril de 1931 es viuran mesos de transició en els quals s'intentarà passar del règim dictatorial al règim constitucional basat en un cert retorn a la Constitució del 1876 amb el general Dámaso Berenguer i —posteriorment— amb l'almirall Juan Bautista Aznar al capdavant (Risques, 2006:298). Aquest sistema, però, entrarà en crisi ràpidament per falta de base social, per l'incompliment de les seves promeses, per una oposició cada vegada més gran i per no haver sabut fer front ni a les demandes del sector obrer ni a les dels sectors oligàrquics (Risques, 2006:300). Serà llavors quan les forces polítiques d'esquerres i republicanes posaran fi al règim i donaran el tret de sortida a la Segona República, que s'estendrà fins l'esclat de la guerra civil entre els anys 1936 i 1939.

L'adveniment de la República significarà en un primer moment la consolidació de la llibertat de premsa, contemplada a la Constitució del 1931. Tanmateix, arran de la conflictivitat social del moment, de seguida quedarà matisada per la Llei de Defensa de la República (1931) i per la Llei d'Ordre Públic (1933), tal com destaquen Culla i Duarte (1990:53). Tot i així, serà l'època de l'esclat de la premsa republicana, amb la proliferació d'un gran nombre de butlletins i de periòdics defensors d'aquestes tesis (Culla i Duarte, 1990:53). En aquest sentit, Figueres (1989:88) xifra en 300 les publicacions catalanistes i butlletins d'entitats polítiques aparegudes entre el 1931 i el 1936. L'autor també destacarà l'auge de la premsa tradicionalista i socialista (Figueres, 1989:89), una situació que s'allargarà fins l'esclat de la guerra civil el mes de juliol de 1936.

Durant aquest període, Olesa de Montserrat serà un reflex de la situació global a petita escala. Entre el 1931 i 1939, la vila serà sacsejada constantment per enfrontaments entre partits d'esquerra i de dreta. El seu punt àlgid, però, no arribarà fins els Fets d'Octubre del 1934 que, segons Dueñas (12007:23), seran el preludi dels actes que es viuran a la vila el 19 de juliol de 1936 amb l'esclat de la guerra civil. Així, entre el 1931 i 1939, naixeran fins a quatre publicacions, que conviuran amb *Vida Olesana*, que ja es publicava des del mes de setembre del 1924. Al municipi hi apareixerà premsa republicana —*L'impuls* (1934-1936) i *Avant* (1936-1939)—, però també premsa tradicionalista —*Rubricata* (1933-1936)—, a més a més de l'aparició fugaç d'una nova publicació que es declararà apolítica, que durà el nom de *L'Actualitat* (1935-1936). Amb tot això, aquests anys esdevindran la primera vegada en què, a Olesa de Montserrat, hi conviurà més d'una capçalera d'àmbit local.

2.2.3.1. Rubricata

Fitxa descriptiva²²³

Títol:	<i>Rubricata</i>
Subtítol:	<i>Periòdic quinzenal</i>
Durada:	Març de 1933 – gener de 1936
Periodicitat:	Quinzenal
Impressió:	Tipografia
Format:	350 x 245 mm [De l'1 al 55]; 385 x 275 [Del 56 al 65]
Llengua:	Català
Reproducció:	

Periòdic quinzenal

Any I - - - Núm. 1

Olesa de Montserrat, 4 de març 1933

Redacció i Administració:
Sant Josep Oriol, 3

Déu vos guard!

Amb les planes obertes de bat a bat a tots els vents de l'esperança, Rubricata ve d'aparèixer a la llum de la vida activa. No la mouen baixos instints ni cobejances absurdes. Porta l'empenta entusiasta d'uns ideals sagrats i nobles, i el camí que emprèn és auriolat bellament amb les clarianes triomfals dels estels de la veritat.

Rubricata, portaveu i herald de l'Olesa conscient i digna, saluda afectuosament, en donar la primera passa, tota la premsa catalana, i, d'una manera especial, els lectors olesans que segueixin interessats l'estel·la de la ruta que ara ve de començar.

A tots, amb una ampla encaixada d'afecte, Rubricata els dona el més coral

Déu vos guard!

LA REDACCIÓ

El perquè d'aquest periòdic

La vida moderna necessita de les agrupacions una màxima actuació en totes les llurs activitats bàsiques que li són pròpies per al desenvolupament de l'apostolat, impositat per l'ur ideari.

No pot ésser-ne una excepció el Círcol Tradicionalista d'Olesa, el qual de fa una quarantena d'anys, ve actuant en una forma persistent i regulada per tal de donar a conèixer els idearis tradicionalistes.

Es un apostolat portat a terme amb la màxima altagació i esperit de sacrifici, per quan respon a un comès que bé pot qualificar-se de missioner, puix que hom tracta de fer surar uns idearis per a major benestar de la nació en general; no pas per a fer triomfar uns homes o unes

capelletes. El que propugna el Círcol Tradicionalista d'Olesa, no és pas un acaparament de càrrecs públics. Es per això, que els seus homes, quan les circumstàncies i el deure els han portat a intervencions municipals, han donat un màxim de cooperació per la bona administració de la cosa pública i han fugit sempre d'oposicions sistemàtiques i entrebancadores, les quals no responen pas, la majoria de les vegades, als postulats de la bona política.

Bona part del poble, que ho ha sabut constatar, ha vist amb simpatia aquest procedir i li ha dispensat un màxim de respecte i consideració, apoiant-lo en les actuacions polítiques que les exigències del moment, mantex vegades li havi imposat,

i corresponent a les seves activitats recreatives i de propaganda.

Aquests quaranta anys d'actuació ininterrompuda, representen un tant sens fi de sacrificis i d'esmerçament d'energies, que sols els que les han viscut podrien recordar, si el seu treball intens els deixés lleure, per a girar-se enrera.

A la cooperació franca i decidida dels seus homes, es degué la creació, ja fa molts anys, d'un Sindicat Agrícola Oficial, el qual de molt va servir per a lluitar en molta part, als pagesos, d'un rutinarisme que els era molt perjudicial, educant-los al mateix temps, per a conèixer els adobs químics i procediments moderns de cultiu.

Aquest Sindicat, alguns anys més tard, de fet, va desaparèixer. No obstant, no va passar molt temps, que aquests element actius, que sempre ha tingut el Círcol Tradicionalista, inspiressin i dirigissin la formació d'un altre Sindicat Agrícola, de diferent estructura i finalitat i que avui veiem en un estat florissant, el qual ha portat un avenç formidable en l'elaboració del tan apreciat oli d'Olesa.

Tothom coneix la tradició musical de la nostra vila, relativament petita en la passada centúria. Les nostres tres orquestres continuament passaven el nom d'Olesa, per totes les poblacions de Catalunya. Fou també el Círcol Tradicionalista, qui consagrà aquesta fama, creant i donant vida a l'Orfeó Montserratí, ara ja ja disset anys. Les llargues de la seva Senyera, són testimoni dels èxits obtinguts.

Fou el malaguanyat Bisbe de Barcelona Dr. Laguarda, qui, des de sa llotja del desaparegut Teatre Principal d'aquesta Vila, amb motiu d'haver vingut en Visita Pastoral, li adreçà els mots més encoratjadors i els més paternals elogis, després d'un concert d'obsequi i filial adhesió.

²²³ Per consultar la fitxa completa de *Rubricata*, Annex 1, Document 6.

Com ja hem explicat anteriorment, l'any 1933 a Olesa s'hi vivien temps convulsos; les pugnes entre partits d'esquerra i de dreta, i els conflictes entre sindicats i propietaris industrials de la vila crearan un fort clima d'inseguretat que es traduirà, per exemple, en dos atemptats simultanis contra forces locals de la Guàrdia Civil i nombrosos tirotejos als carrers (Dueñas, 2007:21). Malgrat tot, el 24 de febrer de 1933, l'olesà Jaume Margarit enviarà un text mecanografiat al Governador Civil de la província de Barcelona per informar-lo de l'aparició d'un nou periòdic local al municipi²²⁴: *Rubricata*.

*"L'abaix signat, En Jaume Margarit Obiols, de 26 anys d'edad, natural de Sant Esteve Sesrovires i veí d'aquesta vila d'Olesa de Montserrat, es complau en posar-li en coneixement, que, el dia 4 del prop-vinent mes de Març, si no hi ha causes que ho inpedeixni, comensará la publicació d'un periòdic quinzenal, ab el nom de, "RUBRICATA", baix la direcció del propi signant, domiciliat en el carrer del Beat Oriol n. 3 d'aquesta propia vila. Aquesta publicació será editada per la impremta Grafiques Olesa" domiciliada al carrer de Mallorca, també d'aquesta mateixa vila."*²²⁵

Així, el 4 de març de 1933 es publicarà el primer número de *Rubricata*²²⁶ que esdevindrà el portaveu de Círcol Tradicionalista d'Olesa, si bé aquesta dada no s'especificarà mai de forma explícita a la capçalera del periòdic quinzenal. D'aquesta manera, es tractarà d'una publicació de caràcter polític que satisfarà les necessitats del principal moviment de dretes d'Olesa —el tradicionalisme²²⁷—, en un context local en el qual les esquerres seran les clares dominants: la jove formació nacionalista Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) serà la guanyadora de tots els comicis entre el 1931 i el 1936 (Dueñas, 2007:23). Així, a Olesa els sectors d'esquerres,

²²⁴ El text inclourà totes les informacions requerides per la Llei d'Impremta de 1883, malgrat que durant la Segona república el text legal no estarà vigent. De totes maneres, tal com explica Cristina Barreiro (2007:60), la Segona República es caracteritzarà per un "règim de premsa incoherent"; durant aquests anys la Llei de Defensa de la República conviurà amb l'article 34 de la Constitució, si bé mostraran clares contradiccions pel que fa a la llibertat d'expressió i de premsa (Barreiro, 2007:61). Podria ser per aquest motiu de xoc legal que Jaume Margarit optés per seguir les indicacions de la Llei d'Impremta de 1883, un text molt més desenvolupat i específic que la resta, i que va estar vigent fins l'esclat de la dictadura de Primo de Rivera l'any 1923.

²²⁵ AHOM, *Correspondència*, 24 de febrer de 1933

²²⁶ Tal com apareix sempre a la capçalera del periòdic, la publicació adoptarà el nom de *Rubricata* arran "del nom que els romans donaren a la vila d'Olesa". Segons els seus impulsors, *Rubricata* provenia del llatí *Rubricatus* (color vermellós), amb el qual es feia referència al riu Llobregat. El nom també serà atribuït a Rubí, que entre el 1949 i el 1965 tindrà una publicació local també anomenada *Rubricata*.

²²⁷ El carlisme o tradicionalisme serà l'organització més rellevant d'extrema dreta a la província de Barcelona. Entre els seus ideals hi haurà defensar l'entronització de la dinastia carlista, un major pes de l'Església a la vida política, un sistema de participació articulat per un parlament orgànic amb representants de les diferents corporacions econòmiques, i la restitució dels drets forals a territoris on ja n'hi havia hagut, com Catalunya (Dueñas:2007:25).

catalanistes i obrers s'aglutinaren sota el paraigües del Círcol Federal Democràtic i Obrer —l'associació amb més socis de l'època al municipi i promotora de diversos esdeveniments culturals al municipi com La Passió (Dueñas, 2007:24)—, l'entitat oposada al Círcol Tradicionalista, que tindrà menys socis que la primera però que serà igualment reconeguda a la vila (Dueñas, 2007:26).

El Círcol Tradicionalista, fundat a principis dels anys 20, serà integrat principalment per membres de la patronal olesana i propietaris del municipi. Dins d'aquesta entitat, s'organitzaran diverses seccions entre les quals Dueñas (2007:26) destaca la teatral, la juvenil, la requetè i la femenina. Alhora organitzarà diversos esdeveniments religiosos i polítics, molts dels quals es celebraran al Teatre d'Olesa —conegut popularment com “Els Salistes”, en referència al polític egarenc Alfons Sala Argemí, fundador de la Unión Democrática Nacional l'any 1919—, si bé l'entitat tradicionalista tindrà el seu propi local al carrer Sant Josep Oriol (Dueñas, 2007:27), el mateix espai que constarà com a administració i redacció de la publicació carlista local *Rubricata*.

En aquest context, les dues entitats veuran en la premsa una forma per incidir en l'opinió dels olesans: si el Círcol Tradicionalista crearà *Rubricata* a principis de l'any 1933, un any més tard apareixerà *L'Impuls*, el periòdic local olesà impulsat per Esquerra Republicana de Catalunya i portaveu del Círcol Federal Democràtic i Obrer. De fet, cal recordar quin era el periodisme que demanava el lector de premsa durant la Segona República i que Rafael Guerrero (2002:328) sintetitza afirmant que, “si al segle XXI impera el periodisme informatiu i interpretatiu, aleshores imperava el d'opinió, però no una opinió qualsevol, sinó una opinió bel·ligerant, apassionada i de batalla”. En aquest sentit, l'autor conclou assegurant que la situació “no era res més que el reflex de la polarització social, alimentada també per la premsa” (Guerrero, 2002:328).

En aquest sentit, si bé la revista *Rubricata* durà a la portada del primer número un article de benvinguda amb poc pes ideològic²²⁸, una segona peça entrarà a detallar a fons el motiu pel qual ha nascut la publicació: contribuir a eixamplar la feina de “missioner” que ha realitzat el Círcol Tradicionalista amb el pas dels anys.

²²⁸ L'article de benvinguda durà el mateix títol que la peça inserida al primer número de *Vida Olesana* el mes de setembre de 1924: *Déu vos guard!*. “Amb les planes obertes de bat a bat a tots els vents de l'esperança, Rubricata ve d'aparèixer a la llum de la vida activa. No la mouen baixos instints ni cobejances absurdes. Porta l'empenta entusiasta d'uns ideals sagrats i nobles, i el canvi que emprèn és l'autoritat bellament amb les clarianes triomfals dels estels de la veritat. Rubricata, portaveu i herald de l'Olesa conscient i digna, saluda afectuosament, en donar la primera passa, tota la premsa catalana, i, d'una manera especial, els lectors olesans que segueixin interessats l'estel·la de la ruta que ara ve de començar. A tots, amb una ampla encaixada d'afecte, Rubricata els dóna el més cordial Déu vos guard!” (*Rubricata*, 4 de març de 1933, Núm. 1, Pàg. 1)

“(…) Ara mateix, mentre [el Círcol Tradicionalista] treballa per donar més impuls a les tradicionals i cèlebres representacions de La Passió, procurant aixecar la seva valor espiritual i artística, a despit de tot aquest bagatge d’activitats tan intenses, que semblen exhaurir-li les energies, [l’entitat] no ha defugit de donar compliment a una necessitat sentida per la nostra Vila: la fundació d’un periòdic que sigui ressò de tot quant a la nostra Vila representi espiritualitat i activitat en totes les seves elevades aspiracions. Aquest i no altre, és el perquè de la fundació d’aquest periòdic que avui presentem als nostres amics (...) que són tots quants vulguin de bona fe la salvació i el progrés de la nostra Pàtria, i tinguin veritable amor a la nostra vella Olesa, coneguda ja per fenicis i romans amb el nom de “Ciutat de Rubricata”. Amb aquest esperit (...), no té de mancar-nos l’apoi de la pública opinió, tant en el sentit moral com en el material, hem començat aquesta penosa tasca que pensem portar a terme amb la plena voluntat de quedar bé davant Déu, dels nostres llegidors i de nosaltres mateixos.”

Amb aquesta voluntat, *Rubricata* apareixerà inicialment amb un total de sis pàgines, dins de les quals la publicació hi aglutinarà continguts diversos distribuïts amb una estructura poc clara. Així, mentre que a la portada sempre hi apareixerà un article signat per la redacció, a les següents quatre pàgines s’hi publicaran textos variats: des d’articles de temes musicals —signats sempre amb el pseudònim *El Conte d’Almaviva*— fins a peces d’opinió sobre l’educació, passant per articles d’anàlisi de l’activitat política local, nacional i internacional²²⁹ des de l’òptica carlista.

La penúltima pàgina es dedicarà sempre a informacions relacionades estrictament amb el municipi, que s’articularen en dues grans seccions. Així, seguint la tendència iniciada per *Vida Olesana* l’any 1929²³⁰, *Rubricata* inclourà l’apartat *Esportives*, en el qual s’inclouran principalment les cròniques i els resultats dels partits de futbol i de bàsquet disputats pels equips del municipi. Si a *Vida Olesana* la secció era sempre escrita per un mateix col·laborador —amb el pseudònim Corra-i-cuita—, *Rubricata*

²²⁹ Alguns números inclouran de forma fixa breus textos d’opinió agrupats sota els títols de *Panorama nacional* i *Panorama internacional*, en els quals els redactors interpretaran els principals fets polítics i bèl·lics ocorreguts a aquests dos àmbits geogràfics.

²³⁰ Entre el 1933 i el 1936, *Rubricata* conviurà al carrer amb *Vida Olesana*, amb la qual hi haurà una bona sintonia: n’anunciaran els actes de la seva organització (el Casal Catequístic) i, fins i tot el número 41 de la publicació tradicionalista —del 10 de novembre de 1934— reproduirà una informació apareguda amb anterioritat a *Vida Olesana*.

comptarà també amb un redactor especialitzat en els temes esportius, que signarà amb el nom de Martí²³¹.

Després de la secció *Esportives*, la publicació quinzenal hi inclourà un apartat titulat *Crònica* en la qual s'exposaran informacions relatives a les activitats culturals i recreatives organitzades pel propi Círcol Tradicionalista, però també per altres entitats, com la Parròquia Santa Maria, el Casal Catequístic o la Unió Comarcal de Pescadors del Llobregat. Igual que en el cas del *Renaixement olesà* (1918-1919), la darrera pàgina serà destinada a la inserció d'anuncis publicitaris.

Així doncs, malgrat no tenir dades concretes del finançament de la publicació, sí que podem afirmar que tenia en la publicitat una de les seves fonts d'entrada d'ingressos²³². En la mateixa línia, tampoc tenim constància del preu de cada exemplar, si bé sabem que es distribuïa tan sols mitjançant un sistema de subscripció, tal vegada vinculat a la quota de soci del Círcol Tradicionalista.

Pel que fa a la impressió i al format, *Rubricata* s'imprimirà sempre al taller d'arts gràfiques *Gráficas Olesa*, tal com faran les altres publicacions d'aquest període. Així doncs, el canvi de format i de disseny que experimentarà la publicació el 3 d'agost de 1935 no es deurà a un canvi d'impremta. En aquest número 56, la publicació adoptarà unes mides més grans —passarà de 350 x 245 mm a 385 x 275—, canviarà l'estètica de les seccions cap a un format més net i farà una lleugera modificació a la capçalera.

²³¹ Si bé la premsa esportiva aterra a Espanya a mitjans del segle XIX amb publicacions dedicades a la caça o al ciclisme, no serà fins a finals de segle que aquesta premsa especialitzada s'obrirà a nous esports. Serà en aquest moment quan apareixeran els redactors professionals especialitzats en aquest camp (Sainz de Baranda, 2013:11). Així doncs, quan l'any 1929 apareguin a la premsa olesana les seccions dedicades a l'esport, ja es tindrà consciència del periodisme esportiu com a especialització, motiu pel qual tal vegada les informacions són sempre escrites per un mateix redactor, a diferència d'altres seccions.

²³² A partir de l'estiu de 1934, en alguns números s'hi inclouran missatges adreçats a potenciar la publicitat com "Anuncieu-vos a *Rubricata*!" (*Rubricata*, 10 de novembre de 1934, Núm. 41, pàg. 4), però també als lectors: "Llegiu i propagueu *Rubricata*". (*Rubricata*, 10 de novembre de 1934, Núm. 41, pàg. 5)

Canvis en el disseny de la capçalera de *Rubricata*. A dalt, la capçalera del primer número, del 4 de març de 1933. A baix, la capçalera del darrer, el 18 de gener de 1936. El canvi es va produir el mes d'agost, al número 56.

Pel que fa a l'equip de redacció de *Rubricata*, cal dir que —com ja hem apuntat en publicacions anteriors— estarà conformada essencialment per col·laboradors. A partir d'un buidatge que hem realitzat, hem localitzat un total de 45 signatures d'article diferents, si bé moltes d'elles són pseudònims i, per tant, no ens permeten afirmar que, entre els anys 1933 i 1936, a *Rubricata* hi col·laboressin un total de 45 persones diferents. Tanmateix, el que sí que ens ha permès afirmar és quina d'aquestes persones hi tenia una participació més constant. A banda de Jaume Margarit Obiols —que en serà el director—, els olesans Josep Tobella Galceran i Josep Margarit Duran seran, amb diferència, els dos col·laboradors més actius de la publicació quinzenal.

Taula 17. Firmes més recurrents a *Rubricata* (1933 – 1936)²³³

Nom i Cognoms / Pseudònim / Inicials	Número d'articles signats
Josep Tobella Galceran	67
Josep Margarit Duran	37
Josep Corominas Vallribera	14
David	14
X. Y. Z.	13
C.	12

Font: elaboració pròpia.

²³³ Es pot consultar la llista completa de col·laboradors i redactors de *Rubricata* a l'Annex 2, taula 32.

Tal com recull Àngel Manuel Hernández Cardona (2013:146-148), Josep Tobella Galceran naixerà a Olesa de Montserrat el 22 de juliol de 1897 en el si d'una família benestant del municipi. Després de cursar el batxillerat entre l'any 1907 i 1913 —i seguint els passos del seu pare— estudiarà la carrera de farmàcia a la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona fins el 1918. Des d'aleshores, Tobella exercirà d'apotecari a la farmàcia que ja regentava el seu pare a Olesa. Tanmateix, Hernández Cardona apunta que paral·lelament anirà desenvolupant una activitat intel·lectual notòria: serà un apassionat de la pintura, musicòleg, coreògraf, publicista i articulista.

Josep Tobella Galceran l'any 1915. Font: MyHeritage

Ideològicament, Hernández (2013:147-148) defineix Tobella com a catalanista, amant d'Olesa, políticament membre del Círcol Tradicionalista i religiosament de conviccions catòliques. El farmacèutic transmetrà aquests trets a través de les seves pintures —el 1934 exposarà les seves obres sobre temes carlistes al local de la Joventut Tradicionalista de Barcelona—, però també a través de les seves col·laboracions als periòdics olesans *Vida Olesana* i *Rubricata* paral·lelament entre el 1924 i el 1936. En el cas de la primera revista, hi signarà un total de 22 articles —tal com es desprèn del buidatge que hem realitzat— sota el pseudònim d'*El Cavaller del Sant Graal*, i en el cas de *Rubricata*, un total de 67. En aquest darrer cas, el farmacèutic farà servir dues firmes diferents: el seu nom complet pels articles d'opinió, i el pseudònim *El Conte d'Almaviva* pels textos de temàtica musical.

Precisament, aquest autor identifica Tobella com un dels fundadors de *Rubricata* amb 36 anys d'edat, si bé al corpus documental de la seva recerca no hi consta cap document que recolzi aquesta tesi. Tanmateix, Hernández Cardona assegura que, a més a més de les dues publicacions olesanes, el farmacèutic col·laborarà activament amb el periòdic *L'Abella d'Or a Terrassa* (1927-1931), una publicació terrassenca anual, en format de calendari i formada al voltant de la revista *El Borinot*, que llavors patia les conseqüències de la censura, tal com explica la descripció històrica del periòdic inclosa al registre dels Fons locals digitalitzats de la Xarxa de Biblioteques Municipals. Tot i així, hem pogut comprovar com Tobella també prendrà part al

periòdic terrassenc *Renovació* (1928-1931), que durà per subtítol *Periòdic Tradicionalista Comarcal*²³⁴.

La seva ideologia política carlista i la seva creença religiosa farà que, el 26 de juliol de 1936 —tan sols sis mesos després de la desaparició de *Rubricata*— sigui assassinat als 39 anys d'edat a l'indret vallesà de la Creu dels Tres Batlles²³⁵ (Hernández Cardona, 2013:148) en el context de l'esclat de la guerra civil. El seu cos serà trobat sense vida en aquest paratge l'1 d'agost de 1936 (Navarro, 1986:61).

Pel que fa a Josep Margarit Duran, la informació que n'hem recuperat és més escassa. Nascut l'any 1905, Margarit exercirà de tècnic tèxtil a Olesa de Montserrat (Dueñas, 2007:100) i tindrà 28 anys quan decideixi participar a la redacció del periòdic *Rubricata*, publicació on signarà 37 peces amb el seu nom. Igual que Tobella, serà de conviccions polítiques tradicionalistes i executat el mateix dia i lloc²³⁶ que el farmacèutic, juntament amb el seu pare —Benet Margarit Font²³⁷— (Dueñas, 2007:113 i Navarro, 1986:61), fabricant tradicionalista i que també escriurà a *Rubricata* en dues ocasions.

La guerra civil comportarà també la mort del director i fundador de la revista *Rubricata*. Tal com assenyalen els registres recollits per Oriol Dueñas (2007:179 i 262), Jaume Margarit Obiols serà empresonat a la Model de Barcelona el novembre de 1936 per la

²³⁴ En un article al periòdic tradicionalista *Renovació* publicat el 9 d'agost de 1930 s'hi afirmarà: "(...) Els parlaments, foren inaugurats amb unes breus paraules del president del Círcol donant la benvinguda als dos il·lustres hostes a l'ensens que agraint-los l'honor de que es dignessin honrar el nostre modest casal; seguint-lo nostre volgut company i il·lustrat farmacèutic d'Olesa En Josep Tobella Galzeran. Aquest amic que des del començ de *Renovació* comparteix els tasques del periòdic amb nosaltres, dirigí un curt parlament però suficient per demostrar les seves qualitats oratòries i posant de manifest una volta més el seu entusiasme pel nostre credo polític (...)" (*Renovació*, 9 d'agost de 1930, núm. 57, pàg. 2.). També s'han trobat referències a Josep Tobella als números 19, 38 i 39 d'aquesta publicació.

²³⁵ Oriol Dueñas (2007:100) reflecteix unes dades lleugerament diferents sobre la mort de Josep Tobella Galzeran. L'autor afirma que el farmacèutic serà mort a la carretera entre Terrassa i Martorell (lloc proper a la Creu dels Tres Batlles —entre els termes de Terrassa, Ullastrell i Rubí—) i afirma que el seu cos va ser trobat el dia 2 d'agost, en comptes de l'1, com assegura Navarro (1986:61).

²³⁶ En aquest sentit, Oriol Dueñas (2007:113) explica que "el 26 de juliol van ser detingudes i executades a la carretera entre Martorell i Terrassa 6 persones (...) torturades i cremades vives: quatre propietàries industrials, totes tradicionalistes, un membre de la CEDA i un guàrdia civil". En el cas concret de Josep Margarit Duran, Dueñas apunta que "fins i tot els incontrolats no van tenir cap mena de remordiment en assassinar Josep Margarit Duran, fill de Benet Margarit Font, que decidir acompanyar el seu pare quan aquest fou detingut tot i sabent que seria l'última cosa que faria en vida!".

²³⁷ Tal com apareix al número 63 —13 de novembre de 1930— de la publicació terrassenca tradicionalista *Renovació*, Benet Margarit Font serà nomenat vocal de la junta local tradicionalista d'Olesa de Montserrat juntament amb Jaume Margarit Obiols, que l'any 1933 impulsarà i dirigirà la revista *Rubricata*. La junta local la completaran: Benet Margarit Vilalta (President), Ignasi Ribes Duran (Secretari), Llorens Zapater Pascual, Salvador Jorba Domingo, Josep Figueres Oleart i Josep Pascual Carreras (Vocals). (*Renovació*, 13 de novembre de 1930, núm. 63, pàg. 1)

seva ideologia carlista. Tanmateix, serà enviat al front, on morirà al cap de dos anys — el novembre de 1938— en l'episodi de la batalla de l'Ebre.

Per altra banda, si creuem el buidatge d'articles signats que hem realitzat a *Rubricata* amb el buidatge corresponent de *Vida Olesana*, podem observar com —a pesar d'haver sigut dues publicacions que van conviure entre 1933 i 1936 en un municipi de prop de 5.600 habitants²³⁸ i que compartien amb afinitats religioses— tan sols quatre persones van col·laborar en ambdues revistes: el poeta Pere Quer, el farmacèutic Josep Tobella Galceran, Josep Canyadell i, finalment, Josep Corominas Vallribera, mestre de primera instrucció del municipi. Aquesta xifra reduïda podria indicar que les dues publicacions tenien una distribució molt limitada dins de les entitats de les quals n'eren portaveus: el Casal Catequístic en el cas de *Vida Olesana* i el Círcol Tradicionalista en el cas de *Rubricata*.

Sigui com sigui, el 18 de gener de 1936, *Rubricata* publicarà el seu darrer número²³⁹, i n'exposarà els motius en un article publicat a la portada de l'exemplar.

“Era el 4 de març del 1933, que apareixia per primera vegada Rubrucata “amb l'empenta entusiasta d'uns ideals sagrats i nobles” i justificàvem la seva sortida en la importància que té avui la premsa per a la propugnació d'una idea i per la defensa i l'estímul de les valors espirituals, socials i artístiques, una manera especial referents a la nostra vila. El camí penós que “amb la plena voluntat de quedar bé davant Déu, dels nostres llegidors i davant nosaltres mateixos” ens havíem previst i prometièiem seguir, l'havem portat a terme sens defallir, i tenim els ànims suficients per a continuar-lo, doncs camí de sacrifici és el que el Tradicionalisme ha seguit sempre i amb l'ajut de Déu pensem perseverar. Però, la nova organització nacional de la Comunió Tradicionalista, cada dia més exhuberant i més efectiva, ens marca altra orientació, en l'aspecte periodístic, i és: l'apoi als grans rotatius, òrguens oficials del Tradicionalisme, que han assolit una envejable presentació, en especial, EL SIGLO FUTURO i EL CORREO CATALÁN, ultra la subscripció obligada a tot militant al BUTLLETÍ D'ORIENTACIÓ. En conseqüència, les nostres activitats deixen d'ocupar-les la petita premsa, d'una eficàcia ben limitada, per a propagar i col·laborar en un pla més extens i més positiu. “El Círcol

²³⁸ Enciclopèdia Catalana, *Olesa de Montserrat*. Disponible a: <http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0047040.xml> [Consultat el 20 d'abril de 2016]

²³⁹ Oriol Dueñas (2007:27) i Jaume Saumell (1981:198) daten el final de la publicació al 30 de novembre de 1935. Tot i així, hem pogut consultar un exemplar posterior a aquesta data: el del 18 de gener de 1936, disponible a l'AHOM i que inclou en portada l'article titulat “*Rubricata* desapareix...”, per la qual cosa el considerem l'últim número publicat de la revista olesana.

Tradicionalista” d'Olesa, que ha estat sempre amo i responsable dels seus actes, declara, per a evitar altres interpretacions, que cap coacció local ni altres motius que els exposats, obliguen a la suspensió voluntària d'aquest periòdic; i que si més endavant ho creia convenient, tornarà a editar-lo per a posar-se novament en contacte amb l'opinió. Finalment, ens plau remerciar profundament a tots els nostres col·laboradors, anunciants i subscriptors l'acollida que ens han dispensat fins ara, tenint la convicció ferma de que aquests esforços no han estat inútils. Adéusiau.”

Així doncs, *Rubricata* desapareixerà a favor de les grans capçaleres tradicionalistes del moment com *El Correo Catalán*, que satisfaran igualment bona part de les fites que volien aconseguir des de la revista olesana. Si en el text d'acomiadament, la redacció deixava oberta la porta a una reaparició en un futur, l'esclat de la guerra civil el mes de juliol del 1936 i la conseqüent repressió sobre els carlistes —que com hem vist comportarà la mort dels principals col·laboradors de la publicació, entre d'altres— farà que l'adéu de *Rubricata* del 18 de gener de 1936 sigui definitiu.

2.2.3.2. L'Impuls

Fitxa descriptiva²⁴⁰

Títol:	<i>L'Impuls</i>
Subtítol:	-
Durada:	Juliol de 1935 – agost de 1937 [Amb interrupcions]
Periodicitat:	Mensual
Impressió:	Tipografia
Format:	425 x 310 mm.
Llengua:	Català
Reproducció:	

²⁴⁰ Per consultar la fitxa completa de *L'Impuls*, Annex 1, Document 7.

El 6 d'octubre de 1934, el president Lluís Companys —d'Esquerra Republicana de Catalunya— proclamarà l'Estat català dins d'una república federal espanyola en un gest de rebel·lia contra el govern d'Alejandro Lerroux. La resposta que rebrà serà la suspensió del règim autonòmic català: el Parlament serà clausurat, seran destituïts la major part de regidors municipals d'esquerres i la Universitat de Barcelona perdrà el seu estatut (Balcells, 2006:1074). Aquest fet farà que, a principis del 1935, es produeixin forts enfrontaments entre falangistes i nacionalistes catalans, que demanaran el restabliment de l'autonomia. Precisament, el mes de gener de 1935, una nova llei deixarà sense efecte l'Estatut de Núria aprovat l'any 1932. A l'abril, Companys i els seus consellers seran condemnats a 30 anys de presó (Balcells, 2006:1074).

Serà en aquest context quan —el 15 de juliol de 1935²⁴¹— naixerà a Olesa de Montserrat *L'Impuls*, un periòdic mensual que actuarà com a portaveu de la secció local d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i del Círcol Federal Democràtic Obrer de la població. D'ençà la fundació d'ERC l'any 1931, seran molts els olesans que es veuran atrets per aquesta jove formació nacionalista i republicana: l'any 1931 agafarà el paper de lideratge polític a Catalunya i es consolidarà com una alternativa reformista que arrossegà bona part de la petita burgesia catalana i del sector obrer. Així, igual que passarà a diverses localitats catalanes, el principal nucli republicà d'Olesa —agrupat sota l'entitat cultural i política del Círcol Federal Democràtic Obrer²⁴²— s'adherirà a ERC l'any 1931 (Dueñas, 2007:23-24). Segons detalla Oriol Dueñas (2007:24), aquesta entitat serà la que comptarà amb més socis al municipi, organitzarà diversos actes culturals i tindrà com a màxim objectiu propugnar per una República Federal a l'Estat espanyol.

Així, *L'Impuls* naixerà en un context ben diferent, a la situació amb la qual havien aparegut l'any 1931 un gran nombre de capçaleres republicanes. El naixement de nous diaris antimonàrquics —com, per exemple *La Humanitat* o *L'Opinió*— es produïa en un instant de glòria per al republicanisme. Tot i així, la instauració del nou règim l'any 1931 significava conseqüentment que la República deixava d'esdevenir una fita a assolir per constituir-se com una meta ja aconseguida (Culla i Duarte, 1990:54). Aquest serà el punt de partida de la superació ideològica i política que viurà la premsa

²⁴¹ Dueñas (2007:26), Culla i Duarte (1990:90) i Saumell (1981:198) situen l'aparició de *L'Impuls* a l'any 1934. Tanmateix, hem localitzat l'exemplar número 1 de la publicació en una biblioteca particular. Data del 15 de juliol de 1935 i se n'ha fet donació a l'AHOM per a posteriors consultes.

²⁴² L'entitat es fundarà l'any 1884 amb el nom de Círcol Societat Constructora. A partir dels anys 20, passarà a dir-se Círcol Cultural i Recreatiu. No serà fins a la Segona República que l'entitat no adoptarà el nom de Círcol Federal Democràtic Obrer (Dueñas, 2007:24).

republicana, obligada a passar de considerar el republicanisme com a simple “substantiu polític” a transformar-lo en un “adjectiu qualificatiu i matisador de les diverses grans opcions ideològiques”, en paraules de Culla i Duarte (1990:54).

Per tant, *L'Impuls* naixerà en un context molt agitat, a tan sols un any de l'esclat de la guerra civil i amb una situació política incòmoda per als militants d'Esquerra Republicana: la Generalitat subsistirà nominalment sota uns governadors designats a dit pel Govern de la República amb Lerroux al capdavant, i la formació veurà com el govern de Companys és empresonat (Balcells, 2006:1074). D'aquesta manera, els impulsors de la nova publicació olesana definiran els seus objectius en un llarg article publicat al primer número.

“(…) Nosaltres surtim avui perquè em sentit la necessitat que teniem d'un paladi que ixi en defensa de les nostres aspiracions; per defensar tot allò que creiem just i noble, i per combatre tot allò que s'oposi a la nostra manera de pensar; procurarem dintre el possible no descendir al camp de la barroeria, dintre les nostres possibilitats, i sempre que els nostres adversaris no ens vulguin portar cap aquest terreny”²⁴³.

En aquest punt, cal recordar que, al municipi, Esquerra Republicana comptarà amb diversos adversaris polítics. Si bé —com ja hem esmentat anteriorment— aquesta jove formació serà la guanyadora de tots els comicis entre 1931 i 1936 a Olesa de Montserrat, Acció Catalana Republicana —fundada el 1922 com a escissió de la Lliga Catalana i molt més minoritària que ERC a Olesa— serà força activa al govern municipal i organitzarà nombrosos mítings a la vila, en un dels quals hi assistirà Lluís Nicolau d'Olwer, un dels principals líders del partit (Dueñas, 2007:24-25).

Entre els partits de dreta, el moviment tradicionalista serà el clar dominant al municipi. De fet, cal recordar que el mes de març de 1933, el Círcol Tradicionalista —entitat que agruparà els partidaris d'aquesta ideologia d'extremadreta— crearà la seva pròpia publicació, *Rubricata*, que s'estendrà fins el mes de gener de 1936. Així doncs, *L'Impuls* conviurà al municipi amb dues publicacions més: *Vida Olesana* (1924 - 1936) i *Rubricata* (1933-1936). La Lliga Catalana serà la segona ideologia de dreta amb més seguidors a Olesa²⁴⁴ i, després, s'hi situaran sectors monàrquics molt més minoritaris

²⁴³ *L'Impuls*, 15 de juliol de 1935, núm. 1, pàg. 1.

²⁴⁴ La revista olesana republicana dedicarà nombroses i constants crítiques a la Lliga Catalana, a qui acusarà de “desertar el Parlament Català, provocar el fall contra la Llei de Conreu, encobrir l'estraperlo i assaltar els Ajuntaments de Catalunya”. (*L'Impuls*, 13 de febrer de 1936, núm. 8, pàg.3)

al municipi com la Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA) i Renovación Española (Dueñas, 2007:25).

Així doncs, tenint en compte aquest ampli espectre ideològic, *L'Impuls* naixerà com a eina de propagació dels ideals d'Esquerra Republicana de Catalunya enfront les tesis defensades per la resta d'espais polítics al municipi. Alhora, pretindrà esdevenir un altaveu de tot allò rellevant que passi a la vila.

“Les nostres aspiracions són molt modestes; solament volem fer un full que, no tindrà cap pretensió literària, però que hi haurà una gran dosi de bona voluntat, posant als nostres lectors al corrent de les qüestions palpitants de nostra vila. Volem que aquest paladi sigui una manifestació vibrant de la vida de la nostra vila, com també procurarem tenir al corrent dels problemes que afectin a l'aspecte nacional i internacional, en aquests punts potser no sempre reixirem en les nostres pretensions, ja que els fets són tan complexes, que moltes vegades, no estem a l'altura, a pesar de la nostra bona voluntat, de poguer tractar amb l'encert necessari certes qüestions, i no podem perquè és necessari un estudi molt a fons, i que la manca de temps ens priva de posar-hi l'atenció necessària (...).”²⁴⁵

En aquest mateix article, la redacció afirmarà que la premsa es trobava aleshores en unes “circumstàncies anormals” i asseguraven haver nascut “en un moment molt inoportú per poder reeixir”²⁴⁶. De fet, tal com es desprèn d'un buidatge que hem realitzat del registre de premsa republicana que estableix Culla i Duarte (1990:57-122), l'any 1935 tan sols van aparèixer tres capçaleres republicanes a Catalunya: a banda de *L'Impuls* (1935-1937), també apareixeran *La Antorcha* de L'Hospitalet de Llobregat (1935-1936), el *Setmanari Catalanista Republicà* de Palafrugell (1935-1937) i *L'Horitzó* de Barcelona (1935), una dada que contrasta amb la proliferació sobtada de periòdics republicans que es viurà l'any 1931 arran de la proclamació de la Segona República (Culla i Duarte, 1990:53), en un moment dolç per aquest tipus de premsa política.

Des del primer número, *L'Impuls* es mostrarà fortament crítica amb la gestió i composició del consistori local. Com hem apuntat anteriorment, arran dels fets d'octubre de 1934, els alcaldes i regidors republicans d'alguns ajuntaments seran destituïts dels seus càrrecs: Olesa en serà un exemple. En aquest sentit *L'Impuls* esdevindrà la plataforma que els càrrecs electes apartats faran servir per dirigir-se als habitants, amb la publicació d'un text de protesta escrit i signat pel govern republicà

²⁴⁵ *L'Impuls*, 15 de juliol de 1935, núm. 1, pàg. 1.

²⁴⁶ *L'Impuls*, 15 de juliol de 1935, núm. 1, pàg. 1.

local²⁴⁷ el 24 de maig de 1935 —dos mesos abans de la seva publicació al primer número de la revista—²⁴⁸.

En aquesta línia, els articles d'opinió ocuparan la major part de les quatre pàgines de cada número. Concretament, a la portada dels exemplars hi figurarà generalment un text editorial en cursiva signat per la redacció de la revista, al qual seguiran articles interpretatius sobre temàtiques diverses; des de l'aplicació de la Llei de Contractes de Conreu fins a la retirada dels consellers de la CNT del consell municipal passant per crítiques obertes contra la resta de partits, un fet que s'intensificarà especialment el mes de gener i febrer de 1936, amb la vista posada a les eleccions generals espanyoles de 1936. Aquests articles tractaran temes de diferents nivells, però principalment *L'Impuls* se centrarà en opinar sobre fets locals i autonòmics. Si bé el primer número de la revista clourà amb una secció titulada *Notes local*, a la resta de números serà substituïda per l'apartat *Guspíres*, en el qual s'inseriran textos breus d'opinió fortament crítics amb els adversaris polítics a escala local i nacional. La contraportada serà dedicada exclusivament a la inserció d'anuncis publicitaris.

Precisament, pel que fa al finançament de la publicació —igual que en el cas de *Rubricata*— no tenim dades que ens ho detallin. Tanmateix, podem deduir que la revista tenia dues vies d'ingressos: la inserció de publicitat²⁴⁹ i la venda de cada exemplar, que tenia un preu de 0,20 cèntims, un preu que tan sols podem comparar per proximitat amb el diari d'Esquerra Republicana de Terrassa *L'acció*, que tenia un preu de 2 pessetes mensuals, si bé sortia cada dia. A Manresa, hi trobem el diari *El Dia*, també adscrit a ERC, i que tindrà un preu de 2,50 pessetes al mes, però de 15 cèntims el número solt. El diari barceloní *La Ciutat* —antigament *La Humanitat*—, tindrà alhora un preu de 0,10 cèntims per exemplar. Així doncs, entre la premsa republicana, *L'Impuls* es vendrà a un preu similar a la resta de publicacions de característiques semblants.

Malgrat que desconeixem qui era el director de la publicació —l'arxiu municipal no conserva cap document que ens ho indiqui—, arran del buidatge que hem realitzat dels articles signats, podem apuntar alguns dels noms que hi estaven vinculats. S'han

²⁴⁷ El text anirà firmat per: Fèlix Figueras, Joan Jané, Martí Muntades, Ramon Ribó, Amadeu Lladó, Eduard Boada, Jaume Alavedra, Joan Caselles, Joan Espanya, Miquel Matas, Pere Subirana, Pere Vilà, Josep Mestres, Fèlix Farrés, Ignasi Xairó i Conrad Parera.

²⁴⁸ *L'Impuls*, 15 de juliol de 1935, núm. 1, pàg. 2.

²⁴⁹ De la publicitat, se'n farà càrrec Elies Costa i Antoni Ribas, tal com apareix en un avís al número 6 de la publicació que adverteix: "*Havent acordat el Consell Directiu renovar el teló d'anuncis es prega a tots els qui interessa anunciar-hi es dirigeixin a Elies Costa i Antoni Ribas els quals els donaran tota classe de detalls.*" (*L'Impuls*, 15 de desembre de 1935, núm. 6, pàg. 3)

comptabilitzat un total de 29 firmes diferents, si bé la majoria són pseudònims, impulsats pel clima inestable que imperava al país durant el període de publicació.

Taula 18. Col·laboradors i redactors de *L'Impuls* (1935 – 1937)

Nom i Cognoms / Pseudònim / Inicials	Número d'articles signats
Sard	12
Ofir	9
Miquel Matas Estebanell	9
Kreni	7
Peius	6
Joan Jané Casajoana	3
G.C.	2
Reporter	2
Bovi	2
J.N.A.	2
Royo Vilanova	1
Joan Balcells	1
J.P.	1
Ego	1
C.B.	1
Finis	1
Sam	1
La junta d'esbarjo	1
El comitè polític	1
El comitè electoral	1
Pere Vilà Bayó	1
X.	1
Frat	1
Samia	1
Josep Pino	1
L. Eu. Qim	1
J. Garriga Colom	1

Font: elaboració pròpia.

Precisament, l'ús de pseudònim a *L'Impuls* serà molt més elevat que a *Rubricata* o *Vida Olesana*, tal vegada per l'alt component de crítica i de disconformitat que contenien els seus articles. Així, mentre que a *Vida Olesana* tan sols un 32,5% dels articles eren signats amb un pseudònim o amb inicials, a *Rubricata* el percentatge ja

serà major: un 53,3%. En el cas de *L'Impuls*, un 68,9% de les peces aniran firmades per noms que faran impossible la identificació de l'autor.

D'aquesta manera, tan sols podem vincular a la redacció de *L'Impuls* a Miquel Matas Estebanell i Joan Jané Casajoana. La resta de persones tan sols hi col·laboraran esporàdicament, com serà el cas de Joan Balcells —poeta que ja havia participat al *Renaixement Olesà* (1918-1919)— i Pere Vilà que, juntament amb Joan Jané formaran part de l'equip de govern destituït a l'Ajuntament d'Olesa el mes de maig de 1935. Més concretament, Joan Jané ostentarà el càrrec de tinent d'alcalde d'Olesa des de l'any 1931 fins que serà destituït pels fets d'octubre de 1934 (Dueñas, 2007:121). Jané morirà executat per les tropes franquistes a Abrera l'any 1939 (Dueñas, 2007:491). Pel que fa referència a Miquel Matas Estebanell, serà un membre molt actiu dins el sector local d'ERC. De fet, serà nomenat alcalde del municipi en la constitució del nou plenari el 16 d'octubre de 1936, ja amb la guerra civil en marxa. Precisament, la publicació —que s'imprimirà sempre al taller gràfic local *Gràficas Olesa* i que tindrà la redacció i l'administració al carrer Fermí Galan, 12— apareixerà de forma regular cada mes fins l'esclat de la guerra civil, quan desapareixerà momentàniament el 15 de juliol de 1936, la mateixa setmana en què es produirà l'esclat del conflicte armat. La publicació no reapareixerà —mantenint el mateix disseny, format i numeració— fins al cap d'un any, el 17 de juliol de 1937²⁵⁰, coincidint amb la data exacta del cop d'estat.

“A l'any just de l'aixecament clerico militar-capitalista reemprenem el nostre portantveu amb l'únic guiatge i objectiu de parlar de les coses que ho mereixin i fer-ne la crítica, si el nostre modest entendre així ho estima. Mai, però, amb ganes de polemitzar inútilment per misèries i petiteses que no fan sino enrarir l'ambient i posar tivantor entre els antifeixistes, sinó que amb l'única finalitat d'aclarir les coses que ho requereixin i procurar donar solució als problemes que ho reclamin. (...) Saludem a tota la premsa local²⁵¹ i al mateix temps oferim el nostre concurs per a estrènyer l'unió de tots els que de veritat sentin la nostra causa exposada en aquestes mateixes ratlles (...) per anorrear el feixisme, enemic de la PAU i microbi fatal dels trebalaldors. Aquesta és la

²⁵⁰ Malgrat que Culla i Duarte (1990:90) i Saumell (1981:198) esmenten que la publicació va desaparèixer el 1936, no apunten a la reaparició durant la guerra civil amb dos números el mes de juliol i agost de 1937.

²⁵¹ Cap cens de premsa ni cap autor local ens parla d'alguna altra capçalera que es publicués a Olesa de Montserrat l'any 1937. De la mateixa manera, a l'AHOM tampoc hi ha constància d'aquest fet. Tot i així, arran d'aquesta investigació s'han localitzat els dos primers exemplars del *Butlletí Portantveu de la Federació Local de Sindicats*, del qual fins ara no es tenia constància. Els exemplars, propietats de la biblioteca particular de Neus Mas, daten del 5 de juny de 1937 i del 2 d'agost de 1937 i han quedat dipositats a l'AHOM per poder ser consultats.

tasca que s'ha imposat el nostre periòdic i seriem insincers si no estessim disposats a portar-la a terme. (...)"

Aquesta segona època de *L'Impuls* —tal com ressaltarà la capçalera, si bé mantindrà la numeració dels exemplars— tindrà un vida efímera de dos números. D'aquesta manera, el 21 d'agost de 1937 la revista veurà la llum, molt probablement, per darrera vegada²⁵².

²⁵² Considerem l'exemplar del 21 d'agost de 1937 com a l'últim número de la publicació ja que, si bé cap article indica que hagi de ser el darrer, és el darrer que es conserva tant a l'AHOM com a la biblioteca particular de Joan Mas i Matas, actualment propietat de Neus Mas.

2.2.3.3. L'Actualitat

Fitxa descriptiva ²⁵³	
Títol:	<i>L'Actualitat</i>
Subtítol:	<i>Periòdic informatiu</i>
Durada:	Desembre de 1935 (?) – gener de 1936
Periodicitat:	Setmanal [Surt cada dilluns]
Impressió:	Tipografia
Format:	350 x 242 mm. (Torrent i Tasis, 1966:17)
Llengua:	Català
Reproducció:	-

El mes de desembre de 1935 apareixerà a Olesa de Montserrat una nova capçalera que durà per nom *L'Actualitat*. Malgrat que l'arxiu municipal no conserva cap exemplar d'aquesta publicació, els historiadors Torrent i Tasis (1966:17) afirmen que duia com a subtítol "Periòdic informatiu"²⁵⁴ i que la seva periodicitat era setmanal: segons aquests autors cada dilluns se'n publicava un nou número. Alguns autors locals (Saumell, 1981:198 i Subirachs 1957:2) en precisen la temàtica i asseguren que es tractava d'un periòdic d'informació esportiva i local.

Segons Torrent i Tasis (1966:17), la publicació perseguirà l'objectiu de "tenir al corrent als olesans de les diverses noves i successos que durant la setmana hauran tingut lloc, a més d'interessants reportatges sobre temes locals". Alhora, els autors apunten que el setmanari estarà completament apartat de tota tendència política i social i destacaran que aquest serà un fet "poc freqüent" en la premsa comarcal, que descriuran com "generalment lligada a una entitat o a un partit" (Torrent i Tasis, 1966:17). De fet, cal recordar que *L'Actualitat* naixerà en un moment en què a Olesa de Montserrat ja s'hi estaran publicant un total de tres periòdics locals: *Vida Olesana* —vinculat a l'entitat religiosa Casal Catequístic—, *Rubricata* —d'ideologia carlista i impulsat des del Círcol Tradicionalista del municipi— i *L'Impuls* —portaveu de la secció local d'Esquerra Republicana de Catalunya i de l'entitat republicana del Círcol Federal Democràtic Obrer de la població—. Per tant, és probable que els seus impulsors trobessin a faltar un periòdic transversal, sense cap vinculació política i religiosa, i que intentessin omplir el buit amb el seu nou projecte periodístic.

²⁵³ Per consultar la fitxa completa de *L'Actualitat*, veure l'Annex 1, Document 8

²⁵⁴ Aquesta informació serà recolzada per una informació apareguda al periòdic *Vida Olesana* (gener de 1936, núm. 136, pàg. 6)

Tanmateix, si bé la resta de periòdics es publicaran durant períodes superiors als dos anys, aquesta nova capçalera tindrà una vida molt efímera. Saumell (1981:198) afirma que el setmanari es publicarà entre els mesos de desembre de 1935 i gener de 1936, malgrat no especificar quants números se'n editaran. Per contra, Subirachs (1957:2) assegurarà que el periòdic publicarà el seu primer número el mes de gener de 1936. Aquesta darrera dada serà compartida pels autors Torrent i Tasis (1966:17), que encara la perfilaran més i situaran el naixement de *L'Actualitat* el dia 6 de gener de 1936. Per tant, el periòdic veurà la llum el Dia de Reis, si bé pel seu perfil apolític laic, els responsables de *L'Actualitat* l'anomenaran *Diada dels Infants*, en un article que durà a les seves pàgines²⁵⁵.

Precisament, l'aparició d'aquest nou periòdic a la vila no serà ben rebut per la resta de publicacions olesanes, si més no pel que fa a *Vida Olesana*. D'aquesta manera, la revista portaveu del Casal Catequístic inclourà al número de gener de 1936 un article a tota pàgina en què es mostraran cautelosos i reticents amb el nou projecte periodístic.

“Amb el títol de L'Actualitat ha sortit un setmanari de modestes pretensions i amb la finalitat de posar-nos al corrent del que passa a la nostra Vila. Nosaltres, atents a la salutació que ens dedica el nostre col·lega, li contestem amb un Déu vos guard.

Uns advertiments però, ens cal fer als senyors que constitueixen el cos de redacció: Hem llegit entre d'altres coses.... que la seva actuació estarà completament apartada de tot partidisme polític i religiós... Jo voldria que l'autor d'aquestes ratlles em digués, quin partidisme ha sapigut veure en la religió, doncs, haurien de saber aquests senyors que la religió és de tots i per a tots; jo suposo que la redacció ha volgut expressar amb aquestes ratlles, que ells no venen a fer una campanya política ni religiosa, sino que venen a fer un periòdic més, no és veritat?

Una pregunta tinc de fer al senyor J. M. V. (tres consonants que figuren sota l'article titulat La diada dels Infants), si està completament assabentat del que vol dir aquest mot: Partidisme doncs, he d'advertir-li que si es refereix el dia 6 de gener, els que escriuen sense partidismes, l'anomenen La Diada dels Sants Reis, considero que ha d'ésser molt feixuc, veritat senyor J. M.V.? I res més per avui, senyors de la redacció, bona sort i endavant.”²⁵⁶

²⁵⁵ *Vida Olesana*, gener de 1936, núm. 136, pàg. 6

²⁵⁶ *Vida Olesana*, gener de 1936, núm. 136, pàg. 6

A més a més, *Vida Olesana* acompanyarà aquest article —signat amb el pseudònim Temik— d'una altra peça titulada *Avís de redacció de Vida Olesana*. En aquest text, la revista religiosa farà una crida a tots els periòdics locals per tal que “no admetin cap ressenya dels festejos del Casal, siguin del caire que vulguin, sense que portin el segell de l'Entitat”. Tal com expliquen, aquest advertiment vindrà motivat pel fet que en el periòdic *L'Actualitat* s'hi haurà publicat una ressenya del Casal Catequístic “feta sense haver presenciat l'espectacle com espectador”²⁵⁷.

Aquest fet fa prendre força a la hipòtesi que apunta Saumell (1981:198), referent a la composició de l'equip de redacció de *L'Actualitat*. Segons aquest autor, el setmanari serà confeccionat pràcticament en la seva totalitat per un jove olesà anomenat Julià Matas Vallejo, que comptarà “sense gairebé cap col·laboració”. Així doncs, el fet de ser impulsat i redactat gairebé exclusivament per una persona podria ser un dels motius que explicarien la curta vida d'aquesta publicació, de la qual no es té constància més enllà de la data de naixement el dia 6 de gener de 1936.

Pel que fa a l'impulsor de *L'Actualitat*, Julià Matas Vallejo, n'hem pogut recuperar molt poques dades. Tanmateix, podem afirmar que —a partir del mes d'agost de 1936— participarà també com a col·laborador en el periòdic local olesà *Avant*, un setmanari que —igual que feia *L'Actualitat*— es presentarà com un projecte periodístic independent a qualsevol “fracció política i social”²⁵⁸. Malgrat tot, no podem perfilar quin rol tindrà dins de l'*Avant* Julià Matas.

Per altra banda, Torrent i Tasis (1966:17) asseguren que *L'Actualitat* tindrà un total de quatre pàgines, amb articles disposats en quatre columnes i amb unes mides de 350 x 242 mm. Aquesta mida serà molt similar a la del periòdic quinzenal *Rubricata*, a la de *L'Impuls* i a la d'*Avant*. De fet, les dues últimes seran impreses també a quatre pàgines. Les coincidències es podrien justificar assegurant que les publicacions compartien el mateix taller d'impressió, *Gráficas Olesa*, si bé en el cas de *L'Actualitat* desconexem aquesta dada.

²⁵⁷ *Vida Olesana*, gener de 1936, núm. 136, pàg. 6

²⁵⁸ *Avant*, 28 d'agost de 1936, núm 1, pàg. 1

2.2.3.4. Avant

Fitxa descriptiva²⁵⁹

Títol:	<i>Avant</i>
Subtítol:	<i>Setmanari informatiu de les activitats del moment</i>
Durada:	Agost de 1936 – novembre de 1936
Periodicitat:	Setmanal [Surt cada divendres]
Impressió:	Tipografia
Format:	340 x 235 mm.
Llengua:	Català
Reproducció:	

AVANT

Setmanari informatiu de les activitats del moment

NÚM. 1

Olesa de Montserrat, 28 d'agost del 1936

ANY I

Pòrtic

Obligat és en totes les aventureses com aquesta, a seguir a l'aparèixer una publicació, posar en coneixement dels seus llegidors els ideals que la mouen i el perquè de la seva aparició.

Doncs bé, AVANT, encara que modestament, ve a ocupar un lloc en la nova vida que s'està estructurant, al servei exclusiu de totes les institucions i Comitès que actualment estan regint els destins de la nostra vila.

AVANT, no tindrà cos de redacció, tot el seu contingut serà coordinat per un modest vilatà, amant de col·laborar en la vida d'Olesa.

Totes les col·laboracions i suggerències, aniran signades i per tant, es faran responsables els seus autors.

Doncs bé, AVANT, no pertany a cap fracció política ni social, i sols es posa a disposició de tots els organismes del poble i de tots els ciutadans en general.

AVANT saluda a tota la premsa i públic d'Olesa.

I tot això en nom de què?

En el número del mes de maig hi havia en la publicació local «L'Impuls», un article titulat «Camins equivocats» i que es referia al desenvolupament de l'Església. Aquells varonis promiscuats i que tant durament varen ésser combatuts, s'han complert al peu de la lletra, és més «xistim» encara als reduïdes de la subversió i podrem veure com els representants de Crist a la terra empenyen un arma per a suprimir vides, devastar anyades i malmetre-ho tot per implantar un règim de

terror que els permet viure a les seves, còvernes, cotons de da totes les seves grodleries indecents i reduïdes de les baixes concupiscències.

I tot això en nom de què? Fe? quina Fe? Fe de guardar milions, Fe de sembrar la misèria, Fe d'assassinar, Fe de practicar indecències, Fe de corrompre, Fe de robar i fins de deshonrar i tot. Els creients que ho han estat de veritat podran donar-se compte que no és pas allà on tenen la seva missió, sinó que la tenen d'aju-

dar als seus germans, no com els que fan armes contra, sinó de la manera que s'ajuda als germans prescindint de la seva ideologia i posant per sobre totes les misèries de la vida la convicció d'éssers humans, que una gran part de representants de Déu a la terra s'han oblidat, per volguer-se convertir en autoritaris de les seves injustes pretensions, oblidant-se de la convicció de persones que tots tenim el dret d'ostentar pèsi a qui vulgui.

Amb aquest moviment l'Església haurà rebut un cop que podrem qualificar-lo de mort i la nostra generació no veurà la seva rehabilitació perquè el poble espanyol és massa sensible i no podrà oblidar mai els greuges que d'una manera tan barrocera ha trocat d'infringir-li una gent que han fet tot el contrari de la seva missió i s'han oblidat del seu deure d'una manera insensata, grodlera, animal, i no han tingut cap classe de miraments en contravertir la seva missió d'acostament a les persones en una guerra civil que és el pecat més gros que podien cometre i el que més víctimes podia costar i costa la al nostre poble.

En aquest aspecte l'alta banca, l'exèrcit junt amb l'Església —catòlica i tota— no han dubtat d'abocar al poble en un caos, que no són ningú com podrà acabar-se ni les conseqüències que podrien tocar-ne, gent que fins al moment encara totes les seves paraules, tots els seus fets les recolzen en una creença en el més enllà i no obstant volen assegurar-se un benestar terrenal, creguts sens dubte que les seves doctrines són molt bones per receptar i prendre les dels altres, però ells són gent

pràctica i quan ha arribat el moment, s'han decantat cap on podien gaudir d'uns privilegis excepcionals passant per sobre de tot i atropellant ho tot. El poble però s'ha adonat de les seves intencions i els ha barrat el pas encara que la seva barrera ha estat de sang, sang generosa oferida per un ideal d'emancipació i per unes conviccions que no tenen altre fi que el de deslligar-se d'aquests tentacles, que fins el dia 19 de juliol amb República i sense República, tenia arrapats al cos i anaven xuclant i impossibilitant tots els moviments que s'intentaven per viure d'una manera més humana.

Han obligat a fer barrera de sang, ens dol per la dels nostres germans, però les barreres de sang no s'esborren mai més.

MIGUEL MATAS

Comitè d'Economia

Per tal de donar a conèixer al poble d'Olesa, l'estructura, la finalitat i el portat a cap fins a la data pel Comitè local d'Economia, he cregut oportú visitar al company Miquel Bonde destacat militant de la C. N. T. i representant del nostre Comitè, el qual molt amablement s'ha ofert a contestar tot el que creguessim d'interès per als llegidors.

—Quins elements formen part d'aquest Comitè?

—El formen varis militants de la C. N. T. i de l'Esquerra, i entre ells Francesc Belmonte i Indaleci Santacatalan per la

²⁵⁹ Per consultar la fitxa completa d'Avant, veure Annex 1, Document 9.

Amb l'esclat de la guerra el mes de juliol de 1936, els carrers d'Olesa es convertiran en escenari de diversos episodis violents, duts a terme, principalment per la figura dels *incontrolats* (Dueñas, 2007:92). Arran de la fractura de l'Estat, el buit de poder i la desaparició de l'exèrcit, un conjunt d'individus provinents de sectors marginals i sense estar vinculats necessàriament a cap ideologia política utilitzaran la revolució per a la venjança personal i per cometre furts, tal com apunta Dueñas (2007:94). En aquest sentit, Dueñas (2007:94) assegura que "les accions dels incontrolats olesans van ser en tot moment predeterminades, calculades, disciplinades, i amb uns objectius molt clars, i així cap víctima no fou escollida a l'atzar: totes aquelles persones que als seus ulls no mereixien continuar vivint van ser assassinades sense cap mena de dubte". En aquest sentit, a Olesa els *incontrolats* van ser els responsables de 38 morts entre els mesos de juliol del 1936 i abril del 1937, un fet que situa Olesa de Montserrat com una de les poblacions catalanes amb un índex més elevat de morts a Catalunya (Dueñas, 2007:98). Precisament, entre les persones assassinades hi haurà Josep Tobella Galceran —d'ideologia tradicionalista i impulsor de *Rubricata*— o Salvador Sastre Guixà —un dels col·laboradors més actius de *Vida Olesana* i militant de la Lliga Catalana—.

Així doncs, aquests episodis violents suposaran un final abrupte per a totes les publicacions locals del municipi que s'editaven en aquell moment: tant *Vida Olesana* com *L'Impuls* deixaran de fer-ho. Tanmateix, serà precisament en aquest període quan naixerà una nova capçalera a Olesa: *Avant*. Si bé ni el cens de premsa establert per Torrent i Tasis (1966:17) ni la recerca d'Oriol Dueñas (2007:27) esmenten l'existència d'aquest periòdic, sí que en queda constància a l'obra de Saumell (1981:198), per bé que tan sols detalla que "va ser publicat durant la guerra civil". Tanmateix, arran d'aquesta investigació s'han recuperat els onze primers números de la publicació, que restaven en una biblioteca particular i que han sigut dipositats a l'arxiu municipal d'Olesa, on tan sols s'hi conservaven fotocòpies dels números 4 i 5.

D'aquesta manera, podem afirmar que el periòdic *Avant* començarà a publicar-se el 28 d'agost de 1936, un mes i pocs dies després de l'esclat de la guerra civil. Amb el subtítol de *Setmanari informatiu de les activitats del moment*, es declararà des d'un primer moment apartat de qualsevol tendència política, igual que ja havia fet la revista local *L'Actualitat* el gener de 1936, si bé en aquella ocasió el projecte va tenir una vida molt curta. El primer número de la publicació dedicarà un espai a explicar els motius de l'aparició i els objectius que perseguiran els olesans que hi prendran part.

*“Obligat és en totes les avinenteses com aquesta, o sigui, a l’aparèixer una publicació, posar en coneixement dels seus llegidors els ideals que la mouen i el perquè de la seva aparició. Doncs bé, AVANT, encara que modestament ve a ocupar un lloc a la nova vida que s’està estructurant, al servei exclusiu de totes les institucions i Comitès que actualment estan regint els destins de la nostra vila. AVANT, no tindrà cos de redacció, tot el seu contingut serà coordinat per un modest vilatà, amant de col·laborar en la vida d’Olesa. Totes les col·laboracions i suggerències, aniran signades i, per tant, es faran responsables els seus autors. Doncs bé, AVANT, no pertany a cap fracció política ni social, i sols es posa a disposició de tots els organismes del poble i de tots els ciutadans en general. AVANT saluda a tota la premsa i públic d’Olesa.”*²⁶⁰

Amb aquestes motivacions, el setmanari *Avant* esdevindrà un espai per a la difusió de les notes confeccionades des dels diferents comitès locals²⁶¹, així com també una plataforma des d’on s’informarà constantment de l’estat dels olesans destinats al front. En aquest sentit, un anunci d’autopromoció inserit en el primer número del periòdic afirmava que “en *Avant* hi trobareu reportatges molt interessants, notes de les organitzacions locals, a més d’extensa informació dels olesans que en diferents Fronts lluiten amb braó per la Llibertat”²⁶².

L’aparició del Comitè de Milícies Antifeixistes a Olesa s’havia produït els dies 19 i 20 de juliol i, des de llavors, ja havien organitzat recollides d’armament i punts de control a les entrades del municipi amb voluntaris afins al sindicat CNT-FAI i als partits del Front Popular (Dueñas, 2007:50). En aquest sentit, a Olesa, la CNT-FAI serà l’organització amb un major poder de control dins del Comitè, seguit de membres d’Esquerra Republicana de Catalunya, d’Unió de Rabassaires i del Partit Socialista Unificat de Catalunya, que tot just s’havia creat dies abans (Dueñas, 2007:50). Amb aquest context, doncs, l’*Avant* es convertirà en un altaveu per aquesta organització, que pràcticament monopolitzarà les seves pàgines²⁶³.

²⁶⁰ *Avant*, 28 d’agost de 1936, núm. 1, pàg. 1

²⁶¹ Cal recordar que, arran de l’alçament militar, es van formar noves organitzacions a les diferents localitats catalanes anomenades *comitès*, que van eclipsar el govern de la Generalitat de Catalunya fins l’octubre de 1936 i que van exercir d’únic poder real sobre el territori (Dueñas, 2007:49-50).

²⁶² *Avant*, 28 d’agost de 1936, núm. 1, pàg. 1

²⁶³ A tall d’anècdota, Oriol Dueñas (2007:54) destaca que, una de les primeres accions que durà a terme el Comitè d’Olesa serà un cens i confiscació dels aparells de ràdio dels vilatans — que seran dipositats a l’Ajuntament — per tal d’evitar que “la gent considerada enemiga de la

Així, a *Avant* s'hi publicaran els avisos i les notes emeses pel Comitè d'Economia local, per la secció local del PSUC, per la CNT, per la UGT, pel Comitè de Milícies Antifeixistes d'Olesa, pel Comitè de Proveïments local, pel Círcol Federal Democràtic Obrer promotor d'una altra capçalera local, *L'Impuls*— i pel Comitè d'Espectacles Públics de la CNT²⁶⁴. Malgrat tot, el setmanari també inserirà notes sobre les activitats que, tot i el conflicte bèl·lic, continuaran desenvolupant les entitats del municipi, com la secció local de la Unió Excursionista de Catalunya (UEC)²⁶⁵ o l'Agrupació Cultural Ideal Llibertari²⁶⁶. A més a més, a tots els números s'inclourà un apartat titulat *Crònica* en el qual s'inclourà des del registre de casaments celebrats cada setmana fins a cròniques d'espectacles teatrals, projeccions de cinema i notícies esportives. Tanmateix, un dels trets més rellevants de la publicació serà la inserció d'informacions sobre l'estat dels olesans als fronts de la guerra, amb textos escrits pels mateixos combatents i transmesos a través de correu postal²⁶⁷.

A tot això, tal com explicaran els seus impulsors en un article publicat al segon número, *Avant* serà ben rebut per la població,

*“Avant té de donar les gràcies al públic d'Olesa per la bona acollida que ha tingut i els comentaris favorables que hom ha pogut escoltar envers la nova modesta publicació. Té de fer constar també el seu més sincer agraïment a tots els seus col·laboradors, a l'enans que la sol·licita de tots els convilatans que les seves aptituds i obligacions permetin aportar-li, per tal de fer d'Avant el que hom s'ha proposat, o sigui, un full del moment, escrit pel poble i per al poble.”*²⁶⁸

El periòdic, que publicarà un nou número cada divendres, serà impulsat i coordinat per l'olesà M. Vila Fruit del buidatge que hem realitzat de les signatures dels articles, hem

revolució escoltés les notícies que venien des de la zona controlada pels revoltats i que fossin utilitzades per desmoralitzar la reraguarda”.

²⁶⁴ Tal com publicarà *Avant* en diverses ocasions, el periòdic “publicarà totes les notes oficiosos que pels organismes competents li són trameses” (*Avant*, 4 de setembre de 1936, núm. 2, pàg. 3)

²⁶⁵ *Avant*, 4 de setembre de 1936, núm. 2, pàg. 4 i *Avant*, 18 de setembre de 1936, Núm. 4, Pàg. 4

²⁶⁶ *Avant*, 4 de setembre de 1936, núm. 2, pàg. 1

²⁶⁷ A la publicació hi escriurà Josep Garriga Colom, antic col·laborador de *L'Impuls* i membre del comitè local, destinat al front. Des d'allà, escriurà un extens reportatge titulat *El diari d'uns Milicians* i publicat, parcialment, al primer número de l'*Avant*. (*Avant*, 28 d'agost de 1936, Núm. 1, Pàg. 1) De totes maneres, seran diverses les col·laboracions del setmanari amb olesans destinats a primera línia de guerra. Així, hi trobem també una carta enviada per l'olesà Ramon Puig explicant el viatge de les milícies de Barcelona cap a Mallorca, una altra missiva dels vilatans J. Mata, J. Duxans, P. Morral i J. Valldeperas sobre la situació al front d'Osca i informacions arribades del front de Bujaraloz, entre d'altres. De fet, tal com destacava un altre article publicat el 18 de setembre de 1936 al setmanari, es calculava que, aleshores, ja hi havia prop de 120 olesans cridats a files.

²⁶⁸ *Avant*, 4 de setembre de 1936, núm. 2, pàg. 1

pogut elaborar un cens dels seus col·laboradors i del nombre de peces que hi han publicat.

Taula 19. Firmes aparegudes als articles d'*Avant* (1933 – 1936)

Nom i Cognoms / Pseudònim / Inicials	Número d'articles signats
Miquel Matas Estabanell	7
M. Vila	7
J. Vilaseca M. [Del PSUC]	6
S.	4
E.T.	4
Serafí Aiguadé Canals	3
José Martínez Campos	3
Esteve Vilella Pla	2
Josep Garriga Colom	2
Julià Matas	2
Manel	2
Jordi Ara	2
J. Campos	2
Ramon Puig	1
M.	1
Josep Valldeperas Macià	1
C.B.	1
Josep Pascual	1
R.	1
Ramon Pla Camps	1
Malví	1
V.	1
J.P.J.	1
Jaume Ubach	1
Soler	1
J.C.	1
Jaume Figueras Montané	1
J. S.	1
A.H.	1
Uno de las juventudes	1
Josep Pino i Batista [Conseller delegat]	1
J. Calvet	1

Kreni	1
P.B.	1
S. Ardit	1
Josep Roselló	1

Font: elaboració pròpia.

D'entre els col·laboradors d'*Avant*, hi destacarà Miquel Matas Estabanell, que esdevindrà una de les persones més actives pel que fa al nombre d'articles publicats. De fet, Matas —estretament vinculat a la secció local d'Esquerra Republicana (Dueñas, 2007:143)— ja havia sigut un dels col·laboradors habituals de la revista olesana *L'Impuls*. Precisament, quan a Olesa de Montserrat es constitueixi el nou Ajuntament arran de la desaparició dels comitès el mes d'octubre de 1936, Miquel Matas i Estabanell serà nomenat alcalde del municipi.

De la llista de col·laboradors se n'extreu, alhora, una conclusió: no s'ha de confondre l'*Avant* com un periòdic portaveu de la CNT, malgrat el poder que tenia aquest sindicat dins el comitè olesà. Així, malgrat que hi haurà col·laboradors com Ramon Pla Bel, Josep Valldeperas Macià i Serafí Aiguadé Canals vinculats estretament a la CNT, també hi haurà representants d'ERC —com Miquel Matas Estabanell o Josep Pinó i Baptista (Dueñas, 2007:143)— i del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) —com Esteve Vilella i Pla (Dueñas, 2007:143)—.

Tal com explicarà M. Vila al primer número del setmanari, la publicació no tindrà redacció fixa i domiciliarà l'administració al mateix taller d'impressió de la revista: *Gráficas Olesa*. Malgrat que en el moment de l'alçament militar i en els dies posteriors, es van realitzar col·lectivititzacions en nombroses impremtes, no tenim constància que *Gráficas Olesa* fos una d'elles. De la mateixa manera, el taller gràfic olesà no surt referenciat al cens d'impremtes de comarques col·lectivitzades confeccionat per Josep

A dalt, el número 1 d'*Avant*. A baix, el primer número de *L'Impuls*.

Maria Figueres (2010:86-87). De totes maneres, el fet que el periòdic s'imprimís a *Gráficas Olesa* condicionarà el seu disseny, que serà extremadament similar al de la revista desapareguda *L'Impuls*.

El 9 d'octubre de 1936, l'*Avant* publicarà un article editorial en el qual es refermarà en el seu postulat d'esdevenir "un portantveu del moment" i explicarà que té com a única finalitat "subsistir (...) per considerar que compleix un deure de ciutadania, quina importància és i pot ésser encara més força remarcables i profitosa"²⁶⁹. Alhora, expressava que des del seus inicis havia sigut molt ben acollida pel que fa a nombre de col·laboradors com també pels nivells de venda. Tanmateix, a cap exemplar hi consta el preu de la publicació que ens permeti saber de quina manera es finançava el periòdic. Tampoc hi havia cap espai dedicat a la inserció de publicitat si bé s'hi publicaran anuncis esporàdics.

L'últim exemplar que s'ha recuperat data del 6 de novembre de 1936, un període en què molts dels seus col·laboradors formaran part del nou govern municipal arran de la constitució del nou Ajuntament el dia 16 d'octubre de 1936 i, per tant, amb els comitès ja dissolts²⁷⁰. De totes maneres, desconeixem si més enllà d'aquesta data, l'*Avant* seguirà publicant-se.

²⁶⁹ *Avant*, 9 d'octubre de 1936, Núm. 7, Pàg. 1

²⁷⁰ Segons consta en un article publicat a l'*Avant* el dia 23 d'octubre de 1936 i segons les dades que es desprenen de Dueñas (2007:143), juntament amb el buidatge de col·laboradors del periòdic *Avant* que hem realitzat, alguns dels col·laboradors ocuparan un càrrec al nou ajuntament. Aquests eran: Miquel Matas i Estebanell (alcalde i president de la Comissió Permanent de Finances – ERC), Esteve Vilella i Pla (regidor segon del Comitè Permanent - PSUC), Josep Pino i Batista i Josep Valldeperas i Macià (vocals de la Comissió Permanent de Finances – ERC i CNT, respectivament), Ramon Pla i Bel (vocal de la Comissió Permanent de Política Social – CNT) i Serafí Aiguadé i Canals (vocal de la Comissió Permanent de Governació – CNT).

2.2.3.5. Butlletí Portantveu de la Federació Local de Sindicats (UGT)

Fitxa descriptiva²⁷¹

Títol:	<i>Butlletí portantveu de la Federació Local de Sindicats (UGT)</i>
Subtítol:	-
Durada:	Juny de 1937 – agost de 1937
Periodicitat:	Irregular
Impressió:	Tipografia
Format:	345 x 242 mm.
Llengua:	Català
Reproducció:	

²⁷¹ Per consultar la fitxa completa d'Avant, Annex 1, Document 10.

Quan el mes de juliol de 1937 el periòdic local *L'Impuls* reapareixia i encetava una segona època efímera després d'un any sense publicar-se —arran de l'alçament militar—, incloïa en el seu article de presentació una salutació “a tota la premsa local” d'Olesa de Montserrat²⁷². Tanmateix, ni Saumell (1981:198), ni Dueñas (2007:27), ni Torrent i Tasis (1966:17), ni Culla i Duarte (1990:57-121) fan cap referència a una capçalera que ja s'estigués publicant l'estiu de 1937. De totes maneres, arran d'aquesta recerca, s'han recuperat els dos primers exemplars d'una publicació local desconeguda fins ara i que durà per títol *Butlletí Portantveu de la Federació Local de Sindicats (UGT)*. Si bé a les seves quatre pàgines la capçalera hi inclourà exclusivament notícies del propi sindicat i articles d'opinió sobre el moviment obrer, hem cregut oportú incloure en la present recerca aquesta publicació —de la que fins ara no es tenia constància—, perquè també tracta la situació de les indústries olesanes.

La secció local de la UGT a Olesa es començarà a gestar a finals d'agost de 1936. Aquest fet farà encendre totes les alarmes a la CNT —en aquell moment, l'únic sindicat a Olesa i amb un gran control dins del comitè—, que ràpidament emetrà una nota titulada *Procaremos no poner escollos* al primer número del periòdic local *Avant* i en la qual mostraran la seva preocupació per la creació d'un nou sindicat al municipi.

*“Rumores llegados a nuestros oídos, nos han insinuado que un sector de trabajadores técnicos, abogan para formar la UGT. Ante la veracidad que podrían tener esos rumores ponemos en conocimiento de todo el pueblo en general y de los afectados en particular, que por acuerdo de las organizaciones proletarias en peso, no puede formarse una nueva central sindical donde una ya tenga personalidad formada, por entender que los trabajadores hagamos obra positiva y de conjunto anulando definitivamente las diferencias de clase que son las que conducen por el peor camino hacia el bien estar popular.”*²⁷³

Tot i aquest advertiment, la secció de la UGT a Olesa s'acabarà constituint a mitjans de mes d'octubre del 1936. Precisament, el dia 16 d'octubre, la nova junta d'aquest sindicat publicarà també una nota informativa a l'*Avant*, per tal d'explicar el seu naixement i demanar comprensió als militants de la CNT.

“Companys: el nèixer aquesta organització sindical revolucionària a la nostra Vila, és fent ressò a una munió important de companys identificats a les normes i tàctiques de la UGT. No vol dir això, que hagim vingut a entaular

²⁷² *L'Impuls*, 17 de juny de 1937, núm. 14, pàg. 1

²⁷³ *Avant*, 28 d'agost de 1936, núm. 1, pàg. 1

palestra amb els companys de la CNT, ans el contrari, ja que reconeixem que són moments d'estar completament unificats tots els treballadors, siguin de la tendència que siguin, per tal de portar a terme la nova estructuració social que tots anhelem (...). Demanem als nostres companys de la nostra UGT (...) que guardin el màxim respecte als companys de la CNT, i igualment esperem ésser correspostos per aquests.(...)²⁷⁴

Tot i la voluntat de la UGT de mantenir una relació estreta amb la CNT, es viuran diversos episodis d'enfrontaments entre els militants d'ambdues formacions. Així, a principis de l'any 1937, la col·lectivització de la Colònia farà que la CNT arribi a no deixar entrar els treballadors de la UGT a la fàbrica, si bé el mes de març de 1937, el nou sindicat serà plenament reconegut per la CNT, tal com apunta Dueñas (2007:159). Un mes després, el dia 9 d'abril de 1937, la junta de la secció local d'Olesa —que adoptarà el nom de Federació Fabril i Tèxtil de la UGT a Olesa i que serà presidida per P. Serrat— aprovarà la sortida d'aquest butlletí, de quatre pàgines, a quatre columnes i imprès a *Gráficas Olesa*. Precisament, aquest fet, farà que el seu disseny sigui molt similar a altres capçaleres que tindran com a taller aquest mateix negoci olesà.

D'esquerra a dreta, els primers números del Butlletí de la UGT, l'Avant i L'Impuls.

Si bé no sabem el preu que tenia el butlletí, una nota publicada al seu segon número afirmava que era obligatòria la seva adquisició per a cada unitat familiar que estigués afiliada a la UGT, per tal d'assegurar el sosteniment econòmic de la capçalera.²⁷⁵ Precisament, en el seu primer número²⁷⁶ deixaven clar que “les relacions assídues entre els components d'una mateixa organització, són la base de la compenetració

²⁷⁴ Avant, 16 d'octubre de 1936, núm. 7, pàg. 2

²⁷⁵ Butlletí portantveu de la Federació Local de Sindicats (UGT), 2 d'agost de 1937, núm. 2, pàg. 4.

²⁷⁶ Butlletí portantveu de la Federació Local de Sindicats (UGT), 5 de juny de 1937, núm. 1, pàg. 1.

entre tots per assolir els ideals o fets que puguin defensar-se per quant els problemes plantejats, es discuteixen, s'analitzen, es contrasten, i del conjunt d'opinions s'elabora l'actuació a seguir". Per la qual cosa —asseguraran— que si bé la premsa central serà l'encarregada de difondre les "idees generals", un sindicat de poble "es troba amb problemes d'organització local" que cal resoldre amb la publicació d'un butlletí, ja que "no és possible reunir cada dia tots els afiliats per discutir o sospesar totes les qüestions"²⁷⁷.

Tal vegada per les males relacions amb la CNT i la convulsa situació general ocasionada per la guerra civil, el 100% dels articles publicats seran signats amb inicials o amb un sol cognom, fet que ens ha dificultat la recerca sobre qui hi havia darrera de la confecció d'aquest butlletí. Tanmateix, creuant el nostre buidatge de firmes amb la composició de la junta del sindicat que apareix publicada en una article inserit al segon número de la capçalera, podem afirmar que hi prendran part, almenys, Vicens Viloca i Pepeta Puig —membres del Comitè de Control de la UGT a Olesa—, a més del seu president del qual desconexem el nom: P. Serrat²⁷⁸. Per altra banda, si bé no tenim constància que el número 2 de la publicació —corresponent al 2 d'agost de 1937— fos l'últim que publicqués el sindicat, és el darrer que s'ha recuperat.

²⁷⁷ *Butlletí portantveu de la Federació Local de Sindicats (UGT)*, 5 de juny de 1937, núm. 1, pàg. 1.

²⁷⁸ Al número dos de la publicació hi apareixen un seguit de noms d'olesans militants a la UGT. Aquests són: Vicens Viloca, Amadeu Montserrat, Pepeta Puig, Adriana Milà, Maria Garcia, Rosa Gutzems, Joan Vila, Josep Ballester, Josep Campa, Josep Mañà i Josep Pons. (*Butlletí portantveu de la Federació Local de Sindicats (UGT)*, 2 d'agost de 1937, núm. 2, pàg. 4.)

2.2.4. 1939 – 1980: La premsa olesana durant la dictadura franquista i la transició

L'ofensiva final de les tropes franquistes sobre Catalunya va començar 23 de desembre de 1938 i es va allargar fins una mica més enllà del 26 de gener de 1939, quan l'exèrcit de Franco va entrar a Barcelona (Risques *et al*, 2006:373). Aquest fet va significar l'abolició de la legalitat republicana i, en conseqüència, la desaparició definitiva de les capçaleres locals i comarcals del Baix Llobregat, si bé en molts casos ja havien deixat de publicar-se mesos abans per les condicions de vida del període de la guerra civil (Pàmies, 2000:23).

A Olesa de Montserrat, les darreres publicacions locals havien deixat d'imprimir-se l'estiu del 1937, quan havien desaparegut *L'Impuls* i el *Butlletí Portantveu de la Federació Local de sindicats (UGT)*. Com ja hem comentat en els apartats anteriors, des de l'inici de la guerra, Olesa de Montserrat viurà forts episodis de repressió especialment sobre les persones de dretes al municipi, així com també una època de penúria en un sentit ampli (Dueñas, 2007:40). A Olesa, les tropes franquistes van entrar-hi a principis de febrer, tal com recorda Jaume Francesch Solé (2000:10) a les seves memòries, quan tenia cinc anys.

“La mama m’agafa del coll, tota la família sortim de casa i anem a la cruïlla del carrer calvari/Carretera de Terrassa, hi ha molta gent, molts veïns, tots estan molt contents i aplaudeixen a uns soldats que passen en direcció a terrassa. (...) Però ells no deien res, anaven de pressa. (...) De sobte un d’ells m’estira dels braços de la mama i m’agafa a coll, em diu coses, em fa un petó, em dóna un tros de xocolata i em torna a la mama. Més tard, al cap d’uns anys, m’assabento que era un comandant franquista italià, que quan em va tornar a la meva mare li va dir que ja no tornaríem a passar gana. Es va ben equivocar: des de l’any 1936 fins els anys 50, passarem (...) fortes penúries (...) i veritable fam i misèria”.

Serà precisament durant aquest període quan el franquisme —després de la depuració ideològica, l'abolició de la llibertat de premsa i l'establiment del Registre Oficial de Periodistes— crearà la xarxa de premsa del Movimiento, el partit únic del règim i que publicarà nombroses capçaleres a nivell local. Enmig d'aquest context, Olesa haurà d'esperar fins el mes de novembre de 1947 per viure l'aparició d'una nova publicació local, *Llobregat*, i que tan sols es mantindrà fins el maig del 1948. Tanmateix, la xarxa del Movimiento impulsarà la revista *Olesa* l'any 1954 que s'allargarà fins l'abril de 1977. Amb la caiguda del règim, els seus impulsors reconvertiran la capçalera en *Tribuna Olesana*, que es publicarà entre el juny de 1977 i el gener de 1980.

2.2.4.1. Llobregat

Fitxa descriptiva²⁷⁹

Títol:	<i>Llobregat</i>
Subtítol:	<i>Cultura – Deporte, Información General</i>
Durada:	Novembre de 1947 – maig de 1948
Periodicitat:	Setmanal [Fins el núm. 20] i mensual [Fins el núm. 21]
Impressió:	Tipografia
Format:	310 x 215 mm.
Llengua:	Castellà
Reproducció:	

LLOBREGAT

CULTURA - DEPORTE
Información General

N.º 1 OLESA DE MONTSERRAT Sábado, 8 Noviembre 1947

Esta modesta publicación viene a llenar un vacío en la vida de Olesa. La importancia creciente de la villa necesita un portavoz en muchos de sus aspectos.

LLOBREGAT viene únicamente a cumplir una misión de divulgación cultural, artística y deportiva, así como de información en general.

Sin pretensión alguna, procurará cumplir su cometido lo más dignamente posible. Entusiastas y valiosos valores han prometido su colaboración; falta tan sólo pues, que nuestro público apoye la publicación para hacer posible su existencia, cooperando así en el noble fin en que está inspirado el naciente LLOBREGAT.

S. E. el Jefe del Estado recompensa a un hijo ilustre de nuestra Villa

Concede la Gran Cruz de Alfonso X, el Sabio, al catedrático olesanés excelentísimo señor don DANIEL BLANXART y PEDRALS.

Referencia del Consejo de Ministros; manifestaciones del Excmo. Sr. Ministro de Educación Nacional:

«Su Excelencia el Jefe del Estado ha concedido la Gran Cruz de Alfonso X, el Sabio, al catedrático de la Escuela de Ingenieros Textiles de Tarrasa señor Blanxart. Se trata de un ingeniero ilustre que ha dedicado la mayor parte de su vida a la docencia e investigación, en lo que ha alcanzado importantes éxitos. El tratado del ramio es una de las actividades de este ingeniero, que puede producir grandes beneficios a la economía nacional.»

Habiendo expresado el Generalísimo Franco interés de saludar y ser informado por el propio Sr. Blanxart, de sus estudios

e investigaciones sobre la fibra de ramio, dentro de breves días se trasladará a la capital de España, en donde será recibido en audiencia especial por S. E. el Jefe del Estado.

Entre sus muchas actividades docentes debemos señalar, la de que a su iniciativa e impulso se debe la fundación en el año 1924, de la Escuela Municipal de Artes y Oficios de Olesa, que tantos beneficios reporta a nuestra juventud y en cuya Escuela aporta sus consejos y directrices que sus cuarenta años de experiencia en el profesorado, le han demostrado ser más convenientes.

Al expresar al ilustre compatriota nuestra felicitación más sincera y la satisfacción del pueblo olesanés, al ver premiado con tan alto galardón al hombre de ciencia, lo hacemos asimismo extensiva a la Dirección y Claustro de Profesores de la Escuela Industrial de Ingenieros Textiles

de TARRASA, en donde se ha formado el profesor Blanxart, por honrar también esta recompensa, al acreditado y prestigioso centro docente.

AYUNTAMIENTO DE OLESA

EDICTO

José Vallís Cadevall, pretende instalar un electromotor de 1/2 H. P., en un pozo existente en un edificio de su propiedad, sito en la calle de Clota, núm. 5, de esta Villa, destinado a la extracción de agua del mismo, para uso doméstico en aquella vivienda.

Todo aquel que pretenda oponerse, puede hacerlo por escrito, ante la Secretaría municipal, en el plazo de quince días hábiles a partir de la publicación de este edicto en el Boletín Oficial de la Provincia.

Olesa de Montserrat, 5 de Noviembre de 1947.

El Alcalde,
G. ALMIRALL

DELEGACION DE ABASTOS

Se pone en conocimiento del público que por esta Delegación Local, hoy sábado, día 8 de los corrientes, se repartirá Aceite a razón de un cuarto de litro por persona, contra entrega del cupón II de la semana 45 y al precio de 1'75 pesetas la ración.

²⁷⁹ Per consultar la fitxa completa del *Llobregat*, Annex 1, document 11.

L'any 1947, Olesa de Montserrat s'acostava als 6.000 habitants, que encara s'intentaven recuperar dels estralls que hi havia causat la guerra civil. Tanmateix, si la vida dels olesans era encara força precària, el desgast produït pel conflicte bèl·lic i el període de reconstrucció al qual estava sotmesa Europa —la Segona Guerra Mundial (1939-1945) hi havia causat destrosses en diversos sentits— havia animat lleugerament l'economia del municipi. Així, la indústria tèxtil de la vila —formada per 21 empreses l'any 1950— viurà un període d'un cert creixement i, algunes d'elles, acabaran tenint plantilles de prop de 600 treballadors (Bayona i Valldeperas, 2012:11). En aquest context, si bé l'aparell de ràdio es començarà a estendre amb més força a les llars olesanes i es consolidarà com una via fonamental d'entreteniment i d'informació dels habitants (Bayona i Valldeperas, 2012:18), la vila viurà també l'aparició d'una nova capçalera deu anys després de la desaparició dels darrers exemplars de premsa local publicats l'estiu de 1937.

D'aquesta manera, el dissabte 8 de novembre de 1947 apareixerà el primer número del nou periòdic local olesà *Llobregat*²⁸⁰, que ja en el seu subtítol expressarà que les seves pàgines inclouran informació general, cultural i esportiva del municipi. El contingut i els objectius que tindrà la publicació quedaran plasmats també en un breu article publicat a la portada del seu primer exemplar.

*“Esta modesta publicación viene a llenar un vacío en la vida de Olesa. La importancia creciente de la villa necesita un portavoz en muchos de sus aspectos. LLOBREGAT viene únicamente a cumplir una misión de divulgación cultural, artística y deportiva, así como de información general. Sin pretensión alguna, procurará cumplir su cometido lo más dignamente posible. Entusiastas y valiosos valores han prometido su colaboración; falta tan sólo pues, que nuestro público apoye la publicación para hacer posible su existencia, cooperando así en el noble fin en que está inspirado el naciente LLOBREGAT.”*²⁸¹

L'aparició d'aquesta publicació local, però, no serà un fenomen aïllat. De fet, durant els anys 40 apareixeran nous periòdics a ciutats com Igualada, Moià, Sant Feliu de Guíxols o Banyoles, entre d'altres (Figueres, 1989:97). Tanmateix, ho faran totes sota un dispositiu de censura “fins aleshores mai vist a Espanya” —tal com valora Guillamet (1996:58)— que començarà a funcionar l'any 1939. Per aquest autor, si en la dictadura

²⁸⁰ No confondre amb la revista *Llobregat* que apareixerà també l'any 1947 a Molins de Rei, adscrita a la xarxa del Movimiento, de periodicitat també quinzenal i d'informació local (Pàmies, 2000:24 i Janés, 2001:217)

²⁸¹ *Llobregat*, 8 de novembre de 1947, núm. 1, pàg. 1.

de Primo de Rivera (1923-1930) la censura s'havia mostrat sempre com un factor extern que, de tant en tant, passava el bolígraf vermell per algun article concret, el franquisme convertirà la censura en un element central del sistema (Guillamet, 1996:58).

Així doncs, *Llobregat* naixerà sota el control de la Llei de Premsa aprovada pel règim el 22 d'abril de 1938 amb l'objectiu de prohibir les publicacions republicanes i posar les capçaleres al servei de l'Estat, un sistema similar al model nazi alemany o el feixista italià (Guillamet, 1996:58). Aquesta vigilància es mantindrà inalterada fins l'aprovació de la nova Llei de Premsa l'any 1966 (Guillamet, 1996:60) i serà desigual en funció de la periodicitat de la publicació. En el cas de les revistes, la censura serà més dura que en els diaris, especialment pel que fa al contingut creat per col·laboradors que no eren periodistes (Guillamet, 1996:64-65), un material molt present a les pàgines de *Llobregat*. D'aquesta manera, Guillamet (1996:65), explica com les publicacions havien de traslladar un cop cada quinze dies les galerades del periòdic a l'oficina delsensors per tal que en revisessin els articles per tal de trobar-ne "expressions o judicis de valor que no s'ajustessin a l'ortodòxia política o als conceptes tan limitats a l'època moral i dels bons costums" (Guillamet, 1996:65).

Tot i així, Figueres remarcarà que, en algunes revistes, el censor farà tímides excepcions pel que fa a la llengua en què seran publicats els articles. Així, assegura que "alguna revista de caire interior podia introduir, al costat dels textos en llengua castellana, alguna poesia, algun paràgraf o algun conte breu, redactat amb la *llengua vernacle*" (Figueres, 1989:97). Aquest serà el cas de la revista setmanal *Llobregat* que, si bé la gran majoria de textos estaran redactats en castellà, el català serà present en nombroses seccions breus i de poca importància, però en alguna ocasió també en algun article més extens. D'aquesta manera, cal destacar diversos articles signats amb el pseudònim Ponç Bonfill i March²⁸² i publicats en diversos números de la revista amb extensions sempre superiors a mitja pàgina²⁸³. En aquests textos en català, Bonfill tractava temes lingüístics en profunditat; des de l'ús de l'article salat fins la pronunciació de la LL²⁸⁴.

²⁸² Ponç Bonfill March va ser conseller de Ramon Berenguer I el Vell, que va formar part de l'escola de gramàtics, poetes i juristes de Barcelona durant el segle X. Alhora, és considerat un dels principals redactors dels *Usatges de Barcelona*, una recopilació de textos que formava el dret consuetudinari barceloní (Soldevila, 1963:111).

²⁸³ *Llobregat*, 22 de desembre de 1947, núm. 7, pàg. 7; *Llobregat*, 10 de gener de 1948, núm. 9, pàg. 2; i *Llobregat*, 14 de febrer de 1948, núm. 14, pàg. 3.

²⁸⁴ Aquesta sèrie d'articles lingüístics seran qualificats pel propi setmanari com "*el mejor tema de los que en catalán se han publicado en las paginas de LLOBREGAT, y cuyo autor*

Tot sembla indicar que la sortida de *Llobregat* va tenir bona rebuda entre la població, tal com deixaven entreveure els seus impulsors al segon número en una petita nota.

“Hemos recibido varios trabajos para publicar, que a medida que el espacio nos permita se irán publicando. Otros, no obstante, no son publicables (...)”²⁸⁵

En aquest sentit, en el tercer número, s’afirmarà que “encara que sigui tan extrema la sequedat existent, el Llobregat ha crescut” i que “són tants els que trameten originals a la publicació que molts tenen de quedar peu a terra i esperar pau i que duri”²⁸⁶. L’equip impulsor ratificarà i exposarà d’una manera més àmplia les bones sensacions en un article titulat *Nuestra tarea* inserit al quart número del setmanari²⁸⁷.

“Estamos en el cuarto número de LLOBREGAT, y consideramos adecuado manifestar nuestra satisfacción por el lisonjero éxito obtenido hasta el presente. Hemos procurado no salir de la pauta trazada en el primer número o sea, un portavoz de nuestra villa, sin matiz ni carácter partidista, y ésta continuará siendo nuestra labor hasta el fin... Cada semana son más numerosos los que desean colaborar, pero debido al reducido espacio del que se dispone, no se puede satisfacer a todos. No obstante, es muy confortador que sea así, ya que de esta manera haremos de nuestro modesto LLOBREGAT una publicación amena y atrayente, que sea bien vista por el público, que al fin y al cabo es el que tiene que alentar la vida de LLOBREGAT”.

En aquest sentit, pel que fa a l’estructura de la publicació, *Llobregat* mantindrà sempre una pauta més o menys fixa. La portada i les primeres pàgines seran sempre ocupades per articles d’opinió sobre temes sense càrrega ideològica, articles sobre història local i de divulgació en general. Tot seguit, la publicació inclourà un apartat en el qual l’Ajuntament d’Olesa hi publicarà els edictes i bans.

A continuació, *Llobregat* publicarà informacions de caràcter religiós —sota el títol de *Religiosas*— i teatrals —sota el nom de *Teatrales*—, on faran especial esment a les activitats del Casal Catequístic i de La Passió, respectivament. En algunes ocasions, aquestes informacions seran agrupades sota el títol de *Educación y descanso*; de fet,

encubierto bajo el seudónimo de Ponç Bonfill i March redacta en todos los conceptos perfectamente” (Llobregat, 5 de gener de 1948, núm. 8, pàg. 3.).

²⁸⁵ *Llobregat*, 8 de novembre de 1947, núm. 1, pàg. 1.

²⁸⁶ *Llobregat*, 22 de novembre de 1947, núm. 3, pàg. 6.

²⁸⁷ *Llobregat*, 29 de novembre de 1947, núm. 4, pàg. 1.

les darreres pàgines del setmanari es destinaran gairebé de forma exclusiva a temes d'oci i d'entreteniment. En aquesta línia, la revista donarà especial rellevància a les informacions esportives, que ocuparan una pàgina sencera i que contindran cròniques, resultats i calendaris dels equips olesans de bàsquet, de futbol i de ciclisme. Alhora, la secció es complementarà amb dues columnes fixes: la primera, anomenada *Pilotes a dins...* que —escrita en català— abordarà l'esport des d'una vessant humorística i, en segon lloc, *Figures del Bàsquet olesà*, que a cada número analitzarà —també en català— les qualitats d'un dels jugadors del municipi.

Tanmateix, per altra banda, la publicació destinarà petits espais a donar veu a d'altres associacions del municipi com el *Frente de Juventudes* de la Falange, les Escolàpies, la Societat de Pesca o la Unió Excursionista de Catalunya (UEC). Per últim, serà habitual trobar-hi la programació dels dos cinemes d'Olesa. Així doncs, *Llobregat* es convertirà en un tauler d'anuncis per al teixit associatiu del municipi i en una agenda d'activitats culturals i esportives de la vila, a més a més, d'un mitjà d'entreteniment i d'esbarjo pels olesans, d'un espai creador de debat i des d'on adreçar informacions a la resta d'olesans²⁸⁸.

Un dels fets rellevants de *Llobregat* serà la incorporació a les seves pàgines —per primera vegada en la història de la premsa olesana— del gènere periodístic de l'entrevista. Si bé l'entrevista en premsa apareixerà amb molta força el darrer quart del segle XIX (Guillamet, 2003:131) i la primera entrevista en català es publicarà el 13 de gener de 1880 al *Diari Català* (1879-1881) (Figuera, 1999:359), no serà, doncs, fins el 29 de novembre de 1947 quan la premsa olesana la incorporarà com a gènere²⁸⁹. Tot i així, l'entrevista —que anirà signada sempre per *El Reporter* o *Los Reporters*— tindrà una presència irregular al setmanari. Entre les persones entrevistades hi haurà des d'actors teatrals aficionats de la vila com Ricardo Matas, fins a les monges paüles del municipi arran de l'organització d'una campanya de recollida de roba i de menjar per als més necessitats. Per tant, l'entrevista s'utilitzarà com a entrevista de personalitat, però també com a eina per transmetre informacions d'actualitat als olesans.

En més d'una ocasió, els articles publicats a *Llobregat* generaran debat al municipi, fet que durà a inserir-hi rèpliques i contrarèpliques. Així, per exemple, en el primer número

²⁸⁸ Un exemple el trobem amb el text signat per l'alumna de Comerç del Colegio de RR. MM. Escolapias, Maria Oliva Casas: "El viernes día 19, en la Academia Práctica se examinaron de Teneduría de libros las señoritas María Tobella, María Beltreán y María Bayona, alumnas del Colegio (...) obteniendo las tres, la nota de sobresaliente con Mención Honorífica. Doy la más sincera enhorabuena a mis compañeras y amigas, a sus padres y a las profesoras que con tanto desinterés nos educan e instruyen". (*Llobregat*, 22 de desembre de 1947, núm. 7, pàg. 3.)

²⁸⁹ *Llobregat*, 29 de novembre de 1947, núm. 4, pàg. 3.

de la publicació, apareixia una crítica d'un col·laborador sobre La Passió, que serà contestada per Joan Povill i Adserà —autor del renovat text de l'espectacle, que justament s'havia posat en escena per primer cop el 1947— en el segon número de *Llobregat*²⁹⁰. L'autor de la primera crítica es defensarà encara amb un nou article en el tercer número del setmanari, en el qual aclarirà i matisarà les seves paraules. Un altre exemple el trobarem amb el debat generat arran de la queixa per un tema de “descans dominical”, que també va fer aclarir les paraules al seu autor²⁹¹.

L'equip

Amb l'administració situada al carrer Alfons Sala número 4 —el local on s'havia traslladat la impremta *Gráficas Olesa* pocs anys abans (Rota, 2012:28)—, tot sembla indicar que el setmanari no comptava amb una redacció pròpia i que bastia els seus continguts i maquetava les col·laboracions des del propi taller d'arts gràfiques. Com ja hem comentat anteriorment, la gran majoria d'articles eren signats per col·laboradors sense formació acadèmica. Amb tot, el buidatge de les signatures de tots els números de la publicació ens indica que la majoria dels articles signats (27 de 32) ho faran amb pseudònims o inicials (un 84,3% del total), fet que en complica la seva identificació i ens fa molt difícil saber qui en van ser els impulsors.

Taula 20. Firmes aparegudes a *Llobregat* (1947 – 1948)

Nom i Cognoms / Pseudònim / Inicials	Número d'articles signats
J.S.B.	14
Josep Maria Rafegas	12
C.V.	10
C.	8
Los Reporters	6
J.G. Tiana	5
Oberón	5
Domènech	4
Ponç Bonfill i March	4
Joan Povill i Adserà	3
Jose Luis Llarena	3

²⁹⁰ “La petita recenzió —no crítica— que, sobre la recent actuació de la Companyia La Passió, aparegué en el primer número de *Llobregat* ha suscitat una sèrie tal de comentaris entre els nostres actors, que m’he vist constret a prendre la ploma per aclarir conceptes i assenyalar posicions entre els actors i els crítics” (*Llobregat*, 15 de novembre de 1947, núm. 2, pàg. 1.)

²⁹¹ “Sembla que el comentari publicat en el número passat sobre el respecte al descans dominical, ha suscitat variats comentaris que obliguen el seu autor D, a aclarar que es referia gairebé exclusivament a alguns comerços que es molesten ells i perjudiquen als demés, sense benefici, si bé es mira, per a ningú” (*Llobregat*, 17 de gener de 1948, núm. 10, pàg. 3.)

F.	2
J.C.	2
Luys de Soto	2
D.	2
Matias Morte	2
Ximenez	2
N.Z.	2
Jotave	1
Jocaca	1
Ardit	1
J.A.	1
Maria Oliva Casas	1
Ana Iteg	1
Fray Antonio	1
J.O.S	1
Joan Balcells Tarrés (J.B.T.) ²⁹²	1
R.	1
Jose Gomez Mullor	1
V.	1
Migardo	1
IBT	1

Font: elaboració pròpia

Igual que en publicacions anteriors, el fet que el setmanari s'imprimeixi a *Gráficas Olesa* comportarà que el disseny sigui molt similar a d'altres periòdics locals com *L'Impuls*, *l'Avant* o *Rubricata*, si bé ja feia més de deu anys que aquestes capçaleres havien deixat de publicar-se. El setmanari tindrà una mida de 310 x 215 mm i la seva extensió variarà segons l'exemplar, tal com hem recollit en la següent taula on, a més a més, es pot veure la regularitat amb què *Llobregat* va sortir al carrer. Cal destacar, però, que desconeixem el motiu d'aquesta variació. Una excepció és el cas del número 7 publicat el 22 de desembre de 1947, que es presentarà com un especial de Nadal i que tindrà vuit pàgines²⁹³. El mateix passarà amb el darrer número de la publicació —

²⁹² *Llobregat* recuperarà una poesia de Joan Balcells i Tarrés —col·laborador habitual de *Renaixement Olesà* (1918-1919)— sobre l'ambient de La Passió l'any 1919, un document que presentaran com a "inèdit" i "de gran valor històric" (*Llobregat*, 13 de març de 1948, núm. 18, pàg. 2).

²⁹³ Aquest número publicarà la llista completa dels primers premis del sorteig de Nadal de la Loteria Nacional de España, un fet que serà qualificat de "*alarde de dinamismo que ha demostrado la Dirección al publicar la relación exacta de los primeros premios del Sorteo Nacional de Navidad a las pocas horas de efectuado éste*", motiu que creuen que "*avala*

el 21—, que també en tindrà vuit pel fet d'haver-se convertit en una publicació mensual, com explicarem més endavant.

Taula 21. Número de pàgines per exemplar i regularitat de *Llobregat* (1947 – 1948)

Exemplar	Data de publicació	Número de pàgines
Número 1	Dissabte, 8 de novembre de 1947	4
Número 2	Dissabte, 15 de novembre de 1947	6
Número 3	Dissabte, 22 de novembre de 1947	6
Número 4	Dissabte, 29 de novembre de 1947	6
Número 5	Dissabte, 6 de desembre de 1947	6
Número 6	Dissabte, 13 de desembre de 1947	4
Número 7	Dissabte, 22 de novembre de 1947	8
Número 8	Dilluns, 5 de gener de 1948	6
Número 9	Dissabte, 10 de gener de 1948	4
Número 10	Dissabte, 17 de gener de 1948	4
Número 11	Dissabte, 24 de gener de 1948	6
Número 12	Dissabte, 31 de gener de 1948	4
Número 13	Dissabte, 7 de febrer de 1948	4
Número 14	Dissabte, 14 de febrer de 1948	4
Número 15	Dissabte, 21 de febrer de 1948	4
Número 16	Dissabte, 28 de febrer de 1948	4
Número 17	Dissabte, 6 de març de 1948	4
Número 18	Dissabte, 13 de març de 1948	4
Número 19	Dissabte, 20 de març de 1948	4
Número 20	Dissabte, 3 d'abril de 1948	6
Número 21	Dissabte, 1 de maig de 1948	8

Font: elaboració pròpia. En blau: elements atípics.

Així doncs, tal com podem veure a la relació anterior, la publicació es mourà sempre entre les quatre i les sis pàgines. Excepcionalment, s'editaran exemplars de vuit pàgines amb motiu del número extraordinari de Nadal —que suposarà també un petit canvi en la regularitat de la publicació, que no sortirà durant les vacances de Nadal i que es reprendrà el dilluns dia 5 de gener— i també pel canvi de periodicitat que viurà *Llobregat* el mes d'abril de 1948, quan deixarà de ser un periòdic setmanal per convertir-se en una publicació mensual. De fet, si durant el primer mes de la revista, els impulsors semblaven estar satisfets amb la rebuda que *Llobregat* havia tingut per

suficientemente la categoria del que es portavoz de nuestra villa" (Llobregat, 5 de gener de 1948, Núm. 8, Pàg. 3.)

part de lectors i col·laboradors, a finals de gener començaran a canviar el discurs, en un article titulat *¿Llobregat para tiempo?*.

*“Desde que nació LLOBREGAT oímos constantemente a ciertos individuos, que con aires de profeta vienen presagiando, a tontas y a locas, el fracaso de nuestro semanario con su pronta desaparición. Dichos individuos arguyen, que si la publicación tiene poco papel, que si carece de colaboradores de prestigio, etc., etc. De momento pensamos que quizá tenían algo de razón, pero con verdadera satisfacción hemos podido comprobar, que LLOBREGAT iba saliendo con perfecta regularidad, y nuestro asombro ha llegado al ver el pasado número, dedicado a las fiestas de Navidad (...) que creemos que avala suficientemente la categoría del que es portavoz de nuestra villa. (...)”*²⁹⁴

De totes maneres, no tenim cap informació referent a les finances d'aquesta publicació, ja que el preu dels exemplars no estava imprès a la capçalera i cap article fa referència a la venda o a la subscripció de *Llobregat*. Ara bé, la revista tenia com a via d'ingressos la publicitat, que serà constant al llarg de la vida del periòdic però que no serà especialment quantiosa ni disposarà d'un espai exclusiu destinat als anuncis publicitaris.

Així doncs, si el mes de gener de 1948, *Llobregat* ja començava a mostrar els seus primer símptomes d'esgotament, el dissabte 3 d'abril de 1948, el setmanari tornarà a publicar un article —aquest cop a la portada— també titulat *¿Llobregat para tiempo?* en el qual anunciarà canvis en la periodicitat de la publicació²⁹⁵.

“Estamos en el número 20 y continuaremos nuestra labor, procurando elevar más y más, dentro nuestras modestas posibilidades, el nivel de la publicación al servicio y en provecho de Olesa y de sus moradores. Hemos considerado que para atender más digna y ampliamente nuestros propósitos y teniendo en cuenta que los deportes, Baloncesto y Futbol, estarán faltos de aquel máximo interés que la temporada campeonil les concede, se ha determinado que LLOBREGAT se edite solamente los primeros sábados de cada mes, durante el tiempo que las circunstancias y necesidades lo aconsejen. Su formato será el mismo, y dividido en secciones, constando de seis u ocho páginas, con una mayor densidad informativa de la localidad y publicando solamente lo más escogido de las colaboraciones que se presenten. LLOBREGAT se esforzará, en todos conceptos, en continuar

²⁹⁴ *Llobregat*, 5 de gener de 1948, núm. 8, pàg. 3.

²⁹⁵ *Llobregat*, 3 d'abril de 1948, núm. 20, pàg. 1.

haciéndose merecedor de la simpatía y apoyo del público, encaminando todos los esfuerzos para lograr el mayor interés y utilidad de la modesta pero sincera publicación olesana.”

Així doncs, el següent número de *Llobregat* apareixerà el dissabte 1 de maig de 1948, ja en format mensual, una decisió que solucionava —en part— les dues crítiques que havia rebut la publicació: a partir d'aleshores els exemplars tindran sempre entre sis i vuit pàgines i la selecció de les peces dels col·laboradors serà més exhaustiva, fet que buscarà elevar-ne la qualitat d'aquelles que siguin finalment publicades²⁹⁶. Tanmateix, sembla ser que el número 21 del dissabte 1 de maig de 1948 del *Llobregat* serà l'últim que es publicarà. De fet, tant a l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat com a la col·lecció privada de Joan Mas i Matas, aquest és el darrer exemplar de la publicació que es conserva. De totes maneres, *Llobregat* no hi inserirà cap nota d'acomiadament ni d'explicació sobre la seva desaparició, si bé admetran, en forma metafòrica que “el riu Llobregat sembla que es resisteix a complaure les exigències d'aquests bons amics que tantes i tantes hores passen amb el delit de treure peix, i continua amb l'aigua extremadament tèrbola en perjudici dels pacífics pescadors”²⁹⁷.

²⁹⁶ *Llobregat*, 3 d'abril de 1948, núm. 20, pàg. 1.

²⁹⁷ *Llobregat*, 1 de maig de 1948, núm. 21, pàg. 5.

2.2.4.2. Olesa

Fitxa descriptiva²⁹⁸

Títol:	Olesa
Subtítol:	Periódico de información local
Durada:	Agost de 1954 – gener de 1971 i abril de 1975 – abril de 1977
Periodicitat:	Mensual
Impressió:	Tipografia
Format:	300 x 250 mm.
Llengua:	Castellà
Reproducció:	

²⁹⁸ Per consultar la fitxa completa d'Olesa, Annex 1, Document 12.

Si arran de la instauració del règim franquista l'any 1939 naixeran tot un seguit de noves capçaleres —o simples reconversions forçoses— emmarcades la Red de Prensa del Movimiento a les principals ciutats del país, als anys 50 i 60 el fenomen s'estendrà també a poblacions més petites (Guillamet, 1996:24). Així, entre el 1950 i el 1955, apareixeran revistes adherides al règim —com no podia ser d'altra manera— al Pont de Suert, a Malgrat de Mar, a Tremp, a Sant Boi de Llobregat i, per últim, també a Olesa de Montserrat (Guillamet, 1996:24-25).

D'aquesta manera, el mes d'agost de 1954 apareixerà una nova capçalera local al municipi, sota el nom d'*Olesa*. Amb caràcter mensual, aquesta publicació serà la més longeva que tindrà mai la població: durarà de forma ininterrompuda disset anys —fins el 1971— i, l'any 1975, encara tindrà una segona època que s'allargarà fins el 1976²⁹⁹.

En un article publicat a la portada del primer número, la revista *Olesa* expressava la seva voluntat d'informar als olesans sobre els esdeveniments locals, feia una crida a la ciutadania a participar en la seva redacció i recordava les seves vinculacions amb la *Jefatura Local del Movimiento*, encarregada de la seva edició.

“Con el título de Olesa llega hoy por primera vez a tus manos este periódico. Nuestra intención al iniciar esta publicación, es querer transportar a cada hogar, a cada olesanés, una información de todas y cada una de las actividades locales; recopilar en estas páginas todo el desarrollo de la vida local en el transcurso de un mes y hacerte partícipe de todo lo que nos mueve, sea bueno, sea malo, agradable o desagradable.

He aquí pues tu periódico, acógelo con cariño porque ha de ser tu misma existencia; a todos ha de acoger por un igual; a tu vecino, al de más allá, todos han de coadyuvar a su vitalidad. Los unos directamente, los otros a través de las entidades locales; la invitación es para todos; que cada uno exponga su criterio honradamente; de todos esperamos una colaboración leal y entusiasta, quedando abiertas estas columnas con la sola garantía de la firma de aquellos que con sus artículos reafirmen la continuidad y mejoren la presente publicación.

La Jefatura Local del Movimiento, bajo cuya protección ha sido posible esta realización, ha designado a la Delegación Local de Prensa y Propaganda para llevar a cabo esta tarea, a ella y a los hombres que componen el cuerpo

²⁹⁹ És per aquest motiu que per la dimensió de la nostra recerca, ens hem vist obligats a analitzar aquesta publicació d'una forma més superficial, si bé hem procurat donar-ne una visió general.

*de redacción les cabe el honor de servir desde este lugar, para el bien de nuestra Villa y, por consiguiente, de nuestra Patria.*³⁰⁰

Quatre anys més tard, el mes de juliol de 1958, la publicació arribava al número 50. En motiu d'aquesta fita, les seves pàgines contien una entrevista al seu fundador i director —fins l'any 1961— de la revista *Olesa*, Amadeu Dalmases Montserrat. En aquest espai, l'olesà recordarà com va ser el naixement d'*Olesa* i què va suposar per al municipi.

“El primer número salió en Agosto de 1954, después de haberme sido encargadas las gestiones para su aparición y luego de su Dirección que hasta el momento desempeño. Se solicitó de la Delegación Provincial de Prensa y Propaganda y de la Dirección General de Prensa los oportunos permisos los cuales fueron concedidos en Julio del 54 (...). Su aparición vino a llenar un vacío que se sentía en nuestra villa y que serviría para recoger todas las inquietudes y actividades locales, las cuales son numerosas y variadas. Al mismo tiempo se continuaba la tradición periodística ya que Olesa ha contado con los excelentes periódicos Rubricata y Vida Olesana que hasta 1936 salieron regularmente³⁰¹. Después de 1939 hubo varios intentos [com Llobregat], pero los problemas económicos y otras causas hicieron que su vida fuese corta. (...)

*Todos nuestros esfuerzos se dirigen a mejorarlo. Los hay desde luego mucho mejores tales como Manresa y Sabadell, para citar algunos, pero si observamos que de 300 Municipios de la provincia hay 270 sin periódico se comprenderá nuestra labor. Poblaciones como Berga, Martorell, San Feliu de Llobregat, Hospitalet, etc, carecen de periódico y todas ellas son tanto o más importantes que nuestra villa.*³⁰²

Ja des del primer número, la publicació comptarà amb una estructura organitzativa definida que seguirà *grosso modo* al llarg dels seus disset anys de vida. Així, les dotze pàgines de la revista s'iniciaran sempre amb articles signats de caire divulgatiu i d'entreteniment: des de peces d'història local fins a articles d'opinió sobre temes banals, passant per columnes de temàtica especialitzada com *Glosa Filatèlica*, una de les més longeves de la publicació. Aquests articles aniran seguits normalment d'un espai d'entrevista fix amb el títol *Diga, diga...* que en un principi redactarà un

³⁰⁰ *Olesa*, agost de 1954, núm. 1, pàg. 1.

³⁰¹ Amadeu Dalmases obviarà les altres publicacions d'ideologia esquerrana aparegudes durant aquest període com *L'Impuls* o *l'Avant*.

³⁰² *Olesa*, juliol de 1958, núm. 50, pàg. 5.

co·laborador sota el pseudònim de Teixidor i que més endavant signarà Jacint Subirachs. Es tractarà d'entrevistes a olesans que destacaven per algun aspecte professional o personal. Aquest espai anirà acompanyat sempre d'una il·lustració de l'entrevistat en forma de caricatura que —durant 120 números— signarà Manel Font Miró i, després, Marià Cuevas.

De la mateixa manera, el periòdic inclourà de forma força habitual un apartat titulat *Nuestros lectores dicen...* que servirà per publicar la correspondència que enviaran els lectors de la revista a la redacció, per aportar-hi les seves opinions. Alhora, *Olesa* dedicarà també un espai als edictes, bans i sessions de plenari que realitzi l'Ajuntament d'Olesa, que durà per títol *Administración Local*. A partir d'aquí, les darreres pàgines seran ocupades per informacions de caràcter general dins l'àmbit local i per espais a través dels quals les associacions olesanes s'adreçaran a la ciutadania. Així, hi trobarem informacions de caire teatral —amb les activitats de la secció de teatre de la Unió Excursionista de Catalunya (UEC), del Casal Catequístic i de La Passió—, de caire general —amb el nom de *Crónica*—, de temàtica esportiva i, finalment, també un apartat d'informacions breus i rumors anomenat *Ecos, casos y cosas*. Amb el pas dels anys, la vessant d'entreteniment del periòdic mensual anirà creixent amb la incorporació, per exemple, de passatempo³⁰³.

Igual que en el cas de *Llobregat* (1947-1948), el castellà serà l'idioma clarament predominant a les pàgines de la revista *Olesa*, si bé l'ús del català també hi serà present però encara en menor mesura que en la publicació precedent. Així, tal com apunta Figueres (1989:97), “amb certa tolerància, per part del censor, alguna revista de caient interior podia introduir, al costat dels textos en llengua castellana, alguna poesia, algun paràgraf, algun conte breu escrit en la llengua vernacle”. Aquest serà el cas d'*Olesa*, que de forma molt esporàdica —una situació que s'anirà capgirant especialment durant els últims anys de la publicació— incorporarà algun petit text o alguna poesia en català.

Si bé l'estructura dels continguts d'*Olesa* es mantindrà més o menys estable al llarg dels anys, el disseny de la revista anirà variant. Així, hi trobarem un primer canvi el mes d'abril de 1961 —al número 82—, quan es redissenyarà totalment el periòdic; des de la portada fins la disposició de tots els continguts al seu interior. De la mateixa manera, ja al 1970, la publicació tornarà a canviar la portada i el disseny interior dels elements. De fet, serà també a partir del 1969 quan la revista incorporarà portades especials per a les seves edicions especials nadalenques i de Festa Major.

³⁰³ *Olesa*, setembre de 1955, núm. 13, pàg. 8.

D'esquerra a dreta: el disseny de la portada els anys 1954-1961, 1961-1970 i 1970-1971 de la revista *Olesa*.

Si el canvi de disseny de l'any 1961 no s'explicarà en cap dels articles que contindrà la publicació, sí que s'exposen les raons de la modificació de l'any 1970.

“Los hombres, los tiempos y las estructuras, cambian. *OLESA* siguiendo la evolución de nuestro tiempo, pretende cambiar. Cambiará en los aspectos modernos y puestos al día que la Técnica nos va dando. Cambiará en su presentación. Camiará en el mejoramiento de su contenido. Camiará en la compaginación de sus temas. Pero NO CAMBIARA su fondo, ni su noble propósito. *OLESA* seguirá siendo de todos y para todos, por algo es el periódico local. Seguirá siendo portavoz de la vida, de la actualidad y de las necesidades locales, pretendiendo que “todos” seamos conscientes de los problemas que a todos nos afectan.”

Pel que fa a l'equip que farà possible la publicació d'*Olesa* mes rere mes, serà dirigit per Amadeu Dalmases, que en serà l'impulsor i el primer director. Tal com recullen Bayona i Valldeperas (2012:46), en la primera etapa el periòdic tindrà com a col·laboradors habituals Jacint Subirachs, Fermí Pujol, Conrad Cabassa, Faustí Doménech, Jaume Ubach, Àngel Lázaro Josep Maria Cassany, Ramon Sanromà, Julio Gracia i Salvador Prat, entre d'altres. Com bé assenyalen també aquests dos autors, es tractarà d'una publicació feta eminentment a base de col·laboradors, si bé també hi haurà un cos de redacció format per tretze persones³⁰⁴.

El mes de juny de l'any 1961 la publicació viurà un canvi de director, tal com recullen Bayona i Valldeperas (2012:101). Així, el fins aleshores col·laborador Jacint Subirachs

³⁰⁴ *Olesa*, agost de 1961, núm. 86, pàg. 1-2

prendrà el relleu al capdavant d'Olesa i relegarà el fundador Amadeu Dalmases al càrrec de redactor en cap. Subirachs adreçarà un article als lectors en el seu primer número com a director de la revista³⁰⁵.

“Con simples palabras me dirijo por primera vez a todos los lectores de “OLESA”, a fin de saludarles en calidad de Director de este periódico, después del reciente nombramiento para tal cargo y lo hago con satisfacción a fin de ponerme a disposición de todos y cada uno de los olesanos de cuyas iniciativas, para el mejoramiento del mismo, espero. El periódico tal y como fué concebido precisa de colaboración y ésta se logra poniendo al descubierto todos los problemas e informaciones, que por su importancia necesitan se conocidos, que la simple opinión sea pública, si redunde en el bien de nuestra querida Villa. La trayectoria de “OLESA” desde su fundación ha sido el de hacer historia de la Villa, y si para el historiador se exige una rectitud de intención como al juez, el informador no puede sustraerse a ésta, la honradez y sinceridad han sido el lema del periódico y continuará siéndolo, ahora bien como todo ente humano, “OLESA” no puede abarcar solamente a una persona o un grupo de colaboradores siempre dispuestos al mejoramiento de la Villa, por esta razón yo desearía de todos los lectores una adhesión, hacia la noble finalidad de prestar atención a los problemas que redunden en bien de Olesa de Montserrat, el logro de este afán es la mayor aspiración y el desvelo más enérgico que desea todo el Cuerpo de Redacción de “OLESA” y muy en particular, vuestro Director que queda a la disposición de todos ustedes”.

Arran del canvi de disseny produït l'any 1961, s'introduirà a la part interior de la portada una fitxa amb l'equip de redacció i els càrrecs que ostentaven, per la qual cosa podem precisar l'organigrama d'Olesa l'any 1961.

Taula 22. Reproducció dels crèdits d'Olesa l'any 1961

Editat per:	Delegació Local de Premsa i Propaganda
Distribuït per:	Juan Vilá Sebastián Vilá Gráficas Olesa
Reportatges gràfics:	Fotos Olesa Reportajes Petit Fotos Sampietro
Redactat per:	José Torrella (Prevere)

³⁰⁵ Olesa, Agost de 1961, Núm. 86, Pàg. 1.

	Conrado Cabasa
	Luis Maria Cassany
	Faustino Domenech
	Joaquín Figueras
	Magda Graells
	Juan Jorba
	Angel Lázaro
	Juan Oliver
	Rosa Rahola
	Juan Soler
	Ricardo Solernou
	Jaime Ubach
Dibuixos i vinyetes:	Manuel Font
	Amadeo Paltor
	Joaquín Solsona
Administració:	Salvador Boada
	Maria Teresa Cortada
	Amadeo Bayona
Fundador i redactor en cap:	Amadeo Dalmases
Director:	Jacinto Subirachs
Confeccionat a:	Gráficas Olesa

Font: elaboració pròpia amb dades d'*Olesa* (agost de 1961, núm. 86, pàg. 2)

Així doncs, la publicació arribarà als cent números sota la direcció de Jacinto Subirachs, a qui l'alcalde d'Olesa Argimiro Matas Casanovas descriurà com un "home d'esperit inquiet que a pesar de la seva joventut demostra cap a les coses d'Olesa un amor irrefrenable que es tradueix amb la tendència a l'alça d'aquest periòdic"³⁰⁶. El periòdic celebrarà el número 100 gaudint d'una plena consolidació entre la població — els seus habitants l'anomenaran "el Diari"³⁰⁷ — i, fins i tot, entre els olesans residents

³⁰⁶ *Olesa*, desembre de 1962, núm. 100, pàg. 3

³⁰⁷ *Ibid.*, pàg. 26. De fet, Guillaumet (1982:28) afirmarà que "quan, de vegades, la gent d'una ciutat mitjana o petita parla del "diari", referint-se de fet al setmanari local, està expressant intuïtivament allò que l'estudiós pot deduir d'una anàlisi en profunditat sobre quina és la funció de la premsa comarcal. La premsa comarcal és un conjunt de "diaris" que no són diaris, heus aquí el que podria ser-ne una definició graciosa i informal. La premsa comarcal aconsegueix una funció per a les ciutats i els pobles de comarques anàloga a la que aconsegueix la premsa general per a les ciutats grans".

fora del municipi³⁰⁸. Les xifres aconseguides per la publicació fins aleshores, en corroboren la forta penetració entre els olesans.

Precisament amb motiu de la celebració dels cent números, el periòdic publicarà un apartat en què proporcionarà dades dels primers vuit anys i quatre mesos de la publicació. Així, comptant que durant aquest temps s'assegura que es van editar un total de 100.600 exemplars, si dividim pel nombre de números publicats, la tirada mitjana era de 1.000 exemplars, en una població de 7.717 l'any 1960. D'aquests 100.600 exemplars, se'n vendran 55.358 a Olesa, a més dels 29.032 entregats als subscriptors residents a Olesa, els 14.370 exemplars repartits entre els subscriptors de la resta d'Espanya i 281 exemplars a l'estranger.

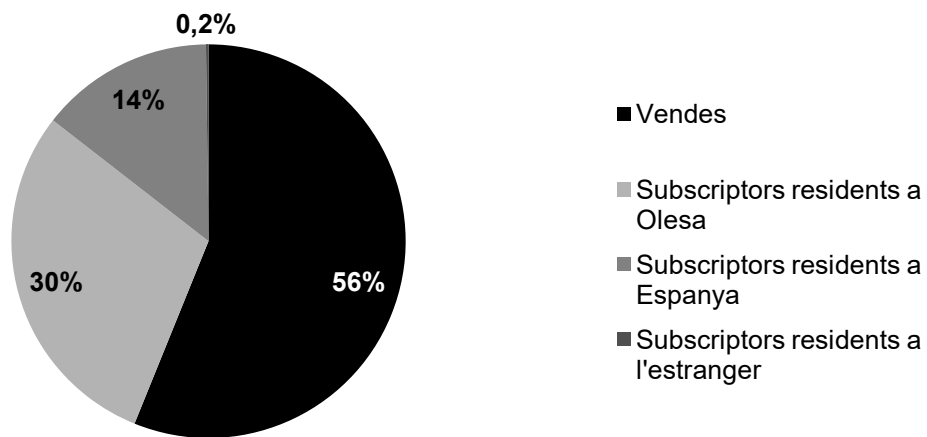
Pel que fa al nombre de pàgines —que anirà oscil·lant—, se'n hauran publicat 1.508.000 que *Olesa* haurà omplert amb 9.450 articles fruit dels seus 80 col·laboradors que hauran escrit almenys una vegada a les pàgines del periòdic³⁰⁹, una xifra que representa un increment important: en el número cinquanta, Amadeu Dalmases confessava que “tan sols” tenien 20 col·laboradors i que només la meitat escrivien amb certa regularitat³¹⁰. Amb aquestes dades, hem pogut elaborar la següent gràfica.

³⁰⁸ El col·laborador i membre del cos de la redacció Faustí Domènech —que signarà articles sota el pseudònim de *Rubricatus*— escriurà al número 50 que “*para los que residimos fuera de Olesa y la queremos, la aparición de esta publicación es un acierto pues con sus secciones (...) viviremos desde fuera las inquietudes de la villa por lo menos una vez al mes y esto ya vale, al ser editado, un premio*” (*Olesa*, juliol de 1958, núm. 50, pàg. 8). Serà precisament el mateix col·laborador qui en el número 100 d'*Olesa* publicarà l'opinió que tenen altres lectors forans de la revista. “*El periódico (...) llega a casa como una carta escrita por varios amigos llena de amenidades, con noticias de la villa y consistoriales que para mi tienen un interés incalculable*”, “*llega cada mes como un amigo que, de buena fe, me informa de lo que yo por estar ausente, ignora ocurre en mi patria chica (...) y paso ratos agradables*”, i “*recibo cada vez con gran enfado el DIARI, pues viene tan retrasado con muchas de las noticias publicadas (...) que ya conozco por habérmelas contado mi hermana que a menudo viene a visitarme*”. (*Olesa*, desembre de 1962, núm. 100, pàg. 26).

³⁰⁹ Es pot consultar la llista sencera de col·laboradors dels primers 100 números de la revista *Olesa* a l'Annex 2, Taula 33.

³¹⁰ *Olesa*, juliol de 1958, núm. 50, pàg. 5

Gràfic 9. Subscripció i vendes de la revista *Olesa* entre agost del 1954 i desembre de 1962

Font: elaboració pròpia amb dades d'*Olesa* (desembre de 1962, núm. 100, pàg. 2)

Sí bé no sabem el preu dels exemplars, sí que tenim constància que el periòdic va haver de recórrer a subvencions municipals per poder seguir amb la seva activitat. El seu fundador, Amadeu Dalmases, afirmava en una entrevista a la pròpia revista *Olesa* amb motiu dels 50 números de la publicació³¹¹ que *“la marcha económica es un milagro de equilibrios: gracias a la ayuda del Magnífico Ayuntamiento y al número extraordinario de La Passió cubrimos el déficit publicitario”*. Alhora, al ser preguntat si les persones encarregades de fer possible *Olesa* cobraven algun sou, Dalmases respondrà:

*“Qué va hombre! No tan solo no cobran nada sino que hasta el papel deben pagarse e incluso más de una vez han costado los clichés que acompañan a sus artículos”*³¹²

Cinquanta números després, el mes de desembre de 1962, Amadeu Dalmases signava un article amb motiu dels cent números d'*Olesa*, en el qual tornava a posar de manifest les dificultats i els problemes que havia comportat aconseguir aquella fita.

“Nunca fue tarea fácil mantener en brecha un periódico, sea de la índole que sea, desde el gran rotativo hasta la más modesta publicación. Hay una serie de problemas que de modo continuo achechan la vida del periódico, y que sólo la habilidad y buena voluntad de los que cuidan del mismo logran con su

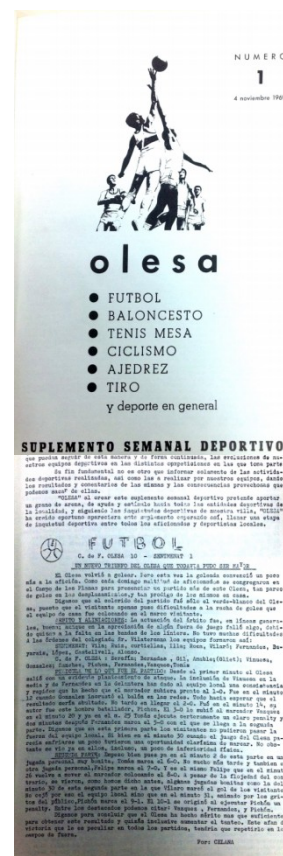
³¹¹ *Olesa*, Juliol de 1958, núm. 50, pàg. 5

³¹² *Olesa*, Juliol de 1958, núm. 50, pàg. 5

tenacidad y vocación vencer. Y estos problemas, cuando se trata de un periódico de las características del nuestro, se multiplican de modo considerable. La relativa poca tirada, los escasos recursos que nos hacen entrar en la línea de “económicamente débil”, como es moda llamar ahora, las raras alabanzas y las muchas críticas, ponen a prueba el temple de sus colaboradores que mes tras mes, hacen posible el “milagro” de la continuidad. Y, si encima de todo esto, decimos que se trabaja sin remuneración alguna desde el Director hasta al más modesto de los redactores, casi nos atreveremos a calificarlos de “hombres beneméritos” con cualidades más que suficientes para obtener alguna medalla i placa de estas Ordenes que ya poseen la mayoría de españoles.”³¹³

Tot i així, la publicació encara seguirà viva fins l'any 1971, si bé l'any 1969 Joaquim Font Pujol prendrà el relleu a Jacint Subirachs al capdavant de la publicació. Per a Saumell, (1981:198), aquest canvi provocarà a partir del mes de maig del 1969 “una major llibertat d'expressió i crítica d'aspectes locals”. Alhora, el 4 de novembre de 1969 *Olesa* s'aventurarà amb la publicació d'un suplement esportiu —anomenat *Suplemento Semanal Deportivo*—, tot i que a la pràctica funcionarà com a un producte periodístic totalment independent: es vendrà per separat, tindrà periodicitat setmanal en comptes de mensual i un disseny totalment diferent. Amb un aspecte poc professional —mecnografiat i fotocopiats— i amb unes mides de 300 x 250 mm., el suplement tindrà com a objectiu “ofrecer a todos los suscriptores y lectores de nuestra villa (...) la manera de seguir de forma continuada, las evoluciones de nuestros equipos deportivos en las distintas competiciones en las que toma parte.”³¹⁴ i vindrà a omplir “una etapa de inquietud deportiva entre todos los aficionados y deportistas locales”³¹⁵.

Si Saumell (1981:198) ja havia apuntat que el nomenament de Joaquim Font Pujol havia suposat un creixement d'articles i d'informacions crítiques amb la gestió de l'Ajuntament —

Imatge X. Portada del primer número del Suplemento Semanal Deportivo i aspecte interior.

³¹³ *Olesa*, Desembre de 1962, núm. 100, pàg. 6

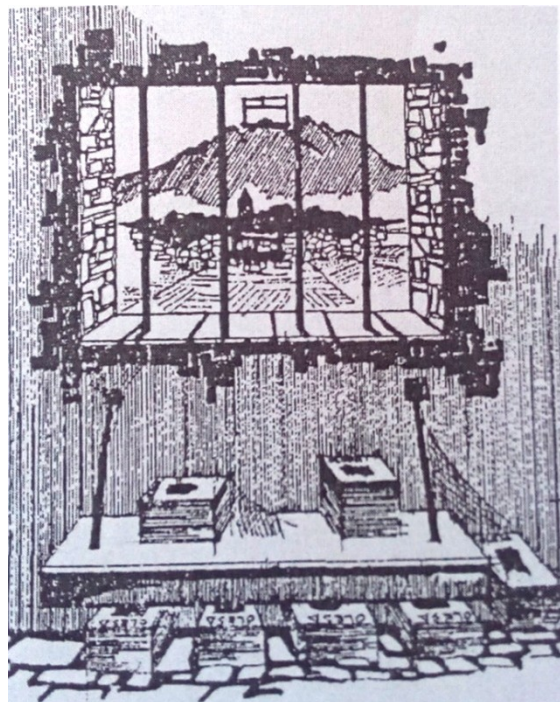
³¹⁴ *Suplemento semanal deportivo*, 4 de novembre de 1969, núm. 1, pàg. 2

³¹⁵ Ibid.

aleshores dirigit per Antoni Martí Piera—, Bayona i Valldeperas (2012:177) en recollirà alguns exemples. Així, els dos autors citen una secció titulada *Olesa Typical* i que servia per posar de manifest errors i mancances en la gestió municipal. Serà des d'aquest apartat des d'on es denunciarà, per exemple, la desaparició d'elements decoratius de la Casa Consistorial, la manca de potabilitat de l'aigua que brollava dels sortidors de la Plaça de les Fonts o la poca lluentor dels actes de la Festa Major de l'any 1970, fet que "deixava la Comissió de Festes de l'Ajuntament en no gaire bon lloc" (Bayona i Valldeperas, 2012:177).

Precisament, la desaparició de la revista *Olesa* anirà estretament lligada a aquest últim element. Durant la Festa Major, sense que sen sabessin els motius, no es va programar la tradicional ballada de Capgrossos. Aquest fet va fer que a l'exemplar del dia 28 de novembre de 1970, *Olesa* publicués una fotografia dels Capgrossos acompanyada d'un comentari que no va agradar gens a l'Ajuntament: "Aquesta és la fotografia dels Capgrossos olesans que no hem pogut veure aquest any, però evidentment en la fotografia no hi són tots...", apuntava. (Bayona i Valldeperas, 2012:177). Segons aquests dos autors, quan tot just s'havia començat a repartir el número, una trucada de l'alcalde Antoni Martí va ordenar-ne el segrest.

Els impulsors i col·laboradors del periòdic, molestos amb la decisió, van reunir-se amb Martí al cap d'uns dies argumentant que el seu gest havia atemptat contra la seva llibertat d'expressió. L'alcalde ho va reconèixer, si bé va obligar a la revista *Olesa* a enviar un exemplar a la Casa Consistorial abans de cada edició, per tal de veure'n i revisar-ne el contingut. Aquest gest, va tornar a ser molt mal rebut pel cos de redacció del periòdic i va comportar-ne la dimissió en bloc. El mes de febrer de 1971, per aquestes tensions amb les autoritats (Saumell, 1981:198), *Olesa* sortirà per darrera vegada, amb una portada en la qual es veurà feixos d'exemplars de la publicació entre reixes (Bayona i Valldeperas, 2012:177).

Imatge X. Il·lustració que ocuparà la portada del número publicat el mes de febrer de 1971, el darrer de la primera època de la revista *Olesa*.

Tanmateix, el 20 de març de 1975 el Governador Civil va nomenar nou alcalde a Olesa: Arseni Martells. Bayona i Valldeperas (2012:197) atribuiran aquest canvi a la imatge de renovació i d'obertura que volia donar el recent govern d'Arias Navarro i, per altra costat, per la polèmica que havia generat al municipi la gestió d'Antoni Martí. Serà sota el govern local de Martells que el mes d'abril de 1975 *Olesa* tornarà a aparèixer al carrer amb un preu de 30 pessetes³¹⁶, suposarà l'inici de la seva segona època. Ja en l'editorial, l'equip de direcció d'*Olesa* —el mateix que l'any 1971— dirimirà un missatge entre línies a l'antic batlle.

Portada del número 175 de la revista *Olesa*, corresponent al mes de abril de 1975 i que suposarà la reaparició del periòdic.

*“La libertad de informar condiciona que no se traspasen ni olviden las normas y leyes establecidas sobre la moral pública, a menudo tan burlada y arrinconada, atender la convivencia social y al equilibrio de nuestra comunidad. Quienes echan por alto estas normas, se desautorizan y desacreditan ellos mismos, mal camino habrán elegido. Los informadores han de calibrar y formar sus opiniones, aguzar el sentido crítico y serenar el espíritu para usarlo con moderación y objetividad. Sólo así, podrán verse libres, de verdad, en su tarea informativa, frente a las manipulaciones de los que, abusando de su poder, caro o situación, quieren imponerles sus maneras de actuar, ideas, normas y hechos contrarios a la recta razón y verdadera justicia.”*³¹⁷

Ahora, el seu exdirector Jacint Subirachs signarà també un article en el qual afirmarà que el motiu pel qual *Olesa* havia deixat de publicar-se queda ja oblidat amb el nou Consistori i detallarà els objectius que vindrà a acomplir de nou el periòdic.

“(…) OLESA reaparece hoy para seguir su línea primitiva de su concepción, si bien los años no pasan en balde y las matizaciones deben ponerse al día, pero cuidado, en su forma, no en su fondo, que nadie se engañe, el periódico se analtece por su contenido local y su vitalidad depende

³¹⁶ Per tal de posar en valor aquesta quantitat, a continuació reproduïm alguns dels preus de productes quotidians que recullen Bayona i Valldeperas (2012:173) corresponents a l'any 1970 a Olesa de Montserrat: Carn de porc (68 ptes/Kg), Patates (6,30 ptes/Kg), Llet (8 ptes/L) i una entrada al cinema (8,10 ptes.)

³¹⁷ *Olesa*, Abril de 1975, núm. 175, pàg. 2-3

*del estímulo ante los acontecimientos que nosotros mismos imprimamos al ritmo de nuestro progreso y de nuestra intencionalidad, y no perdamos de vista que la prensa, el papel escrito queda perenne, ahí radica su importancia trascendente que puede o no gustar la realidad, pero nadie puede dudar de que está aquí y para siempre, que es mucho tiempo (...).*³¹⁸

Aquesta segona època tindrà una durada de poc més d'un any: la desaparició de Red catalana de Prensa del Movimiento depenent de la *Jefatura Provincial del Movimiento* l'any 1976 —i de la qual depenia el periòdic— obligarà a la reestructuració d'*Olesa*, que el mes d'abril de 1977 publicarà el seu darrer exemplar corresponent al número 190 (Bayona i Valldeperas, 2012:213). Al cap d'un mes —el maig de 1977— apareixerà al seu lloc el nou periòdic local *Tribuna Olesana*, que aquests dos autors consideraran com a una readaptació d'*Olesa* als nous temps.

³¹⁸ *Olesa*, Juny de 1975, núm. 175, pàg. 3

2.2.4.3. Tribuna Olesana

Fitxa descriptiva³¹⁹

Títol:	<i>Tribuna Olesana</i>
Subtítol:	<i>Periódico de información local, mensual, independiente</i>
Durada:	Juny de 1977 – Desembre de 1979
Periodicitat:	Mensual
Impressió:	Òfset
Format:	210 x 285 mm.
Llengua:	Bilingüe
Reproducció:	

³¹⁹ Per consultar la fitxa completa de *Tribuna Olesana*, Annex 1, Document 14.

Si el novembre de 1975 la mort de Franco havia posat el punt i final al règim, l'any 1976 —conseqüentment— s'havia desarticulat la *Red de Prensa del Movimiento*, de la qual havia format part la revista *Olesa*, la darrera capçalera al municipi. De fet, part dels periòdics d'aquesta xarxa s'integraran dins la nova empresa pública Medios de Comunicación Social del Estado, si bé la majoria —especialment els locals i de ciutats menys importants— es privatitzaran (Guillamet, 1996:153-154). Aquest serà el cas de la revista *Olesa*, que amb la desarticulació de la xarxa de premsa franquista es veurà abocada a la redefinició del projecte i a la seva reestructuració (Bayona i Valldeperas, 2012:197). El resultat serà el següent: el mes de juny de 1977 apareixerà a Olesa de Montserrat una nova capçalera, amb el títol de *Tribuna Olesana*.

Cal emmarcar la sortida d'aquest nou projecte periodístic a la vila amb el sorgiment de tot un seguit de noves capçaleres en l'àmbit del Baix Llobregat. Així, com recull Pàmies (2000:28), la Transició “semblarà exigir nous mitjans de comunicació que reflecteixin tot el que està passant i que donin la veu als que han estat llargament silenciats”. Per a l'autor, aquest serà un dels principals motius que impulsaran una gran proliferació de capçaleres a la comarca: en tan sols quatre anys —entre 1977 i 1980— al Baix Llobregat hi apareixeran dotze publicacions.

Taula 23. Publicacions locals i comarcals aparegudes al Baix Llobregat (1977-1980)

Nom de la publicació	Durada	Àmbit
<i>Setmanari del Baix Llobregat</i>	1977	Comarcal
<i>Tribuna Olesana</i>	1977-1979	Local (Olesa de Montserrat)
<i>Corcó</i>	1979	Local (Cornellà de Llobregat)
<i>La Veu de Sant Boi</i>	1978-1980	Local (Sant Boi de Llobregat)
<i>Cap de la Vila</i>	1980	Local (Sant Boi de Llobregat)
<i>Almafà</i>	1977-1978	Local (Sant Climent de Llobregat)
<i>Sol i Vent</i>	1978-1979	Local (Torrelles de Llobregat)
<i>La Font del Be</i>	1979-1984	Local (Sant Joan Despí)
<i>La Vall de Verç</i>	1979	Local (Sant Just Desvern)
<i>Va i Ve</i>	1980	Local (Sant Feliu de Llobregat)
<i>Delta</i>	1977	Local (El Prat de Llobregat)
<i>L'Observador</i>	1979	Local (Martorell)

Font: elaboració pròpia amb dades de Pàmies (2000:28)

En el cas d'Olesa de Montserrat, però, no es tractarà de l'aparició d'un nou projecte en si, sinó la forçada readaptació del desaparegut *Olesa*. De fet, tal com apuntaran Bayona i Valldeperas (2012:213), es va valorar la opció que el director de *Tribuna*

Olesana fos el mateix que la darrera etapa del periòdic *Olesa*, si bé arran de diverses crítiques per part d'antics redactors del diari es va optar per seleccionar un nou equip directiu format per Juan Antonio Lozano al capdavant i Luis Vidal Roca com a director adjunt. Precisament serà aquest darrer l'encarregat de signar l'article de benvinguda de la nova publicació, titulat *Tribuna Olesana... árbol nuevo ...savia nueva* i que començarà fent referència a l'extint *Olesa*.

“Olesanés: el periódico de Información Local OLESA después de haber publicado 190 números en las sucesivas etapas de su andadura, debe poner fin a su carrera. Todos los periódicos que estaban vinculados con la Red Catalana de prensa, han llegado al término de su camino y debe tomárseles el relevo. (...) Ahora bien, Olesa de Montserrat como Villa, no podía quedarse sin un periódico de Información Local y la Dirección del Olesa a su tiempo tramitó las gestiones pertinentes a efectos de poder tener una continuidad, buena prueba de ello la tienes en el presente número de TRIBUNA OLESANA, que aparece a continuación del último número de abril del Olesa. El nuevo periódico que ahora nace a la luz pública, mantendrá la línea que desde el mes de mayo de 1976 se iniciaba en el Olesa, es decir, ABIERTA A TODAS LAS IDEOLOGIAS Y TENDENCIAS (SIN DISTINGOS).”³²⁰

Així doncs, la publicació naixerà amb l'esperit d'incloure a les seves pàgines informació de totes les ideologies, però també amb ganes de fer un producte més nou i rejuenit que la revista *Olesa*: de disseny, però també de corrents polítiques. De fet, ens trobarem en període de transició en sentits amplis.

“Con la nueva publicación, se pretende desterrar de una vez por todas, lo que por su caducidad ha pasado a la historia, se intenta agilizar la nueva etapa, con un medio informativo más ameno y actualizado, los tiempos cambian y es hora de que cambiemos también los sistemas, insertemos nuevas modalidades y formas, dando paso a una línea más joven y atractiva, en una palabra, más actual.

Una línea de conducta más abierta y democrática al 100%, sin intereses de grupo ni coacción alguna (...), LIBERTAD (NO LIBERTINAJE) para todos, expondremos nuestras ideas RESPETANDO las ajenas, CRITICAREMOS lo criticable, pero también DAREMOS soluciones a lo que critiquemos, UNICA BANDERA, que mantendremos bien alta, será la de OLESA DE

³²⁰ *Tribuna Olesana*, Juny 1977, núm. 1, pàg. 1

MONTSERRAT, que es la nuestra, la de todos y bajo cuyo manto deben cobijarse TODAS LAS OPINIONES, por diversas que puedan ser, pues entre todos debemos hacerlo todo, sin distingos ni preferencias (...)."

El contingut de la publicació —que igual que les seves antecessores s'imprimirà a *Gráficas Olesa*, però que en aquest cas tindrà com a administració el carrer de Dalt, número 1— girarà pràcticament de forma exclusiva sobre informacions d'interès local. D'aquesta manera, a la portada i a les primeres pàgines s'elaborarà una peça informativa d'obertura sobre l'esdeveniment més important del mes, seguit d'un apartat reservat per l'alcalde —Arseni Martells Segura— titulat *El Alcalde informa...* i a través del qual explicarà i argumentarà algunes de les seves actuacions. La resta de pàgines seran ocupades per notes informatives de les entitats olesanes i per altres articles interpretatius sobre temes mundans.

Els dos primers números de la publicació —que tenia un total de sis pàgines per exemplar i unes mides de 210 x 285 mm.— tindran un preu de venda de 40 pessetes, mentre que a partir del tercer número, es reduirà fins a les 30. Per tal de posar en valor el preu de la venda de la publicació, es pot comparar amb la taula de preus de diferents productes que realitzada per Bayona i Valldeperas (2012:173) referents a l'any 1970. Cal tenir en compte que, tal com especifiquen també aquests dos autors, el sou mitjà d'un olesà que treballés en fàbriques tèxtils —una de les professions amb més tradició a Olesa— era de 1.200 pessetes al mes.

Taula 24. Cost de la vida a Olesa de Montserrat l'any 1970

Producte (1Kg)	Preu (en pessetes)
Sardines	17,45
Carn de porc	68,20
Patates	6,30
Arròs	9,75
Mongetes	26,00
Ous	3,30
Sucre blanc	21,00
Llet	8,00
Bacallà	48,00
Seat 600	76.000,00
Entrada al cinema	8,10

Font: amb dades de Bayona i Valldeperas (2012:173)

Bayona i Valldeperas (2012:213) apuntaran que gran part dels col·laboradors habituals de la desapareguda revista *Olesa* no van compartir la intenció de renovació que tenia en ment el seu director i van optar per deixar de col·laborar-hi. Així, segons aquests dos autors, la publicació va néixer “mancada de col·laboradors” des d’un bon principi, un aspecte que s’admetrà des dels propis redactors del periòdic en el seu article de comiat el mes de desembre de 1979 si bé s’afirmarà que l’únic motiu que durà a la mort de la publicació serà la falta d’ingressos. El text significarà, alhora, una dura autocrítica del projecte periodístic.

“Cualquier medio de difusión que sea autofinanciado, debe contar con el apoyo de sus lectores, si estos lo adquieren, su economía no sufrirá pérdidas, pero, si los gastos superan a los ingresos, si faltan anuncios fijos y si hay devoluciones de ejemplares no vendidos, entonces la quiebra es inminente, éste y no otro es el motivo de la no publicación del periódico de Información Local. (...) En su momento, el Sr. Vidal Roca ya explicó en síntesis lo que se pretendía fuera Tribuna Olesana, pero, el tiempo ha demostrado que dicho Sr. estaba muy equivocado en cuanto pretendía mantener contra viento y marea un medio que nunca se podía suponer llegaría a carecer del interés del propio Pueblo de Olesa de Montserrat.

No se pretende con ello culpar a los OLESANOS, pero, si clarificar los conceptos, pues la permanencia de cualquier periódico sólo depende del interés puesto por sus propios lectores y si estos no le ayudan, nunca se conseguirá que pueda seguir. Se han escuchado infinidad de críticas de muy diversa índole, pero, ninguna con carácter constructivo y así no se va a ninguna parte. Se intentó desde el primer momento que el periódico fuese NEUTRAL y LIBRE, lo que quedó demostrado por la variedad de escritos publicados, que en realidad fueron muy pocos, pero no por coartarse la opinión de nadie, sino porque no se enviaban a Redacción. Siempre se llamó a COLABORAR, pero muy pocos lo hicieron, por ello el periódico carecía de garra e interés, pues siempre escribían en él los mismos y ello cansa al lector, por la escasa variedad de temas.

Por ello no obstante, debemos reconocer que quizá el primer error parte del hecho de que el Sr. Vidal aceptase un cargo que nadie quería, lanzándose a la aventura de intentar mantener un periódico que NACÍA YA MUERTO. Eso no es una justificación a una labor llevada con todo entusiasmo y dedicación, pero si la explicación pertinente para aquellos que se preguntan ¿porqué no se

publica? Pregunta la cual ha sido hecha al Sr. Vidal por una docena de personas, lo que explica por sí mismo el escaso interés que logró despertar a lo largo de sus 27 números el periódico de Información Local.

*Por este error y vana pretensión nuestra de intentar dar al Pueblo de Olesa un medio adecuado, pedimos mil perdones y el ruego de que se sepa disculpar la osadía al pretender erigirnos en portavoz de un Pueblo, el cual parece estar satisfecho con lo que ya tiene. Gracias pues a todos por todo.*³²¹

Amb aquestes paraules, *Tribuna Olesana* posarà el seu punt i final als seus més de dos anys de vida, en els quals publicarà un total de 27 números. Amb aquest fet, Olesa de Montserrat no tornarà a tenir una publicació estable fins al cap de deu anys, quan el 1989 aparegui *L'Opinió* (Saumell, 1981:198 i Bayona i Valldeperas, 2000:213).

³²¹ *Tribuna Olesana*, Desembre 1979, núm. 27.

3. Evolució de les principals característiques de la premsa local d'Olesa de Montserrat (1879-1980)

3.1. L'àmbit geogràfic de les publicacions

Malgrat que el contingut de la premsa olesana es dedicarà de forma gairebé exclusiva a Olesa de Montserrat, en algunes ocasions també abraçarà informacions de poblacions veïnes i amb les quals la vila ha mantingut vincles històrics derivats de la seva proximitat geogràfica. Així, per exemple, *La Orquesta* (1886) es presentarà com a *Órgano de los intereses morales y materiales de Olesa y Esparraguera* i informarà sobre activitats i fets ocorreguts a les dues viles. Tanmateix, el setmanari focalitzarà en Olesa la majoria de les peces i identificarà com a “nuestra villa” aquesta població. De fet, tots els membres que formaran part de l'equip de redacció de *La Orquesta* seran habitants d'Olesa.

En el cas del *Renaixement Olesà* (1918-1919), el pes d'Esparreguera dins les peces d'aquest periòdic mensual decreixeran notablement en detriment d'informacions de Monistrol de Montserrat, Viladecavalls i Terrassa, totes tres relatades i signades per corresponsals del periòdic en aquestes tres poblacions. En la descripció d'aquesta publicació hem realitzat una anàlisi de la procedència geogràfica dels anuncis publicitaris que *Renaixement Olesà* introduïa a la darrera pàgina de cada número. El resultat ha estat que el 84,2% feia publicitat d'establiments ubicats a Olesa de Montserrat, i tan sols el 9,6% d'Esparreguera.

A partir d'aleshores, l'àmbit geogràfic al qual se cenyiran les publicacions posteriors serà encara més acotat i situarà Olesa de Montserrat a l'epicentre. Aquest serà el cas, doncs, de *Vida Olesana* i de la resta de publicacions aparegudes a la dècada dels anys 30, si bé, pel caràcter obrerista d'algunes d'aquestes publicacions faran referència a Esparreguera a l'hora de relatar conflictes transcorreguts a la Colònia Sedó, molt pròxima al terme municipal d'Olesa i en la qual treballaven un gran nombre d'olesans. Pel que fa a *Llobregat* (1947-1948), *Olesa* (1954-1977) i *Tribuna Olesana* (1977-1980), l'àmbit serà estrictament local. De fet, sobre el tema de la zona de difusió, Guillaumet (1982:41) apuntarà genèricament que la premsa local acostumarà a centrar-se només en un sol poble, amb algunes excepcions de revistes mancomunades en nuclis molt petits de població.

Tanmateix, la dimensió d'aquesta recerca no ens ha permès realitzar una anàlisi amb indicadors quantitatius de forma extensa i, pel que fa a les dades qualitatives hi manca

informació que ajudi a suportar-les; la falta de documentació referent a algunes capçaleres, per exemple, ens fa impossible acotar els àmbits de distribució dels periòdics —Guillamet (1982:41) afirma que seran molt inestables i irregulars—, una dada que seria rellevant per detallar amb més profunditat aquest aspecte. Si més no, sí que podem afirmar que *grosso modo* la premsa olesana s'ha mantingut especialment acotada al municipi, especialment a partir del segon quart del segle XX i que, quan s'ha obert més enllà del seu terme municipal, ha sigut per relatar informacions de poblacions com Esparreguera, Terrassa, Monistrol de Montserrat o Viladecavalls, municipis amb els quals —tal com ja s'ha explicat en apartats anteriors— Olesa hi ha mantingut una relació històrica constant.

3.2. Seccions, temàtiques i gèneres periodístics

Entre els anys 1879 i 1980, Olesa de Montserrat ha vist néixer capçaleres locals d'orientacions ben diverses: des de premsa política —com *L'Impuls* (1934-1937), *Rubricata* (1933-1936) o *Avant* (1936-1939)— fins a premsa religiosa —com *Vida Olesana* (1924-1936), passant també per mostres de publicacions literàries o culturals, de premsa humorística, o de capçaleres que manifestaran la seva intenció de mantenir-se apartades de tota tendència ideològica. En total, onze publicacions que, amb més o menys anys de vida, es van convertir gairebé tots els casos en un altaveu de les activitats del municipi, en una eina generadora de debat i en un espai des del qual influir i enfortir els estats d'opinió els olesans.

Seguint la classificació que elabora Francesc Burguet (2004:31), podem afirmar que entre les dotze capçaleres d'Olesa de Montserrat estudiades s'hi presentaran tres tipus de periodisme: el d'opinió, l'informatiu i l'interpretatiu. Així, tal com descriu Francesc Burguet (2004:31) citant Benito (1973:71), entenem per premsa d'opinió aquella que practica un “periodisme eminentment doctrinal, polític, amb anim proselitista al servei d'ideals polítics, religiosos, socials, que respon a una etapa històrica de partidismes polítics i lluites ideològiques”. Al municipi, aquest serà el cas d'*El Despertador Olesanés* (1879) i de *La Orquesta* (1886), setmanaris de caràcter republicà i obrerista. Alhora, hi podem englobar el *Renaixement Olesà* (1918-1919), que si bé serà una capçalera literària, hi predominaran textos d'opinió com els articles editorialitzats, els assajos, els articles d'opinió i els de divulgació, que els seus impulsors anomenaven “prosa educativa”. Precisament, l'autor especificarà que aquest tipus de periodisme serà molt abundant fins al final de la Primera Guerra Mundial (Burguet, 2004:31).

Per altra banda, el mateix autor assegura que a partir d'aquest període creixerà amb força el periodisme informatiu, que defineix com aquell que primarà el relat dels fets per sobre dels comentaris (Burguet, 2004:31). A Olesa, però, les característiques del contingut de *Vida Olesana* (1924-1936), *Rubricata* (1933-1936) i *L'Impuls* (1935-1937) farà que sigui oportú emmarcar-les encara dins el periodisme d'opinió. Així, la primera publicació que practicarà el periodisme informatiu serà probablement *L'Actualitat* (1936), si bé cal recordar que en aquesta recerca no s'ha pogut consultar cap exemplar del periòdic i que, per fer aquest apunt, ens basem en la descripció que en fan Torrent i Tasis (1966:17). Els dos autors asseguren que a les seves pàgines hi predominaven “noves, successos i reportatges locals” i que es manifestava apartat de tota tendència política.

A la vila, el periodisme d'opinió serà imperant fins a finals del franquisme, quan *Tribuna Olesana* adoptarà un llenguatge que ens fa pensar més en el periodisme interpretatiu i d'explicació, que per a Burguet (2004:31) serà aquell que apareixerà després de conflictes com la guerra civil espanyola o la Segona Guerra Mundial i que no es conformarà amb explicar fets —com en el cas del periodisme informatiu— sinó que optarà per interpretar-los dins d'un context que els doni sentit i que en faciliti la comprensió per part del lector. Així, en conjunt, a la premsa olesana entre el 1879 i el 1980 hi predominarà clarament el periodisme d'opinió, un fet que es reflectirà en els gèneres que usarà cada capçalera.

Si bé —com hem dit— les temàtiques de les publicacions seran diverses, pel que fa a les seccions que contindran les seves pàgines, seguiran un esquelet força similar. Així, a la portada s'hi acostumarà a situar sempre un article editorial signat per la redacció o per la direcció, i que esdevindrà un missatge que generalment apel·larà de forma directa al lector. Si en els periòdics polítics aquest espai servirà per persuadir el lector, per criticar mesures polítiques contràries a la ideologia del mitjà, i fins i tot per demanar el vot, a la premsa cultural, religiosa o aquella que es manifesta apartada de tota ideologia servirà per opinar sobre esdeveniments concrets i rellevants com els espectacles de La Passió, per valorar l'evolució del propi mitjà o per desitjar bones festes als lectors.

En totes les onze publicacions, a continuació de l'editorial s'hi publicaran articles d'opinió i de divulgació. De fet, seguint la tipologia de gèneres periodístics que estableixen Sabés i Lassa (2008:37), els gèneres periodístics interpretatius —aquells

basats en la subjectivitat i la opinió³²²— seran els més emprats durant els prop de cent anys de premsa olesana analitzats: els gèneres informatius, per contra, seran els grans oblidats i, en ocasions, quedaran relegats tan sols a la tipologia de breus notícies informatives. Així, hi predominarà l'editorial i els articles de fons, entesos com a “textos lliures i d'autor, que expressen la seva opinió en relació a un tema que pot ser o no de rabiosa actualitat, més aviat aquesta segona opció, i sobre el qual l'escriptor reflexiona i expressa el seu punt de vista, aportant, habitualment això sí, dades que justifiquin la seva posició” (Sabés i Lassa, 2008:38).

D'aquesta manera, mentre que a *El Despertador Olesanés* hi trobarem articles com *Sermon perdido*³²³ en el qual els autors reflexionaran sobre el paral·lelisme entre el número d'escoles i el grau de civilització, al *Renaixement Olesà* es mostraran admirats pels “progressos” de l'home i per la seva “sapiència”³²⁴ i al periòdic *Llobregat* —ja a mitjans del segle XX— debatran sobre el vestuari femení en un article titulat *¿Falda corta? ¿Falda larga?*³²⁵.

Acompanyant els articles d'opinió, hi trobarem també molt sovint peces híbrides —entre informació i opinió— tals com el gènere de la crònica o la ressenya, explotada sobretot al *Renaixement Olesà*, però també en altres publicacions com *Llobregat*. Tot i així, un dels gèneres estrella de la premsa olesana serà el de la crònica, entesa com a “text que aborda un fet noticiós, però en el qual s'ofereix la visió personal de l'autor” (Sabés i Lassa, 2008:39). Així, ja a *La Orquesta* hi trobarem cròniques del desenvolupament de les jornades electorals³²⁶ al municipi o, a *Rubricata*, cròniques sobre la celebració de la Festa Major del Poble a Olesa³²⁷. Especialment rellevant serà la presència d'aquest gènere al *Renaixement Olesà*, on es desenvoluparà constantment amb la seva variant cultural, i a *Avant* on s'hi inseriran peces escrites des del front per part de combatents olesans, explicant el seu dia a dia.

³²² Sabés i Lassa (2008:37) defineixen els gèneres periodístics interpretatius com “aquells que tenen com a característica fonamental la subjectivitat i que habitualment expliquen i argumenten les opinions expressades”. Dins d'aquest gènere, els autors hi inclouen l'editorial, l'article de fons, el comentari d'actualitat, la tribuna lliure i les cartes al director. En canvi, els autors situen la crònica, la crítica i el reportatge interpretatiu dins de la categoria dels gèneres híbrids, que “ofereixen per un costat informació, però a la vegada també inclouen alguns elements d'opinió sense arribar a ser gèneres interpretatius” (Sabés i Lassa, 2008:39). A nivell general, els autors parlen de gèneres informatius (la notícia, el reportatge i l'entrevista), de gèneres interpretatius (descrits anteriorment) i gèneres híbrids (la crònica, el reportatge interpretatiu i la crítica).

³²³ *El Despertador Olesanés*, 11 de maig de 1879, núm. 3, pàg. 1

³²⁴ *Renaixement Olesà*, 15 de juny de 1918, núm. 1, pàg. 1

³²⁵ *Llobregat*, 8 de novembre de 1947, núm. 1, pàg. 2

³²⁶ *La Orquesta*, 10 d'abril de 1886, núm. 8, pàg. 1

³²⁷ *Rubricata*, 10 de juny de 1933, núm. 8, pàg. 3

Aquesta abundància dels gèneres d'opinió i interpretatius a la premsa olesana es pot explicar per dos motius. En primer lloc —i com s'explicarà més endavant—, els articles de bona part de les onze capçaleres estaran signats per col·laboradors externs al nucli dur de la redacció, fet que farà que —com bé apuntarà *Tribuna Olesana* al seu article de comiat³²⁸— sempre s'abordini temes similars i des d'una perspectiva interpretativa, no sempre ben justificada i de poca qualitat. Alhora, en segon lloc, el fenomen es pot explicar també des d'una vessant més estructural del sistema: la “politització considerable i el nivell de paral·lelisme polític relativament alt” dels mitjans de comunicació en els països mediterranis com Espanya —un aspecte en el qual aprofundirem més endavant— han tendit a confeccionar “un estil periodístic que tendeix a posar un important èmfasi al comentari” (Hallin i Mancini, 2004:91).

Alhora, la presència de l'opinió a les publicacions olesanes es veurà reforçada també per la inserció de correspondència enviada pels lectors a la publicació en forma de “textos curts en els quals el públic exposa els seus punts de vista i aporten *feed-back* al mitjà” (Sabés i Lassa, 2008:38). Aquest mètode es farà servir a *La Orquesta* i a *Olesa*, si bé a *Vida Olesana* també s'intentarà promoure un lector actiu amb la publicació de qüestionaris sobre temes religiosos, entre d'altres.

Els gèneres pròpiament informatius no arribaran —en la majoria de casos— fins les darreres pàgines de les capçaleres olesanes, on s'hi concentraran notícies d'extensió breu dividides per temàtiques coincidents en diverses publicacions: generals, teatrals i esportives. De fet, serà recurrent agrupar les peces de caire informatiu sota el nom de *Crònica local* o fórmules similars

Taula 26. Denominació de l'apartat aglutinador de les peces informatives a la premsa olesana (1879-1989)

Capçalera	Període	Denominació
<i>El Despertador Olesanés</i>	1879	<i>Crònica general</i>
<i>La Orquesta</i>	1886	<i>Crònica / Bemoles</i>
<i>Renaixement Olesà</i>	1918-1919	<i>Informació</i>
<i>Vida Olesana</i>	1924-1936	<i>Crònica local</i>
<i>Vida Olesana</i> (2 ep.)	1952-1953	<i>Numeros, cosas y casos</i>
<i>L'Impuls</i>	1935-1937	<i>Guspires</i>
<i>Rubricata</i>	1933-1936	<i>Crònica</i>
<i>L'Actualitat</i>	1935-1936	[Es desconeix]
<i>Avant</i>	1936-1939	<i>Crònica</i>

³²⁸ *Tribuna Olesana*, desembre 1979, núm. 27.

<i>Butlletí de la UGT</i>	1937	Notes
<i>Llobregat</i>	1947-1948	<i>Religiosas / Deportivas / Teatrales</i>
<i>Olesa</i>	1954-1977	<i>Crónica / Deportivas / Ecos, casos y cosas</i>
<i>Tribuna Olesana</i>	1977-1980	-

Font: elaboració pròpia

Com ja hem especificat, dins d'aquests apartats genèrics, nombroses publicacions hi vincularan les informacions esportives i teatrals. En el cas d'aquestes darreres, l'aparició d'aquest apartat en el si de publicacions locals que no són d'informació estrictament cultural es podria deure a la llarga tradició teatral a la vila, accentuada per les representacions anuals de La Passió. Precisament, la celebració d'aquest esdeveniment serà el motiu de la creació de números especials i extraordinaris de bona part de les capçaleres locals. Així, el *Renaixement Olesà*, *Vida Olesana*, *Rubricata* i especialment el periòdic *Olesa* dedicaran grans espais a parlar de l'espectacle.

Pel que fa a les informacions de caire esportiu, la premsa olesana serà un reflex de l'evolució de la premsa esportiva a Catalunya. Els inicis de la premsa esportiva al Principat van anar estretament lligats al moviment excursionista i al ciclisme, com apuntarà Guillaumet (2006:137): de fet, serà al voltant d'aquests dos esports que es crearan les primeres publicacions esportives especialitzades com *L'Excursionista* (1878) o *El Ciclista* (1891). "Allà on hi ha una agrupació excursionista, ben segur que hi trobem una publicació", afirma en el mateix sentit Figueres (1989:78). Tanmateix, no serà fins ben entrat el primer quart del segle XX que l'esport entrarà amb força a la premsa, coincidint amb la creixent popularitat del bàsquet i del futbol. Així, el 1906 va néixer el primer diari esportiu de l'Estat, *El Mundo Deportivo*, si bé no serà fins els anys de la dictadura de Primo de Rivera que aquest tipus de premsa viurà "un increment espectacular" (Figueres, 1989:78).

Justament, serà a les acaballes del règim —a l'any 1929— quan *Vida Olesana* es convertirà en la primera publicació local del municipi en incloure informacions esportives, coincidint amb l'auge del bàsquet, del futbol i de la pesca al municipi (Rota i Martínez, 2014:126), tal com ja s'ha explicat a l'apartat descriptiu de la publicació. *Vida Olesana* donarà el tret de sortida, doncs, a les informacions de caire esportiu, que ja no desapareixeran de les pàgines de les noves capçaleres que naixeran: *L'Impuls* —d'una forma tímida—, *Rubricata* i *l'Avant* —amb una aposta més ferma— i el *Llobregat* i la revista *Olesa* —destinant-hi una pàgina exclusiva— adoptaran els temes esportius

com un element essencial de les seves pàgines. De fet, el colofó arribarà amb aquesta última publicació, quan el 4 de novembre de 1969 decideixi publicar un suplement — sota el nom de *Suplemento Semanal Deportivo*— dedicat al “*fútbol, baloncesto, tenis mesa, ciclismo, ajedrez, tiro y al deporte en general*”³²⁹, tal com es podia llegir a la portada del primer número.

Una altra informació recurrent que s'inclourà en algunes publicacions olesanes serà el nombre de naixements, defuncions i matrimonis que s'hauran produït durant cada mes a Olesa. Així, si *El Despertador Olesanés* (1879) i *La Orquesta* (1886) tan sols faran referència a casaments i naixements de forma esporàdica i tan sols recolliran aquells casos que tinguin vinculació amb persones de notorietat al municipi, el *Renaixement Olesà* (1918-1919) inclourà un apartat concret signat pel jutjat municipal en el qual hi detallarà totes aquestes informacions mes rere mes. *Vida Olesana* (1924-1936) —pel fet de ser una revista de caire religiós— portarà aquestes informacions fins l'extrem: a més a més dels naixements, de les defuncions i dels matrimonis, la publicació informarà també de forma mensual del nombre de nens i nenes que hauran assistit a catequesi i el nombre de batejos, especificant-ne, noms i cognoms. *Rubricata* (1933-1936) també incorporarà algunes notes sobre naixements i defuncions, si bé seran molt menys minucioses que les publicacions precedents. De fet, la publicació tradicionalista serà la darrera de la vila en fer-se ressò d'una forma assídua d'aquest tipus de dades, dins del període estudiat.

Per últim, cal destacar la inserció del gènere periodístic de l'entrevista a la premsa olesana. Si, com apunta Guillaumet (2006:131), l'entrevista va arrelar amb força entre la premsa espanyola el darrer quart del segle XIX juntament amb el reportatge, a les capçaleres olesanes no hi apareixerà fins l'any 1947 amb *Llobregat*. Aquesta publicació incorporarà un apartat regular en el qual s'entrevistarà a persones de rellevància a nivell local sense cap motivació d'actualitat però també emprarà en algunes ocasions l'entrevista com a complement informatiu d'un acte noticiós. Aquest gènere també serà cultivat pel periòdic *Olesa*, d'una forma més accentuada: a cada número, hi incorporarà la secció *Diga... Diga..* en la qual s'entrevistarà a persones d'interès a nivell local per aspectes professionals i personals. Alhora, la secció anirà acompanyada d'una caricatura de l'entrevistat.

Tanmateix, si l'entrevista no apareixerà a la premsa olesana fins ben entrat el franquisme, sí que hi havia hagut anteriorment peces redactades amb estructura de diàleg, tot i que la seva funció era vehicular les opinions dels propis impulsors de les

³²⁹ *Suplemento semanal deportivo*, 4 de novembre de 1969, núm. 1, pàg. 1

publicacions. Així, l'any 1879, *El Despertador Olesanés* reproduïa a les seves pàgines una extensa conversa entre els seus dos fundadors. De la mateixa manera, a *La Orquesta* (1886), els seus redactors tornaven a experimentar amb el diàleg, aquest cop d'una forma més fixa: la darrera secció dels primers números del periòdic duia per nom *Reporters* i recreava una conversa dialogada fictícia entre el director de *La Orquesta* i els seus portaveus, que li feien arribar un per un els rumors que se sentien als carrers del poble.

3.3. La llengua

Si anteriorment apuntàvem el paral·lelisme existent entre l'evolució de la premsa comarcal a Catalunya i l'aparició de les publicacions a Olesa de Montserrat, és rellevant també analitzar breument la mateixa correlació però aplicant-la al camp lingüístic. D'aquesta manera, podem observar com set de les dotze capçaleres del municipi tenien com a llengua principal el català, mentre que les altres cinc restants es publicaven en castellà.

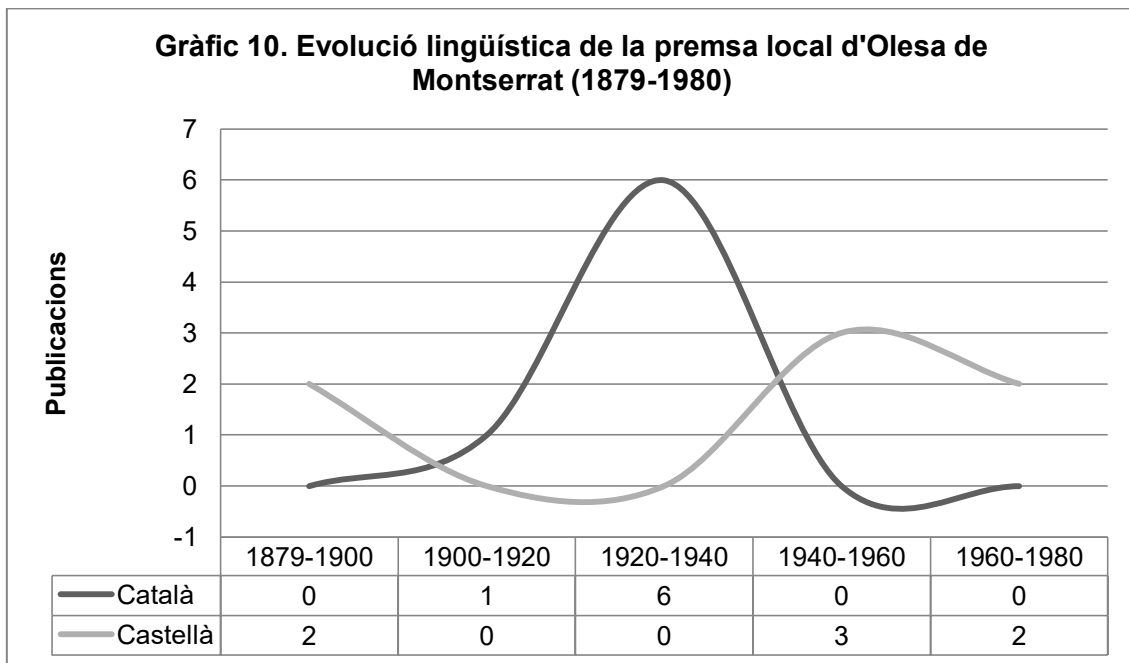
Taula 27. Llengua principal utilitzada per les publicacions d'Olesa de Montserrat (1879-1980)

Capçalera	Període	Llengua principal
<i>El Despertador Olesanés</i>	1879	Castellà
<i>La Orquesta</i>	1886	Castellà
<i>Renaixement Olesà</i>	1918-1919	Català
<i>Vida Olesana</i>	1924-1936	Català
<i>Rubricata</i>	1933-1936	Català
<i>L'Impuls</i>	1935-1937	Català
<i>L'Actualitat</i>	1935-1936	Català
<i>Avant</i>	1936-1939	Català
<i>Butlletí de la UGT</i>	1937	Català
<i>Llobregat</i>	1947-1948	Castellà
<i>Olesa</i>	1954-1977	Castellà
<i>Tribuna Olesana</i>	1977-1980	Castellà

Font: Elaboració pròpia

Tanmateix cal destacar que en gairebé tots els casos, les publicacions olesanes incorporaran algun article en català o en castellà de forma esporàdica, independentment de la llengua principal de cada capçalera. Així, si bé *El Despertador Olesanés* (1879) i *La Orquesta* (1886) utilitzaran exclusivament el castellà, el *Renaixement Olesà* (1918-1919) —escrit en català— publicarà alguns articles

divulgatius i d'opinió en castellà, una tendència que seguirà *Vida Olesana* (1924-1936) i les altres quatre capçaleres sorgides entre el 1933 i el 1939. De la mateixa manera, les dues publicacions aparegudes durant el franquisme —*Llobregat* (1947-1948) i *Olesa* (1954-1977)— també inseriran textos en català i fins i tot articles de divulgació lingüística sobre aquesta llengua, malgrat les prohibicions dictades pel règim. Sigui com sigui, les dades recollides en aquesta recerca ens permeten mostrar gràficament l'evolució de la premsa del municipi escrita en català i castellà entre els anys 1879 i 1980.

Font: elaboració pròpia

L'ús de la llengua catalana i castellana a la premsa olesana concorda amb els patrons descrits per Guillaumet i Figueres en diverses obres sobre aquest mateix tema. Així, si Guillaumet (1991:22) afirmarà que entre el 1641 i el 1841 es consolidarà la premsa escrita en castellà com a hegemònica, Figueres (1994:35) apuntarà que encara a finals del segle XIX la premsa en català serà molt minoritària. Mostra d'això seran les dades que l'autor oferirà sobre el període comprès entre el 1879 i el 1881, moment en el qual a Olesa de Montserrat apareix *El Despertador Olesanés* (1879) i uns anys més tard *La Orquesta* (1886), ambdues publicacions escrites completament en castellà. Entre el 1879 i el 1881, a Catalunya hi haurà dos diaris en català enfront de 55 en castellà; 45 setmanaris en català per 133 en castellà; 14 quinzenaris per 51 i 26 per 118 d'altres periodicitats (Figueres, 1994:35). Així doncs, les dues publicacions locals d'Olesa de Montserrat seguiran la tendència marcada a nivell català.

Continuant amb la cronologia, Guillaumet (1991:22) apuntarà que els primers anys del segle XX i fins a finals de la guerra civil de l'any 1936, la premsa en català viurà un període d'extensió i de normalització, si bé mai s'acabarà de situar per davant del castellà. Serà en aquests anys en els quals la premsa olesana virarà cap a l'ús del català com a llengua principal, que culminarà als anys de la Segona República, quan coexistiran diverses capçaleres al municipi, totes elles escrites en llengua catalana. Aquesta situació, però, s'estruncarà abruptament per la instauració del franquisme i dels seus mecanismes de censura, que prohibiran l'ús del català a la premsa (Guillaumet, 1991:22) i que retornaran el castellà com a llengua principal dels periòdics locals olesans publicats entre el 1940 i el 1980, fins i tot en plena transició.

3.4. Equips directius i redactors: paral·lelisme polític i professionalització

Guillaumet (1982:40) afirma que “la revista local és l'expressió més clara i més immediata del voluntarisme popular que inspira tota la premsa comarcal”. Aquest tret serà, ni més ni menys, l'aspecte clau que farà proliferar la premsa a Olesa de Montserrat entre els anys 1879 i 1980: malgrat la varietat de temàtiques i d'ideologies que presentaran els diferents projectes, la figura del col·laborador sense remuneració serà comuna i esdevindrà fonamental pel desenvolupament de la totalitat de les capçaleres que naixeran al municipi.

En aquest sentit Guillaumet (1982:40) apuntarà que “la línia i l'acció política en el seu sentit més ampli i més positiu de servei d'informació local, l'agitació cultural i la creació de tribunes d'expressió seran el capital moral que finançarà aquesta activitat periodística”. Alhora, descriurà les publicacions locals com aquelles que “sovint no estaran dotades d'una estructura jurídica i financera pròpia” i que, per tant “s'acolliran sota la protecció d'una societat local, una parròquia, una associació o un ajuntament” (Guillaumet, 1982:40). Aquests serà el cas de gran part de les revistes olesanes, a partir del segon quart del segle XX.

Taula 28. Vinculació de les publicacions d'Olesa de Montserrat amb entitats (1879-1980)

Capçalera	Període	Vinculació directa amb:
<i>El Despertador Olesanés</i>	1879	-
<i>La Orquesta</i>	1886	-
<i>Renaixement Olesà</i>	1918-1919	-
<i>Vida Olesana</i>	1924-1936	Casal Catequístic d'Olesa de M.
<i>Rubricata</i>	1933-1936	Círcol Tradicionalista d'Olesa

<i>L'Impuls</i>	1935-1937	ERC i el Círcol Federal Democràtic Obrer d'Olesa
<i>L'Actualitat</i>	1935-1936	-
<i>Avant</i>	1936-1939	Comitè local i CNT
<i>Butlletí de la UGT</i>	1937	Federació Local de Sindicats (UGT)
<i>Llobregat</i>	1947-1948	-
<i>Olesa</i>	1954-1977	Red Catalana de Prensa del Movimiento
<i>Tribuna Olesana</i>	1977-1980	-

Font: elaboració pròpia.

Un vinculació amb entitats que es traduirà amb equips directius formats per perfils clarament ideològics i polítics en almenys onze de les dotze publicacions. Així, *El Despertador Olesanés* (1879) i *La Orquesta* (1886) seran dues capçaleres impulsades per Modest Casals i Lorenzo Pascual, dos fermes defensors del republicanisme i de l'obrerisme, mentre que l'any 1918, l'equip de direcció del *Renaixement Olesà* estarà integrat per cinc persones vinculades al catalanisme d'Enric Prat de la Riba.

Amb *Vida Olesana* (1924-1936) apareixerà la premsa lligada al cristianisme catòlic i de caràcter conservador, una línia que seguirà *Rubricata* (1933-1936) creada dins l'òrbita del Círcol Tradicionalista del municipi. En contraposició a aquesta capçalera, *L'Impuls* (1935-1937) s'erigirà com a portaveu d'Esquerra Republicana de Catalunya i del Círcol Federal democràtic Obrer, per la qual cosa els seus fundadors estaran vinculats a l'esquerranisme, al catalanisme i a l'obrerisme. L'any 1936 apareixerà *Avant* —que, juntament amb el butlletí que editarà la Federació Local de Sindicats i que esdevindrà el portaveu de la UGT— sorgirà la premsa vinculada als sindicats del municipi.

Ja l'any 1947 naixerà al municipi *Llobregat* —divulgador de la ideologia franquista en un període fortament marcat per la censuradel règim— i l'any 1954 *Olesa*, vinculat a la Red de Prensa del Movimiento i impulsat també amb la implicació directa de l'Ajuntament. De tot aquest garbuix de capçaleres locals, en el cas de *L'Actualitat* (1935-1936) —de la qual no es conserva cap exemplar— i *Tribuna Olesana* no n'hem pogut detectar una ideologia definida: de fet, en els dos casos es postularen com a periòdics apartats de tota tendència política.

Tal com afirmen Hallin i Mancini (2004:62), aquest paral·lelisme polític entre els equips de direcció, les entitats polítiques del municipi i les seves capçaleres locals serà un tret característic global del sistema de mitjans de comunicació de països com França,

Itàlia, Grècia, Portugal i Espanya, i que els dos autors agruparan sota l'etiqueta de model Mediterrani o pluralista polaritzat. En aquest sentit, asseguren que el sistema de mitjans de l'Estat espanyol es caracteritza per tenir “un alt nivell de paral·lelisme polític”, un “pluralisme extern” i una “premsa orientada cap al comentari” (Hallin i Mancini, 2004:62). Segons defineixen els dos autors, per tal de mesurar el nivell de paral·lelisme polític que existeix en un sistema de mitjans cal valorar diversos paràmetres com el contingut dels mitjans de comunicació, les relacions organitzatives entre els mitjans i els partits polítics —però també amb d'altres tipus de societats com “sindicats, cooperatives, esglésies i entitats similars” (Hallin i Mancini, 2004:26)—, si les persones que prenen part en les publicacions són políticament actives i desenvolupen papers importants a la vida pública i finalment si els periodistes estan afiliats o no a un partit polític (Hallin i Mancini, 2004:26).

Tanmateix, per les dimensions d'aquesta recerca no podem entrar en profunditat a desenvolupar aquesta qüestió, si bé arran de les descripcions dels continguts de la premsa olesana i dels redactors que hem realitzat en capítols anteriors, i la breu correlació que hem establert en aquest mateix apartat entre la premsa i les entitats del municipi, podem concloure que la premsa olesana segueix la tendència apuntada per Hallin i Mancini identificada com a pròpia del sistema de mitjans de comunicació dels països mediterranis.

De la mateixa manera que aquests dos autors detecten el paral·lelisme polític existent als mitjans de l'Estat espanyol, també fan notar la “baixa professionalització” històrica que ha tingut el periodisme als països del model pluralista polaritzat (Hallin i Mancini, 2004:62). Un aspecte que a la premsa local olesana es veurà traduït amb el gran pes que hi tindran les col·laboracions —fins i tot *Tribuna Olesana* (1977-1980) haurà de deixar de publicar-se per la manca de col·laboradors— però també els perfils allunyats del periodisme que tindran tots els membres dels equips directius de les capçaleres. De fet, Guillaumet (1982:41) afirmarà que aquest fet condicionarà fins i tot la durada de les publicacions, que acostumarà a ser efímera ja que “una revista local respon sempre a una iniciativa individual o de grup, en la qual es combinen l'afany d'un servei informatiu amb el d'una activitat cultural o polifacètica: els grups promotors s'amplien o s'encongeixen, es donen el relleu o simplement pleguen una temporada, d'acord amb la intensitat variable de l'activitat social de cada població”.

Segons Hallin i Mancini (2004:101), la baixa professionalització del model mediterrani —que no implica una menor preparació acadèmica dels professionals— ja es comença a detectar al segle XIX, quan el periodisme es va perfilar com a extensió de la

literatura i de la política. De fet, els dos autors asseguraran citant a Ferenczi (1993:29) i Chalaby (1996) que els periòdics valoraven més els escriptors, els polítics i els intel·lectuals que els propis periodistes i —citant a Ortega i Humanes (2000:125)— que el periodisme “era una ocupació secundària, mal pagada i a la qual s’arribava sovint per a utilitzar-la per a fer el trampolí cap a una carrera política”.

Així doncs, la premsa olesana estarà clarament influenciada pel sistema de mitjans de comunicació de la qual forma part i es caracteritzarà, de la mateixa manera, per la baixa professionalització i per l’alt índex de paral·lelisme polític.

3.5. Finançament

Tal com afirma Guillaumet (1982:40), de la mateixa manera que moltes revistes locals no comptaran amb unes estructures jurídiques pròpies —i s’acolliran, per tant, a d’altres ja creades com parròquies o sindicats—, també seran majoria les revistes sense una estructura financera creada *ad hoc*. A Olesa de Montserrat, el cas més evident serà el de *Vida Olesana* (1924-1936), que es definirà com a portaveu del Casal Catequístic i que dependrà directament de les finances de la Parròquia Santa Maria del municipi per subsistir, segons revelaran els balanços econòmics anuals de la parròquia entre els anys 1924 i 1929 publicats a les pàgines de la pròpia revista.

Les entrades que figuraran en aquest balanços corroboraran la tesi que elabora Guillaumet (1982:40): “Generalment, la vida administrativa de les revistes locals és molt senzilla i consisteix en cercar l’equilibri entre les despeses originades per la impressió —que són pràcticament les úniques ja que les prestacions personals són desinteressades i fins i tot la distribució a subscriptors i punts de venda es fa sovint directament i sense costos— amb els ingressos derivats de les subscripcions i les vendes al carrer, cosa que no sempre s’aconsegueix i que exigeix cercar ajuts externs per a cobrir els dèficits”.

Així, a continuació analitzarem els tres factors financers clau d’una revista local que deixa entreveure Guillaumet en el seu estudi (1982:40-43): el preu dels exemplars, els mètodes de distribució i la publicitat. En primer lloc, entre la premsa olesana, hi trobarem preus molt diversos. De fet, pel que fa a aquesta qüestió, Guillaumet afirmarà que “els preus de venda són variables i no subjectes a cap norma reguladora” i que “variaran en tot cas segons el nombre de pàgines i la qualitat del paper i de la impressió” (Guillaumet, 1982:41-42). Per tant, aquest aspecte fa molt difícil realitzar una anàlisi global del preu de la premsa del municipi: la cronologia de la recerca abraça un

segle sencer i engloba periòdics molt diferents entre si. Tanmateix, sí que podem establir una evolució dels mètodes de distribució de les capçaleres del municipi, que suposaran la variació de la gamma de preus.

Tal com recollim a la següent taula, la premsa olesana naixerà l'any 1879 amb tan sols una opció de preu: *El Despertador Olesanés* (1879) especificarà al seu encapçalament que cada número solt valdrà quatre quartos i no contemplarà cap tipus de subscripció. D'aquesta manera, podem deduir que les finances de la publicació depenien exclusivament de les vendes al carrer —a punts de venda de la vila—, fet que posava l'economia de la capçalera sota una imprevisió constant. Tal vegada per aquest motiu, *La Orquesta* (1886), que serà impulsada per part de l'equip que set anys abans ja s'havia endinsat al món de la premsa amb *El Despertador Olesanés*, ja inclouran un sistema de subscripció. D'aquesta manera, el periòdic diversificarà la seva gamma de preus: oferirà comprar un número solt per 10 cèntims, realitzar una subscripció mensual pagant per avançat una pesseta al mes si es resideix a Olesa, o bé dues pessetes cada trimestre, també amb les mateixes condicions. Així doncs, *La Orquesta* serà l'encarregada d'introduir aquest model de venda i de distribució al municipi, que permetrà fidelitzar-ne els compradors i fer més predictable el control financer de la capçalera. En aquest cas, la subscripció tan sols es farà a nivell olesà ja que, com apuntarà Guillamet (1982:40), "sovint la distribució als subscriptors i als mateixos punts de venda es farà directament i sense costos".

A partir de *La Orquesta* (1886), tota la resta de capçaleres que naixeran fins l'any 1980 ho faran ja comptant amb el mètode de subscripció que, en alguns casos, serà l'única via de distribució que tindrà la publicació. Aquest serà el cas —exclusivament— de totes les capçaleres impulsades directament per entitats del municipi i que, per tant, es repartiran entre els seus socis. Tanmateix, en algunes publicacions, la falta de dades no ens permet descartar que es distribuïssin també mitjançant punts de venda a la població o a l'exterior.

De fet, la venda fora del municipi de la premsa olesana serà un fenomen puntual i aïllat, present en dues úniques capçaleres del municipi, separades per prop de 70 anys d'història. L'any 1886, *La Orquesta* es podia adquirir —a més a més d'Olesa de Montserrat— en dos quioscos de la Rambla de Barcelona, molt propers a la impremta on s'editava la publicació, fet que en facilitava aquesta possibilitat de distribució a la ciutat comtal. Que en tinguem constància, no serà ja fins la revista *Olesa* (1954-1977) que un periòdic del municipi es podrà adquirir fora: en aquest darrer cas durant els 100

primers números, el 14% de les vendes provindran de subscriptors de la resta de l'Estat i fins i tot un 0,2% a l'estranger.

Precisament, aquesta darrera publicació —la més longeva del municipi— tenia una tirada de 1.000 exemplars per número, una xifra que, segons Guillaumet (1982:41), serà normal entre la premsa local: “la xifra mitjana oscil·la entre els 500 i els 1.000 exemplars per número, bé que se’n puguin trobar de tiratge inferior, com també de superior. En tot cas, no hi ha cap font regular d'autenticació de les dades (...)”. És justament aquesta manca de xifres la que ens impossibilita dur a terme una anàlisi dels tiratges de les publicacions olesanes, si bé tot indica que es movia entre el ventall indicat per l'autor: *Olesa* imprimia 1.000 exemplars diaris i sabem que *La Orquesta* (1886) n'imprimia un mínim de 500.

Taula 29. Mètodes de distribució i presència de publicitat a les publicacions d'Olesa de Montserrat (1879-1980)

Capçalera	Període	Mètodes de distribució	Publicitat
<i>El Despertador Olesanés</i>	1879	Punts de venda	Sí
<i>La Orquesta</i>	1886	Punts de venda i subscripció	No
<i>Renaixement Olesà</i>	1918-1919	Punts de venda i subscripció	Sí
<i>Vida Olesana</i>	1924-1936	Subscripció	Sí
<i>Rubricata</i>	1933-1936	Subscripció	Sí
<i>L'Impuls</i>	1935-1937	Subscripció	Sí
<i>L'Actualitat</i>	1935-1936	-	-
<i>Avant</i>	1936-1939	Subscripció	Sí
<i>Butlletí de la UGT</i>	1937	Subscripció	No
<i>Llobregat</i>	1947-1948	Punts de venda i subscripció	Sí
<i>Olesa</i>	1954-1977	Punts de venda i subscripció	Sí
<i>Tribuna Olesana</i>	1977-1980	Punts de venda i subscripció	No

Font: elaboració pròpia

Pel que fa a la publicitat, la seva presència a la premsa olesana serà desigual. La primera capçalera del municipi apareguda el darrer quart del segle XIX no contindrà publicitat de forma recurrent, si bé dedicarà un petit i breu apartat al final de cada

número on, sota el títol d'*Anuncios* hi publicarà un text de caràcter publicitari. A *La Orquesta* (1886), en canvi, la presència de publicitat encara serà menor i tan sols hi localitzarem un espai que considerem de servei pel fet de contenir els horaris del cotxe de línia que realitzava els trajectes d'Olesa a Barcelona i a d'altres destinacions.

De totes maneres, l'anunci publicitari guanyarà pes en les pàgines —i en conseqüència també en les finances— de les publicacions olesanes a partir dels anys 20 del segle XX. Així, el *Renaixement Olesà* (1918-1919) incorporarà un secció fixa d'una plana sencera destinada a anuncis publicitaris, igual que farà *L'Impuls* (1935-1937) o *Vida Olesana* (1924-1936). Aquesta darrera capçalera optarà per encartar cada número dins d'unes pàgines de color amb portada pròpia exclusivament amb publicitat i que, ocuparan normalment les dues o tres pàgines del principi i les dues o tres del final. Alhora, si les capçaleres olesanes tindran la publicitat —moltes vegades— com a important via d'ingressos per a la viabilitat del projecte a *Vida Olesana* els diners recaptats tan sols actuaran com a coixí, ja que només amb els ingressos provinents de les vendes dels exemplars per subscripció ja es cobrien les despeses d'impressió, com ja hem analitzat en la seva descripció.

La resta de capçaleres olesanes fins l'any 1980 optaran ja per mesclar els anuncis de caràcter publicitari entre el contingut informatiu de la publicació, fet que suposarà el punt i final a la secció destinada exclusivament a la publicitat.

3.6. La composició i els formats

Pel que fa a la composició i als formats de la premsa olesana, cal dir que seran diversos si bé algunes capçaleres mantindran trets en comú. Per a Guillaumet (1982:42), "les característiques tècniques de format, impressió i compaginació, número de pàgines i, número de columnes per pàgina de la premsa local, determinaran un tipus de presentació que, si bé tindran moltes diferències entre unes i altres publicacions, tindran trets comuns que permetran parlar amb tota propietat d'un model genuí de revista local". Per a l'autor, doncs, aquest model propi es caracteritzarà per tenir un sistema de composició híbrid entre revista i diari: del primer model de periòdic n'agafarà el format, la distribució de materials i el disseny, mentre que dels diaris n'adoptarà notícies i informacions pròpies d'aquestes publicacions (Guillaumet, 1982:42).

Així, a la premsa olesana hi trobarem des de formats més propers a la revista —com *Vida Olesa* (1924-1936) o *Olesa* (1954-1977)— amb una extensió superior a la

quinzena de pàgines en total i un disseny gens similar al d'un diari, mentre que en d'altres ocasions —especialment des del 1879 i fins el 1948— les capçaleres d'Olesa de Montserrat adoptaran extensions més minses d'entre quatre i sis pàgines i formats més similars als que s'atribueixen habitualment a la premsa de periodicitat diària.

En el cas concret d'Olesa, però, la presència d'una impremta comuna per a les nou capçaleres que s'editaran entre el 1930 i el 1980 —el taller d'arts gràfiques *Gráficas Olesa*— propiciarà que es donin similituds rellevants en la composició i en el disseny de les diverses publicacions d'aquest període, especialment en aquelles aparegudes durant la Segona República. Així, veurem com, per exemple, l'article editorial sempre se situarà a la part esquerra de la portada i serà escrit en cursiva, o com els tipus utilitzats seran sempre els mateixos en aquestes publicacions.

Sigui com sigui, la gran varietat de formats —que aniran des dels 243 x 171 mm. de *Vida Olesana* (1924-1936) fins als 320 x 440 mm. del *Renaixement Olesà* (1918-1919)— mostra un enorme ventall de característiques que aniran mutant amb el pas dels anys, sense que n'haguem trobat cap explicació lògica que ens permeti aprofundir-hi.

Imatge X. Recull de portades del primer número d'Avant, Olesa, L'Impuls, Rubricata, el Butlletí de la UGT, i Llobregat, capçaleres publicades a Olesa entre el 1930 i el 1948.

3.7. El paral·lelisme de la premsa olesana amb l'evolució de la premsa comarcal a Catalunya (1879-1980)

Si observem la cronologia de les publicacions olesanes entre 1879 i 1980, podem veure com la seva aparició i la seva desaparició guarden un interessant paral·lelisme amb l'anàlisi que elabora Jaume Guillamet (1982:45) sobre l'evolució històrica de la premsa comarcal a Catalunya, etiquetada dins la qual l'autor hi engloba també les publicacions locals. Així, Guillamet identificarà la primera onada de premsa comarcal entre la segona i tercera dècada de la segona meitat del segle XIX, arran de les guerres carlines, de la revolució del 1868 i de la proclamació de la primera república a l'Estat. Tanmateix, afirmarà que no serà fins el darrer quart del segle XIX que es "començarà a consolidar i a regularitzar" la premsa a les comarques catalanes (Guillamet, 1982:45). Precisament, l'aparició de la primera capçalera al municipi datarà

de l'any 1879 —*El Despertador Olesanés*— i tan sols set anys més tard apareixerà *La Orquesta* (1886).

Alhora, l'autor identifica els primers 40 anys del segle XX com uns anys prolífics per a la premsa, en els quals seguirà la tendència d'expansió iniciada a les acaballes del XIX. Malgrat tot, a Olesa de Montserrat, entre l'any 1886 i el 1918 no hi naixerà cap nova capçalera, una situació de sequera periodística que trencarà l'aparició del *Renaixement Olesà* (1918-1919), de caire cultural. Durant la dictadura de Primo de Rivera, Guillamet tan sols farà referència a la incidència que tindrà el règim sobre les publicacions “de significació catalanista i republicana”, de les quals advertirà d'una desaparició massiva la tardor del 1923 i un tímid ressorgiment l'any 1930 (Guillamet, 1982:55). A Olesa, el *Renaixement Olesà* —que podem considerar catalanista— morirà l'any 1919 i, durant la dictadura, tan sols apareixerà al municipi *Vida Olesana*, escrita en català però centrada de forma pràcticament exclusiva en temes religiosos; sense partidisme i sense una ideologia política marcada.

Amb la caiguda del règim de Primo de Rivera i la proclamació de la Segona República, Guillamet identificarà una “revitalització general del sector arreu de les comarques”. De fet, afirmarà que reapareixeran periòdics i revistes suspeses durant la dictadura —a Olesa no serà el cas— i que es crearan un gran nombre de noves capçaleres, la majoria en català. De fet, l'autor farà especial referència a la creació d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), que “escamparà arreu del país els seus òrgans de premsa oficials o oficiosos” (Guillamet, 1982:55). A Olesa de Montserrat, aquesta jove formació política crearà *L'Impuls* (1935-1937), que actuarà com el seu portaveu, i a partir de l'any 1936 també es veurà immersa d'una forma més colateral en la publicació d'*Avant* (1936-1939). Precisament, pel que fa a la tendència lingüística que apunta Guillamet en la seva perspectiva històrica, podem observar com també es dona entre les capçaleres del municipi: les cinc capçaleres que naixeran entre el 1933 i el 1937 ho faran emprant la llengua catalana. Alhora, la revitalització de la premsa a les comarques que apunta Guillamet es veurà igualment reflectida a la vila, en la qual l'any 1935 i 1936 hi arribaran a conviure més de tres capçaleres locals, una xifra que podem considerar alta si tenim en compte que, aleshores, Olesa de Montserrat tenia al voltant de 6.000 habitants.

Gràfic 11. Cronologia de la premsa olesana entre el 1928 i el 1940

	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
<i>El Despertador Olesanés</i>													
<i>La Orquesta</i>													
<i>Renaixement Olesà</i>													
<i>Vida Olesana</i>													
<i>L'Impuls</i>													
<i>Rubricata</i>													
<i>L'Actualitat</i>													
<i>Avant</i>													
<i>Butlletí de la UGT</i>													
<i>Llobregat</i>													
<i>Tribuna Olesana</i>													

Font: Elaboració pròpia

En la seva anàlisi, Guillaumet apuntarà a una revifada de la premsa de dretes arran del 6 d'octubre de 1934 fins les eleccions de febrer de 1936 —l'anomenat *Bienni Negre*— si bé especificarà que les noves capçaleres sorgiran d'entorns pròxims a la Confederació Espanyola de Dretes Autònomes (CEDA), un dels partits que havia crescut amb més força dins el panorama estatal de l'època (Guillaumet, 1982:55). A la vila, aquesta tendència no serà així: tal com apunta Dueñas (2007:25), “a Olesa el principal moviment de dretes va ser el tradicionalisme, seguit a certa distància per la Lliga Catalana i per sectors molt més minoritaris de monàrquics, radicals i de la dreta espanyolista com la CEDA o Renovació Espanyola”. Així, aquesta diferència respecte la tendència global de la premsa comarcal es deurà al poc pes que la CEDA tindrà al municipi.

Com podem observar a la cronologia que hem realitzat sobre la premsa olesana en el període de la Segona República i de la Guerra Civil, l'esclat del conflicte armat suposarà la mort sobtada de *Vida Olesana*, de *Rubricata*, i de *L'Impuls*³³⁰; dues capçaleres conservadores i una d'esquerres. En aquest sentit, Guillaumet afirmarà que les publicacions de la Lliga i d'altres sectors conservadors desapareixeran amb l'inici del conflicte per les accions repressives que realitzaran els comitès locals i partits d'extrema esquerra contra aquestes ideologies. Alhora, pel que fa a la desaparició de *L'Impuls*, la podem argumentar tenint en compte la tesi de l'autor, que apunta al fet que “la majoria dels diaris i part dels periòdics afectes a Esquerra Republicana de Catalunya” van deixar de publicar-se “desbordats clarament pels òrgans de poder revolucionaris sorgits en el mateix bàndol republicà i que dominaran la situació al carrer i al front durant els primers mesos” (Guillaumet, 1982:56). En el cas de la

³³⁰ *L'Actualitat* desapareixerà el mes de gener de 1936, per la qual cosa malgrat que surti representada al cronograma, no es pot considerar que desaparegui arran del conflicte armat desencadenat el mes de juliol d'aquell mateix any.

publicació olesana, desapareixerà des del juliol de 1936 fins el juliol de 1937, quan iniciarà una segona etapa efímera de tan sols dos números. Per a casos com aquest, Guillaumet recorre a la següent puntualització: “Les dificultats de subministrament de matèries primeres i de disponibilitat humana derivats de les necessitats de la guerra varen anar determinant la progressiva desaparició dels periòdics” (Guillaumet, 1982:56).

Pel que fa a la premsa comarcal a partir de l'any 1940, l'autor advertirà que cal estudiar-la “des d'una òptica diferent” i “partint del fet bàsic que els mitjans escrits de comunicació han perdut el paper hegemònic que havien tingut fins al moment, a favor dels mitjans més moderns i poderosos pel que fa a la seva capacitat de penetració social” (Guillaumet, 1982:46). El mateix autor especificarà anys més tard (1996:21) que el nou panorama que es configurarà durant el règim franquista tindrà poc a veure amb les característiques de la premsa d'anys anteriors i assegurarà que “a Barcelona, hi havia menys diaris que a la mateixa ciutat però cent anys abans, quan tot just es vivien els primers moments de llibertat en l'aparició de la premsa moderna”.

A Olesa de Montserrat, durant el franquisme hi naixeran dues capçaleres; *Llobregat* (1947-1948) i *Olesa* (1954-1977), que ocuparan bona part de la cronologia d'aquest període i que estaran vinculades a l'administració franquista. Amb la mort de Franco l'any 1975, *Olesa* —pertanyent a la *Red Catalana de Prensa del Movimiento*— haurà de redefinir-se. Així, l'any 1977 —enmig d'un context on encara cuejaven problemes de llibertat d'expressió (Guillaumet, 1996:123)— serà substituït per un nou projecte que, si bé beurà de l'antic *Olesa*, es presentarà com a publicació independent. Amb el nom de *Tribuna Olesana*, desapareixerà l'any 1979, després de 27 números, per manca de col·laboradors i de lectors.

Amb tot aquest conjunt d'onze capçaleres aparegudes a la vila, Guillaumet especifica que Olesa de Montserrat no haurà desenvolupat un sistema informatiu local complet³³¹ ni complementari³³² (Guillaumet, 1982:80). L'autor tampoc considera que el municipi hagi aconseguit crear amb el pas dels anys estudiats (1879-1980) un sistema

³³¹ Per a Guillaumet (1982:64), el sistema informatiu local complet és aquell que “desenvolupa històricament una sèrie de deu ciutats (...) i que és comparable a escala al desenvolupament per Barcelona. És a dir, un sistema de diaris, periòdics i revistes, destinat a satisfer de manera general totes les necessitats informatives de la ciutat i la seva àrea d'influència”. En són exemples Girona i Tarragona, entre d'altres.

³³² Segons Guillaumet (1982:77), el sistema informatiu local complementari es caracteritza pel fet que “entorn dels setmanaris informatius i polítics que constitueixen l'eix bàsic de la seva història periodística, hi ha hagut una varietat notable d'altres publicacions, preferentment de caire culturals, literari, religiós i humorístic.” En són exemples Figueres, Olot, Vilafranca del Penedès, Igualada i Vic, entre d'altres.

informatiu elemental³³³, i situa Olesa de Montserrat entre aquelles poblacions que han tingut “publicacions disperses”, és a dir, “que han tingut premsa en determinats moments del període històric estudiat, si bé que en alguns casos s’han limitat a edicions particulars de fulls dominicals diocesans” (Guillamet, 1982:80). Per a l'autor, és el sistema que impera en les ciutats “més petites” com Esparreguera, Olesa, Martorell i Molins de Rei —però també en d’altres amb rellevants com Cervera, La Seu d’Urgell o Solsona— i es caracteritza per “allunyar-se absolutament dels mínims de professionalització periodístics i empresarials”, per centrar-se en temes de la vida quotidiana i ser realitzats “no per polítics, homes de lletres i professionals lliberals” sinó per “la gent inquieta i activa de cada poble, fet que converteix les publicacions en “una expressió cultural, política i d’afirmació de la identitat local” (Guillamet, 1982:80).

Tanmateix, cal tenir en compte que Guillamet realitza el seu estudi a partir del cens de premsa elaborat per Torrent i Tasis, que en el cas d’Olesa de Montserrat tan sols hi especifica la publicació de tres capçaleres: *Vida Olesana* (1924-1936), *L’Impuls* (1935-1937) i *L’Actualitat* (1935-1936). Així doncs, si agafem les mateixes definicions que Guillamet elabora de cadascun dels quatre models de sistemes informatius locals que descriu —el complet, el complementari, l’elemental i el de publicacions disperses— i les apliquem al cens realitzat en aquesta recerca, que ens ha elevat la xifra de publicacions fins a un total d’onze, podem valorar de nou dins de quin sistema informatiu local cal emmarcar Olesa.

Així doncs, analitzant les descripcions que fa Guillamet de cada model, podríem situar perfectament Olesa de Montserrat dins de les poblacions que van desenvolupar un sistema informatiu local a mig camí entre el model elemental i el complementari. A continuació hem elaborat una taula en la qual argumentem aquesta afirmació, comparant els paràmetres que Guillamet atribueix a cadascun dels sistemes amb la informació recollida en el cas concret d’Olesa de Montserrat.

Taula 30. Comparació del sistema informatiu local elemental i complementari descrits per Guillamet amb les publicacions periòdiques d’Olesa de Montserrat (1879-1980)

<u>Sistema informatiu local elemental</u>	<u>Olesa de Montserrat</u>
- Poblacions que han aconseguit tenir una cobertura mínima de premsa pròpia durant bona part del període	- Dels 100 anys estudiats, Olesa compta amb 47 anys en els quals hi ha un mínim d’una capçalera en

³³³ Per a l'autor (Guillamet, 1982:79), el sistema informatiu local elemental inclou aquelles poblacions que “han aconseguit al llarg del període estudiat, tenir una cobertura mínima de premsa pròpia, preferentment a base de setmanaris, quinzenals o bimestrals.

estudiat, preferentment a base de setmanaris, quizenals o bimensuals.	actiu, amb periodicitats setmanals, quizenals i mensuals.
- Poca varietat de revistes temàtiques i especialitzades.	- A Olesa, si bé el gran nombre de capçaleres seran de caire polític, també hi trobarem mostres de premsa cultural, religiosa i, fins i tot, satírica.
- Les possibilitats d'uns mínims de professionalització són inexistents.	- A les publicacions olesanes hi tindran un gran pes les col·laboracions i el voluntariat, fet que corrobora aquest paràmetre
<u>Sistema informatiu local complementari</u>	<u>Olesa de Montserrat</u>
- Varietat notable de publicacions culturals, religioses, humorístiques, professionals, escolars i esportives.	- Si bé seran molt espaiades en el temps, Olesa tindrà premsa religiosa, cultural, esportiva ³³⁴ i satírica.
- Manca de professionalització compensada per una mínima estructura organitzativa i un gran voluntarisme polític.	- Nombroses publicacions olesanes seran impulsades per perfils polítics, de forma voluntària i amb la figura del col·laborador com a aspecte clau.
- Algunes de les publicacions tenen una llarga vida.	- A Olesa hi trobarem <i>Vida Olesana</i> , que s'estendrà entre 1924 i 1936, i <i>Olesa</i> , que es publicarà entre el 1954 i el 1977.
- Sovint es parlarà de la publicació local com "el diari", malgrat tenir una periodicitat més dilatada.	- La revista <i>Olesa</i> serà coneguda popularment com "El Diari" malgrat ser mensual.

Font: elaboració pròpia a partir de Guillaumet,(1982: 77-79).

Així doncs, tenint en compte les dades completes del cens de la premsa olesana i les definicions que elabora Guillaumet dels sistemes informatius locals, creiem coherent situar Olesa de Montserrat en un espai d'impàs entre els models complementaris i elemental, si bé pel volum de publicacions estaria més proper a aquest darrer. D'aquesta manera, Olesa se situaria a un nivell similar al d'altres poblacions com Puigcerdà, Santa Coloma de Farners, Berga, Montblanc, Balaguer o Esplugues de Llobregat, entre d'altres (Guillaumet, 1982:79).

³³⁴ Si bé no s'ha analitzat en aquesta recerca com a publicació independent, cal recordar el *Suplemento Semanal Deportivo* que editarà la revista *Olesa*, amb una distribució al marge de la publicació mare i amb un preu diferent.

Conclusions

Arran de l'estudi de les dotze capçaleres editades a Olesa de Montserrat entre 1879 i 1980, podem afirmar que el naixement i la desaparició de les primeres publicacions olesanes guarda una estreta relació amb l'evolució històrica de la premsa local a Catalunya —descrita per Jaume Guillaumet (1982:45)— i amb el context polític olesà, català i espanyol. D'aquesta manera, l'estudi històric de la premsa local d'Olesa de Montserrat permet comprendre els canvis socials i polítics que ha viscut el municipi i —seguint els plantejaments teòrics desenvolupats per Gómez Mompert (2008:86-87)— esbrinar per què la societat contemporània és com és.

En una línia similar, la recerca demostra com la premsa local d'Olesa de Montserrat publicada entre el 1879 i el 1980 comparteix les principals característiques del model de sistemes de mitjans de comunicació Pluralista Polaritzat, definit per Hallin i Mancini (2004). D'aquesta manera, podem assegurar que les capçaleres olesanes s'han caracteritzat en bona mesura per un alt grau de paral·lelisme polític: sis de les publicacions naixeran sota el paraigües d'una entitat política o religiosa, i fins a deu d'elles s'identificaran amb alguna tendència ideològica concreta.

Aquesta politització en comportarà la instrumentalització i es veurà reflectida també en la vinculació política de bona part de les persones que tiraran endavant els projectes periodístics. Conseqüentment, l'alt grau de paral·lelisme polític condicionarà qüestions referents al finançament dels projectes. Així, el fet de l'aparició de premsa adherida a entitats polítiques potenciarà la venda dels exemplars mitjançant la subscripció enfront la venda ordinària als quioscos.

Així mateix, la premsa olesana es caracteritzarà també per tiratges minsos i per la baixa professionalització periodística, dues de les altres característiques del model Pluralista Polaritzat (Hallin i Mancini, 2004:62), que també es veuen reforçades pel fet de tractar-se de premsa local. De fet, podem concloure que la figura del col·laborador no remunerat ha sigut l'actor decisiu per al desenvolupament de la premsa al municipi. Com descriu Guillaumet (1982:80), les publicacions locals seran impulsades per “la gent inquieta i activa de cada poble” que convertiran les publicacions en “una expressió cultural, política i d'afirmació d'identitat local”, i Olesa no n'ha sigut cap excepció.

A partir de les aportacions de la recerca, també s'ha conclòs que —analitzant les descripcions que fa Guillaumet dels diferents models de sistemes informatius locals— podem incloure Olesa de Montserrat dins dels municipis que han desenvolupat un

sistema informatiu local a mig camí entre el model elemental i el complementari: la vila ha tingut una cobertura mínima durant bona part del període estudiat per part de diversos setmanaris i revistes mensuals, hi trobem publicacions de diversa tipologia — de política a cultural—, les col·laboracions hi tindran un paper fonamental, algunes de les capçaleres duraran més de deu anys, i una de les publicacions locals es coneixerà popularment com a *el diari*.

Pel que fa a les especificitats tècniques de la premsa, hem de destacar la innegable influència que va suposar *Gráficas Olesa* per al disseny de les capçaleres. El fet que totes les capçaleres aparegudes des de la dècada dels anys trenta a Olesa de Montserrat s'imprimissin a la mateixa impremta, suposarà principalment una homogeneïtzació de les caixes tipogràfiques utilitzades i de la composició dels elements sobre la pàgina.

En darrera instància, l'estudi ha permès fer una revisió dels censos de premsa precedents que feien referència a les capçaleres olesanes. Fruit de la recerca, s'ha conclòs que moltes de les fonts bibliogràfiques contenien errors, inexactituds i incògnites, que s'han pogut revisar, detallar i completar, tal com s'ha recollit en una taula per facilitar investigacions futures³³⁵. Alhora, les noves recerques que s'emprenguin sobre la premsa olesana podran disposar dels exemplars recuperats arran d'aquest treball entre els quals cal destacar l'únic exemplar que es conserva de la primera capçalera del municipi, *El Despertador Olesanés* (1879). Tots ells han quedat dipositats a l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM) per tal de poder ser consultats.

³³⁵ Veure l'Annex 2, taula 34.

Fonts documentals

- AJUNTAMENT D'OLESA DE MONTSERRAT (2009) *Sessió ordinària celebrada per l'Ajuntament ple el dia 28 de maig de 2009*. Recurs en línia disponible a: <http://olesademontserrat.cat/files/doc11940/-7-acta-28-05-09.pdf> [Consultat el 16/04/2016]
- BALCELLS, A. et Al. (2006) *Història de Catalunya* (1 ed.). Barcelona: L'esfera dels llibres – Grup 62
- BARREIRO, C. (2007). *Aproximación al estudio de la prensa durante la Segunda República*. Recurs en línia disponible a: https://www.upo.es/revistas/index.php/materiales_historia_deporte/article/viewFile/788/648 [Consultat el 18/04/2016]
- BAYONA, A i VALLDEPERAS, E. (2012). *50 anys d'història olesana (1950-2000)* (1 ed.). Olesa de Montserrat: Comunitat Minera Olesana.
- BAYONA, A. i VALLDEPERAS, E. (2013) *La Passió d'Olesa pas a pas. 1850-2010* (1 ed.) Barcelona: Comunitat Minera Olesana i Ajuntament d'Olesa de Montserrat.
- BURGUET, F. (2004) *Les trampes dels periodistes* (1 ed.) Barcelona: Edicions 62.
- CARRILLO, N. (2014) *Dues dècades al web*. Dins de: *Capçalera: revista del Col·legi de Periodistes de Catalunya*, Núm: 168 de juny de 2014 Pp.39-42. Recurs en línia. Disponible a: http://issuu.com/periodistescatalunya/docs/cap_alera_168-low/39?e=2462519/14338632
- CHIVELET, M. (2001) *Historia de la prensa cotidiana en España* (1 ed.). Madrid: Acento Editorial.
- COBOS, J.M. (1994) *Olesa al segle XIX* (1 ed.) Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- COBOS, J.M. (2006) *Pagesos, paraires i teixidors al Llobregat montserratí* (1 ed.) Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- CONGRESO DE LOS DIPUTADOS (2015) *La constitución de 1869*. Recurs en línia disponible a: http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/ConstEsp1812_1978/Const1869 [Consultat el 24/01/2016]

- CONGRESO DE LOS DIPUTADOS (2015) *La constitución de 1876*. Recurs en línia disponible a:
http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/ConstEsp1812_1978/Const1876 [Consultat el 24/01/2016]
- CONSELL COMARCAL DEL BAIX LLOBREGAT (2005) *La mobilitat laboral al Baix Llobregat l'any 2001*. Recurs en línia disponible a:
<http://arxius.elbaixllobregat.cat/web/analisi/pdf/Estudimobilitat2001.pdf>
[Consultat el 03/02/2016]
- CORBELLA, J.M. (2015) *La premsa* (1 ed.). Dins de: *Informe de la Comunicació a Catalunya 2013-2014*, Cap.8, Pp:117-138 Bellaterra: Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
- COSTA FERNÁNDEZ, LL. (1992). *La premsa al Baix Empordà durant la dictadura de Primo de Rivera*. Recurs en línia disponible a:
<file:///C:/Users/Usuari/Downloads/271609-370041-1-SM.pdf> [Consultat el 12/04/2016]
- COSTA, F. (1982) *La Premsa a Mataró (1820-1980)* (1 ed.). Barcelona: Caixa d'Estalvis Laietana
- COSTAL, A. (2012) *Els balls d'envelat a Olesa. Primers de segle XX*. Recurs en línia disponible a: http://www.aolesa.com/uploads/libreto_ok561.pdf [Consultat el 06/02/2016]
- CULLA, J.B. i DUARTE, A. (1990). *La premsa republicana* (1 ed.). Barcelona: Diputació de Barcelona.
- DELGADO, A. (2009) *Quince años de prensa digital en España*. Dins de: *Cuadernos de comunicación evoca: la revolución de la prensa digital*, Pp.11-15. Recurs en línia. Disponible a: <http://www.evocaimagen.com/cuadernos/cuadernos1.pdf>
- DIVERSOS (2000) *Informe sobre la revisió del model d'organització territorial de Catalunya*. Recurs en línia disponible a:
http://www.geosoc.udl.es/professorat/informe_OTC.pdf [Consultat el 03/02/2016]
- DIVERSOS (2010) *Definició i objectius de l'empresa Oulesa*. Recurs en línia disponible a: <http://www.oliolesa.cat/empresa/> [Consultat el 03/02/2016]

- DIVERSOS (2015) *Registre d'entitats i associacions d'Olesa de Montserrat*. Recurs en línia disponible a <http://www.olesademontserrat.cat/pg4/pl56/el-municipi/directori/entitats.htm> [Consultat el 03/02/2016]
- DIVERSOS (1933). *Annals del periodisme català* (1 ed.). Barcelona: Associació de Periodistes de Barcelona.
- DIVERSOS (1982) *Normativa per a la descripció de publicacions periòdiques en els repertoris de premsa local, comarcal i general* (1 ed.). Barcelona: Institut Català de Bibliografia (ICB).
- DIVERSOS (1986) *Llibre del cens de la premsa local i comarcal* (1 ed.). Barcelona: Diputació de Barcelona.
- DIVERSOS (2000). *Els mitjans de comunicació al Baix Llobregat i altres escrits* (1 ed.). Sant Feliu de Llobregat: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat.
- DIVERSOS (2000-2014) *Informe de la comunicació a Catalunya* (1 ed.). Bellaterra: Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
- DUEÑAS, O (2007). *La violència d'uns i altres. La repressió de la guerra i la postguerra 1936-1945. El cas d'Olesa de Montserrat* (1 ed.). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- DURAN, LL. (1994) *Músics i orquestres d'Olesa* (1 ed.) Olesa de Montserrat: Autoedició.
- EL CASAL D'OLESA (2016). *Qui som?* Recurs en línia disponible a: www.casalolesa.com [Consultat 08/03/2016]
- ESTRADA, G. (1989) *La Puda: un balneari als peus de Montserrat* (1.ed). Olesa de Montserrat: Publicacions L'Abadia de Montserrat
- FERNÁNDEZ, I. I SANTANA, F (2000) *Estados y medios de comunicación en la España democrática* (1 ed.) Madrid: Alianza Editorial.
- FIGUERAS, G. (2015) *Fèlix Figueras, alcalde d'Olesa afusellat pel franquisme* (1 ed.) Barcelona: Fundació Josep Irla.
- FIGUERES, J.M. (2006) *Les publicacions periòdiques a Catalunya en el moment del Diari Català (1879-1881): cens i estudi estadístic. Premsa comarcal*. Recurs en línia disponible a:

<http://www.raco.cat/index.php/ButlletiSCEH/article/view/148939/200833>
[Consultat el 05/02/2016]

FIGUERES, J.M. (2007) *Les publicacions periòdiques a Catalunya en el moment del Diari Català (1879-1881): cens i estudi estadístic II. Premsa Barcelonina*.

Recurs en línia disponible a:

<http://revistes.iec.cat/index.php/BSCEH/article/viewFile/2718/40935> [Consultat el 05/02/2016]

FIGUERES, J.M. (1989). *La premsa catalana* (1 ed.). Barcelona: Col·lecció Nissaga.

FIGUERES, J.M. (1994) *Breu Història de la premsa a Catalunya* (1 ed.). Barcelona: Editorial Barcanova

FIGUERES, J.M. (1999). *El primer diari en llengua catalana. Diari català (1879-1881*

Tesi doctoral. Recurs en línia disponible a:

<http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/4799/jfa1de2.pdf?sequence=1>
[Consultat el 18/01/2016]

FULLOLA, J. (2011) *Miners i pagesos. L'explotació de lignits a la conca de Mequinensa. Una societat rural minera* (1 ed.) Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida i Patronat Josep Lladonosa.

GACETA DE MADRID (1883) *Ley de Policía de Imprenta de 26 de julio de 1883*. Recurs en línia disponible a: <http://www.filosofia.org/hem/dep/boe/8830730.htm>
[Consultat el 18/01/2016]

GACETA DE MADRID (1879), *Llei d'Impremta del 8 de enero de 1879*. Disponible a: <http://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1879/008/A00073-00076.pdf> [Consultat el 13/01/2016]

GARRABOU, R. (1982) *Salaris i ocupació a la Maquinista Terrestre i Marítima (1872-1889)*. Recurs en línia disponible a:
<http://www.raco.cat/index.php/Recerques/article/view/137593/241387>
[Consultat el 10/02/2016]

GIVANEL, J. (1931) *Bibliografia catalana: Premsa* (1.ed). Barcelona: Institució Patxot.

GOBIERNO DE ESPAÑA (1923). *Real Decreto de 15 de septiembre de 1923 confiriendo a D.Miguel primo de Rivera la Presidencia del Directorio Militar, y suprimiendo el Consejo de Ministros*. Recurs en línia disponible a:

<http://revistasonline.inap.es/index.php?journal=DA&page=article&op=view&path%5B%5D=5047&path%5B%5D=5101> [Consultat el 08/03/2016]

GÓMEZ MOMPART, J.LL. (1992). *La gènesi de la premsa de masses a Catalunya (1902-1923)* (1 ed.). Barcelona: Pòrtic.

GÓMEZ MOMPART, J.LL. (1992). *La gènesi de la premsa de masses a Catalunya (1902-1923)* (1 ed.). Tesi doctoral. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA (2015) *La indústria tèxtil a Catalunya*. Recurs en línia disponible a: <http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0239872.xml> [Consultat el 01/02/2016]

GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA (2015) *Olesa de Montserrat*. Recurs en línia disponible a: <http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0239872.xml> [Consultat el 01/02/2016]

GUERRERO, R. (2002). *La Prensa en la Segunda República: breve aproximación como contexto vital de don Diego Martínez Barrio*. Recurs en línia disponible a: <http://revistasonline.inap.es/index.php?journal=DA&page=article&op=view&path%5B%5D=5047&path%5B%5D=5101> [Consultat el 18/04/2016]

GUILLAMET, J. (1975). *La nova premsa catalana* (1 ed.). Barcelona: Edicions 62.

GUILLAMET, J. (1982). *La premsa comarcal, un model català de periodisme popular*. Recurs en línia disponible a: http://www.fbofill.cat/sites/default/files/0183_1_0.pdf [Consultat el 18/05/2016]

GUILLAMET, J. (1988) *La premsa a Catalunya* (1 ed.). Barcelona: Col·legi de Periodistes i Diputació de Barcelona.

GUILLAMET, J. (1991). *La premsa en català: canvi de cicle*. Recurs en línia disponible a: <http://www.raco.cat/index.php/annalsperiodismecatala/article/view/266374> [Consultat el 25/04/2016]

GUILLAMET, J. (1994). *Història de la premsa, la ràdio i la televisió a Catalunya, 1641-1994* (1 ed.). Barcelona: Edicions La Campana.

GUILLAMET, J. (1996). *Premsa, franquisme i autonomia: crònica catalana de mig segle llarg (1939-1995)* (1 ed.). Barcelona: Flor del Vent.

GUILLAMET, J. (2003). *Història del periodisme: notícies, periodistes i mitjans de comunicació* (1 ed.). Barcelona: Aldea Global.

- GUILLAMET, J. *et al.* (2008). *Para investigar la comunicación: propuestas teórico-metodológicas* (1 ed.). Madrid: Tecnos.
- HALLIN, D.C, I MANCINI, P. (2004) *Sistemas mediáticos comparados* (1 ed.) Barcelona: Hacer Editorial.
- HERNÁNDEZ CARDONA, À.M. (2013). *Metges, cirurgians i apotecaris d'Olesa de Montserrat* (1 ed.). Barcelona: Reial Acadèmia de la Medicina de Catalunya.
- HUERTAS, J.M *et al.* (1995) *200 anys de premsa diària a Catalunya (1792-1992)* (1 ed.) Barcelona: Fundació Caixa de Catalunya
- IDESCAT (2015) *Estadístiques d'Olesa de Montserrat*. Recurs en línia disponible a <http://www.idescat.cat/emex/?id=081477#h204002000000> [Consultat el 03/02/2016]
- J.A.S. (1857) *El consultor: nueva guía de Barcelona*. Recurs en línia disponible a: https://books.google.es/books?id=_G9k74wNEeEC&printsec=frontcover&hl=es&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [Consultat el 15/01/2016]
- JANÉS, J (2001). *Guerra Civil i franquisme a Molins de Rei* (1 ed.). Barcelona: Publicacions L'Abadia de Montserrat
- La Vanguardia* (2013) *El norte del Baix Llobregat se queda sin televisión*. Recurs en línia disponible a: <http://www.lavanguardia.com/local/baix-lobregat/20131007/54388548325/norte-baix-lobregat-television.html>
- MAMPEL, B.; RAFEGAS, R. I SOLER, M. (2007). *Olesa i el bàsquet: un recorregut per la seva historia*. Recurs en línia disponible a: <http://www.raco.cat/index.php/Materials/article/viewFile/138282/231643> [Consultat el 25/03/2016]
- MARTÍNEZ NOGAEDA, E (2000). *L'Abans* (1 ed.). Barcelona: Efadós.
- MAURI, M. (2011) *Els orígens de l'espai comunicatiu català a Badalona*. Recurs en línia disponible a: <http://raco.cat/index.php/CarrerArbres/article/view/282125/382677> [Consultat el 12/02/2016]
- MEMÒRIA.CAT (2015) *Cens de manresans privats de llibertat: noms i xifres de la repressió franquista (1939-1975)*. Recurs en línia disponible a:

<http://www.memoria.cat/censpresos/content/vilà-ortonobes-josep> [Consultat el 13/04/2016]

MIRALPEIX, C. (1981) *La premsa de la ciutat de Vic al segle XIX* (1 ed.). Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

NAVARRO, X. (1986) *La repressió: juliol-desembre 1936*. Recurs en línia disponible a: <http://www.raco.cat/index.php/terme/article/viewFile/40538/41598> [Consultat el 17/03/2016]

PÀMIES, O. et al. (2001). *La premsa comarcal al Baix Llobrega* (1 ed.). Barcelona: Centre d'estudis Comarcals del Baix Llobregat

PAPER SIZE (2015) *Mesures del paper premsa*. Recurs en línia. Disponible a: <http://www.papersizes.org/a-paper-sizes.htm> [Consultat el 27/01/2016]

PIÑERO, J. (2012) *Mapa del Patrimoni Cultural d'Olesa de Montserrat: memòria tècnica*. Recurs en línia disponible a <http://patrimonicultural.diba.cat/uploads/08147/memoria.pdf> [Consultat el 27/01/2016]

POVILL, J. (2004) *La Passió d'Olesa vista per dintre: història d'un espectacle tradicional* (1 ed.) Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

RISQUES, M. et al. (2006) *Història de la Catalunya contemporània* (1 ed.) Barcelona: Editorial Mina.

ROTA, X (2012). *Oficis d'ahir: Olesa vista a través dels seus oficis* (1 ed.). Olesa de Montserrat: Edicions Paper d'Estrassa.

ROTA, X i MARTÍNEZ, E (2014). *Olesa desapareguda* (1 ed.). Barcelona: Efadós.

ROTA, X. (2012) *Oficis d'ahir: Olesa vista a través dels seus oficis* (1.ed). Olesa de Montserrat: Paper d'Estrassa.

RUÍZ ACOSTA, J.M. et al. (2002). *Dictadura, censura y prensa en España: 1923-1930*. Recurs en línia disponible a: <https://idus.us.es/xmlui/bitstream/handle/11441/26417/dictaduracensura.pdf?sequence=1> [Consultat el 16/04/2016]

- SABÉS, F. I VERÓN LASSA, J.J. (2008). *La eficacia de lo sencillo: introducción a la práctica del periodismo* (2 ed.). Barcelona: Comunicación Social ediciones y publicaciones.
- SAINZ DE BARANDA, C. (2013). *Orígenes de la prensa diaria deportiva: El Mundo Deportivo*. Recurs en línia disponible a: https://www.upo.es/revistas/index.php/materiales_historia_deporte/article/viewFile/788/648 [Consultat el 18/04/2016]
- SAMSÓ, J. (1995) *La cultura catalana: entre la clandestinitat i la represa pública* (1939-1951) (1 ed.) Barcelona: Publicacions L'Abadia de Montserrat.
- SÁNCHEZ BARRICARTE, J. (1995) *Análisis crítico de los índices de Princeton: una nueva propuesta de medición de la natalidad*. Recurs en línia disponible a: [file:///C:/Users/Usuari/Downloads/Dialnet-AnalisisCriticoDeLosIndicesDePrincetonIglmlflh-104038%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Usuari/Downloads/Dialnet-AnalisisCriticoDeLosIndicesDePrincetonIglmlflh-104038%20(1).pdf) [Consultat el 10/02/2016]
- SINOVA, J. (2006) *La censura de prensa durante el franquismo* (1 ed.). Barcelona: Debolsillo - Espasa.
- SOLE, J.F. (2000). *Olesa, dictadura i una vida...* (1 ed.). Olesa de Montserrat: Autoedició.
- SORIA, C. (1982) *La ley de Policía de Imprenta de 1883*. Recurs en línia disponible a [file:///C:/Users/Usuari/Downloads/21547-21566-1-PB%20\(2\).PDF](file:///C:/Users/Usuari/Downloads/21547-21566-1-PB%20(2).PDF) [Consultat el 22/01/2016]
- SUBIRACHS, J (1957) Antologia de la premsa local 3: El Despertador Olesanés. *Revista Olesa*, (7 de febrer de 1957) Pàg. 2.
- SUBIRANA, R. (1960) *L'Art de la impremta a Esparraguera* (1 ed.) Sabadell: Autoedició.
- TORRENT, J. (1969) *La Premsa a Barcelona (1641-1967)* (1 ed.). Barcelona: Quaderns de cultura - Universitat Popular.
- TORRENT, J. i TESIS, R. (1966) *Història de la Premsa Catalana Vol. 1 i Vol. 2* (1.ed). Barcelona: Editorial Bruguera
- VENDRANES, G. I RULLIER, CH (1996) *Oli d'Olesa, la passió d'un poble* (1 ed.) Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

- VILA, J. (2015) *La comunicació local en l'ecosistema comunicatiu català* (1 ed.). Dins de: *Informe de la Comunicació a Catalunya 2013-2014*, Cap.4, Pp:61-72
Bellaterra: Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
- YANES, R. (2005). *La complicada evolución de la libertad de prensa en España durante el siglo XX. Apuntes para su estudio*. Recurs en línia disponible a:
<https://pendientedemigracion.ucm.es/info/especulo/numero30/liprensa.html>
[Consultat el 08/03/2016]

Hemerografia³³⁶

Avant

Butlletí de la federació Local de Sindicats (UGT)

Butlletí del Centre Català (Terrassa)

Butlletí del Club Pirinenc de Terrassa

Diari Català

El Ateneo (Igualada)

El Busilis

El Consecuente (Reus)

El Despertador Olesanés

El Dia (Terrassa)

El Eco de Tarrasa

El Fusilis

El Loro

El Noticiero (Igualada)

El Pensamiento ilustrado

El Socialista

El Sol de Tous

El Tarrasense

³³⁶ L'estil de citació APA no especifica de quina manera cal citar les capçaleres consultades en algun moment de la recerca. D'aquesta manera, hem optat per utilitzar el sistema que empen Fernández i Santana (2000:399).

L'Acció

L'Actualitat

L'Esparvé

L'Esquella de la Torratxa

L'Impuls

La Ciutat

La insústria lanera española

La Novel·la Nova

La Orquesta

La Península

Llobregat

Lo Campanar de Reus

Lo Renaixement (Igualada)

Olesa

Renaixement Olesà

Renovació

Republicano de Tarrasa

Rubricata

Semanario de Igualada

Tribuna Olesana

Vida Nova

Vida Olesana

Vida Olesana (Segona època)

Arxius

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB)

Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM)

Arxiu Parroquial d'Olesa de Montserrat (APOM)

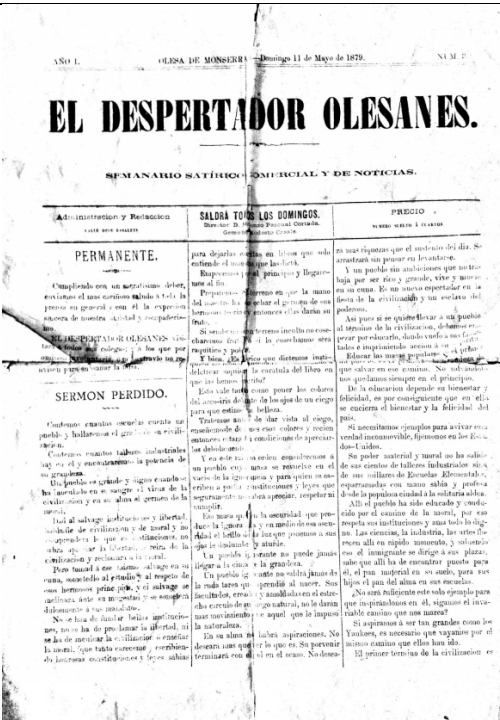
Annexos

Annex 1: Fitxes d'anàlisi de les publicacions

Document 1

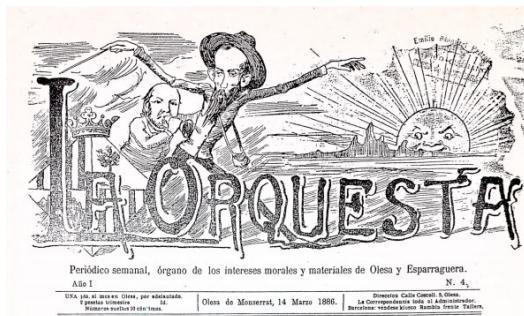
<i>El Despertador Olesanés</i>		
Dades descriptives		
1.	<i>Capçalera</i>	
2	<i>Títol</i>	El Despertador Olesanés
3	<i>Subtítol</i>	Semanario Satírico, Comercial y de Noticias
5	<i>Vinyeta</i>	-
6	<i>Variacions del títol</i>	-
7	<i>Periodicitat</i>	Setmanal
8	<i>Èpoques</i>	Una(?)
9	<i>Durada</i>	1879(?) - ?
10	<i>Número inicial</i>	20 d'abril de 1879(?)
11	<i>Número final</i>	?
12	<i>Suspensions</i>	?
13	<i>Redacció</i>	Carrer dels Bassalets – Olesa de Montserrat
14	<i>Impremtes</i>	Imprenta La Económica - Carrer Santa Mònica, 2 (Barcelona)
Dades tècniques		
15	<i>Format</i>	300 x 420 mm.
16	<i>Pàgines</i>	4

17	<i>Columnnes</i>	3
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Tipografia
20	<i>Il·lustracions</i>	-
21	<i>Difusió</i>	?
22	<i>Preu</i>	4 quartos
23	<i>Preu amb retard</i>	-
24	<i>Preu de subscripció</i>	-
25	<i>Venda fora del municipi</i>	-
26	<i>Ajudes publiques</i>	-
27	<i>Tiratge</i>	?
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Política local i nacional i informacions de la vida quotidiana del municipi
29	<i>Llengua</i>	Castellana
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Crònica, Article d'opinió i Breu informatiu
31	<i>Ideari</i>	Republicà i obrerista
32	<i>Fundador - Propietari</i>	Lorenzo Pascual i Cortada
33	<i>Directors</i>	Modesto Casals i Batista
34	<i>Redactors</i>	Lorenzo Pascual i Modesto Casals
35	<i>Dibuixants</i>	-
36	<i>Col·laboradors</i>	?
37	<i>Participació dels lectors</i>	?
38	<i>Seccions fixes</i>	<i>Permanente, Miscelanea, De Domingo á domingo, Variedades, Cronica general i</i>

		Anuncios.
39	Publicitat	
40	- Ubicació	Al final, en un apartat titulat <i>Anuncios</i> .
41	- Procedència geogràfica	Olesa de Montserrat
42	- Publicitat institucional	?
43	- Preu d'anunci	?
Dades bibliogràfiques		
44	Localització del periòdic	Inicialment, a la biblioteca particular de Juan Mas i Matas. Amb aquesta recerca, l'únic exemplar que es conserva de la publicació ha quedat dipositat a l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM).
45	Reproducció de l'editorial fundacional	?
46	Reproducció d'una portada	
47	Altres observacions	En desconeixem moltes dades pel fet que tan sols s'ha pogut consultar el número 3 de la

		publicació.
--	--	-------------

Document 2

La Orquesta		
Dades descriptives		
1.	Capçalera	
2	Títol	La Orquesta
3	Subtítol	Periódico semanal, órgano de los intereses morales y materiales de Olesa y Esparraguera
5	Vinyeta	Sí
6	Variacions del títol	-
7	Periodicitat	Setmanal
8	Èpoques	Una(?)
9	Durada	1886(?)
10	Número inicial	21 de febrer de 1886(?)
11	Número final	15 de maig de 1886(?)
12	Suspensions	?
13	Redacció	Carrer Coscoll, 5 – Olesa de Montserrat
14	Impremtes	[Fins núm. 7] Carrer de les Moles, 18 (Barcelona); [Fins núm. 13] Imp. El Porvenir –

		Carrer tallers 51-53 (Barcelona)
Dades tècniques		
15	<i>Format</i>	260 x 360 mm.
16	<i>Pàgines</i>	4
17	<i>Columnes</i>	3
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Tipografia
20	<i>Il·lustracions</i>	A l'encapçalament
21	<i>Difusió</i>	Venda en quioscos i per subscripció (?)
22	<i>Preu</i>	10 cèntims
23	<i>Preu amb retard</i>	-
24	<i>Preu de subscripció</i>	1 pesseta al mes / 1,5 al trimestre
25	<i>Venda fora del municipi</i>	Quiosc de la Rambla davant del carrer Tallers (Barcelona); [A partir del núm. 7] També al del carrer Ferran (Barcelona)
26	<i>Ajudes públiques</i>	-
27	<i>Tiratge</i>	Un mínim de 500 exemplars per número
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Política local i nacional i informacions de la vida quotidiana del municipi
29	<i>Llengua</i>	Castellana
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Crònica, Article d'opinió, Breu informatiu i Article dialogat
31	<i>Ideari</i>	Republicà i obrerista
32	<i>Fundador - Propietari</i>	Modesto Casals i Batista
33	<i>Directors</i>	Modesto Casals i Batista

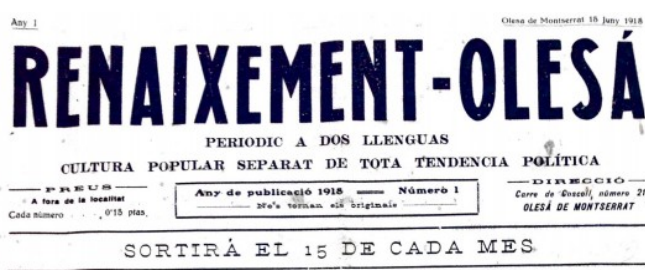
34	<i>Redactors</i>	José Jané, Luis Voltá, Agustín Matas, Eduardo Matas, Gregorio Matas, Juan Batallé, José Batallé, Gregorio Sanahuja, Marcelino Casanovas, José Vilà, Benito Vilà, Feliu Monné, Agustín Monné, Modesto Casals i Lorenzo Pascual. (?)
35	<i>Dibuixants</i>	Lorenzo Pascual
36	<i>Col·laboradors</i>	?
37	<i>Participació dels lectors</i>	Correspondència
38	<i>Seccions fixes</i>	<i>Bemoles i Reporters</i>
39	<i>Publicitat</i>	
40	- <i>Ubicació</i>	Esporàdicament, al final de la darrera columna
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	Olesa de Montserrat
42	- <i>Publicitat institucional</i>	?
43	- <i>Preu d'anunci</i>	?
Dades bibliogràfiques		
44	<i>Localització del periòdic</i>	Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM).
45	<i>Reproducció de l'editorial fundacional</i>	?

46	Reproducció d'una portada	
47	Altres observacions	-

Document 3

Renaixement Olesà

Dades descriptives

1.	Capçalera	
2	Títol	Renaixement Olesà
3	Subtítol	Periòdic a dues llengües – Cultura popular separat de tota tendència política
5	Vinyeta	No
6	Variacions del títol	[Núm. 1] Renaixment-Olesa; [Núm. 1-14] Renaixement Olesà

7	<i>Periodicitat</i>	Mensual
8	<i>Èpoques</i>	Una(?)
9	<i>Durada</i>	Juny de 1918 – Juliol de 1919(?)
10	<i>Número inicial</i>	15 de juny de 1918
11	<i>Número final</i>	16 de juliol de 1919(?)
12	<i>Suspensions</i>	-
13	<i>Redacció</i>	[Núm. 1-6] Carrer Coscoll, 21 – Olesa de Montserrat; [Núm. 7-14] Carrer Sastre, 10 – Olesa de Montserrat
14	<i>Impremtes</i>	[Núm. 1] Impremta R. Gilabert – Plaça de Santa Ana, 13 (Barcelona); [Núm. 2-13] Imp. Màrius Bas – Carrer Baix Sant Pere, 10 (Barcelona); [Núm. 14] Tipografia J. Anglada – Carrer Bonsuccés, 13 (Barcelona)
Dades tècniques		
15	<i>Format</i>	320 x 440 mm.
16	<i>Pàgines</i>	4
17	<i>Columnes</i>	3
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Tipografia
20	<i>Il·lustracions</i>	-
21	<i>Difusió</i>	Per subscripció i a la redacció (?)
22	<i>Preu</i>	[Núm. 1] 0,15 pessetes; [Núm. 2-14] 0,10 pessetes
23	<i>Preu amb retard</i>	0,15 pessetes
24	<i>Preu de subscripció</i>	1,30 pessetes l'any / 0,70 al mig any / 1,50 fora d'Olesa i comarca: a la resta de l'Estat
25	<i>Venda fora del municipi</i>	Quiosc de la Rambla davant del carrer Tallers

		(Barcelona); [A partir del núm. 7] També al del carrer Ferran (Barcelona)
26	<i>Ajudes publiques</i>	Sí
27	<i>Tiratge</i>	-
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Cultural, entreteniment i oci
29	<i>Llengua</i>	Català
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Crònica, Article d'opinió, Assaig, Breu informatiu
31	<i>Ideari</i>	Apolític
32	<i>Fundador - Propietari</i>	Joaquim Bayona
33	<i>Directors</i>	Joaquim Bayona (?)
34	<i>Redactors</i>	Jaume Garriga, Salvador Fontet, Josep Vilà, Salvador Cluses i Joaquim Bayona
35	<i>Dibuixants</i>	-
36	<i>Col·laboradors</i>	Joan Balcells, Mercè Vencell, Jaume Diví Toldrà, Joan Coca, Gil Ventura, Felicià Boada, José Diago, entre d'altres.
37	<i>Participació dels lectors</i>	Correspondència
38	<i>Seccions fixes</i>	¿ <i>Divagacions?</i> , <i>Educativa</i> , <i>Poètiques</i> i <i>Informació</i>
39	<i>Publicitat</i>	
40	- <i>Ubicació</i>	A la darrera pàgina
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	Olesa de Montserrat (193), Esparreguera (22), Collbató (6), Barcelona (4), Monistrol de Montserrat (2) i Sabadell (2)
42	- <i>Publicitat institucional</i>	-

43	- <i>Preu d'anunci</i>	?
Dades bibliogràfiques		
44	<i>Localització del periòdic</i>	Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM).

45 Reproducció de l'editorial
fundacional

Lo que volem fer

Salut als fills d'aquesta vila: Ja es hora que s'enarbori lo penó del Progrés i de la Cultura; que 'ls que sentim quelcom per l' Art i la Ciència, demostrém més que amb paraules, amb fets, aquest amor que regenera 'ls pobles; aquest amor a la lluita per un esdevenir esplendorós, ahont se vegi creixer els pobles per la força d'una saba rica i vital.

Per lo mateix llencem a la llum pública aquest portaven dels nostres ideals, de las nostres aspiracions altruistes; no per fer-ne un comerç odíós, si per fer amb els nostres esforços desinteressats una forta campanya per donar a conèixer, no solament a vosaltres, olesans, sino a fora d'aquí, que encare hi han cors que bategan en pró de la reivindicació dels homes, que encare hi han esperits en aquesta petita Olesa, que meditan i s'elevan per damunt de la materialitat, llencant-se enllà vers les més ignotes regions del idealisme, furgant sas tenebras per descubrir el secret de la vida, la felicitat dels homes.

Sens dubte que las arts totas han estat la font de vida i civilització de totas las nacions de l'Univers, per aixó nosaltres, crefent un deber ineludible 'l fomenar i augmentar el doll d'aquesta font prou ample, aixó sí, perque s'hi coneguf una gota tant petita com proporcionalment, som nosaltres, començém per treballar amb totas las nostras forças per donar un exemple pràctic, prescindint de tot amor platònic a las idees.

Aixís, donchs, ja veieu la missió que'ns havem senyalat i coneixeu els fins de «El Renaixement Olesà» quins son, per lo tant crefem que l'acullireu amb gust lo que representarà, per nosaltres, una de les més grans satisfaccions que haurem rebut en tota la nostra vida, avant.

LA REDACCIÓ.

Olesa 31 Maig de 1918.

46	Reproducció d'una portada	
47	Altres observacions	-

Document 4

Vida Olesana (Primera època)

Dades descriptives

1.	Capçalera	
2	Títol	Vida Olesana
3	Subtítol	[1932-1936] Portaveu del Casal Catequístic
5	Vinyeta	No
6	Variacions del títol	-
7	Periodicitat	Mensual
8	Èpoques	Primera (1924-1936); Segona (1952-1953)
9	Durada	1924 – 1936
10	Número inicial	Setembre de 1924

11	<i>Número final</i>	Juliol de 1936
12	<i>Suspensions</i>	-
13	<i>Redacció</i>	Casa Rectoral d'Olesa de Montserrat
14	<i>Impremtes</i>	[Set. 1925 – Abril 1925] Impremta La Indústria – Terrassa; [Maig 1925] Gràfics Joan Morral – Terrassa; [Juny 1925 – Abril 1930] Gràfiques Vich – Carrer Hospital, 32 (Esparreguera); [Maig 1930 – Gener 1932] Gràfics Joan Morral – Terrassa; [Febrer 1932 – Desembre 1933] Impremta P. Valls – Carrer Rosselló, 293 (Barcelona); [Gener 1934 – Juliol 1936] Gráficas Olesa – Carrer Mallorca (Olesa de Montserrat)
Dades tècniques		
15	<i>Format</i>	243 x 171 mm.
16	<i>Pàgines</i>	Irregular
17	<i>Columnes</i>	Una
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Tipografia
20	<i>Il·lustracions</i>	-
21	<i>Difusió</i>	Per subscripció(?)
22	<i>Preu</i>	?
23	<i>Preu amb retard</i>	?
24	<i>Preu de subscripció</i>	?
25	<i>Venda fora del municipi</i>	?
26	<i>Ajudes públiques</i>	-
27	<i>Tiratge</i>	?
Dades de contingut		

28	<i>Temàtica</i>	Religiosa – Premsa catòlica																														
29	<i>Llengua</i>	Català																														
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Crònica, Article d'opinió, Assaig, Breu informatiu																														
31	<i>Ideari</i>	Religiós																														
32	<i>Fundador - Propietari</i>	?																														
33	<i>Directors</i>	?																														
34	<i>Redactors</i>	Diversos																														
35	<i>Dibuixants</i>	-																														
36	<i>Col·laboradors</i>	Diversos																														
37	<i>Participació dels lectors</i>	Correspondència																														
38	<i>Seccions fixes</i>	<i>Crònica Local, Esportives, generals, Religioses, Cataquístiques...</i>																														
39	<i>Publicitat</i>																															
40	- <i>Ubicació</i>	En dues o tres pàgines al principi i al final de la publicació.																														
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	Majoritàriament, Olesa de Montserrat i Esparreguera																														
42	- <i>Publicitat institucional</i>	-																														
43	- <i>Preu d'anunci</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">Tarifes per a la inserció de publicitat a <i>Vida Olesana</i> (1924 – 1929)</th> </tr> <tr> <th>Mida de l'anunci</th> <th>Periodicitat</th> <th>Preu (en pessetes)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Plana sencera</td> <td>Un any</td> <td>150 pessetes</td> </tr> <tr> <td>Plana sencera</td> <td>Una inserció</td> <td>15 pessetes</td> </tr> <tr> <td>Mitja plana</td> <td>Un any</td> <td>85 pessetes</td> </tr> <tr> <td>Mitja Plana</td> <td>Una inserció</td> <td>8 pessetes</td> </tr> <tr> <td>Quart de plana</td> <td>Un any</td> <td>50 pessetes</td> </tr> <tr> <td>Quart de plana</td> <td>Una inserció</td> <td>5 pessetes</td> </tr> <tr> <td>Octau de plana</td> <td>Un any</td> <td>25 pessetes</td> </tr> <tr> <td>Octau de plana</td> <td>Una inserció</td> <td>2,5 pessetes</td> </tr> </tbody> </table> <p><small>Llista X. Elaboració pròpia amb dades de <i>Vida Olesana</i> (Núm. 6 i 62)</small></p>	Tarifes per a la inserció de publicitat a <i>Vida Olesana</i> (1924 – 1929)			Mida de l'anunci	Periodicitat	Preu (en pessetes)	Plana sencera	Un any	150 pessetes	Plana sencera	Una inserció	15 pessetes	Mitja plana	Un any	85 pessetes	Mitja Plana	Una inserció	8 pessetes	Quart de plana	Un any	50 pessetes	Quart de plana	Una inserció	5 pessetes	Octau de plana	Un any	25 pessetes	Octau de plana	Una inserció	2,5 pessetes
Tarifes per a la inserció de publicitat a <i>Vida Olesana</i> (1924 – 1929)																																
Mida de l'anunci	Periodicitat	Preu (en pessetes)																														
Plana sencera	Un any	150 pessetes																														
Plana sencera	Una inserció	15 pessetes																														
Mitja plana	Un any	85 pessetes																														
Mitja Plana	Una inserció	8 pessetes																														
Quart de plana	Un any	50 pessetes																														
Quart de plana	Una inserció	5 pessetes																														
Octau de plana	Un any	25 pessetes																														
Octau de plana	Una inserció	2,5 pessetes																														
Dades bibliogràfiques																																

44	Localització del periòdic	Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM) i Arxiu Parroquial d'Olesa de Montserrat (APOM)
45	Reproducció de l'editorial fundacional	
46	Reproducció d'una portada	
47	Altres observacions	-

Document 5

Vida Olesana (Segona època)

Dades descriptives

1.	Capçalera	
2	Títol	Vida Olesana
3	Subtítol	Suplemento de la H. D. (Hoja Dominical)
5	Vinyeta	No
6	Variacions del títol	-
7	Periodicitat	Irregular
8	Èpoques	Primera (1924-1936); Segona (1952-1953)
9	Durada	1952 – 1953(?)
10	Número inicial	Setembre de 1952
11	Número final	Juliol de 1953(?)
12	Suspensions	-
13	Redacció	Casa Rectoral d'Olesa de Montserrat
14	Impremtes	[Set. 1925 – Abril 1925] Impremta La Indústria – Terrassa; [Maig 1925] Gràfics Joan Morral – Terrassa; [Juny 1925 – Abril 1930] Gràfiques Vich – Carrer Hospital, 32 (Esparreguera); [Maig 1930 – Gener 1932] Gràfics Joan Morral – Terrassa; [Febrer 1932 – Desembre 1933] Impremta P. Valls – Carrer Rosselló, 293 (Barcelona); [Gener 1934 – Juliol 1936] Gráficas Olesa – Carrer Mallorca (Olesa de Montserrat)
Dades tècniques		
15	Format	243 x 171 mm.
16	Pàgines	Irregular

17	<i>Columnnes</i>	Una
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Òfset
20	<i>Il·lustracions</i>	-
21	<i>Difusió</i>	Amb el Full Dominical
22	<i>Preu</i>	1 pesseta
23	<i>Preu amb retard</i>	-
24	<i>Preu de subscripció</i>	?
25	<i>Venda fora del municipi</i>	-
26	<i>Ajudes publiques</i>	-
27	<i>Tiratge</i>	?
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Religiosa – Premsa catòlica
29	<i>Llengua</i>	Castellà
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Crònica, Article d'opinió, Assaig, Breu informatiu
31	<i>Ideari</i>	Religiós
32	<i>Fundador - Propietari</i>	?
33	<i>Directors</i>	?
34	<i>Redactors</i>	?
35	<i>Dibuixants</i>	-
36	<i>Col·laboradors</i>	?
37	<i>Participació dels lectors</i>	-
38	<i>Seccions fixes</i>	<i>Editorial, Numeros, cosas y casos, La Custodia,</i>

39	<i>Publicitat</i>	
40	- <i>Ubicació</i>	-
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	-
42	- <i>Publicitat institucional</i>	-
43	- <i>Preu d'anunci</i>	-
Dades bibliogràfiques		
44	<i>Localització del periòdic</i>	Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM) i Arxiu Parroquial d'Olesa de Montserrat (APOM)

45 Reproducció de
l'editorial fundacional

EDITORIAL

SALUTACION

En septiembre de 1924, apareció por primera vez una modesta publicación, que sin duda por el entusiasmo de sus redactores y por el cariño con que la recibían sus propios lectores, dejó huella en la historia contemporánea de nuestra Vila.

VIDA OLESANA, publicaba, aquella fecha, su primer número, y en su primera página estas palabras del Párroco de aquellos días: «*Déu vos guardi! Amé cristiana i afectuosa salutació ens dirigim avui als bons olesans, en donar notícia de la nostra vinguda al món.*»

Aquelles simpàtica revista acollia la veu y trocaba su diálogo con sus amigos cuando el ruido de muchos odios anonaba el espacio, y moría cuando tantas vidas eran sacrificadas, sin dudar la de sus mejores y entusiastas colaboradores. A ellos dedicamos en emocionado recuerdo, y por ellos elevamos nuestra oración al Cielo.

Ahora, otras voces quieren hacerse oír, y otras plumas esperan renovar aquel diálogo, pero el ideal que impulsó a aquellos y el pensamiento que impulsó sus plumas van a ser los mismos.

Comenzamos, otros, una nueva época de VIDA OLESANA, para pensarnos hablar el mismo lenguaje, estimular iguales entusiasmos, ponderar las mismas verdades y tejer los mismos vínculos de fraternal caridad entre todos los que recuerden que nos anime un espíritu inmortal redimido por la Sangre del Hijo de Dios.

Así pues, con el mismo acento de hace veinte y ocho años, a todos cuantos nos leen, les decimos: «*Déu vos guardi.*»

Nuestra revista, humilde, pretende ser como un altavoz de la Parroquia. Por ahora ni tan solo aparecerá en períodos regulares, sino eventualmente, cuando tengamos algo que decir, que subrayar... Para nuestra comunicación regular con la feligresía, continuaremos contiendo con la Hoja Diocesana, de la que VIDA OLESANA, vendrá a ser un suplemento.

Y pretende ser, nuestra revista, el portavoz de nuestro querido

CASAL. Allí nació, y tuvo la santa obsesión de hacer de las diversas actividades del Casal Catequístico, manifestaciones de un verdadero apostolado: ¿Era esto demasiado? Evidentemente, no. Toda actividad que se propenga filtrar el espíritu cristiano en todas las manifestaciones de la vida, es «apostolado» y un diamante es un dique, el significado de esta palabra. Por algo el Papa, en diversas ocasiones ha hablado del apostolado de la diversión; por algo ha dicho que ninguna Parroquia debería existir sin su Sala de Espectáculos, y sin su campo de deportes; y por algo, los estatutos de la Acción Católica, en todos los países previenen las actividades de diversión, de tal manera, que la actual legislación de nuestro Estado, reconoce explícitamente esta manera de enseñar las actividades de los seglares en la Iglesia.

Y no olvidemos, con lo dicho, el primer objetivo que se propusieron los fundadores del Casal, de quien VIDA OLESANA era, y quiere ser ahora portavoz: el Catecismo. Este difícil y menudito ministerio, al que con tanta resistencia la Iglesia ha invitado a los seglares a cooperar, es la primera preocupación de todo aquello de que nuestra publicación quiere ser exponente. ¿Es necesario ponderarlo? Creemos que no.

Y terminemos nuestra salutación copiando al pie de la letra, del número 1 del año I de VIDA OLESANA: «*VIDA OLESANA quiere ser la voz de nuestro pueblo: la conmemoración de su espíritu la oración de su vida.*»

Por esta razón invita y abre sus páginas a todo aquel que se sienta olesanés: a los que se dignifican por su amor al deber, al trabajo, al arte, al ideal de verdad...

VIDA OLESANA nos pregunta: no quiere ser «*fac d'ancessells*», sino *fee de collas*; un grano de arena; una *manilla* de mortero; un capó de nieve... VIDA OLESANA se dará por satisfecha si logra conducir una inteligencia al amor de la verdad o una voluntad a la práctica de la virtud.

EL PARROCO

46	Reproducció d'una portada	
47	Altres observacions	-

Document 6

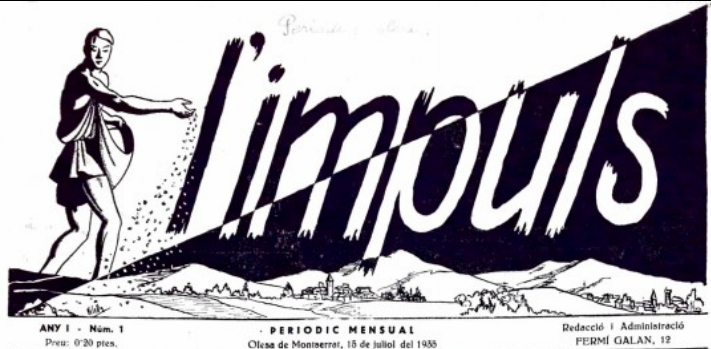
Rubricata		
Dades descriptives		
1.	Capçalera	
2	Títol	Rubricata
3	Subtítol	Periòdic quinzenal
5	Vinyeta	Sí
6	Variacions del títol	-
7	Periodicitat	Quinzenal
8	Èpoques	Una
9	Durada	Març de 1933 – gener de 1936

10	<i>Número inicial</i>	Març de 1933
11	<i>Número final</i>	Gener de 1936
12	<i>Suspensions</i>	-
13	<i>Redacció</i>	Sant Josep Oriol, 3 – Olesa de Montserrat
14	<i>Impremtes</i>	Gráficas Olesa – Carrer Mallorca (Olesa de Montserrat)
Dades tècniques		
15	<i>Format</i>	[De l'1 al 55] 350 x 245 mm; [Del 56 al 65] 385 x 275 mm.
16	<i>Pàgines</i>	6 (Amb variacions)
17	<i>Columnes</i>	3
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Tipografia
20	<i>Il·lustracions</i>	-
21	<i>Difusió</i>	Subscripció
22	<i>Preu</i>	?
23	<i>Preu amb retard</i>	-
24	<i>Preu de subscripció</i>	?
25	<i>Venda fora del municipi</i>	-
26	<i>Ajudes públiques</i>	-
27	<i>Tiratge</i>	?
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Premsa política
29	<i>Llengua</i>	Català
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Crònica, Article d'opinió, Breu informatiu

31	<i>Ideari</i>	Tradicionalista
32	<i>Fundador - Propietari</i>	Josep Tobella Galceran (?), Jaume Margarit Obiols
33	<i>Directors</i>	Jaume Margarit Obiols
34	<i>Redactors</i>	Diversos
35	<i>Dibuixants</i>	-
36	<i>Col·laboradors</i>	Diversos
37	<i>Participació dels lectors</i>	-
38	<i>Seccions fixes</i>	<i>Editorial, Esportives, Panorama nacional i internacional, Crònica, Secció d'Anuncis</i>
39	<i>Publicitat</i>	
40	- <i>Ubicació</i>	A la darrera pàgina (amb excepcions)
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	Olesa de Montserrat, Esparreguera, Terrassa i Barcelona.
42	- <i>Publicitat institucional</i>	-
43	- <i>Preu d'anunci</i>	?
Dades bibliogràfiques		
44	<i>Localització del periòdic</i>	Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM)

45	Reproducció de l'editorial fundacional	<p>Déu vos guard!</p> <p><i>Amb les planes oberles de bat a bat a tots els vents de l'esperança, Rubricata ve d'aparèixer a la llum de la vida activa. No la mouen baixos instints ni cobejances absurdes. Porta l'empenta entusiasta d'uns ideals sagrats i nobles, i el camí que emprèn és auriolat bellament amb les clarianes triomfals dels estels de la veritat.</i></p> <p><i>Rubricata, portaveu i herald de l'Olesa conscient i digna, saluda afectuosament, en donar la primera passa, tota la premsa catalana, i, d'una manera especial, els lectors olesans que segueixin interessats l'estel·la de la ruta que ara ve de començar.</i></p> <p><i>A tots, amb una ampla encairada d'afecte, Rubricata els dona el més coral</i></p> <p>Déu vos guard!</p> <p>LA REDACCIÓ</p>
46	Reproducció d'una portada	
47	Altres observacions	-

Document 7

L'Impuls		
Dades descriptives		
1.	Capçalera	

2	<i>Títol</i>	L'Impuls
3	<i>Subtítol</i>	-
5	<i>Vinyeta</i>	Sí
6	<i>Variacions del títol</i>	-
7	<i>Periodicitat</i>	Mensual
8	<i>Èpoques</i>	Primera (Juliol de 1935 - Juliol de 1936); Segona (Juliol de 1937 - Agost 1937)
9	<i>Durada</i>	Juliol de 1935 – agost de 1937(?) [Amb interrupcions]
10	<i>Número inicial</i>	Juliol de 1935
11	<i>Número final</i>	Agost de 1937(?)
12	<i>Suspensions</i>	De juliol de 1936 a juliol de 1937 per la Guerra Civil
13	<i>Redacció</i>	Fermí Galan, 12 – Olesa de Montserrat
14	<i>Impremtes</i>	Gráficas Olesa – Carrer Mallorca (Olesa de Montserrat)
Dades tècniques		
15	<i>Format</i>	425 x 310 mm.
16	<i>Pàgines</i>	4
17	<i>Columnes</i>	4
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Tipografia
20	<i>Il·lustracions</i>	-
21	<i>Difusió</i>	?
22	<i>Preu</i>	0,20 pessetes
23	<i>Preu amb retard</i>	-
24	<i>Preu de subscripció</i>	-
25	<i>Venda fora del</i>	-

	<i>municipi</i>	
26	<i>Ajudes publiques</i>	-
27	<i>Tiratge</i>	?
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Prensa política
29	<i>Llengua</i>	Català
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Crònica, Article d'opinió, Breu informatiu
31	<i>Ideari</i>	Catalanista, obrerista i d'esquerres
32	<i>Fundador - Propietari</i>	?
33	<i>Directors</i>	?
34	<i>Redactors</i>	Diversos
35	<i>Dibuixants</i>	-
36	<i>Col·laboradors</i>	Diversos
37	<i>Participació dels lectors</i>	-
38	<i>Seccions fixes</i>	<i>Editorial, Secció Municipal, Guspires, Secció d'Anuncis</i>
39	<i>Publicitat</i>	
40	- <i>Ubicació</i>	A la quarta pàgina, amb excepcions
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	Pràcticament tota d'Olesa de Montserrat
42	- <i>Publicitat institucional</i>	-
43	- <i>Preu d'anunci</i>	?
Dades bibliogràfiques		
44	<i>Localització del</i>	Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM)

	periòdic	
45	Reproducció de l'editorial fundacional	<p>Quan les lluites de la vida ens porten a estudiar les possibilitats de vèncer, emprant una o altra forma de lluita, quan la modalitat que sembla més adient sobresurt per damunt de les altres, llavors és aquella modalitat la que s'adopta, i es procura desseguida posar-la en pràctica, però hi han mil circumstàncies que priven llur realització, de totes arriba un moment que a pesar de tots els obstacles, es posa en pràctica, degut a l'esforç tenaç i constant dels realitzadors.</p> <p>Nosaltres surtíem avui perquè em sentíem la necessitat que teníem d'un paladi que ixí en defensa de les nostres aspiracions; per defensar tot allò que creiem just i noble, i per combatre tot allò que s'oposà a la nostra manera de pensar; procurarem dintre el possible no descendir al camp de la barroeria, dintre les nostres possibilitats, i sempre que els nostres adversaris no ens guinguin a aquest terreny.</p> <p>Les nostres aspiracions són molt modestes; solament volem fer un full que, no tindrà cap pretensió literària, però que hi haurà una gran dosi de bona voluntat, posant als nostres lectors al corrent de les qüestions palpitants de nostra vila.</p> <p>Volem que aquest paladi sigui una manifestació vibrant de la vida de la nostra vila, com també procurarem de tenir al corrent dels problemes que afectin a l'aspecte nacional i internacional, en aquests punts potser no sempre reixirem en les nostres pretensions, ja que els fets són tan complexos, que moltes vegades no estem a l'altura, a pesar de la nostra bona voluntat, de poder tractar amb l'encert necessari certes qüestions, i no podem perquè és necessari un estudi molt a fons, i que la manca de temps ens priva de posar-hi l'atenció necessària, per tan, tindrem de tractar aquesta qüestió d'una manera molt superficial.</p> <p>Tots aquests propòsits serien un somni, si no esperessim, perquè la nostra obra pugui anar endavant, l'ajut moral dels nostres amics i simpatitzants, que no manqui l'ambient que és necessari per arribar a la consecució de les aspiracions de tots. És convenient l'esforç de tots, ja que no és obra d'uns quants sino que és obra del sentir general; per tan, tots poden treballar pel seu millorament, aportant suggerències, indicacions, idees, etc., que totes s'estudiaran i es procurarà posar a la pràctica dins les nostres possibilitats.</p> <p>Tots aquests bons propòsits, totes aquestes esperances, totes aquestes il·lusions creiem i procurarem tornar-les realitats, ja que la nostra voluntat és ferma, tenint prou fortalesa moral per superar tots els obstacles que s'interposin en el nostre camí i sortir més enfortits de totes les vicissituds. El fet mateix de les circumstàncies anormals en que es troba la premsa, és una prova de que no tenim de defallir, ja que precisament em buscat un moment que sembla tan inoportú per poder reeixir.</p> <p>Esperem que tothom es predrà amb interès aquest full i principalment els nostres amics i afins, a l'ensems que es faran càrrec de la bona voluntat que'ns guia.</p> <p style="text-align: right;">LA REDACCIÓ</p>

46	Reproducció d'una portada	
47	Altres observacions	-

Document 8

L'Actualitat		
Dades descriptives		
1.	Capçalera	?
2	Títol	L'Actualitat
3	Subtítol	Periòdic Informatiu
5	Vinyeta	?
6	Variacions del títol	?
7	Periodicitat	Setmanal (cada dilluns)
8	Èpoques	Una(?)
9	Durada	Desembre de 1935(?) – Gener de 1936
10	Número inicial	Desembre de 1935(?)
11	Número final	Gener de 1936
12	Suspensions	-

13	<i>Redacció</i>	?
14	<i>Impremtes</i>	?
Dades tècniques		
15	<i>Format</i>	350 x 242 mm.
16	<i>Pàgines</i>	4
17	<i>Columnes</i>	4
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Tipografia(?)
20	<i>Il·lustracions</i>	?
21	<i>Difusió</i>	?
22	<i>Preu</i>	?
23	<i>Preu amb retard</i>	?
24	<i>Preu de subscripció</i>	?
25	<i>Venda fora del municipi</i>	?
26	<i>Ajudes públiques</i>	?
27	<i>Tiratge</i>	?
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Informació local apartada de tendència política
29	<i>Llengua</i>	Català
30	<i>Gèneres periodístics</i>	?
31	<i>Ideari</i>	Apolític
32	<i>Fundador - Propietari</i>	Julià Matas Vallejo
33	<i>Directors</i>	Julià Matas Vallejo
34	<i>Redactors</i>	?

35	<i>Dibuixants</i>	?
36	<i>Col·laboradors</i>	?
37	<i>Participació dels lectors</i>	?
38	<i>Seccions fixes</i>	?
39	<i>Publicitat</i>	
40	- <i>Ubicació</i>	?
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	?
42	- <i>Publicitat institucional</i>	?
43	- <i>Preu d'anunci</i>	?
Dades bibliogràfiques		
44	<i>Localització del periòdic</i>	No s'ha localitzat
45	<i>Reproducció de l'editorial fundacional</i>	?
46	<i>Reproducció d'una portada</i>	?
47	<i>Altres observacions</i>	-

Document 9

Avant		
Dades descriptives		
1.	<i>Capçalera</i>	<p> AVANT Setmanari informatiu de les activitats del moment NÚM. 1 Olesa de Montserrat. 28 d'agost del 1936 ANY I </p>

2	<i>Títol</i>	Avant
3	<i>Subtítol</i>	Setmanari informatiu de les activitats del moment
5	<i>Vinyeta</i>	-
6	<i>Variacions del títol</i>	-
7	<i>Periodicitat</i>	Setmanal (cada divendres)
8	<i>Èpoques</i>	Una
9	<i>Durada</i>	Agost de 1936 – novembre de 1936(?)
10	<i>Número inicial</i>	Agost de 1936
11	<i>Número final</i>	Novembre de 1936(?)
12	<i>Suspensions</i>	-
13	<i>Redacció</i>	Carrer Mallorca – Olesa de Montserrat
14	<i>Impremtes</i>	Gráficas Olesa – Carrer Mallorca (Olesa de Montserrat)
Dades tècniques		
15	<i>Format</i>	340 x 235 mm.
16	<i>Pàgines</i>	4
17	<i>Columnes</i>	4
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Tipografia
20	<i>Il·lustracions</i>	-
21	<i>Difusió</i>	Subscripció
22	<i>Preu</i>	?
23	<i>Preu amb retard</i>	-
24	<i>Preu de subscripció</i>	?
25	<i>Venda fora del municipi</i>	-

26	<i>Ajudes públiques</i>	-
27	<i>Tiratge</i>	?
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Prensa política
29	<i>Llengua</i>	Català
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Crònica, Article d'opinió, Breu informatiu
31	<i>Ideari</i>	D'esquerres i republicà
32	<i>Fundador - Propietari</i>	?
33	<i>Directors</i>	?
34	<i>Redactors</i>	Diversos
35	<i>Dibuixants</i>	-
36	<i>Col·laboradors</i>	Diversos
37	<i>Participació dels lectors</i>	-
38	<i>Seccions fixes</i>	<i>Editorial, Crònica, Esportives</i>
39	<i>Publicitat</i>	
40	- <i>Ubicació</i>	Esporàdicament i sense espai fix
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	Olesa de Montserrat
42	- <i>Publicitat institucional</i>	-
43	- <i>Preu d'anunci</i>	?
Dades bibliogràfiques		
44	<i>Localització del periòdic</i>	Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM)

45	Reproducció de l'editorial fundacional	<p>Pòrtic</p> <p><i>Obligat és en totes les avinenteses com aquesta, a seguir a l'aparèixer una publicació, posar en coneixement dels seus llegidors els ideals que la mouen i el perquè de la seva aparició.</i></p> <p><i>Doncs bé, AVANT, encara que modestament, ve a ocupar un lloc en la nova vida que s'està estructurant, al servei exclusiu de totes les institucions i Comitès que actualment estan regint els destins de la nostra vila.</i></p> <p><i>AVANT, no tindrà cos de redacció, tot el seu contingut serà coordinat per un modest vilatà, amant de col·laborar en la vida d'Olesa.</i></p> <p><i>Totes les col·laboracions i suggerències, aniran signades i per tant, es faran responsables els seus autors.</i></p> <p><i>Doncs bé, AVANT, no pertany a cap fracció política ni social, i sols es posa a disposició de tots els organismes del poble i de tots els ciutadans en general.</i></p> <p><i>AVANT saluda a tota la premsa i públic d'Olesa.</i></p>
46	Reproducció d'una portada	
47	Altres observacions	-

Document 10

Butlletí de la UGT

Dades descriptives

1.	Capçalera	
2	Títol	Butlletí portantveu de la Federació Local de Sindicats (UGT)
3	Subtítol	-
5	Vinyeta	Sí
6	Variacions del títol	?
7	Periodicitat	Irregular
8	Èpoques	Una(?)
9	Durada	Juny de 1937 – Agost de 1937(?)
10	Número inicial	Juny de 1937
11	Número final	Agost de 1937(?)
12	Suspensions	?
13	Redacció	?
14	Impremtes	Gráficas Olesa (Olesa de Montserrat)
Dades tècniques		
15	Format	345 x 242 mm.
16	Pàgines	4
17	Columnes	4
19	Sistema d'Impressió	Tipografia(?)
20	Il·lustracions	-
21	Difusió	?

22	<i>Preu</i>	?
23	<i>Preu amb retard</i>	?
24	<i>Preu de subscripció</i>	?
25	<i>Venda fora del municipi</i>	?
26	<i>Ajudes públiques</i>	?
27	<i>Tiratge</i>	?
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Informacions referents a la UGT
29	<i>Llengua</i>	Català
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Editorial, Articles d'Opinió i Notícies estrictes
31	<i>Ideari</i>	Obrerista i sindicalista
32	<i>Fundador - Propietari</i>	?
33	<i>Directors</i>	?
34	<i>Redactors</i>	Diversos
35	<i>Dibuixants</i>	?
36	<i>Col·laboradors</i>	Diversos
37	<i>Participació dels lectors</i>	-
38	<i>Seccions fixes</i>	<i>Editorial</i>
39	<i>Publicitat</i>	
40	- <i>Ubicació</i>	-
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	-
42	- <i>Publicitat</i>	-

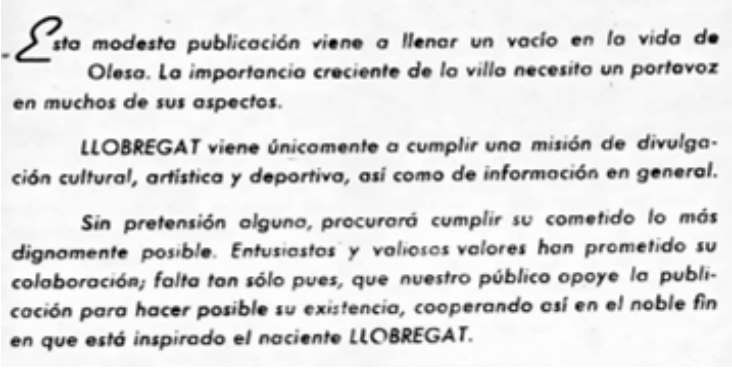
	<i>institucional</i>	
43	- Preu d'anunci	-
Dades bibliogràfiques		
44	<i>Localització del periòdic</i>	Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM)
45	<i>Reproducció de l'editorial fundacional</i>	<p><u>La necessitat de que surtis aquest butlletí</u></p> <p>SALUT TREBALLADORS:</p> <p>Complimentant l'acord prè en data 9 d'abril, pels diferents directius dels sindicats que integren aquesta Federació, sobre la sortida d'un butlletí, el qual no s'havia portat a la pràctica per falta material de temps, fins a l'hora present, que tens a les teves mans l'inici d'aquest acord.</p> <p>Les relacions assídues entre els components d'una mateixa organització, és la base de la compenetració entre tots per assolir els ideals o fets que puguin defensar-se, per quant els problemes plantejats, es discuteixen, s'analitzen, es constataren, i del conjunt d'opinions s'elabora l'actuació a seguir.</p> <p>Un sindicat de poble, encara que hi hagi la premsa central per la difusió de les idees generals, es troba amb problemes d'ordre local que correspon als seus associats l'actitud a prendre en un moment determinat, i si no hi ha la compenetració necessària entre tots els seus components, es pot incorrer en equivocacions que poden pertorbar la bona marxa de les funcions a desenvolupar, i aquest mateix sentit fa que sigui necessari el contacte constant entre els dirigents i la massa, ja que no és possible reunir cada dia a tots els afiliats per discutir o sospesar totes les qüestions que puguin plantejar-se, i davant aquesta impossibilitat, la millor manera d'estar sempre en contacte i fixar les normes a seguir amb referència a l'ordre local, és per mitjà de la premsa.</p> <p>També creiem que és un bon mitjà d'educació sindical, ja que ens trobem que per la falta d'aquesta educació, molts dels nostres companys ignoren forces coses de ço que és labor sindical, no es cregui, però, amb això, que volguem fer cap retret a ningú, molt al contrari, volem que tots els nostres afiliats siguin militants conscients i sapiguin perquè estan dintre la nostra organització i els fins que aquesta persegueix. Fins el 19 de juliol els sindicats sols eren per anar a la conquesta i a un millorament de les condicions morals i materials de tots els treballadors, ja que la rapacitat de la burgesia no permetia altres millores que les que es guanyaven per les pressió de les masses en bloc compacte; però del 19 de juliol ençà la qüestió ha canviat d'aspecte, ja que avui els sindicats són els que tenen de controlar tot el que fa referència a la producció i l'economia d'una manera directa dintre els llocs de treball, i com que hem vist que molts companys encara creuen que és com abans, des d'ací anirem orientant perquè sapiguin a que tenen d'atendre's.</p> <p>També tindrà la missió d'orientar en tot allò que faci referència a les relacions en els llocs de treball, entre altres companys d'altres organitzacions, que per fer el mateix treball comporta una convivència que es té de procurar, per tots els mitjans, sigui el més harmònica possible.</p> <p>Amb totes aquestes necessitats que creiem que tots els associats estaran d'acord, s'ha pensat fer sortir aquest butlletí que serà l'exponent de la marxa de la nostra organització, i a l'ensems que reflectirà tota la nostra vida, orientarà els camins a seguir i capacitarà sindicalment a aquells associats que desconeguin el</p>

		<p>més elemental dintre l'actuació sindical, que pot ésser en profit de tota la col·lectivitat.</p> <p>Esperem que aquest BUTLLETÍ serà acceptat amb veritable entusiasme per tots els nostres associats en bé de la causa proletària, i que li prestaran tot el seu suport moral i material que sigui necessari.</p> <p style="text-align: right;">EL COMITÈ CENTRAL</p>
46	Reproducció d'una portada	
47	Altres observacions	-

Document 11

Llobregat		
Dades descriptives		
1.	Capçalera	
2	Títol	Llobregat
3	Subtítol	Cultura – Deporte, Información General
5	Vinyeta	Sí
6	Variacions del títol	-
7	Periodicitat	Setmanal
8	Èpoques	Una

9	<i>Durada</i>	Novembre de 1947 – maig de 1948
10	<i>Número inicial</i>	Juny de 1937
11	<i>Número final</i>	Agost de 1937(?)
12	<i>Suspensions</i>	-
13	<i>Redacció</i>	Alfons Sala, 4 (Olesa de Montserrat)
14	<i>Impremtes</i>	Gráficas Olesa (Olesa de Montserrat)
Dades tècniques		
15	<i>Format</i>	310 x 215 mm.
16	<i>Pàgines</i>	Entre 4 i 8
17	<i>Columnes</i>	3
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Tipografia
20	<i>Il·lustracions</i>	-
21	<i>Difusió</i>	?
22	<i>Preu</i>	?
23	<i>Preu amb retard</i>	?
24	<i>Preu de subscripció</i>	?
25	<i>Venda fora del municipi</i>	?
26	<i>Ajudes públiques</i>	?
27	<i>Tiratge</i>	?
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Cultura, esport i informació local en general
29	<i>Llengua</i>	Castellà
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Editorial, Articles d'Opinió i Notícies estrictes

31	<i>Ideari</i>	Apolític
32	<i>Fundador - Propietari</i>	?
33	<i>Directors</i>	?
34	<i>Redactors</i>	Diversos
35	<i>Dibuixants</i>	-
36	<i>Col·laboradors</i>	Diversos
37	<i>Participació dels lectors</i>	-
38	<i>Seccions fixes</i>	<i>Editorial, Ayuntamiento de Olesa, Religiosas, Teatrales, Deportes, Pilotes a dins, Diuen que...</i>
39	<i>Publicitat</i>	
40	- <i>Ubicació</i>	Irregular
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	Olesa de Montserrat
42	- <i>Publicitat institucional</i>	?
43	- <i>Preu d'anunci</i>	?
Dades bibliogràfiques		
44	<i>Localització del periòdic</i>	Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM)
45	<i>Reproducció de l'editorial fundacional</i>	 <p>Esta modesta publicación viene a llenar un vacío en la vida de Olesa. La importancia creciente de la villa necesita un portavoz en muchos de sus aspectos.</p> <p>LLOBREGAT viene únicamente a cumplir una misión de divulgación cultural, artística y deportiva, así como de información en general.</p> <p>Sin pretensión alguna, procurará cumplir su cometido lo más dignamente posible. Entusiastas y valiosos valores han prometido su colaboración; falta tan sólo pues, que nuestro público apoye la publicación para hacer posible su existencia, cooperando así en el noble fin en que está inspirado el naciente LLOBREGAT.</p>

46	Reproducció d'una portada	
47	Altres observacions	-

Document 12

Olesa		
Dades descriptives		
1.	Capçalera	
2	Títol	Olesa
3	Subtítol	Periódico de información local
5	Vinyeta	Sí
6	Variacions del títol	-
7	Periodicitat	Mensual
8	Èpoques	Primera (1954-1971); Segona (1975-1977)
9	Durada	Agost de 1954 – gener de 1971 i abril de 1975 – abril de 1977
10	Número inicial	Agost de 1954

11	<i>Número final</i>	Abril de 1977 (?)
12	<i>Suspensions</i>	-
13	<i>Redacció</i>	Jefatura Local del Movimiento
14	<i>Impremtes</i>	Gráficas Olesa (Olesa de Montserrat)
Dades tècniques		
15	<i>Format</i>	300 x 250 mm.
16	<i>Pàgines</i>	Variable
17	<i>Columnes</i>	3
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Tipografia i òfset
20	<i>Il·lustracions</i>	-
21	<i>Difusió</i>	?
22	<i>Preu</i>	[Abril de 1975 – Abril de 1977] 30 pessetes
23	<i>Preu amb retard</i>	-
24	<i>Preu de subscripció</i>	?
25	<i>Venda fora del municipi</i>	Sí
26	<i>Ajudes públiques</i>	Sí
27	<i>Tiratge</i>	1.000 exemplars per número
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Informació local, cultural i esportiva
29	<i>Llengua</i>	Castellà
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Editorial, Articles d'Opinió i Notícies estrictes
31	<i>Ideari</i>	Dins de la <i>Red de Prensa del Movimiento</i> , divulgació de l'ideari del règim franquista.

32	<i>Fundador - Propietari</i>	Amadeu Dalmases Montserrat
33	<i>Directors</i>	[Fins 1961] Amadeu Dalmases; [1961-1969] Jacint Sucirachs; [1969 – 1977] Joaquim Font Pujol
34	<i>Redactors</i>	Diversos
35	<i>Dibuixants</i>	Diversos
36	<i>Col·laboradors</i>	Diversos
37	<i>Participació dels lectors</i>	-
38	<i>Seccions fixes</i>	<i>Editorial, Ayuntamiento de Olesa, Religiosas, Teatrales, Deportes, Pilotes a dins, Diuen que...</i>
39	<i>Publicitat</i>	
40	- <i>Ubicació</i>	Irregular
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	Principalment d'Olesa de Montserrat
42	- <i>Publicitat institucional</i>	-
43	- <i>Preu d'anunci</i>	?
Dades bibliogràfiques		
44	<i>Localització del periòdic</i>	Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM)

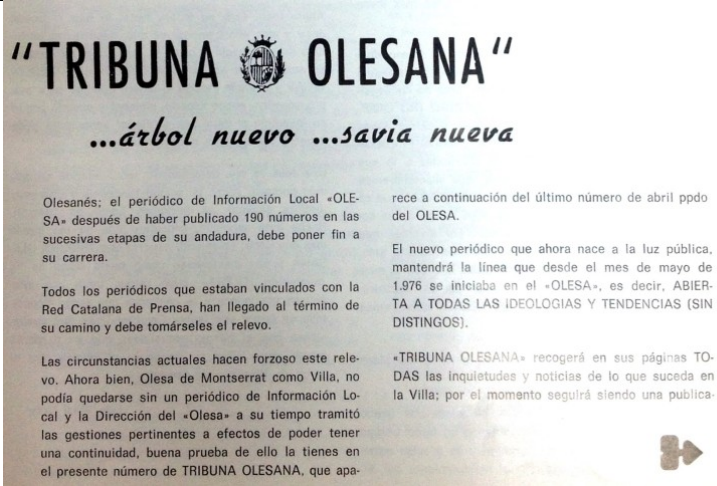
45	Reproducció de l'editorial fundacional	 <p>Olesanés:</p> <p>Con el título de OLESA llega hoy por primera vez a tus manos este periódico. Nuestra intención al iniciar esta publicación, es querer transportar a cada hogar, a cada olesanés, una información de todas y cada una de las actividades locales; recopilar en estas páginas todo el desarrollo de la vida local en el transcurso de un mes y hacerte partícipe de todo lo que nos mueve, sea bueno, sea malo, agradable o desagradable.</p> <p>He aquí pues tu periódico, acógelo con cariño porque ha de ser tu misma existencia; a todos ha de acoger por un igual; a tu vecino, al de más allá, todos han de coadyuvar a su vitalidad. Los unos directamente, los otros a través de las Entidades locales; la invitación es para todos; que cada uno exponga su criterio honradamente; de todos esperamos una colaboración leal y entusiasta, quedando abiertas estas columnas con la sola garantía de la firma de aquellos que con sus artículos reafirmen la continuidad y mejoren la presente publicación.</p> <p>La Jefatura Local del Movimiento, bajo cuya protección ha sido posible esta realización, ha designado a la Delegación Local de Prensa y Propaganda para llevar a cabo esta tarea, a ella y a los hombres que componen el cuerpo de redacción les cabe el honor de servir desde este lugar, para el bien de nuestra Villa y, por consiguiente, de nuestra Patria.</p>
46	Reproducció d'una portada	 <p>Olesanés:</p> <p>Con el título de OLESA llega hoy por primera vez a tus manos este periódico. Nuestra intención al iniciar esta publicación, es querer transportar a cada hogar, a cada olesanés, una información de todas y cada una de las actividades locales; recopilar en estas páginas todo el desarrollo de la vida local en el transcurso de un mes y hacerte partícipe de todo lo que nos mueve, sea bueno, sea malo, agradable o desagradable.</p> <p>He aquí pues tu periódico, acógelo con cariño porque ha de ser tu misma existencia; a todos ha de acoger por un igual; a tu vecino, al de más allá, todos han de coadyuvar a su vitalidad. Los unos directamente, los otros a través de las Entidades locales; la invitación es para todos; que cada uno exponga su criterio honradamente; de todos esperamos una colaboración leal y entusiasta, quedando abiertas estas columnas con la sola garantía de la firma de aquellos que con sus artículos reafirmen la continuidad y mejoren la presente publicación.</p> <p>La Jefatura Local del Movimiento, bajo cuya protección ha sido posible esta realización, ha designado a la Delegación Local de Prensa y Propaganda para llevar a cabo esta tarea, a ella y a los hombres que componen el cuerpo de redacción les cabe el honor de servir desde este lugar, para el bien de nuestra Villa y, por consiguiente, de nuestra Patria.</p>

47	Altres observacions	-
----	---------------------	---

Document 13

Tribuna Olesana		
Dades descriptives		
1.	Capçalera	
2	Títol	Tribuna Olesana
3	Subtítol	Periódico de información local, mensual e independiente
5	Vinyeta	Sí
6	Variacions del títol	-
7	Periodicitat	Mensual
8	Èpoques	Una
9	Durada	Juny de 1977 – Desembre de 1979
10	Número inicial	Juny de 1977
11	Número final	Desembre de 1979
12	Suspensions	-
13	Redacció	?
14	Impremtes	Gráficas Olesa (Olesa de Montserrat)
Dades tècniques		

15	<i>Format</i>	210 x 285 mm.
16	<i>Pàgines</i>	Variable
17	<i>Columnes</i>	2
19	<i>Sistema d'Impressió</i>	Òfset
20	<i>Il·lustracions</i>	-
21	<i>Difusió</i>	?
22	<i>Preu</i>	[Núm. 1 i 2] 30 pessetes. [Núm. 3-27] 40 pessetes
23	<i>Preu amb retard</i>	-
24	<i>Preu de subscripció</i>	?
25	<i>Venda fora del municipi</i>	?
26	<i>Ajudes públiques</i>	?
27	<i>Tiratge</i>	?
Dades de contingut		
28	<i>Temàtica</i>	Informació local, cultural i esportiva
29	<i>Llengua</i>	Castellà
30	<i>Gèneres periodístics</i>	Editorial, Articles d'Opinió i Notícies estrictes
31	<i>Ideari</i>	Apolític
32	<i>Fundador - Propietari</i>	D. Luis Vidal Roca
33	<i>Directors</i>	Juan Antonio Lozano i D. Luis Vidal Roca
34	<i>Redactors</i>	Diversos
35	<i>Dibuixants</i>	-
36	<i>Col·laboradors</i>	Diversos
37	<i>Participació dels</i>	-

	<i>lectors</i>	
38	<i>Seccions fixes</i>	<i>Editorial, El alcalde informa, Gota a gota</i>
39	<i>Publicitat</i>	
40	- <i>Ubicació</i>	Irregular
41	- <i>Procedència geogràfica</i>	Principalment d'Olesa de Montserrat
42	- <i>Publicitat institucional</i>	-
43	- <i>Preu d'anunci</i>	?
Dades bibliogràfiques		
44	<i>Localització del periòdic</i>	Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHOM)
45	<i>Reproducció de l'editorial fundacional</i>	 <p>"TRIBUNA OLESANA"</p> <p><i>...árbol nuevo ...savia nueva</i></p> <p>Olesanés; el periódico de Información Local «OLESA» después de haber publicado 190 números en las sucesivas etapas de su andadura, debe poner fin a su carrera.</p> <p>Todos los periódicos que estaban vinculados con la Red Catalana de Prensa, han llegado al término de su camino y debe tomarse el relevo.</p> <p>Las circunstancias actuales hacen forzoso este relevo. Ahora bien, Olesa de Montserrat como Villa, no podía quedarse sin un periódico de Información Local y la Dirección del «Olesa» a su tiempo tramitó las gestiones pertinentes a efectos de poder tener una continuidad, buena prueba de ello la tienes en el presente número de TRIBUNA OLESANA, que aparece a continuación del último número de abril ppdo del OLESA.</p> <p>El nuevo periódico que ahora nace a la luz pública, mantendrá la línea que desde el mes de mayo de 1.976 se iniciaba en el «OLESA», es decir, ABIERTA A TODAS LAS IDEOLOGIAS Y TENDENCIAS (SIN DISTINGOS).</p> <p>«TRIBUNA OLESANA» recogerá en sus páginas TODAS las inquietudes y noticias de lo que suceda en la Villa; por el momento seguirá siendo una publicación...</p>

46	Reproducció d'una portada	
47	Altres observacions	-

Document 14

Plantilla de fitxa d'anàlisi

a. Dades descriptives

- i. Capçalera
- ii. Títol
- iii. Subtítol
- iv. Lema
- v. Vinyeta
- vi. Variacions del títol
- vii. Periodicitat
- viii. Èpoques
- ix. Duracions
- x. Número inicial
- xi. Número final
- xii. Suspensions
- xiii. Redacció
- xiv. Impremtes

b. Dades tècniques

- xv. Format
- xvi. Pàgines

- xvii. Columnes
- xviii. Sistema d'Impressió
- xix. Il·lustracions
- xx. Difusió
- xxi. Preu
- xxii. Preu amb retard
- xxiii. Preu de subscripció
- xxiv. Venda fora del municipi
- xxv. Ajudes públiques
- xxvi. Tiratge

c. Dades de contingut

- xxvii. Temàtica
- xxviii. Llengua
- xxix. Gèneres periodístics
- xxx. Ideari
- xxxi. Fundador - propietari
- xxxii. Directors
- xxxiii. Redactors
- xxxiv. Dibuixants
- xxxv. Col·laboradors
- xxxvi. Participació dels lectors
- xxxvii. Seccions fixes
- xxxviii. Publicitat
 - 1. Ubicació
 - 2. Procedència geogràfica
 - 3. Publicitat institucional
 - 4. Preu d'anunci

d. Dades bibliogràfiques

- xxxix. Localització del periòdic en biblioteques o altres centres
- xl. Reproducció de l'editorial fundacional
- xli. Reproducció de la portada amb la capçalera
- xl. Altres observacions

Annex 2: Taules

Taula 31. Firmes aparegudes a *Vida Olesana* (1924–1936)

Nom i Cognoms / Pseudònim / Inicials	Número d'articles signats
Salvador Sastre	53
Joan Coca i Grau	31
Un cavaller del sant Graal	22
Lluci Pros i Alveres	20
Josep Pons	20
Joan Povill i Adserà	17
Tèmic	16
Ricard Aragó [Prevere]	16
J. Gros i Raguer [Prevere]	12
Joaquim Valls	12
D. Ramon Casajuana [Prevere i vicari]	12
Pompeu de Pavia	11
Mossèn Marçal [Prevere]	11
Pere Quer Aiguadé	10
M. Planas	10
Josep Tobella Galcerán	9
Bernat del Riu	9
Emili Pascual d'Amigó	8
Ricard Tobella	8
Petrus	8
Josep Canyadell	7
Maria Vilaseca	7
Àngel [Prevere]	7

Jacint Elías	6
J.M.S.	6
Maria Glòria	6
Francesc de Paula Badia Tobella	5
Teresina	5
Maria-Lluïsa	5
Llorenç Garrigues [Prevere]	5
Marc	5
Corra-i-cuita	5
Joaquim Sastre	4
Galcerà i Martí	4
Mentor	4
Salvador Alart [Prevere]	4
El Rector [Pere Montcunill]	3
Felicià Boada	3
Francesc Olaguer de Montserrat	3
Montserrat	3
Alfons Maria Gubianas [OBS]	3
Jaume Garcia	3
Felip Bernat	3
Marial	3
Lluís Castells	3
J. Verdaguer	3
Francesc d'Assís Serra [Prevere]	3
Cebrià Montserrat [Prevere]	2
Bernabé Martí i Bofarrull	2
Erre	2

Cristià Albert	2
Eugeni León Folch	2
A.C.	2
Un Romeu	2
Lluís Puig	2
T.M.	2
Ramón Arrufat [Prevere]	2
S.O.	2
Isidre Valldeperas	2
F.	2
Faustí Puig	2
Faustí Domènech	2
Fast [Prevere]	2
Ivon L'Esclop	1
Salvador Valldeperas	1
Salvador Esplugas	1
Antoni Maria Marcet [Abat]	1
Josep Duran Margarit [Prevere]	1
Francesc Monné	1
Montserrat Roca	1
Dolors Margarit	1
Rosa Tobella Mestres	1
Anna Maria	1
Franck	1
Josep Homar [Prevere]	1
Raymond de Gaubança	1
L'ermità del sud del Sinaí	1

Una instructora	1
Josep Franquesa	1
Josep Tarrida	1
Pere Ribot	1
Manuel Bassas	1
Jordi de la Creu	1
Maria Pastor	1
Antoni Jorba i Soler [Sotsdiaca]	1
J. Riera	1
L.D.	1
Amadeu Oller [Prevere]	1
Pere Martell	1
J.B.B.	1
Fulgenci de Riols	1
Josep Maria G.	1
B.	1
Màrius Simón	1
P. Vinyoles i Vivet	1
L. Pedra de Roc	1
Joaquim Boada	1
Francesc d'Assís Garcia	1
Ca – bi -li	1
Amiguet de la Litúrgia	1
Ruth	1
Calamus	1
Antoni Mestres [Prevere]	1
J. Guiteres [Prevere]	1

E.M.	1
Reluidor	1
M.T.	1
B.G.M.	1
P.	1
J.B.	1
Emili Blanxart	1
Un rossinyol	1
Josep Corominas Vallribera [Mestre]	1
Jordi Garcés	1
F.	1
Salvador Cadevall	1
Josep O. González i Canals	1
Un exercitant d'Olesa de Montserrat	1
Lluís Carreras [Prevere]	1
A. Daltor	1
Lluís Maria Prunés	1
Stop	1
Trhuco	1
Fritz	1
J. Termens	1
Fiord	1
Emili Graells	1
Quir	1
M.T.	1
P.L. Courier	1
J. Sardà [Prevere]	1

Cant	1
Antoni Pérez	1
Manuel	1
R. Pigrau	1
M. Domènech	1
Nellag	1
B.	1
J. Bou	1
K.K. Tua	1
Maria B.	1
Miquel Garcia	1
Rosa Sabaté	1
V.	1
Concepció Guàrdia	1
Lluís Feliu [Prevere]	1
Eloi Jané	1
Domènec Juncadella	1
Josep Clapés i Corbera	1
Josep Maria de Puig Surós	1
Alfons Maseres	1
Ramon Ribera	1
J. Vives i Barell	1
Joan Sallarès	1
Felip Graugés i Camprodón	1
Montserrat Bou	1
Jaume Puigventós	1
Manuel R.	1

Rob.	1
A. Margarit	1
Pep	1
Dolors Feliu	1
Jogido [Prevere]	1
I. Llimona	1
Sllaw	1
Montjorgoruouinc	1
Milerb	1
S. Cadevall	1
M. Blanchart	1
X.	1

Font: elaboració pròpia amb dades de *Vida Olesana* (1924-1936)

Taula 32. Firmes aparegudes a *Rubricata* (1933 – 1936)

Nom i Cognoms / Pseudònim / Inicials	Número d'articles signats
Josep Tobella Galceran	67
Josep Margarit Duran	37
Josep Corominas Vallribera	14
David	14
X. Y. Z.	13
C.	12
Josep San i Moroc	9
J. M.	6
Fidel Arbos	5
Joan Vilaseca	5
Joan Povill i Adserà	4

Jaume Duran i Duran	4
Francesc Pujols	2
Un exercitant	2
Omega	2
J. Canyadell	2
Joan Pascual	2
Pere Quer	2
Benet Margarit i Font	2
Spectator	2
X.	1
Martí	1
Ll. Masriera	1
El reporter olesà	1
Un Pare	1
Corresponsal a Montserrat	1
Marcelino Menendez-Pelayo	1
Antoni Rubio Lluch	1
X.V.A.	1
S. de E. T.	1
Jordi Claramunt	1
Agar d'Esquieu	1
Un de la companyia	1
Manuel Brunet	1
Ignotus	1
J. S.	1
Dr. M. Miralbell	1
M.	1

El vilatà	1
Mella	1
Jep	1
Un dels de dintre	1
Espaybert	1
Zaratiegui	1
L'apuntador	1

Font: elaboració pròpia amb dades de Rubricata 1933-1936

Taula 33. Col·laboradors d'Olesa entre l'agost de 1954 i el desembre de 1962

Eladio Barceló Estatuet	Manuel Monsech Lahoz
Juan Barnet Jiménez	Matías Morte Salvador
José Maria Baró	Juan Oliver Vidal
Salvador Bassó Ubach	Jose Maria Oliver
Juan Beltran Pallarols	Salvador Prent Dinarés
Juan Benito Tolsau	Ramón Pena Soler
Mariano Bernadas Silera	Eduardo Pérez Ferrer
Daniel Blanxart Pedrals	Benita Pujol
Nuria Cabassa Fité	Fermín Pujol Valldeperas
Conrado Cabassa Masagué	Salvador Prat Calzina
Conrado Cabassa Samaranch	Juan Prats Graupera
Carlos Carreras Bou	María Prats
Luis Maria Cassany Martí	José Pons Guillamón
Amadeo Dalmases Montserrat	Juan Povill Adserá
Faustino Doménech Puig	José Rafegas Vidal
Angel Dinarés Cassi	Rosa Rahola Leal
Luis Durán Durán	Maria-Carmen Ribé

Francisca Durán Margrit	Juan Rius Falcó
Lorenzo Espinach Llopart	Fernando Roma Roig
Jaime Esteve Esteve	Luis Rosas Font
Francisco Fernández Fernández	José Rovirosa Guasch
Joaquín Figueras Riera	Lorenzo Sales Tost
Francisco Flaqué Fontanals	Ramón Sanromá Piñol
Benito Font Boada	Jose Maria Sibina Alzina
José Font Millá	Luis Sitjá Campañá
Joaquín Font Miró	Ramón Soler Cañadell
Lorenzo Galcerán	Juan Soler Prunera
Jaime García Dinarés	Ricardo Solernou Ribera
Miguel García Doménech	Jacinto Subirachs Andrés
Leandro Gassó Ubach	Herminio Temporal Estatuet
Enrique Germán Martínez	Ramón Torrella Cascante
Magda Graells Casals	Luis Torrents Font
Modesto Iglesias Armengol	Juan Ubach Boada
Juan Jorba Margarit	María-Rosa Urgell
Jorge Jorba Navarro	Salvador Valldeperas Batallá
Angel Lázaro Jordana	Martín Vila Sanmartí
Eduardo López Ramírez	Vicente Vila Serra
Marina Llaberías Iglesias	Mariano Cuevas Vecilla (Part artística)
Ramón Llongueras Pujol	Manuel Font Miró (Part artística)
Magín Margarit Rafa	Amadeo Paltor Voltá (Part artística)
Jesús Martorell Martorell	Carlos Silvestre Mitjans (Part artística)
Argimiro Matas Casanovas	Joaquín Solsona Alavedra (Part artística)
Bienvenido Millán García	

Font: elaboració pròpia amb dades d'Olesa (Desembre de 1962, Núm. 100, Pàg. 2)

Taula 34. Aportació de la recerca en el cens i datació de les publicacions d'Olesa de Montserrat (1879-1980)

Publicació	Torrent i Tasis (1966)	Givanel (1931)	Saumell (1981)	Subirachs (1957)	Culla i Duarte (1990)	Resultats de la recerca (2016)
<i>El Despertador Olesanés</i>	-	-	27 d'abril de 1879 – (?)	27 d'abril de 1879 – (?)	-	20 d'abril de 1879 – (?)
<i>La Orquesta</i>	-	-	21 de febrer de 1886 – (?)	21 de febrer de 1886 – (?)	-	21 de febrer de 1886 – 15 de maig de 1886 (?)
<i>Renaixement Olesà</i>	-	-	(?) de 1918 – (?) de 1919	(?) de 1918 – 16 de juliol de 1919	-	15 de juny de 1918 – 16 de juliol de 1919
<i>Vida Olesana</i>	Setembre de 1924 – (?) de 1933	Setembre de 1924 – juliol de 1925	Setembre de 1924 – juliol de 1936; i setembre de 1952 – juliol de 1953	Setembre de 1924 – juliol de 1936; i Setembre de 1952 – juliol de 1953	-	Setembre de 1924 – juliol de 1936; i Setembre de 1952 – juliol de 1953
<i>Rubricata</i>	-	-	4 de març de 1933 – 30 de novembre de 1935	4 de març de 1933 – 30 de novembre de 1935	-	4 de març de 1933 – 18 de gener de 1936
<i>L'Impuls</i>	Juliol de 1935 – (?)	-	(?) de 1934 – (?) de 1936	(?) de 1934 – (?) de 1936	(?) de 1934 – (?) de	15 de juliol de 1935 – 15 de juliol de 1936; i 17 de juliol de 1937 – 21

					1936	d'agost de 1937
L'Actualitat	6 de gener de 1936 – (?)	-	Desembre de 1935 – gener de 1936	Gener de 1936	-	Desembre de 1935 (?) – 6 de gener de 1936
Avant	-	-	(?) de 1936 - (?) de 1939	-	-	28 d'agost de 1936 – 6 de novembre de 1936 (?)
Butlletí de la UGT	-	-	-	-	-	5 de juny de 1937 – 2 d'agost de 1937
Llobregat	-	-	8 de novembre de 1947 – 1 de maig de 1948	28 de novembre de 1947 – 1 de maig de 1948	-	8 de novembre de 1947 – 1 de maig de 1948
Olesa	-	-	Agost de 1954 – Abril de 1977	-	-	Agost de 1954 – Gener de 1971; i abril de 1975 – abril de 1977
Tribuna Olesana	-	-	Juny de 1977 – Gener de 1980	-	-	Juny de 1977 – Desembre de 1979

Font: elaboració pròpia amb dades de Torrent i Tasis (1966), Givanel (1931), Saumell (1981), Subirachs (1957) i Culla i Duarte (1990), i els exemplars de l'univers de publicacions olesanes de la recerca (1879 -1980)

